

SENMODERNE MEDBORGERSKAB

- OM UNGE I DET DANSKE DEMOKRATI

**Skrevet af
Peter Munthe-Kaas**

**Vejledere
Annika Agger: Socialvidenskab
Henriette Christrup: Performance-Design**

2008 - Roskilde Universitet

Abstract

Young people in Denmark seem to be increasingly disinterested in “traditional” politics. In the political parties, the labor unions and most governance-related projects the turnout of young people are alarmingly low. However young people seem to be well informed about and interested in politics even though they do not wish to participate. Furthermore, young people seem to be interested, and to a certain degree, active in alternative forms of democratic participation.

The starting point of this thesis is my personal experience as a principal organizer, reflective practitioner and action researcher of the youth democracy project Ungdomskultur.nu, which took place from late 2006 to early 2008. This project contributed with several political results in Copenhagen, from a 3 million kr. fund specifically oriented towards young people, to a political program called “Youth Politics on Time”. Furthermore the field research has provided a lot of interesting perspectives on youth and participation, which have been used to structure my exploration of citizenship in the late modern society.

In this thesis, I explore the alienation of young people from the political system, by examining their wants and needs for democratic participation. I look at the different forms of participation, which have presented themselves in the ongoing process from government to governance and compare the ways of participation in these, to the political identities of young people.

In conclusion I offer a diagnosis of the current situation, and point towards new forms of participation that could appeal to next generation of citizens and serve to revitalize the late modern democracy.

Indholdsfortegnelse

Abstract	Side 01
Indholdsfortegnelse	Side 02
Forord	Side 03
1.0: Problemfelt	Side 04
1.1: Problemformulering	Side 06
1.2: Kravopfyldelse	Side 07
1.3: Metode og videnskabsteori	Side 08
1.4: Empiri og teori	Side 09
1.5: Kapitelgennemgang	Side 11
2.0: Centrale Begreber	Side 12
2.1: Demokrati	Side 12
2.2: Unge – generation hvabehar?	Side 15
3.0: Ungdomskultur.nu	Side 19
3.1: Arrangementer og iscenesættelse	Side 23
3.2: Betragtninger om mulighedsrum	Side 41
3.3: Erfarigner	Side 45
3.4: Opsamling	Side 47
4.0: Deltagelsesønsker og deltagesesmuligheder	Side 48
4.1: Deltagelsesønsker	Side 48
4.2: Deltagelsesmuligheder	Side 59
4.3: Deltagelsesønsker vs. deltagesesmuligheder	Side 69
5.0: Senmoderne Medborgerskab	Side 74
5.1: Senmoderne Borgerinddragelse	Side 76
5.2: Senmoderne Deltagesesrum	Side 79
5.3: Eksklusion og Legitimitet	Side 82
6.0: Konklusion	Side 84
7.0: Perspektivering	Side 85
Litteraturliste	Side 86

Forord

Det har været en lang og spændende proces at skrive dette speciale. Aktiv involvering i feltet gennem over et års projektarbejde har betydet, at jeg har fået omfattende praktiske erfaringer med inddragelse af unge i demokratiske processer. Projekter slutter ikke bare. De indskrives i den omverden, som de er opstået og gennemført i og fortsætter derfor deres liv også efter afslutningen. Der er blevet iværksat en række initiativer efter afslutningen af Ungdomskultur.nu og der skabes fortsat nye projekter af og for unge rundt om i København.

Jeg vil benytte mig af anledningen til at takke Kristoffer Thurøe og alle de andre medarbejdere i ungdomskulturhuset Kraftverket, der har været dejlige samarbejdspartnere gennem hele det praktiske forløb og givet mig god sparring under min skriveproces.

Derudover vil jeg takke mine vejledere Henriette Christrup og Annika Agger, for at have hjulpet mig med at strukturere de mange indtryk og tanker til et brugbart skriftligt produkt. Og ikke mindst for hele vejen igennem processen, at have støttet op om de spændende perspektiver i et tværfagligt speciale.

God fornøjelse.
/Peter

1.0: Problemfelt

"Det samfund vores forældre opdrog os til findes ikke længere, og var der ikke engang mens vi voksede op"
(Jensen 2002:256)

Demokratiet som vi kender det står i dag over for enorme udfordringer. Det ellers hævdevundne vestlige demokrati har vanskeligt ved at tilpasse sig til en verden af globalisering, aftraditionalisering og øget individualisering. Partierne og det traditionelle parlamentariske demokrati har svært ved at opretholde sin legitimitet i et system, hvor kun ca. 5%* af vælgerne engagerer sig aktivt i partipolitik.

Særligt ungdommen kritiseres for ikke at ville deltage. Der tales om en generation af egoistiske, dovne, ligeglade individer der kun bekymrer sig om sig selv. "Zapper-generationen" og "generation Fucked up" er nogle af de charmerende begreber, der er påhæftet nutidens unge. Spørgsmålet er om vor tids unge er så "fucked up" som det påstås eller om det er de traditionelle deltagelsesformer i samfundet, der ikke længere tilsvarende den virkelighed de skal anvendes i.

Vi står overfor en udvikling, som ikke kun handler om, at unge har andre orienteringsmønstre i dag end tidligere, men om et politisk felt og et demokrati under forandring. Udfordringen kommer måske nok fra de unge, men opgaven med at gen-konstituere vores demokrati er vores fælles. (bykilde 2000)

Meget tyder på at der er tale om et brud i det samfundsmæssige fortolkningsfilter, hvor "voksne" opfatter unges adfærd som apolitisk og asocial, mens unge ikke føler at der er rum til deres deltagelsesformer og politiske aktiviteter indenfor det formelle politiske system.

Udgangspunktet i denne rapport er at det ikke er en trussel, men et udviklingspotentiale for samfundet og fremtidens demokrati, at unges kommunikations- og omgangsformer har rykket sig. Vi har brugt afslutningen af årtusindet på som mennesker at (gen)finde mening og betydning med os selv. Den foreliggende opgave er, at (gen)finde mening og betydning med samfundet. Min tese er altså, at der i senmoderniteten er anledning til at tale om nye muligheder og perspektiver for medborgerskabet. Det er altså ikke alene aktuelt at revitalisere og omstille demokratiet, så det er rustet til det nye årtusindes krav. Der foreligger helt nye muligheder for at udvikle vores forståelse af individ/samfund, mulighed for at være fødselshjælper for et nyt medborgerskab.

Ønsket i dette speciale er at give nogle bud på, hvordan man kan nytænke de demokratiske deltagelsesrum, så mulighederne for aktiv politisk deltagelse i højere grad tilpasses samtidens vilkår og de ønsker for deltagelse der her eksisterer. Specialet indeholder ingen større historisk analyse af demokratiets udvikling, men er et forsøg på at skildre forholdet mellem borgernes ønsker for deltagelse og mulighederne for deltagelse indenfor systemets rammer. Målet skal derfor ikke ses som et forsøg på at løse problemerne, med faldende deltagelse i traditionelle demokratiske fora de senere år. I højere grad har projektet et ambitiøst normativt mål om at skabe idéer til videreudvikling af det danske demokrati, samt at give nogle kvalificerede bud på hvordan det kan gøres.

* Lidt færre end 180.000 var medlemmer af et politisk parti i 2006 og tallet har holdt sig nogenlunde stabilt siden 2000. Til sammenligning var der i 1960 ca. 600.000 medlemmer og i 1980 ca. 275.000. Ca. 3.500.000 personer stemte ved folketingsvalget i 2007. (internetkilde 1)

Ungdomskultur.nu

Dette speciale er blevet skrevet parallelt med gennemførselen af projektet "ungdomskultur.nu", der afsluttedes i februar 2008. Projektet blev til på baggrund af Kristoffer Thurøes (en tidligere kollega og gammel ven) og mine ønsker om at give unge i København mere indflydelse på byen. Missionen var at skabe grundlag for en ungdomspolitik i København, der var tilpasset unges ønsker for deltagelse og indflydelse. Formålet med projektet var at skabe politisk opbakning om en ungdomspolitik i København, men også at finde ud af hvad unge i byen egentlig ønskede. I projektbeskrivelsen for "ungdomskultur.nu" skrev vi bl.a.

...Alt tyder på at der skal nye deltagelsesformer til for at engagere unge. En stor udfordring, men også en mulighed for at skabe idéer og metoder til hvordan nærdemokratiet kan fornyes og åbnes op for fremtidige generationer. Er der nogen der ved hvad det kræver, er det de unge selv.

...København bør som landets hovedstad gå forrest når det kommer til at eksperimentere med deltagelsesformer og borgerinddragelse. Centralt for os er det også at tydeliggøre de kvaliteter et sprudlende ungt vækstlag bidrager med i en storby som København. Vi vil give ungdomspolitikken i København en saltvandsindsprøjtning.

...I oktober 2007 afholdes "Operation Hjernestorm" – en demokratifestival, der har til formål at give Københavns ungdomspolitik en saltvandsindsprøjtning. Arrangementet kører over tre dage med udstillinger, workshops, debatter samt konkret idé- og projektudvikling.

(fra bilag 1: projektbeskrivelse)

Vores udgangspunkt var at gennemføre en festival, hvorfra der kunne iværksættes en række initiativer samt skabes grundlag for langsigtede visioner på området. I forbindelse med projektet, var det vigtigt at skabe grundlag for nye (lokal)politiske arenaer, hvor unge og politikere kunne komme i dialog, og på den måde skabe grobund for at ungdomspolitikken i byen blev tilpasset til de unges behov.

Der lå en række antagelser til grund for forløbet, som hovedsageligt var baseret på erfaringer fra vores arbejde og deltagelse i ungdomskulturhuset Kraftverket*. Selvom de fleste af disse blev verificeret gennem projektet, kom der mange vigtige erfaringer og konkrete resultater, ud af at arbejde med byens unge om deres visioner og drømme. Projektet indgår i dette speciale som empirisk grundlag for undersøgelsen af unges deltagelsesønsker og som grundlag for det videre arbejde skabelse af deltagelsesmuligheder, der passer til et "senmoderne demokrati".

* Ungdomskulturhuset Kraftverket indgik i hele forløbet som samarbejdspartner. Husets formål er bl.a. at være udviklingshjelper for ungdomspolitikken i København. Læs mere i kapitel 3.

1.1: Problemformulering

Med udgangspunkt i projektet ungdomskultur.nu, vil jeg gennem nærværende speciale undersøge det følgende spørgsmål:

Hvilke ønsker har unge for samfundsmæssig deltagelse? og hvordan bør de demokratiske deltagelsesmuligheder i samfundet udvikles for at leve op til disse ønsker?

Forskningsmål

- En empirisk og teoretisk undersøgelse af unges politiske bevidsthed og ønsker for politiske deltagelsesmuligheder.
- En empirisk og teoretisk undersøgelse af de deltagelsesmuligheder, der eksisterende i det danske samfund i dag.
- Udarbejdelse af en design-skabelon for et medborgerskab, der nærmer sig borgernes ønsker for deltagelse.

Et nyt eller et gammelt problem?

Ungdommen har længere tid været under kritik for sine manglende kvaliteter og evne til at deltage i samfundslivet. Sokrates udtrykte således allerede i 300 f.Kr. sin foragt for samtidens ungdom *"Vore dages ungdom elsker luksus. Den har dårlige manerer, foragter autoritet, har ingen respekt for ældre mennesker og snakker, når den skulle arbejde. De unge rejser sig ikke længere op, når ældre kommer ind i et værelse. Den modsiger sine forældre, skryder i selskaber, sluger desserten ved spisebordet, lægger benene over kors og tyranniserer lærerne."* (Sokrates i Skårhøj og Østergård 2005:2.1) Siden da er der dog gået et par årtusinder før ungdomsbegrebet kom til at indbefatte en hel generation. (Christiansen i Skårhøj og Østergård 2005:2.1)

Også i dag er ungdommen under heftig kritik for ikke at engagere sig i samfundslivet og jeg har i forbindelse med foredrag og workshops i kommunerne mødt mange, der har været frustrerede over at de unge ikke deltager i f.eks. lokalråd og borgerhøringer. Det lader til at være rigtigt at unge af i dag i højere grad end tidligere er fremmedgjorte og tager afstand fra deltagelse i både politik og andre institutionaliserede fællesskaber i samfundet. Der er ikke noget nyt i at unge er under kritik for at være dovne og uengagerede, men der ligger noget nyt i den grad af fremmedgørelse fra politik, der tilsyneladende eksisterer blandt unge i dag, muligvis også fordi der i højere grad er fokus på borgerinddragelse i dag end der har været tidligere.

I foråret '08 afholdt jeg en række foredrag om inddragelse af unge i demokratiske processer, blandt andet i Næstved og Holbæk kommune. Her blev jeg konfronteret med mange "voksne", der påpegede at de deltagelsesønsker jeg præsenterede som unge, i høj grad gælder for alle borgere i samfundet. Der kan altså tilsyneladende være tale om en radikaliseret af nogle tendenser, der ikke i sig selv er nye. Mange af tendenserne i retning af demokratisk afmatning har i større eller mindre grad været til stede før. I verden af i dag er det dog meget kendetegnende at man har et ønske om at inddrage borgerne samtidig med at afstanden mellem borger og politiker lader til at vokse. Nye livsvilkår kombineret med nye udfordringer for den nationale politik betyder, at demokratiet må revurderes i forhold til borgernes deltagelse.

Når jeg i dette speciale vælger at tage udgangspunkt i unges politiske identiteter er det ud fra en tese om at man ved at undersøge de generationer, der er opvokset i hvad jeg tillader mig at kalde et senmoderne samfund, kan identificere tendenser i retning af nye ønsker for demokratisk deltagelse. Jeg gør hvad den tyske ungdomsforsker Thomas Ziehe ville kalde at "bestille" ungdommen til at repræsentere særlige strømninger i tiden. Det kan være den social-økologiske sensibilitet, den subjektive udtryksevne eller som i dette tilfælde forholdet til politisk deltagelse. *"Alle den slags strømninger findes i dagens samfundsmæssigt-kulturelle liv, og de kan efter min mening fremstilles mere anskueligt ved hjælp af temaet*

”ungdom”. (Ziehe 1989:26) Jeg vælger altså at fokusere på unges forhold til deltagelse i samfundet, da jeg på den måde tror jeg kan afdække nogle overordnede samfundsmæssige tendenser i retning af forandrede deltagelsesønsker. Ziehe siger det så fint; *”Ungdomsdiskursen kommer på den måde til at fungere som et symbolsk medium for interessen i en samfundsmæssig og kulturel tidsdiagnose”* (Ziehe 1989:27)

1.2: Kravopfyldelse

Det er en udfordring at skrive integreret speciale, da man skal bevæge sig på tværs af fagtraditioner og samtidig undgå at skrive to adskilte rapporter i en. Dog er der også mange fordele idet man kan trække på teorier og tilgange fra forskellige traditioner og dermed har mulighed for at skabe nye koblinger. Der er en række områder, hvor de to fagdiscipliner overlapper og det er i store dele af rapporten vanskeligt at adskille dem. I det store og hele mener jeg at den tværfaglige tilgang, har bidraget til at jeg har kunnet udforske både ungdoms- og demokratidimensionen af specialet fra nye og interessante perspektiver. I det følgende har jeg argumenteret for, hvordan dette speciale opfylder kravene for specialeskrivning i henholdsvis socialvidenskab og performance-design.

Socialvidenskab

Socialvidenskab beskæftiger sig med velfærdssamfundets dynamik, herunder sammenhængen mellem sociale normer og værdier på den ene side, og markedet og velfærdsstaten på den anden side. Socialvidenskab er en samfundsvidenskabelig forvaltningsuddannelse koncentreret omkring analyser af sociale forhold i velfærdssamfundet, social organisering og forvaltning. Uddannelsen skal give en bred tværfaglig samfundsvidenskabelig baggrund for at kunne forstå og forholde sig praktisk til de velfærdsstatslige funktionsproblemer. Socialvidenskab er en tværfaglig uddannelse med vægt på sociologiske aspekter, men er ikke et disciplinært studium i hverken sociologi, jura, økonomi eller politologi.

”Kombinationsspecialet skal vise en sammenhængende forståelse af centrale problemer, som er omfattet af forvaltningsuddannelsen [læs Socialvidenskab]— for integrerede specialer omfattet af såvel forvaltningsuddannelsen som det andet fag – samt evne til at gennemføre et videnskabeligt kvalificeret arbejde.”

Teoretisk vil jeg i denne rapport arbejde med nyere ungdomsforskning, med fokus på unges forhold til demokratisk deltagelse sat i perspektiv til modernitets- og demokratiteori. Empirisk ligger en central opgave i at anvende nyere undersøgelser af unge, deres livssituation og politiske bevidsthed i studiet af unges deltagelsesønsker. Der ligger også en vigtig udfordring i at sammenholde disse deltagelsesønsker med de demokratiske deltagelsesmuligheder der ”udbydes” i samfundet.

Performance-design

”Fagets genstandsfelt er live performances og kulturelle events. Ved en performance forstås f.eks. en forestilling, koncert, optog, rollespil, sportsbegivenhed, dialogmøde, foredrag, installation eller tilsvarende socialt arrangement der indebærer tilstedeværelse af et aktivt og medskabende publikum. Ved en event forstås en eller flere performances der afvikles i sammenhæng og inden for en afgrænset periode, f.eks. en festival, en udstilling, en konference eller lign.” (fagets hjemmeside)

Specialestudiet afsluttes med udarbejdelse af en større selvstændig afhandling (specialeafhandlingen) som skal dokumentere de studerendes færdigheder i at anvende videnskabelige teorier og metoder under arbejdet med en afgrænset problemstilling indenfor fagområdet. Som led i specialestudiet kan de studerende planlægge og (helt eller delvist) gennemføre et eller flere eksempler på performances eller kulturelle events, eller de kan deltage i performative aktiviteter tilrettelagt af andre. Når der foreligger en performativ aktivitet som er resultat af de studerendes egen indsats, indgår de kreative og innovative aspekter af dette arbejde i den samlede bedømmelse af specialestudiet. Aktiviteten skal være dokumenteret på en sådan måde at bedømmelsen heraf er mulig.

Teoretisk bidrager performance-design i denne rapport hovedsageligt med perspektiver på den aktive samfundsmæssige deltagelse og ikke mindst med vinkler på hvordan projektarbejder, især i en demokratikontekst, kan gennemføres, så der planlægges med plads til deltagerne. Et særligt teoretisk fokus

i performance-design ligger i arbejdet med at organisere og gennemføre projektet "Ungdomskultur.nu" og de bagvedliggende metoder hertil. Empirisk ligger fokus på konkrete studier i forbindelse med afviklingen af arrangementerne under ungdomskultur.nu.

1.3: Metode og videnskabsteori

Der er lidt hårdt sat op to modpoler i ungdomsdebatten. Ifølge den tyske ungdomsforsker Thomas Ziehe består de i dels en kulturpessimistisk position, der forbinder ungdom med en nedgangsdiagnose for samfundet, dels en nærmest positiv position, der har tendens til at tage det ungdommen siger om sig selv for gode varer. (Ziehe 2004:143) Mit mål med dette speciale er at genfortolke unges handlinger og ytringer om demokratisk deltagelse fra forskellige sammenhænge, og samordne disse med de muligheder for deltagelse og indflydelse, der eksisterer i samfundet. Fortolkningen af udsagn i forbindelse ungdomskultur.nu projektet og andres empiriske studier spiller en stor rolle for undersøgelsen. Ziehe påpeger, at "*socialvidenskabelig refleksion[består i] i en fortolkende og analytisk overskridelse af aktørernes selvbevidsthed*" (Ziehe 2004:9). Det er derfor centralt at tillade analysen af unge at bevæge sig videre end deres egne holdninger og ytringer om verden. Målsætningen er at iagttage unges blik på sig selv og verden i et deltagelsesperspektiv og derudfra undersøge hvordan medborgerskabet i det danske samfund kan udvikles, så det tilpasses borgernes ønsker. I dette speciale forsøger jeg mig altså med en tredje vej. Jeg arbejder med et mere nøgternt indblik i unges samfundsmæssige engagement ved at undersøge deres deltagelsesønsker, og årsagerne til disse, ift. de deltagelsesmuligheder, der eksisterer i samfundet. Denne tilgang er ikke helt uproblematisk, da jeg med vinklingen på deltagelsesønsker vs. deltagelsesmuligheder antager et nærmest naivt udgangspunkt, hvor jeg ikke tager højde for hvordan samfundsmæssige udviklingsprocesser og magtspil foregår. Jeg konstaterer blot at der eksisterer uoverensstemmelser og tolker på hvad disse indebærer for demokratiet som helhed. Det bør også nævnes at det ungdomsliv, som jeg i dette speciale arbejder med, næppe vil være et ungdomsliv, der er genkendeligt for unge selv. Der er tale om socialvidenskabelige konstruktioner, der ikke eksisterer "på denne måde" i virkeligheden, men tjener til at forklare generelle tendenser. (Ziehe 2004:128) Projektets kerne er en søgen efter generelle tendenser i borgernes forhold til samfundsmæssig deltagelse, og målsætningen er at opstille løsningsmodeller til at skabe sammenhæng mellem deltagelsesønsker og deltagelsesmuligheder.

Jeg har anvendt forskellige erkendelsesteoretiske tilgange i hhv. min aktionsforskningsproces og min forskningsproces i nærværende speciale. Projektet Ungdomskultur.nu foregik i en dobbeltsidig proces, hvor tidligere empiriske og teoretiske erfaringer bidrog til at skabe udgangspunkt for arrangementerne. Disse virkede tilbage med nye erfaringer og perspektiver på arbejdet, der igen bidrog til den overordnede fortolkning af feltet og udvikling af projektet. Denne tilgang må karakteriseres som værende tilnærmet abduktiv, idet der er tale om en kreativ og langt hen ad vejen intuitiv proces, hvor helhed og enkeltdele har spillet sammen i en sammenhængende proces. I fortsættelse heraf har dette speciale sit udgangspunkt i erfaringer fra det konkrete arbejde med ungdomskultur.nu og den aktionsforskningsproces, jeg her har gennemgået. Med udgangspunkt i erfaringerne fra denne proces, inddrager jeg relevant empiri og teori, der bidrager til at udvide billedet af unges ønsker for demokratisk deltagelse. I dette speciale anvender jeg altså en tilnærmet induktiv tilgang til undersøgelse af problemet, idet jeg lader erfaringer fra empirien lægge grund for en empirisk og teoretisk uddybelse, og efterfølgende analyse. Jeg bruger altså erfaringerne fra ungdomskultur.nu til at opstille en række kriterier, der derefter undersøges grundigere. At kalde metoden rent induktiv er dog at gå for langt, idet undersøgelsen af unges deltagelsesønsker i højere grad er inspireret af erfaringerne fra det konkrete projekt, end konsekvent determineret af disse. Derudover har undersøgelsen i høj grad karakter af fortolkning og ikke blot iagttagelser. Den kunne derfor måske i højere grad karakteriseres som inspireret af den kritisk teoretiske tradition som den induktive, idet jeg beskæftiger

mig med hvilke systemmekanismer eller (deltagelsesformer), der blokerer for et mere levende demokrati (deltagelsesønsker).

Som iagttager og fortolker af iagttagelser og forsker i generelle tendenser står jeg ikke tilbage uden "blinde pletter". Idet udgangspunktet for min undersøgelse er en aktionsforskningsproces, hvorfra de for specialet interessante temaer udvides teoretisk og empirisk, har jeg begrænset min forskningsproces til at beskæftige sig med et forholdsvis begrænset antal perspektiver på unges forhold til demokratiet. Disse er udvalgt på baggrund af erfaringerne fra ungdomskultur.nu. Hertil kommer, at jeg antager et normativt standpunkt ved at tage udgangspunkt i demokrati i en partipatorisk, deliberativ model* og dermed begrænser mit fokus til at handle om deltagelse. Specialet er altså præget af en række praktiske og teoretiske forforståelser, der har betydet at vinklen på det empiriske felt og udvælgelsen af perspektiver er blevet orienteret i denne retning.

1.4: Empiri og Teori

Det empiriske udgangspunkt for undersøgelsen af unges deltagelsesønsker er mit engagement i det ungdomspolitiske initiativ "ungdomskultur.nu" og refleksioner over de elementer i dette, der har vist sig at være aktuelle i forhold til unges deltagelsesønsker. Ungdomskultur.nu havde fokus i den ungdomspolitiske situation i København, der i længere tid har været anspændt, bl.a. på grund af salget og nedrivningen af ungdomshuset på Jagtvej 69. I denne rapport inddrages projektets forløb som en kilde til empiri, der befinder sig i et kraftigt spændingsfelt hvor følelser og historik også spiller en stor rolle. Denne tilgang til empirisk arbejde læner sig kraftigt op af traditionen indenfor aktionsforskning, som er en forskningsform, der indebærer forskerens direkte engagement i sociale forandringsprocesser. Gennem forskningens forløb kan der både ydes bidrag til ønskede sociale forandringer (aktionsaspektet) og vindes ny indsigt i sociale sammenhænge (forskningsaspektet). Kortfattet kan aktionsforskning beskrives ved at:

- *forskeren deltager i løsningen af praktiske problemer*
 - *i samarbejde med andre*
 - *og at denne deltagelse i praktisk arbejde også er en lærings- eller forskningssituation for forskeren.*
- (Andersen 1986:40)

I dette tilfælde har det været kendetegnende for forløbet, at det praktiske projekt har haft forrang for informationsindsamlingen og har været retningsgivende for processen. Dertil kommer at erfaringerne fra det praktiske arbejde i første omgang er blevet anvendt til at forbedre det videre projekt, og først i anden omgang anvendes i denne sammenhæng, i en mere generel samfundsvidenskabelig/teoretisk kontekst. Erfaringerne fra projektet bidrager hovedsageligt med oplevelsesbaserede, fænomenologiske data, der kun svært lader sig kvantificere, på unges forhold til politiske processer samt ønsker for deltagelse. Erfaringerne fra det praktiske projektarbejde fungerer som udgangspunkt for min videre undersøgelse af unges deltagelsesønsker, idet de anvendes som udvælgelseskriterier for de uddybende perspektiver jeg inddrager fra andre kilder. Jeg inddrager en række nyere danske undersøgelser af unges hverdagsliv, politiske bevidsthed, tolerance mv. der på forskellig vis tjener til at afspejle unges forhold til demokrati og deltagelse. Data fra disse undersøgelser bidrager til at belyse og perspektivere erfaringerne fra ungdomskultur.nu og til at udbygge billedet af en generel politisk identitet blandt unge i dag.

Ift. til undersøgelser jeg inddrager, kan det problematiseres at de dækker over forskellige grupper af unge og i øvrigt er skabt ud fra datamateriale indsamlet over 20 år, hvor det første er fra 1996. Derudover kan selve undersøgelsens karakter problematiseres, da jeg anvender empirien til at søge efter generelle tendenser. Dermed får jeg ikke behandlet de forskelle, der eksisterer generationer og undersøgelser

* Jeg kommer mere ind på demokratitilgangen i kapitel 2.

imellem i nævneværdig grad. Empirien rækker således til at skabe et billede af de overordnede tendenser i unges forhold til deltagelse i samfundet, men ikke meget længere.

Det teoretiske udgangspunkt for min analyse er samtidig dansk ungdomsforskning, der arbejder med unges hverdagskultur, værdier mv. i nutidens Danmark. Disse bidrager hovedsageligt med forholdsvis jordnære perspektiver på ungdomslivet, hvor Zygmunt Bauman, Thomas Ziehe og Lars Geer Hammershøj i højere grad bidrager med overordnede perspektiver på individ og samfund i det senmoderne. Det demokratiteoretiske udgangspunkt er orienteret mod civilsamfundsmæssig deltagelse repræsenteret med udgangspunkt i Hal Koch. Teori inddrages ellers hovedsageligt i specialet for at uddybe og perspektivere de konkrete empiriske erfaringer fra ungdomskultur.nu – både i forbindelse med udviklingen af projektforsøget og i forbindelse med den videre undersøgelse af unges deltagelsesønsker. Projektledelses- og kommunikationsteori har i den praktiske projektarbejdsproces været vigtige redskaber og de centrale overvejelser, der knytter sig til disse fremgår i kapitlet om ungdomskultur.nu.

1.5: Kapitelgennemgang

1.0 - Problemfelt

En gennemgang af projektets mål og metode.

2.0 – Centrale begreber

En gennemgang af specialets faglige tema og empiriske felt.

3.0 - Ungdomskultur.nu

En gennemgang og analyse af projektet "ungdomskultur.nu", det mål og udvikling. Fokus i kapitlet er dels på aktionsaspektet – hvad ønskede vi at opnå med projektet og i hvilket omfang lykkedes det? Dels på forskningsaspektet? – hvad har jeg lært om unges politiske engagement og ønsker for deltagelse gennem mit engagement i projektet?

4.0 - Deltagelsesønsker/deltagelsesmuligheder

En analyse af unges deltagelsesønsker med udgangspunkt i erfaringerne fra "ungdomskultur.nu". Disse udvides med inddragelse af andre studier af unge. Ønsket er at indkredse hvordan unge forholder sig til samfundsmæssige problemstillinger og i hvilken grad de ønsker at engagere sig aktivt. Derefter følger en overordnet gennemgang og problematisering af de demokratiske deltagelsesmuligheder i Danmark. Kapitlet afsluttes med en diskussion af forholdet mellem borgernes deltagelsesønsker og de eksisterende demokratiske deltagelsesmuligheder.

5.0 - Fremtidens medborgerskab

En diskussion af mulighederne for et dansk medborgerskab, hvor deltagelsesmulighederne i samfundet i højere grad er tilpasset de vilkår og ønsker der eksisterer blandt borgerne. I dette kapitel forsøger jeg at bidrage med bud på, hvordan man kan bringe demokratiet tættere på borgerne.

6.0 - Konklusion

7.0 - Perspektivering

2.0: Centrale begreber

I dette kapitel gennemgår jeg henholdsvis specialets faglige tema (demokrati) og det empiriske felt jeg beskæftiger mig med (unge). Kapitlet tjener således til at afgrænse og udspecificere mit undersøgelsesområde.

2.1: Demokrati

Demokrati er et begreb med mange betydninger tilknyttet. I mange sammenhænge er begrebet reduceret til at være et betydningsløst plusord, og det er derfor centralt for mig at definere hvilken demokrattilgang, der danner grundlag for betragtningerne i dette speciale. Jeg har i det følgende afsnit forsøgt at afklare hvilken tilgang, der i dette speciale bliver anvendt til demokratibegrebet. Jeg vil i dette speciale ikke, som i så mange andre rapporter, gennemgå demokratiets historie og udvikling fra antikkens Athen til nu. Jeg vil begrænse mig til at beskæftige mig med det moderne demokrati, altså demokratiet efter 2. verdenskrig.

Mange beskriver i dag demokratiet som en selvfølge eller som en absolut del af det danske samfund. I 30'ernes Europa blev der ellers fra mange sider sat spørgsmålstegn ved demokratiet som fornuftig styreform, også i Danmark. Faktisk var det først da resultatet af krigen var klart, at demokratiet stod tilbage som det eneste fornuftige valg for samfundet. (Koch 1981:8) Den tyske samfundsforsker Jürgen Habermas fokuserer da også på afslutningen af anden verdenskrig, som udgangspunkt for demokratiets totale dominans.

"De allieredes sejr angav ikke blot retningslinjerne for en demokratisk udvikling i Forbundsrepublikken Tyskland, i Japan og Italien, men også i Spanien og Portugal. Alle legitimationer, som ikke i det mindste verbal, efter ordlyden, hyldede den politiske oplysningens universalistiske ånd, mistede dengang fodfæste" (Habermas 1997:19)

Lidt flabet kan man sige at det moderne demokrati først opstod med dets endelige og totale sejr i efterkrigstiden, hvilket der er tendens til at glemme i dag. Sikkert er det i hvert fald at demokrati er den eneste legitime styreform, der i dag står tilbage. Dette afspejles især i de yngre generationer, hvor tanken om et samfund uden demokrati for de fleste synes utopisk (Jørgensen 2001, Skårhøj og Østergaard 2005). Efter murens fald og Sovjetunionens sammenbrud, forbindes demokrati oftest med vestlige, parlamentariske regimer. Den globale ideologiske kamp synes overstået, de store historier er døde og *"alle utopiske energier synes at være opbrugt"* (Habermas 1997:23). Tilbage står det liberale/socialdemokratiske demokrati. Dog presses folkestyret i dag både udefra og indefra. Udefra fordi nationalstatens handlerum i større og større grad begrænses af økonomiens frie bevægelse på det globale marked, indefra i kraft af at de traditionelle demokratiske bevægelser tilsyneladende har mistet sin tiltrækningskraft.

Hvad er demokrati? Og hvem træffer afgørelsen?

Demokrati er altså anerkendt som den eneste legitime styreform i et moderne samfund. Dog er der store væsensforskelle på demokratiopfattelser og -tilgange. I Danmark har kampen om demokratiets indhold, været tydeligst i efterkrigstidens debat mellem teologen Hal Koch og juristen Alf Ross, repræsenteret gennem deres bøger *"Hvad er demokrati"* og *"Hvorfor demokrati"*. Hvor Hal Koch betonedes den demokratisk livsform og dialogen mellem borgere, fokuserede Alf Ross på demokratiet som styreform og betonedes frihedsmuligheder og retssikkerhed. Det bør dog nævnes at debatten ikke var helt så hård som eftertiden har haft tendens til at gøre den. Koch fremhævede også et formelt styringsapparat som grundlag for demokratiet og Ross fokuserede ligeledes også på information af befolkningen. Et nyere eksempel på en fortæller for det rent administrative demokrati er Stig Jørgensen, der i debatbogen *demokrati – i fortid, nutid og fremtid* problematiserer inddragelse af borgere. Hans budskab er, at *"der kræves et maksimum af*

medindflydelse i en tid, som stiller de maksimale krav til sagkundskab og ekspertise.” (Jørgensen 2001: 46). Stig Jørgensen konstaterer, at folkestyre i et sådant samfund, ikke kan baseres på den fornuftige samtale mellem oplyste borgere. Han afslutter videre bogen med at påpege at demokratiets krisetilstand ikke kan løses gennem mere borgerinddragelse, men derimod ved at den globaliserede økonomi sikrer effektivitet og kontrol med de statslige bureaukratiers godgørenhed med andres penge. *”Løsningen på dette dilemma er ikke mere uddannelse og mere medindflydelse, eftersom færre og færre forstår den dybe sammenhæng i det komplicerede samfunds processer.”* (Jørgensen 2001: 125) Stig Jørgensens tilgang til demokratiet og dets udvikling viser med allerstørste tydelighed hvor stor spændvidde begrebet har i dag. I hans perspektiv består størstedelen af befolkningen af ”umyndiggjort almue”, der hverken kan eller vil sætte sig ind i de komplicerede problemstillinger, der eksisterer i moderne politik. I dette speciale er udgangspunktet at demokratiet indeholder andet og mere end de rent formelle strukturer, der skal til for at løse politiske problemstillinger inden for en stat. Jeg nærmer mig dermed den holdning som Hal Koch gjorde sig til fortaler for under den før omtalte efterkrigsdebat om demokratiets essens.*

Friheden hører menneskelivet til. Og spørgsmålet er ikke løst med en grundlov, der sikrer visse frihedsrettigheder. Det er kun en ramme. Det afgørende er, om der er mennesker, der benytter denne frihed. Hvad kan det nytte, at de har frihed til at tale, hvis de intet har at sige. Hvad kan det nytte, at de har frihed til at handle, hvis de ikke kan andet end gå i geled og efterabe alle de andre. Hvad kan det nytte, at de har frihed til at tænke, hvis deres hjerne er tom og deres sind sløvt. Kun for levende mennesker har frihed en mening. (Kock 1981:73-74)

Der er et væld af kilder, der forsøger at definere og beskrive kernen i demokrati. Jeg mener dog at Kock udmærker sig dog i debatbogen ved at arbejde med demokratiets ånd i stedet for dets form. Demokrati er hos Koch en livsform og et sindelag, der kan tegnes og ikke et system, der kan gennemføres. Det er det enkelte menneske og dets dannelse, der er i fokus i denne demokratitilgang. Det er for Koch *”det folkelige oplysnings- og opdragelsesarbejde [der er] nerven i demokratiet”* (Kock 1981:13) og ikke grundloven, parlamentet eller institutionerne. Dette projekt har altså udgangspunkt i denne partiparticipatoriske tilgang til demokratiet. Participatorisk demokrati funderes i tanken om en aktiv, kritisk befolkning, der gennem handlinger og diskussioner i civilsamfundet programmerer og udvikler samfundet. Det udelukker ikke afstemninger og repræsentativitet som veje til demokratisk funktionalitet, men fokus er den folkelige deltagelse og debat. Med denne tilgang er demokrati, forstået som flertalsvælde, utilstrækkeligt. Flertallet har ikke altid ret (Kock 1981:21) og alene idéen om at et flertal kan gennemtrumfe en beslutning, udelukkende på baggrund af styrkeforholdet, synes direkte antidemokratisk. *Demokratiets væsen er nemlig ikke bestemt ved afstemningen, men ved samtalen, forhandlingen, ved den gensidige respekt og forståelse og ved den heraf fremvoksende sans for helhedens interesse.* (Kock 1981: 23) Det er med denne demokratitilgang dialogen, der er i centrum, og afstemninger kan derfor hovedsageligt anvendes som et måleredskab til at definere, hvor tæt på konsensus man er nået i en given diskussion. Helt centralt for demokratiet står i dette perspektiv altså borgernes aktive deltagelse i og debat om samfundets forhold og udvikling. Spørgsmålet er, hvordan denne deltagelse i samfundet kan fremmes.

Aktivt demokrati og medborgerskab

I enevældige samfund krævedes der ikke andet af borgerne end lydighed overfor loven og passivitet overfor styret. I demokratiske samfund stilles der højere krav til både borgere og system. *”Et frit samfund må nødvendigvis erstatte despotisk tvang med en hvis form for selvstyring. Når dette ikke lykkes, er systemet i fare.”* (Korsgaard 2005:7) Medborgerskabsbegrebet stammer fra den græsk-romerske idé om byen som udgangspunkt for det politiske fællesskab, og beskriver de rettigheder og pligter man har som borger.

* Samme forfatter konstaterer for øvrigt i en sidekommentar senere i bogen at *”Den unge generation er i det hele taget langt mere individualistisk i sit forhold til samfundet og andre mennesker i det hele taget, solipsister, som ikke interesserer sig for andre, undtagen i det øjeblik og i det omfang de har brug for dem.”* (Jørgensen 2001:64)

Det moderne medborgerskab indeholder en række samfundsmæssigt givne rettigheder for borgeren. Den engelske samfundsforsker T.H. Marshall analyserede i 1950 udviklingen af det moderne medborgerskab i essayet *medborgerskab og social klasse*. Heri definerede han tre typer af rettigheder, der knytter sig til medborgerskabsbegrebet – civile/juridiske rettigheder (bl.a. habeas corpus og ytringsfrihed), politiske rettigheder (stemmeret og ret til demokratisk deltagelse) og sociale rettigheder (velfærdsstaten). (Korsgaard 2005: 27) Medborgerskab er i denne kontekst noget, der skabes civile, politiske og socialøkonomiske forudsætninger for i et samfund. Marshall definerede medborgerskab som *"en status, der er givet til dem, der er fuldgældige medlemmer af et samfund. Alle, som besidder denne status, er lige med hensyn til rettigheder og pligter, som denne status giver."* (Marshall i Korsgaard 2005:6) På dansk er det engelske ord for medborgerskab, "citizenship", blevet uddifferentieret i begreberne statsborgerskab og medborgerskab, der overordnet set henholdsvis beskriver individets juridisk/politiske status og dets opfattelse af tilhørsforhold. (Korsgaard 2005:7) Selvom den danske begrebsopdeling tjener til at specificere indholdet af citizenship, så medvirker den også, efter min mening, til en forvanskning af den samfundsmæssige sammenhængskraft. Dette knyttes ofte udelukkende til nationalfølelse eller den etniske homogenitet i samfundet, mens statsborgerskabet efterlades som et lidt hult juridisk begreb, der ikke er i stand til at dække forholdet mellem borger og stat i et demokrati.

Medborgerskabstanken er altså ofte knyttet til en forestilling om det nationale fællesskab, om det danske riges historie, om kongehuset og om landsholdet. Nazisterne var særligt fokuserede på denne tilgang til medborgerskabet (Korsgaard 2005:20f). Visse partier i dagens Danmark er, uden sammenligning i øvrigt, ligeledes insisterende på at nationalfølelsen må være udgangspunktet for et politisk fællesskab. Det er ikke den tilgang der anvendes i dette speciale, men heller ikke en statsborgertilgang. Som nævnt finder jeg den for begrænsende, da den ikke tager højde for borgernes tilhørsforhold til staten. Medborgerskabet findes i dette speciales kontekst i feltet mellem de juridisk/politiske rettigheder og borgernes mulighed/ønske for at benytte sig af disse, men også til følelsen af samfundsmæssig tilhørsforhold. Jeg knytter medborgerskabet til det aktive demokrati, og det handler derfor i høj grad om hvilke deltagelsesmuligheder der eksisterer for borgerne i samfundet. Med udgangspunkt i Den polskfødte sociolog Zygmunt Bauman kan man sige at *"(...) demokrati er(...)et politisk ideal, mens det civile samfund er den sociologiske virkelighed hvori dette ideal bliver eller ikke bliver implementeret."* (Bauman i Larsen 1997:10) Medborgerskabet findes netop i denne sociologiske virkelighed. Når den samfundsmæssige deltagelse i de traditionelle arenaer, som politiske partier og fagforeninger, er lav, må det i denne kontekst ansues som et alvorligt problem for demokratiet, da medborgerskabet svinder ind. Hal Koch understregede på linje med Bauman at *"Demokratiet kan aldrig sikres - netop fordi det ikke er et system, der skal gennemføres, men en livsform, der skal tilegnes. Det drejer sig om et sindelag, der ikke erhverves én gang for alle, men som skal bibringes hvert nyt slægtsled."* (Koch 1981:13) Globalisering, europæisering og multikulturalisme betyder ikke alene udfordringer for den administrative styring af nationalstaten, men også for medborgerskabet. Danmark er i løbet af de sidste par årtier blevet et mere multikulturelt og individualiseret samfund, hvilket medfører at stat, nation, kultur og sprog ikke kan siges at være sammenfaldende på samme måde, som i den traditionelle nationalstat. Rammebetingelserne for udvikling af nationalstaten har altså ændret sig væsentligt de sidste 50 år, hvilket stiller nye udfordringer til udformningen af medborgerskabet. National-kulturel identitet er i dette speciales optik ikke et nødvendigt grundlag for et velfungerende demokrati, selvom jeg må anerkende at det danske samfund i høj grad har været baseret på kulturel homogenitet i sin hidtidige udviklingsproces.

Når fokus ligger på borgernes mulighed for at påvirke det samfund de lever i, må medborgerskabet findes et sted imellem de samfundsmæssigt givne rettigheder og borgernes ønske om at deltage i samfundslivet. Det kommer i dette perspektiv til at handle mindre om hvorvidt de formelle betingelser for medborgerskabet er tilstede, og mere om den måde rettighederne, særligt de politiske, udformes på. Med andre ord handler det om medborgerskabets design. Medborgerskab har også en dimension af anerkendelse, nemlig samfundets anerkendelse af det enkelte individ som medborger, med ret til at

deltage i samfundslivet. Med dette udgangspunkt er det relevant at undersøge i hvilken grad de nye slægtled er demokratisk indstillede, og hvis de er, hvorfor de så ikke ønsker at deltage i de traditionelle demokratiske institutioner. Spørgsmålet er, om problemet skal findes i manglende samfundsmæssig indsigt og lavt ønske om engagement hos borgerne, eller om problemet ligger i indretningen af det politiske system, som de kan deltage i.

Deltagelse

Koch såvel som senere demokrati- og civilsamfundsforskere arbejder med meget overordnede begreber, et makroperspektiv på deltagelsen. I dette speciale er det relevant at spørge til hvordan begreberne om deltagelse og medborgerskab kan konkretiseres. Hvad indebærer de og hvilken indflydelse har borgerne reelt set? Overordnet set har man med udgangspunkt i Montesquieu defineret samfundet som opdelt i stat, marked og civilsamfund, hvor civilsamfundets rolle er at kontrollere magthavernes handlinger gennem en (medieret) kritisk offentlighed. Der kan altså sættes et skel mellem diskussionsrum (kultur, offentlighed) og beslutningsrum (formelle strukturer, repræsentation) i samfundet. Spørgsmålet er hvordan man kan flytte beslutningskompetence fra de traditionelle, repræsentative strukturer til mere flydende, åbne netværk i lokalmiljøer. Hvordan kommer man fra deltagelsen (diskussionsrummet) i den kritiske offentlighed til reelt at få indflydelse? Det er en intention i dette speciale, at udforske mulighederne for den demokratiske deltagelse, ud fra en antagelse om at det de unge vil have, er et mere aktivt og levende demokrati, med bedre muligheder for direkte indflydelse på en lang række områder deres egen hverdag.

2.2: Unge - Generation Hvabehar?

Samfundet har forandret sig væsentligt de seneste 50 år, og ungdommen har udviklet sig sideløbende. Man kan gå så langt som at sige, at der først begyndte at eksistere et rum for ungdommen i slutningen af 50'erne og starten af 60'erne, hvor der opstod en synlig forskel på unge og gamle. (Andersen 2001:15) Herefter har den kulturelle frisættelse, der indebærer at man ikke længere i så høj grad er bundet til samfundets traditioner og forventninger, virkelig taget fart. I dag har vi en ungdomsgeneration, der altid holder deres identiteter åbne for nye muligheder og valg. Identitetsdannelsen er med andre ord et livslangt projekt. Jeg har valgt at arbejde med unge i denne undersøgelse, ud fra en antagelse om at tendenser i retning af nye politiske kulturer og ønsker for deltagelse, er tydeligere her. Unge i dag er vokset op med globalisering, nye medier osv. og i det perspektiv mener jeg at der i denne gruppe kan findes ønsker for demokratisk deltagelse, der ikke tidligere har været så udtalte. Jeg ser i dette projekt unge som eksponent for en ny politisk bevidsthed, der indeholder kritik af det traditionelle parlamentariske demokrati og ønsker om nye deltagelsesformer.

Medieforbrug

En af de mest synlige forskelle på nutidens unge og tidligere generationer ligger i deres medieforbrug. Nogen går endda så langt som at sige at unge *"danner deres identitet ud fra den blanding af medieplatforme og indhold, de netværker sig frem til"* (Bay & Ralund 2006:22). Unges medieforbrug er, som jeg ser det, en god metafor idet mange af de betragtninger, der er blevet synliggjort i undersøgelser af dette i større eller mindre grad kan overføres til unges liv i mere generel forstand. I det følgende citat fra bogen *"Generation Happy"*^{*}, ses således en god metafor på unges evne til at håndtere flere relationer ad gangen. *"...det første, man gør, når man kommer hjem fra skole, er at tænde for tv (aktuel serie eller sport), tænde for pc'eren (opdatering af spil + login i forum), tænde for musikken (afhængig af humør) og lægge mobilen (tændt) tilgængelig ved sin side."* (Stald i Skårhøj & Østergaard:2005:kap 6.3) Der er ikke tale om

^{*} "Generation happy" er et studie af danske teenagers hverdagsliv, værdier og livstolkning. Studiet blev lavet på baggrund af en spørgeskemaundersøgelse foretaget blandt 1168 7-9. classes elever i 21 danske skoler i december '04. Ud over spørgeskemaundersøgelsen blev der i forbindelse med forskningen foretaget 15 kvalitative interviews med unge i samme aldersgruppe.

"zapperi" fra det ene medie til det andet, men om flere parallelle medierede relationer med den altid tændte mobiltelefon som både indholdsformidler og tryghedsskabende, metakommunikativt redskab med forbindelsen i sig selv i fokus. Med mobiltelefonen koordinerer unge deres hverdagsliv og opretholder deres netværk. Der er ikke noget der tyder på at unge er mere alene eller bliver asociale af dette forbrug, snarere tværtimod. Unge har fundet en ny måde at være sociale på som transcenderer rum og til dels også tid. De er faktisk oftere i kontakt med vennerne. Dette fremgår også af Carsten Jessens artikel "simultane dialoger", hvor han netop beskriver unges evne til at fungere i flere sociale fællesskaber på én gang.

Traditionelt har vi set på dette hverdagsliv som et "opsplittet" liv, der stiller store krav til børn og unge om evner til omstilling og indlevelse i forskellige sociale formationer allerede fra vuggestuealderen. Hidtil har disse sociale formationer været adskilt i tid og rum, og set fra det enkelte individs synsvinkel har hverdagen været en serie af skift fra rum til rum. Det kan ændre sig grundlæggende med de nye kommunikationsmedier, som forvandler de adskilte sociale rum fra serielle til parallelle formationer. Den enkelte kan være deltager i flere sociale fællesskaber samtidig, f.eks. på én gang være på ferie med familien og tage del i det sociale liv med vennerne derhjemme. (Jessen 2001)

Kvalitet er et nøgleord i unges forhold til information og medier. Hvor ældre generationer er glade for de nye muligheder, der er blevet bibragt os teknologisk tager unge dem for givet. De unge er tilsyneladende også ligeglade med mekanikken bag teknologien, men interesserer sig udelukkende for hvad den kan anvendes til og hvad det betyder for dem. (Lindgren et al 2005) Man kan tale om, at der er sket en voldsom udvikling i forhold til mobilitet, hastighed og tilgængelighed, der påvirker nutidens ungdoms livsvilkår. Primært på grund af massekommunikationsmedier er der ikke længere nogen forbindelse mellem fysisk nærvær og kommunikation. Dette bevirker at forandringshastigheden af kulturelle indtryk og orienteringspunkter er steget væsentligt. (Skårhøj og Østergård 2005)

Fra "at finde sig selv" til "at skabe sig selv"

Den kulturelle frisættelse i samfundet har i høj grad haft betydning for unges identitetsdannelse. Man "finder" ikke længere sig selv indenfor en snæver social ramme, men skal derimod "skabe sig selv" ud fra de uendeligt mange muligheder der eksisterer for at vælge sin egen version af det gode liv. Eller med Thomas Ziehes begreber "*Hvordan jeg er, hvem jeg identificerer mig med, er en permanent biografisk problemstilling*" (ziehe 1997:132) Skabelsen af ens egen selvbiografi gennem valg er altså blevet en grundlæggende præmis for eksistensen i vestlige samfund. Man kan sige at tilværelsen og betydningsdannelsen er blevet pluralistisk. Man kan sammensætte sin egen livstolkning ud fra en række tilvalg og være både bøsse, muslim og socialist på én og samme tid uden at det skaber problemer. *Identitetsdannelsen er blevet et selvbiografisk livsprojekt, hvor man så at sige skaber sig selv gennem sine til- og fravalg.* (Christiansen i Skårhøj & Østergård:2005:kap 2) Det kan simpelt hen ikke lade sig gøre at opbygge en fast og konstant identitet i en verden, hvor der hele tiden åbner sig ny viden og nye muligheder som følge af ens refleksivitet. Man kan derfor tale om en art "åbent selv" hvor skellet mellem ydre og indre er blevet opløst og man altid forsøger at holde muligheder, og dermed identiteten, åben. Unge "samler" i omfattende grad deres identiteter.

For unge i nutidens samfund er det enormt væsentligt at være i stand til at vælge og fravælge, netop da det er et grundvilkår at skulle danne sin egen identitet gennem disse valg. Sagt på en anden måde er det "*at vælge, at kunne sortere og at kunne orientere sig... en overlevelsesbetingelse i det moderne.*" (Ulriksen i Skårhøj & Østergård 2005:kap 4) Mulighedsmaksimering beskrives også i bogen MEWE-generation*, som et

* MEWE-generation er baseret på en omfattende undersøgelse af unges centrale identitetsmæssige forhold i Danmark, Norge, Sverige og Finland. Undersøgelsen blev baseret på tre tilgange. 1) Interviews med 22 eksperter på ungeområdet, hovedsageligt fra Norden. 2) To fokusgruppeforløb med unge på mellem 18 og 24 år i hvert af de

grundvilkår for unge. I modsætning til tidligere generationers higen efter frihed og muligheder, så handler det for nutidens unge "blot" om til- og fravalg så man kan gøre og opleve det man har lyst til (Lindgren et al 2005:43f) De unge er generelt overbeviste om at de kan realisere det de sætter sig for. Ni ud af ti unge mener at de har total frihed og kontrol over sin egen fremtid. (Lindgren et al 2005:45f)

Det bør dog huskes, at identiteter ikke er "absolut frisatte". De er selvfølgelig stadig domineret af overordnede økonomiske og samfundsmæssige krav og muligheder. *"Det er i den forbindelse underordnet hvor meget folk...demonstrerer deres frihed ved at eksperimentere med karriere, køn, seksualitet, udseende, samlivsformer og forbrug".* (Jensen 2002:52) Frigørelse fra traditionen og overgangen til mere flydende identiteter indebærer altså ikke nødvendigvis at økonomiske og andre "praktiske" begrænsninger for selvudfoldelse har rykket sig væsentligt. I den forbindelse er et meget aktuelt spørgsmål, som ikke vil blive behandlet i nogen nævneværdig grad i dette speciale, om den kulturelle frisættelse er for alle. Det er meget vanskeligt at vurdere i hvordan samspillet mellem social arv og frisættelse ser ud, og man kan frygte at den hastige udvikling indebærer at en stor gruppe mennesker bliver tabt på vejen. Dem, der ikke følger med i den teknologiske udvikling og dem, der har vanskeligt ved at orientere sig i en verden uden store fortællinger.

Det gode liv

Det gode liv for unge i dag handler om frihed, at have mange muligheder for selvudvikling og være i stand til at realisere ens egne idéer. Det handler om at være sund og leve et afslappet og glædesfyldt liv. Det gode liv handler i højere grad om abstrakte idéer, end om at have mange penge eller at blive berømt. (Lindgren et al 2005:147) I undersøgelsen "The MEWE Generation" viste det sig at 65% af de kvindelige og 45% af de mandlige unge ikke vurderer det som vigtigt at have flere materielle goder end deres forældre. Kun 15% vurderer det som meget vigtigt. (Lindgren et al 2005:31f) Dette må siges at pege i retning af en post-materiel om end ikke en anti-materiel tendens blandt unge, som forfatterne da også påpeger. *"Post-materialism" implies that once you have "enough" material possessions – it is up to the individual to fill his or her own life with meaning.*" (Lindgren et al 2005:32) Post-materialisme skal altså forstås som at materiel velstand går fra at være et mål i sig selv, til at være et middel til at skabe mening i livet. Det bør dog bemærkes at en oplagt årsag til dette post-materialistiske forhold til velstand kan være, at de unge aldrig har manglet noget. De er vokset op i nogle af de mest velhavende samfund i verden, oven i købet i opgangstider, og har derudover endnu ikke oplevet de økonomiske konsekvenser og bindinger ved f.eks. at stifte familie.

KGOY

Ungdommen er blevet forskudt både ned og op aldersmæssigt i en tidligere uhørt grad. I artikler, der handler om børn og unge, bruges ofte udtrykket KGOY, som står for "Kids grow old younger". På dansk kunne man sige, at barndommen er 'krympet', mens ungdomstiden er forlænget. (Tuft 2005) Mor og datter kan i dag helt uproblematisk (og ofte ureflekteret) dele interesserer (de ser begge "Venner" på tv2) og gå i samme sko – måske endda gå i byen de samme steder. Man kan gå så langt som at sige *"at være ung er ikke bestemt af alder – det er blevet en livsstil."* (Christiansen i Skårhøj og Østergaard 2005:2.1) Det er svært at definere ungdom præcist i dette perspektiv, hvad jeg da heller ikke vil forsøge. I højere grad læner jeg mig op ad Johannes Andersen, der netop beskriver ungdommen som en særlig "livsstil" i stedet for en alderskategori. *"Ungdom opfattes som en proces, hvor man hele tiden orienterer sig i forhold til omgivelserne, med henblik på at afsøge nye veje og muligheder for egen udvikling. Noget der præger det moderne samfund mere og mere som generel identitet, hvilket i nogen sammenhænge næsten gør det absurd at opretholde forestillinger om ungdom."* (Andersen 2001:9) I Thomas Ziehes perspektiv er ungdommen også udvidet til at omhandle en større gruppe end tidligere, idet han siger *"at hele kulturen har en bestemt tendens til at nærme sig de, vi ellers forbinde med opvæksten."* (Ziehe 2004:70) Ligeledes

involverede landes hovedstader. 3) En kvantitativ undersøgelse af ca. 3000 unge fra de fire lande, hovedsageligt med deltagelse af unge mellem 18 og 20 år. (Lindgren et al 2005)

påpeger Trine-Amalie Fog Christiansen at *"der er ikke rigtig længere fastsat nogle afgrænsede optagelseskriterier for , hvornår man egentlig er ung"*. (Christiansen Skårhøj og Østergaard 2005:2.1) Ungdommen er altså ikke længere en parentetisk livsfase, men en særlig livssituation, der er karakteriseret ved identitetsmæssig åbenhed. Når jeg taler om unge i denne rapport, har jeg altså fat i en temmelig omfangsrig gruppe. Det skaber en del problemer at arbejde med sådan en "senmoderne" definition af ungdom, særligt da mange af de undersøgelser jeg anvender, fokuserer på specifikke aldersgrupper. Jeg mener dog at kunne skildre generelle tendenser, selvom der selvfølgelig store forskelle indenfor den nuværende ungdomsgeneration. Jeg gennemgår da også, i nærværende speciale, hovedsageligt de homogene tendenser indenfor gruppen.

3.0: Ungdomskultur.nu^{*}

Projektet "ungdomskultur.nu" blev, som nævnt, til parallelt med dette speciale. Projektets målsætninger var orienteret mod at skabe nye rum for aktivt medborgerskab blandt unge i København, altså at tilpasse deltagelsesmulighederne i byen til de deltagelsesønsker borgerne (altså de unge) havde. Mit personlige engagement i projektet var baseret på, at jeg i mange år har været ungdomspolitisk aktiv i København. Først i elevbevægelsen (fælleselevrådet i Storkøbenhavn), derefter i ungdomskommuneforsøget i København[†] og de seneste 6-7 år i mere løst organiserede netværk samt gennem ungdomskulturhuset Kraftwerket. Min personlige erfaring fra disse forskellige fora har været, at unge generelt er meget politisk interesserede og engagerede, men at de, med rette, ikke føler at der er plads til deres former for politisk deltagelse.

Ønsket i dette projekt var, at give unge mere indflydelse på nogle af de elementer, der påvirker deres hverdag og fritid, med udgangspunkt i kulturområdet. Vi valgte at arbejde med ungdomskultur, da vi for det første havde mere erfaring på dette felt end indenfor f.eks. boligområdet, men også da vi antog at det på dette område ville være lettere at skabe en hurtig forandring. Overordnet set var processen kendetegnet af tilpasning. Dels til den realpolitiske situation i København, særligt salget af ungdomshuset og den efterfølgende spændte politiske stemning, dels efter vores egne forhandlinger med politikere og embedsmænd i kommunen. Forløbet var præget af et meget omskifteligt felt, der krævede hurtig navigation. Det var særdeles vanskeligt at planlægge langsigtet og en stor del af forløbet blev derfor tilrettelagt, så det var omstillingsparat.

Ungdomskultur.nu har været et meget omfangsrigt projekt og der er i løbet af processen blevet truffet en lang række valg og afgørelser. I de følgende afsnit er intentionen at skildre projektets forløb samt de centrale overvejelser, opdagelser og resultater opnået i forbindelse med projektet. Projektet er, i det omfang det har været muligt, blevet designet, og efterhånden tilpasset, så det levede op til vores forestillinger om unges ønsker for deltagelse og indflydelse. Dette har været en svær balancegang, hvor tid og ressourcer hele tiden har skullet opvejes imod den hvordan den konkrete dialog skulle udmøntes.

Det følgende kapitel er delt op i tre hoveddele.

- Første del (3.1) er en redegørelse for projektets tre delelementer. 1) Operation Hjernestorm, 2) Ungdomskultur.nu og 3) Ungdomskultur.nu festivalen.
- Anden del (3.2) består af betragtninger og overvejelser over projektets forløb og organisering.
- Tredje del (3.3) handler om de erfaringer om unges deltagelsesønsker jeg har gjort mig igennem projektarbejdet og som vil være udgangspunkt for den videre undersøgelse af unges politiske identiteter.

^{*} Se vedlagte billeder for mere visuelle indtryk af forløbet.

[†] I '97/'98 blev 18 kommuner i Danmark udnævnt til ungdomskommuner af undervisningsministeriet. Idéen var at sætte fokus på ungdomspolitik og unges ønsker for hverdags- og fritidsliv. Københavns kommune var en af disse ungdomskommuner og gennemførte en række initiativer – der blev bl.a. formuleret 10 ungdomspolitiske målsætninger for kommunen. Næsten samtlige initiativer blev lukket indenfor ganske kort tid efter opstarten og fokus forsvandt hurtigt fra ungdomspolitikken igen i kommunen. Ungdomskulturhuset Kraftwerket blev startet under ungdomskommuneforsøget på indre Østerbro, men overgik til kultur- og fritidsforvaltningen i København efter bydelsrådene blev nedlagt.

Infoside 1: Kraftverket

Hele "ungdomskultur.nu" projektet er foregået i tæt samarbejde med ungdomskulturhuset Kraftverket, der er Københavns kommunes eneste ungdomskulturhus (og praktisk talt det eneste tilbageværende initiativ fra ungdomskommuneforsøget i 1998). Jeg arbejdede i huset i starten af forløbet (fra september '06- juni '07) og Kristoffer Thurøe arbejdede i huset under hele forløbet.

I Kraftverkets kontrakt er husets mission og formål defineret i 3 overordnede områder:

- at være et *projektværksted*, hvor unge kan få støtte og rum til at planlægge og afvikle forskelligartede projekter.
- at være et *demokratilaboratorium*, hvor brugerne selv sætter rammerne for husets udvikling og kan eksperimentere med demokratiske processer.
- at være et *ungdomspolitisk fyrtårn* og være aktivt med til at udvikle ungdomspolitikken i København.

Brugere og brugerstyring

Kraftverket er brugerstyret. Brugerstyring indebærer at det er de unge, der anvender huset der bestemmer hvordan det skal se ud, hvad det skal indeholde og hvilke aktiviteter der skal være. Alt i huset er i teorien til at forandre – det være sig lokalernes anvendelse eller udseende såvel som demokratiet, mødestrukturen og hvilke arrangementer der skal afholdes.

Kraftverkets rolle i Ungdomskultur.nu

Kraftverket spillede en vigtig rolle igennem hele projektarbejdet. I udgangspunkt ved at lægge hus til og finansiere markedsføringen af de første arrangementer. Senere ved at husets personale indgik aktivt i at hjælpe med facilitering af debatter og organisering af arrangementer.

Reference:

www.kraftverket.dk

Infoside 2: Projektresumé

September 2006: Projektet startes og består på dette tidspunkt udelukkende i at afholde en ungdomspolitisk "festival" i sommeren 2007. I de følgende måneder arbejdes der på konceptet og skrives projektbeskrivelse. Projektets titel var på dette tidspunkt "operation hjernestorm"

December 2006: Uroligheder på Nørrebro i forbindelse med salget af jagtvej 69 også kendt som ungdomshuset eller "ungeren". Projektbeskrivelsen omskrives. Festivalen udskydes til efteråret 2007 og planlægning af en række mindre dialogarrangementer med fokus på fristeder påbegyndes.

Januar 2007: Afholdelse af hjernestorm #1, et pilotarrangement hvor fokus lå mere på projektudvikling end på dialog om unges vilkår i byen. Projektbeskrivelse sendes til en række fonde og puljer.

Februar 2007: Konkret planlægning af hjernestorm #2-4.

Marts 2007: Uroligheder på Nørrebro i forbindelse med rydningen af ungdomshuset. Hjernestorm #2 afvikles i slutningen af måneden.

April 2007: Hjernestorm #3

Maj 2007: Afvikling af Hjernestorm #4 og færdiggørelse af idékataloget, der derefter blev sendt til en række kommunalpolitikere, der havde markeret sig i forbindelse med ungdomshusdebatten.

Juni 2007: Møder med politikere om perspektiver for en ungdomspolitik i byen. Der afholdes også møde med "forhandlingsgruppen" fra "ungdomshusbevægelsen" om hvordan vi undgår at ødelægge hinandens arbejde.

Juli 2007: Vi beslutter at afholde flere enaftensarrangementer ude i byen om centrale aspekter af ungdomspolitikken som udgangspunkt for festivalen.

August 2007: Planlægning af et samlet møde med politikere fra flertallet på rådhuset.

September 2007: Uroligheder på nørrebro. Møde med politikere og udarbejdelse af et budget for en ungdomspolitik op til de kommunale budgetforhandlinger. Aftaler indgås med tre kulturhuse om afholdelse af debatarrangementer i november. Aftale med kulturstaldene på vesterbro om afholdelse af en ungdomspolitisk festival – datoen sættes nu til 13-15 Februar 2008. Projektet omdøbes til ungdomskultur.nu

Oktober 2007: I det kommunale budgetforlig bevilliges der 3. millioner til "alternativ ungdomskultur", som bl.a. kraftverket skal finde ud af hvordan skal udmøntes. De planlagte debatarrangementer i november planlægges nu som høringer ift. den nye ungdomspulje. Forberedelse og pr for tre debatarrangementer i november.

November 2007: Der udskrives folketingsvalg. Afvikling af tre arrangementer i tre kulturhuse med fokus på den nye ungdomspulje. Udarbejdelse af indstilling til kultur- og fritidsudvalget om udmøntning af puljen, med udgangspunkt i arrangementerne.

December 2007: Ritt Bjerregaard afholder debatarrangement om kommunens politik for unge. Praktisk planlægning af festivalen i februar og dens indhold samt invitation af politikere.

Januar 2008: Ihærdige forsøg på at få klare politiske udmeldinger om ungdomspolitik og ungdomspulje, men uden resultat. Praktisk planlægning af festivalens forskellige elementer og intensiv markedsføring.

Februar 2008: 70.000kr gives til uddeling under festivalen af kultur- og fritidsudvalget (d. 7/2). Tidsplan og program færdiggøres. Festivalen sættes op, afvikles og pilles ned igen.

Infoside 3: Oversigt over arrangementer + dokumenter

December '06: Projektbeskrivelse (bilag 1)

Januar '07
Hjernestorm #1

Marts '07
Hjernestorm #2

April '07
Hjernestorm #3

Maj '07
Hjernestorm #4

Maj '07: Idékatalog (bilag 2)

Maj – september '07: Møder med politikere

September '07: Budgetoplæg (bilag 3)

November '07
Høring: Kunst og kultur

November '07
Høring: Musik og musikliv

November '07
Høring: Fristeder og rum

November '07: Indstilling om puljer (bilag 4)

Februar '08: Festival (program: bilag 5)

3.1: Arrangementer og iscenesættelse

I løbet af projektet Ungdomkultur.nu afholdt vi en lang række arrangementer, der på forskellig vis beskæftigede sig med unges ønsker for København. Fokus og udgangspunkt for de tre grupper af arrangementer var forskellige, selv om de alle omhandlede ungdomskulturen i København.

Arrangementerne bør ses som en sammenhængende udviklingsproces, hvor erfaringer og resultater fra de første har ført til planlægningen af de næste^{*}. I de følgende afsnit beskrives planlægningen, facilitering af og resultaterne fra de forskellige arrangementer.

Baggrund

Idéen om at lave en festival, der omhandlede ungdomskultur og ungdomspolitik i København, havde været undervejs længe, da vi endelig besluttede os for at realisere den i sommeren 2006. Intentionen var at skabe en positiv dialog om ungdomspolitik og ungdomskultur i København, hvor fokus lå på skabe konkrete resultater med udgangspunkt i unges ønsker for deltagelse. Kunstneren Olafur Eliasson udtrykker nærmest poetisk et lignende perspektiv.

"Jeg tror på relevansen af en dialog med samfundet, men det betyder naturligvis ikke, at jeg derfor blot tilslutter mig de værdier og livsformer, vi finder i vores omgivelser generelt. På den anden side drejer mit projekt sig heller ikke udelukkende om at være i stærk opposition til noget, men derimod om at yde en slags modstand gennem et engagement, som i sin grundform er positiv." (Eliasson i Engberg-Pedersen og Meyhoff 2004:14)

Eliasson har et særlig interessant billede af begrebet modstand, som i hans optik defineres som at modvirke nogle af de negative tendenser i det moderne, kapitalistiske samfund, ved at beskæftige sig med områder af samfundet, der ikke anses som værende specielt værdifulde i et systemperspektiv. Begreber og tilstande som subjektivitet, opmærksomhed, sansning, respekt, selvforståelse og bevidsthed er nogle af de områder Eliasson mener ligger i dette grænseland. Det spændende i Eliassons modstandsbegreb er, at disse områder ikke opfattes som værende for eller imod gældende strukturer, da de ikke er i opposition til højt prioriterede samfundsmæssige værdier og idéer. Forandringspotentialet i denne form for "modstand gennem positivt engagement" er altså stort i kraft af, at man ikke definerer sig selv ind i en rolle som erklæret modstander, men derimod definerer sig som fortaler for en bestemt udvikling. (Engberg-Pedersen og Meyhoff 2008: 15)

Meget kort tid efter vi besluttede os for at påbegynde projektet, startede konflikten om ungdomshuset på jagtvej 69. Balladen om ungdomshuset havde stor indvirkning på projektet på to vidt forskellige måder. For det første så den politiske situation i København meget anderledes ud end det gjorde da vi startede planlægningen, og for det andet havde en stor del af byens unge et nyt forhold til politik og politikere.

Vi valgte efter gadekampene d. 16. december 2006[†] at tilpasse projektet til vilkårene i København og besluttede derfor at udsætte festivalen. I stedet påbegyndte vi planlægningen af en række mindre arrangementer i foråret 2007, der havde til formål at bløde den meget konfliktfyldte stemning op og skabe grundlag for dialog mellem byens unge og politikere, med os selv som mediatorer. Det var centralt i vores formidling og arbejde med projektet, at vi ikke tog udgangspunkt i den konkrete konflikt omkring ungdomshuset på jagtvej 69 eller i kravet om et nyt ungdomshus fra "ungdomshusbevægelsens"[‡] side.

^{*} Se også Infoside 3: Oversigt over arrangementer og dokumenter

[†] 16. December 2007 afholder Ungdomshusets brugere en uanmeldt demonstration på Nørrebro. Demonstrationen ender i voldsomme uroligheder og kampe med politiet, da politiet forsøger at opløse den. 273 bliver arresteret. Tre bliver efterfølgende varetægtsfængslet. (Internetkilde2)

[‡] Vi havde løbende kontakt til forhandlingsgruppen fra jagtvej 69 i projektforløbet. Kontakten tjente dog ikke til meget andet end en gensidig forsikring om at vi ikke ville blande os i hinandens sager.

Derimod arbejdede vi i "operation hjernestorm" overordnet med tanken om fristeder og unges andre ønsker for København i et positivt og udviklende perspektiv.

Hjernestorm #2-4

Hjernestorm #2-4 blev afholdt i foråret '07 og havde fokus på fristeder og overordnet ungdomspolitik. Målet med arrangementerne var at skabe udgangspunkt for en politisk åbning af et meget fastlåst ungdomsområde, der på det tidspunkt var stærkt præget af urolighederne i forbindelse med rydningen af jagtvej 69*. Deltagerne blev inviteret fra den blomstrende gruppe af netværk, der var opstået efter rydningen af jagtvej 69 og gruppen var derfor præget af fokus på ungdomshuse og venstreradikale holdninger. Deltagerne til disse arrangementer var også yngre end de, der deltog senere i processen. Der deltog mellem 15 og 30 unge til hvert arrangement og det var den samme gruppe, der deltog i hele forløbet. Fra tidligere projekter havde jeg erfaret, at det virker kraftigt ekskluderende for flertallet af unge, at de skal deltage i lange møder. Da vi med disse arrangementer ønskede at skabe forløb, der var tilgængelige for så mange som muligt, fokuserede vi på korte, koncentrerede forløb på to til tre timer†. Alle forløb var derudover planlagt til ud fra en forventning om at deltagerne ville komme for sent, og programmet startede derfor reelt en halv time efter den officielle tidsplan. Arrangementerne blev afholdt i ungdomskulturhuset Kraftwerk og blev tilrettelagt uformelt med fællesspisning inden workshoppen startede og med et åbent caféarrangement som afslutning. Vores intention med arrangementerne var dels at give en denne gruppe af unge mulighed for at udtrykke deres ønsker for byen til nogen der lyttede, dels at få en uddybet indsigt i hvad der rørte sig blandt unge i København. Det erklærede mål med arrangementerne var at udarbejde et idékatalog med idéer til og uddybende perspektiver på unges ønsker for København, et projekt de fleste af deltagerne fandt inspirerende og spændende. Vi ønskede på den måde at bryde med noget af den frustration og afmagt, der blandt mange unge var eksisterende på det tidspunkt, og i stedet skabe et positivt engagement for et bedre København for unge.

Facilitering

Det var vigtigt for os, at vi gennem arrangementerne kunne finde frem til nogle reelle behov og ønsker hos de unge, der kunne anvendes i den videre proces. Vi ville altså ikke blot opstille et diskussionsrum, men til hver workshop skabe resultater i form af ny viden og nye idéer der kunne bruges videre i forløbet. For at gøre det muligt at skabe resultater inden for den forholdsvis korte tidsramme valgte vi at arbejde med udgangspunkt i idégenerering og idéudvikling, hvor deltagerne i en faciliteret‡ proces arbejdede med at analysere og finde på løsninger til et bedre København for unge. Vi var meget forsigtige i vores metodevalg i forbindelse med arrangementerne, da vi oplevede at deltagerne udviste modvilje mod mere "flippede" metoder§. Vi mente altså at det ville virke mod hensigten (at skabe en tryk stemning, hvor alle følte at de

* 1. marts rykker politiet ind i Ungdomshuset klokken syv om morgenen. Politiet rydder huset, og der udbryder spredte gadekampe og demonstrationer. Overborgmester Ritt Bjerregaard (S) vender hjem fra skiferie i Norge. Til aften bryder voldsomme uroligheder løs på Nørrebro og Christianshavn. Aktivister laver bål og barrikader på gaderne, og mange biler bliver sat i brand. Politiet kaster tåregas, og demonstranterne kaster brandbomber, flasker og brosten mod politiet. 217 bliver anholdt. (Internetkilde3)

† Samtlige debatter og workshops i forløbet blev tilrettelagt med dette udgangspunkt.

‡ Rollen som facilitator (eller med deres ord "idéagent") er blevet beskrevet af Breiler og Michanek som 1) Generalist og specialist: Idéagenten besidder en almen viden om, hvordan problemfeltet og det endelige slutresultat kan se ud, men specifik viden om metoder og gruppeprocesser. 2) Koordinator: Idéagenten er hende, der holder sammen på projektejeren og arbejdsgruppen. Hende, der organiserer ressourcerne og ekspertisen. 3) neutral og observerende: Idéagenten er objektiv og har ingen mening om slutproduktet, men hun er hele tiden fokuseret på at lede processen i den retning, som giver det bedste resultat. (Breiler og Michanek 2005:38)

§ Min generelle erfaring med facilitering er, at mere avancerede metoder egner sig bedst i grupper, hvor der er brugt tid på at skabe en fællesskabsfølelse som udgangspunkt for arbejdet. Allerbedst virker det i forbindelse med undervisningsforløb i netop facilitering, hvor samtlige deltagere er kommet netop for at lære om hvordan man bedst

kunne bidrage med noget) at indføre metoder, der afveg meget fra traditionelle mødesituationer og fokuserede derfor på at inddrage nogle forholdsvis simple redskaber.

Vi lod os i den overordnede planlægning af "operation hjernestorm" især inspirere af kreativitetsforskeren Edward de Bono. De Bono er interessant, da han arbejder med alternativer til normen om logisk rationelle belæg for tænkning, idet han mener at denne model hæmmer kreativiteten. De Bono betegner denne tænkeform for *vertikal tænkning* og mener yderligere at den er karakteriseret ved at der nødvendigvis må findes belæg på hvert enkelt trin i tankeprocessen, før man går videre til det næste. *Vertikal tænkning* lægger med andre ord op til at udelukke idéer, der ikke kan findes logiske argumenter for (de Bono 1986:12f) og begrænser på den måde muligheden for at der kan opstå nye idéer.

Som supplement til vertikal tænkning ser de Bono det han kalder lateral og parallel tænkning. Lateral tænkning bidrager til samtalen ved at opretholde en skabende og idéudviklende tilgang, den er aldrig et forsøg på at finde bevis for noget, men en jagt på alternativer. Den laterale tænkning skal ses som et bevidst metodisk tillæg til vertikal tænkning og ikke som en selvstændig tænkemåde. Supplementet består i at lateral tænkning søger efter spørgsmål, hvor vertikal tænkning søger efter svar. (de Bono 1986:12f) De Bono har udviklet et system af 6 "tænkehatte", hvori idéen om lateral tænkning indgår. Idéen med tænkehatterne er at synliggøre hvilken tænkemåde, der tales ud fra i en given samtale.

- Den hvide hat tager udgangspunkt i fakta, tal, tabeller og rå information.
- Den røde hat ser på, hvilke følelser man har for sagen.
- Den sorte hat ser på ulemper og de negative sider ved sagen. Virker som djævelens advokat.
- Den Gule hat fremhæver fordele, optimisme, muligheder og de positive sider ved sagen.
- Den grønne hat fremhæver nye idéer og muligheder, utraditionelle indfald og provokationer.
- Den blå hat benyttes til at skabe overblik, kontrol og styring.

Ved lateral tænkning kan forskellige farver af hatte således anvendes individuelt, mens de samtalende ved parallel tænkning bærer samme farve hat samtidig. Parallel tænkning skaber mulighed for, at alle deltagere i en samtale arbejder på at udforske ét emne fyldestgørende ad gangen fra ét fælles perspektiv ad gangen. De i dialogen inddragede perspektiver kommer dermed ikke til at stå i vejen for hinanden, eftersom ét perspektiv fastholdes indtil emnet vurderes belyst tilfredsstillende. Parallel tænkning skaber således muligheden for, at det behandlede emne belyses grundigere på grund af det samarbejde, der opstår mellem de samtalende. (de Bono 2000:9)

Under "operation hjernestorm" var det især den parallelle tænkning, der var i fokus, idet vi fik deltagerne til at arbejde i grupper med idéer til byens udvikling. Vi anvendte ikke tænkehatterne, men opfordrede gennem faciliteringen af de enkelte forløb deltagerne til at holde fokus. I de Bonos terminologi bar vi altså selv den blå hat gennem hele forløbet, mens deltagerne på vores opfordring holdt sig til grønne, røde og gule hatte på de to første workshops og først indførte den sorte under den sidste workshop. Den hvide hat kom aldrig i brug, da vi fokuserede på visioner, drømme og ønsker. De to første workshops havde altså hovedsageligt fokus på idégenerering, mens den tredje var mere orienteret mod idéudvikling. Vi anvendte og lod os inspirere af en række forskellige tilgange til idé og projektudvikling i disse forløb, bl.a. fremtidsværkstedet*, brainwriting*, open space metoden[†] og swat-analysen[‡].

muligt tilrettelægger møder og workshops. Jeg deltog ellers på et internationalt kursus i interaktiv facilitering i februar '07 netop for at få flere redskaber til at arbejde med processerne i projektet.

* I fremtidsværkstedet gennemgår deltagerne tre faser; **Kritikfasen**: her formuleres alt det man er utilfredse med.

Utopifasen: her finder man kritikkens modstykke og formulerer vores ønsker og drømme for fremtiden.

Virkeliggørelsesfasen: her forsøger man at gøre ønskerne til virkelighed. (internetkilde 4)

For os, som arrangører, var dette nogle ganske typiske tilgange til hvordan man udvikler fornuftige samtaler i en debatsituation, men det var tydeligt at flertallet af deltagerne ikke var vant til denne type metoder. Dog fungerede denne afdæmpede metodesammensætning umiddelbart godt, idet vi hele tiden var to facilitatorer tilstede, der kunne hjælpe samtalen i gang og holde det overordnede fokus. Særligt vigtigt var det, at vi hele vejen igennem forløbet kunne referere til idékataloget som målsætningen for deltagernes indsats, da vi på den måde kunne legitimere at inddrage metoder, der ellers ikke ville være meningsfulde for dem. De deltagere, der deltog i alle tre workshops, virkede dog generelt set glade for at der var nogen, der overhovedet lyttede til deres holdninger, selv om de ikke nødvendigvis havde tillid til at projektet ville medføre konkrete resultater.

Erfaringer

I "Operation Hjernestorm" forløbet fik jeg dels sat perspektiv på denne gruppe unges mening om politik "efter rydningen" (af jagtvej 69) og dels et klart indtryk af deltagernes ønsker for deres fritidsliv i København. De unge, der indgik i "operation hjernestorm" havde meget lidt til overs for det politiske system og de politikere, som de følte havde begået en voldsom uretfærdighed overfor Københavns unge ved at fratage dem huset. Det blev dog også meget klart at deltagerne i mindre grad var interesserede i et nyt jagtvej 69 end i en generel anerkendelse af unges behov for fristeder og at politikerne rent faktisk lyttede til unge. Jagtvej 69 havde en langt større symbolsk end reel betydning for deltagerne, hvoraf mange aldrig havde været i huset – noget der for øvrigt efter min personlige mening har kendetegnet ungdomshusbevægelsen som helhed siden rydningen af jagtvej 69. Et centralt problem for de unge var, at de i lyset af kommunens manglende forhandlingsvilje ift. jagtvej 69, generelt ikke havde tillid til at politikerne overhovedet ville lytte til dem. Det var i vores forløb tydeligt at de unge var meget tvivlende på om hvorvidt der ville kunne skabes en forskel i eller igennem det kommunale system. Dette viste sig bl.a. da deltagerne som et led i hjernestorm #4 gruppevis skulle udarbejde en interessentanalyse ift. deres egne fristedsprojekter⁵. Her blev "kommunen" i mange tilfælde nævnt som en modstander. I langt højere grad blev der fokuseret på den individuelle aktive indsats og fællesskabet "på gaden" som løsningsmodeller, når visioner skulle realiseres. En deltager formulerede følgende, da han blev bedt om at formulere en skriftlig succeshistorie fra et fristed for unge; *"Jeg har haft gode oplevelser med aktivisme og kreativitet i mine aktionsgrupper. Det kræver engagement at få en aktionsgruppe til at køre og det er fedt når der møder mange mennesker op til aktioner. Vi løber aldrig tør for idéer, vi har tonsvis af ting på programmet og har bl.a. allerede givet den lille havfrue t-shirt på og tegnet ungdomshuset med kridt på rådhuspladsen."* De absolut mest kendetegnende tendenser hos deltagerne var ønsket om selv at kunne starte projekter og at have fristeder fra "voksenkontrol". Som en af de unge piger til hjernestorm #3 udtrykte det *"vi vil jo bare have et sted hvor vi selv kan finde ud af hvordan tingene skal gøres uden at der er pædagoger, der skal kontrollere om alt hvad vi gør, er godt nok"*. En anden deltager satte tydeligt ord på en ligeså udbredt holdning *"der skal være minde bureaukrati i forbindelse med opstart af ungdomsprojekter. Der mangler opbakning til unges initiativer"*. Deltagerne havde i meget lille grad indtryk af hvilke tilbud (f.eks. i form af fonde og puljer til unges egne projekter) der eksisterede i kommunen og grundlæggende set var holdningen at det ikke ville kunne lade sig gøre at lave "noget ordentligt" hvis kommunen blev indblandet. Der blev i den sammenhæng repræsenteret to forskellige tilgange, hvor den første baseredes på, at hvis kommunen

* Brainwriting fjerner ved sin anonymisering af den enkelte idé afsender "konkurrenceelementet" fra den typiske brainstorm mens metoden bibeholder muligheden for at man kan lade sig inspirere af andres idéer. (Internetkilde 5)

[†] I Open Space metoden gælder 4 principper: 1) De der end måtte deltage, er de rette personer. 2) Hvad der end sker, så er det det eneste, som kunne være sket. 3) Det starter når tiden er inde. 4) Når det er slut er det slut. Og en lov: De to fødders lov, der indebærer at hvis en deltager under forløbet kommer i en situation, hvor han/hun ikke lærer noget, skal deltageren bruge sine to fødder til at gå til et mere produktivt sted. (Internetkilde 6)

[‡] SWAT-analysen indebærer en vurdering af Styrker, svagheder, muligheder og trusler i forbindelse med et givent projekt. (Internetkilde 7)

[§] Se bilag 2: idékatalog

og samfundet bare blandede sig udenom, skulle byens unge nok klare den selv og en, der var orienteret mod at der var for få muligheder for at få indflydelse og starte projekter selv som ung. Den sidste holdning var mest udbredt og var da også den, der var i fokus til arrangementerne.

Afrunding

Som tidligere nævnt lå fokus i "Operation Hjernestorm" på det positive engagement. At præsentere politikerne for en gruppe unge, der udtrykte sig positivt om hvilke ønsker de havde for København og på længere sigt, de unge for nogle politikere, der havde lyttet til deres ønsker. I den proces begyndte Kristoffer og jeg i højere og højere grad at opfatte vores egen rolle som facilitatorer af en positiv dialog mellem unge og "systemet", dog uden at disse grupper i udgangspunktet mødtes. Mødet foregik formidlet gennem os, der fungerede som tolke mellem de to verdener, en rolle vi lidt selvironisk karakteriserede som "lobbyists", da vores udgangspunkt lå i at skabe bedre vilkår for byens unge. Det er min klare opfattelse at konflikten om ungdomshuset på Jagtvej 69 gjorde det væsentligt lettere for os at komme i kontakt med byens politikere. Kontrasten til den meget hårde diskurs fra ungdomshusbevægelsen har uden tvivl fået vores projekt til at fremstå som meget sympatisk, samtidig med at der med konflikten var blevet synliggjort at der eksisterede et reelt problem for en stor gruppe unge i København. Med udgangspunkt i arrangementerne udarbejde vi som nævnt et ideekatalog^{*} til en ungdomspolitik, som senere blev anvendt som udgangspunkt for møder med forskellige kommunalpolitikere. På et af disse møder blev vi opfordrede til at skrive et budgetoplæg til en ungdomspolitik, som oplæg til de kommunale budgetforhandlinger. Dette oplæg førte til at man under budgetforhandlingerne i Københavns kommune besluttede at afsætte 3 millioner til en alternativ ungdomskulturpulje for 2008 og en erklæring om at der skulle *"arbejdes henimod at skabe flere "rum" i byen (midlertidige og permanente), hvor unge kan eksperimentere med brugerstyring og blive aktivt involverede i de elementer de ønsker at arbejde med"* (Københavns Kommune 2008:17). I budgetforliget blev det videre defineret at bl.a. Kraftwerkets skulle inddrages i forbindelse med udmøntningen af puljen, hvilket førte til den næste række af arrangementer i projektet.

Ungdomskultur.nu

Ungdomskultur.nu høringerne blev afholdt i november '07 og havde særligt fokus på udmøntning af ungdomskulturpuljen, omend der også blev arbejdet med overordnede ungdomspolitiske tanker. Kraftwerkets blev inddraget i planlægningen af arrangementerne og fire medarbejdere herfra indgik som facilitatorer. Intentionen med arrangementerne var dels at høre byens unge om deres ønsker for udmøntningen af den nye pulje, og dels at få uddybet de overordnede ønsker for et ungt København, der blev tilkendegivet under "operation hjernestorm". Det konkrete mål med forløbet var at få data til at udarbejde en indstilling til kultur- og fritidsforvaltningen om udmøntningen af den nye ungdomskulturpulje. I tematiseringen af arrangementerne blev der taget udgangspunkt i kommunens budgetforlig, hvor indsatsområderne for den nye pulje blev nævnt; kunst og kultur, musik og musikliv samt fristeder og rum. Høringsarrangementerne var orienterede mod en meget bredere gruppe end vores første arrangementer og blev markedsført i meget større stil. Til ungdomskultur.nu arrangementerne blev der sat 300 plakater op i Københavns kommunes reklamepladser på busstanderne i byen og fokuseret meget på online markedsføring. Vi forsøgte at skabe medieopmærksomhed om arrangementerne, men med meget dårligt resultat - vi blev nævnt i et par lokalaviser. Sandsynligvis havde det noget at gøre med at der blev udskrevet folketingsvalg umiddelbart før det første arrangement. Disse arrangementer bar præg af at en stor del af deltagerne kom på grund af personligt engagement i det specifikke emne. Der deltog mellem 20 og 50 unge i arrangementerne og der var meget få, der deltog i mere end ét.

^{*} Se bilag 2: ideekatalog

Arrangementerne blev iscenesat i tre af Københavns kulturhuse, dels ud fra et ønske om at få "projektet ud i byen", dels da vi ønskede at undersøge og fremvise mulighederne for at afholde arrangementer for unge i disse. Til hvert arrangement inviterede vi en dj til at spille i den halve time der gik fra arrangementet officielt startede til det reelt startede og efter workshoppen, samt til at lægge dæmpet baggrundsmusik på selve workshoppen. Målet var at skabe en mere flydende in- og outro på forløbene, og det virkede da også helt udmærket. Derudover inviterede vi 3 "ressourcepersoner", en politiker og to unge med erfaring fra feltet, til hvert arrangement. Disse bidrog med et kort oplæg hver, som udgangspunkt for den videre debat og workshop. Da arrangementerne var tematiserede, fokuseredes der i planlægningen på at skabe tid til at deltagerne kunne netværke efter de planlagte var færdige. Til arrangementet om "musik og musikliv", som også var det mest besøgte (her var spillestedsejere, musikinteresserede politikere og unge udøvende musikere på mange forskellige niveauer samlet) fik vi på den måde skabt et mødested for en stor del af det musikalske vækstlag i København. Til de to andre arrangementer blev der ikke på samme måde skabt stemning for at snakke videre efter workshoppen, da der var færre deltagere og ikke i samme grad repræsenteret centrale, professionelle eller "kendte", aktører på områderne.

Facilitering

I planlægningen af arrangementerne blev der lagt meget vægt på at give alle mulighed for at komme på banen og deltage aktivt i debatten. Fokus lå på at bruge de unge som eksperter, og det var derfor centralt at skabe rum for at der blev fremlagt så mange idéer og holdninger som muligt. For nogle af de unge var det fremmedgørende i sig selv at skulle deltage med deres egne perspektiver. Til vores debatarrangement om ung kunst og kultur d. 8/11 – '07 snakkede jeg med flere af de deltagende, der gav udtryk for at de absolut ikke havde forventet at skulle deltage aktivt. De var med egne ord *"kommet for at høre et oplæg og havde ikke noget at sige selv om sagen"*. Dette fænomen minder om det, organisations psykologen Henriette Christrup kaler *'det glatte møde'*, *"...hvor nogle af mødedeltagerne overhovedet ikke beder om ordet fordi det er forbundet med for stor usikkerhed. De mestrer ikke denne mødekompetence. Derfor beskytter de sig gennem tavshed. Det kan få den konsekvens at det udelukkende er de personer der i et vist tempo mestrer den logiske rationelle tilgang til virkeligheden der får magten."* (Christrup 1999:23) Derved bliver "kampen" om deltagelse på mødet til et spørgsmål om at have "møde- og kommunikationskompetence" frem for viden, interesse eller spørgsmål omkring det specifikke emne der diskuteres, hvilket alt andet lige må give dårligere møderesultater. Denne tilgang var gennemgående hos en stor del af deltagerne, og det blev i de enkelte forløb en vigtig opgave at inspirere deltagerne til at være med i samtalen. Da vi var forholdsvis privilegerede ift. antal af facilitatorer havde vi mulighed for at arbejde med forholdsvis små grupper, hvor det var vanskeligt for den enkelte at "gemme sig". Ved dels at opfordre deltagerne aktivt til at være med i samtalerne, dels at skabe muligheder for at udtrykke sig skriftligt, via tegninger eller andet på både plancher og duge*, blev der generelt skabt samtaler hvor alle bidrog og både hverdags- og "ekspert"viden blev præsenteret. I de forskellige gruppeprocesser jeg indgik i varierede det meget i hvilket omfang der blev henholdsvis diskuteret, skrevet og brainstormet, noget jeg umiddelbart ser som en styrke ved vores tilgang. Det var op til deltagerne selv, i samarbejde med facilitatoren, at finde frem til den tilgang de så som mest givtig. Faktisk blev mange positivt overraskede over at de rent faktisk havde noget at bidrage med og at deres holdninger og viden ville gøre en forskel. Med en deltagers ord var workshoppen om kunst og kultur et *"Meget spændende. Nice og yderst pædagogisk arrangement"*. De metoder, der blev taget i brug i det tre høringsarrangementer, var inspireret af de samme metoder som "operation hjernestorm". Arrangementerne blev praktisk tilrettelagt med 3 runder, der tog udgangspunkt i workshoppens tema. Hver workshop startede med tre oplæg fra de inviterede ressourcepersoner og blev efterfulgt af en kort debat om det pågældende områdes vilkår i København. Anden del blev brugt på, i grupper, at formulere overordnede visioner for København på området, en definition af den nuværende situation og hvilken hæmmere/fremmere der var for at nå fra den nuværende situation til visionen.

* Deltagerne blev opfordrede til at skrive på de duge, der var blevet lagt på alle borde til arrangementerne.

Deltagerne arbejdede i denne runde stående omkring store plancher, som der ivrigt blev tegnet og skrevet på.

Tredje del foregik ved at deltagerne kunne "shoppe" rundt mellem 5 forskellige emner, der på forskellig måde forholdt sig til udmøntningen af ungdomskulturpuljen.

- Prioritering af midlerne (hvordan skal midlerne fordeles og hvem skal kunne søge?)
- Ansøger (hvem skal kunne søge midlerne og hvilke beløb skal kunne søges?)
- Ansøgningsproceduren (hvordan skal der ansøges og hvem skal uddele midlerne?)
- En eller flere puljer
- Alternativer (andre og bedre måder at bruge 3.millioner på til gavn for byens unge?)

Der var en facilitator knyttet til hvert emne, der i denne del af processen også havde en central rolle som referent af de mange idéer. De forskellige emner var med vilje lagt så de overlappede hinanden idet de mere var tænkt som inspirationsoplæg end som faste kategorier. Målet var at afdække så mange perspektiver som muligt på hvordan en ung kulturpulje kunne skabes så den bedst muligt kom unge i København til gode.

Skiftet mellem plenumdiskussioner, gruppearbejde, rundt om bordet samtaler og stående idéudvikling bidrog til at skabe dynamik og forandring i de tre workshops og skabte sammen med den rolige baggrundsmusik og caféstemning et fysisk og mentalt miljø, der i høj grad gav rum for kreativ tænkning og god energi. Der blev med andre ord skabt *flow* i samtalerne ved hjælp af, for deltagerne, nye og interessante metoder; en vidensblanding hvor "eksperter", "aktivister" og "almindelige unge" deltog på lige fod i samtalen, et fysisk miljø, der skiftede og virkede stimulerende samt et mentalt miljø, der fik humor og energi frem i samtalerne. Disse fire elementer er centrale bestanddele, hvis man ønsker at skabe flow (Breiler og Michanek 2005:38). Responsen på høringerne, og projektet som helhed, var overordnet set positiv, og deltagerne udtrykte særligt begejstring for at der var politikere der deltog i arrangementerne. Dette gengives i den følgende udtalelse, der stod tilbage på en af dugene efter workshoppen om musik og musikliv. *"Virkelig godt fremmøde. Dejligt at se. Godt møde, fedt med en politiker til stede. Meget lærevilligt. Savner måske lidt overblik over det samlede forløb."* Jeg bed særligt mærke i at der står "meget lærevilligt" og ikke meget lærerigt, hvilket må indebære en følelse af at blive hørt og taget seriøst. Selvom udmeldingerne om arrangementet og dets indhold generelt var positive, så lå der også en kritik af informationen om høringerne og af det forholdsvis lave deltagerantal. *Mit første indtryk var, er vi ikke flere??? Tænk at man ikke gør mere for at få indflydelse på/del i penge til ung eksplosiv kunst. Alle ønsker og efterspørger dette tiltag som nu finder sted. Hvorfor ved man det ikke? Men alle ved at manu chau spiller på blågårds plads...Det er helt fantastisk at man inviterer til et sådant møde – det er dejlig konkret og realistisk. Man kan virkelig mærke at det nytter noget... Det er også en smule angstprovokerende at det er så nemt at få så meget indflydelse på så mange penge – men selvfølgelig, nogen skal jo vurdere finansernes fremtid og hvis ikke vi interesserede/ansøgere er kompetente hvem er så? Det er i hvert fald hellere os end politikerne. En sand realisering af armslængdeprincippet. Endelig talerør og muligheder til vækstlaget!* (deltager i workshoppen om kunst og kultur). Jeg kommer mere ind på vores problemer ift. markedsføring og information om det samlede forløb senere i dette kapitel.

Erfaringer

Ved at tage udgangspunkt i de enkelte kulturelle felter (kunst, musik og fristeder) fik vi igennem disse workshops en mere dybdegående indsigt i hvilke tanker og idéer unge havde, når det kom til byens kulturliv. Det var kendetegnende at de unge generelt havde samstemmige ønsker for deltagelse og temmelig sammenfaldende visioner for Københavns fremtid. Nogle af de ønsker for København, der blev

fremhævet til workshoppen om kunst og kultur var følgende*:

- *Kunsten skal møde mennesker i dagligdagen*
- *Unge skal kunne finde information om hvad der allerede eksisterer*
- *Der skal bruges støtte, forstået som vilje for at fremme ungdomskulturen*
- *Fysiske frirum for unge med plads til at lege, eksperimentere og udfordre sig selv og andre.*
- *Fysisk plads til at arbejde med kunst, idéer, leg og visioner som der ikke var plads til før.*
- *Lettere og uden om de gængse rammer at kunne udtrykke sig kunstnerisk*

Den tydeligste forskel på deltagerne i de tre workshops var, at deltagerne i workshoppen om fristeder og rum var væsentligt mere kritiske overfor muligheden for at skabe forandring gennem det politiske system. Det var tydeligt at deltagerne i denne workshop var præget af historien om ungdomshuset i højere grad end i de to andre. Her var tilliden til Kommunens politikere meget lav, og der blev ikke udvist stor begejstring for de tre millioner, som var blevet bevilliget. Én deltager udtrykte denne holdning tydeligt i at *"kommunen ikke kan betale aflad ved at kaste penge efter tilfældige projekter, når de lige har slagtet en 30 år gammel ungdomskultur"*. Det var også kun i denne workshop vi hørte perspektivet fra *"Operation Hjernestorm"* om at kommunen og politikerne *"bare skulle blande sig uden om"* præsenteret igen. De unge udtrykte frustration over at samfundet var styret af kapitalisme og var meget orienterede mod dette problem, om end de var bevidste om at vores høringer ingen mulighed havde for at skabe forandring på mange af de områder de snakkede om. Deltagerne i de to andre høringer havde generelt mere tillid til det politiske system, og de virkede i højere grad begejstrede for at der var opstået nye muligheder for unge i København, om end der ikke var tale om en ubetinget begejstring for vilkårene for unges kulturliv i byen. Til alle tre workshops gav deltagerne tydeligt udtryk for, at det var for svært at starte projekter i København og der var bred enighed om at det selvorganiserede kulturliv havde for dårlige vilkår. Undervejs i processen blev begrebet *"at slå sig blødt"* opfundet og senere brugt til at definere den mulighed de unge efterspurgte. Begrebet dækker over de unges ønske for selv at kunne starte projekter og initiativer uden at skulle investere voldsomt i det. *"Et sikkerhedsnet, der gør at man ikke er helt fucked, hvis man laver en fejl"*, som en af deltagerne udtrykte det. Idéen om at *"slå sig blødt"* var særligt kendetegnende, når snakken kom ind på nye kreative igangsættere i byen. Der var bred enighed om at der optimalt set bør være mulighed for at starte med at lave små, overskuelige projekter med hjælp og rådgivning fra nogen, der ved hvad de snakker om. Resultaterne fra de tre arrangementer viste ligeledes i samme retning ift. udformningen af puljen. Der var et udtalt ønske om både at give mulighed for at skabe større projekter, der gjorde en forskel for mange unge i byen ved f.eks. at stille materiel til rådighed eller afholde store arrangementer, samtidig med at der skulle være en pulje, hvormed der kunne støttes mange små projekter. Deltagerne lagde vægt på at man kun burde støtte projekter, der kom andre til gavn end ansøgeren.

En central ting jeg bar med fra arrangementerne var, at deltagerne lagde vægt på muligheden for at få hjælp til ansøgninger og projektudvikling. Det blev f.eks. foreslået at man skulle kunne ansøge puljen uden budget, for derefter at få tilknyttet en konsulent, der kunne hjælpe med at få styr på projektets økonomi. I det hele taget fik vi til høringerne gentaget det dobbelte ønske, der blev præsenteret under *"Operation Hjernestorm"*: 1) København har brug for flere fristeder, hvor man som ung kan hænge ud, have et socialt liv og afholde arrangementer. 2) København har brug for steder, hvor man kan arbejde med sine egne projekter og idéer, og få hjælp til det man ikke kan klare selv. Vi samlede efter de tre høringer de unges ønsker for puljen i en indstilling til kultur- og fritidsforvaltningen[†]. I denne gengav vi de holdninger, der blev givet tydeligst udtryk for til arrangementerne, hvilket var enkelt, da der var en meget høj grad af samstemmighed om udformningen. Efterfølgende er der i den politiske proces blevet brugt evigheder på at

* Der blev defineret et væld af visioner til hvert arrangement. De fem, der er gengivet her er udvalgt da de gik igen til alle arrangementerne.

[†] Se bilag 4. Vi skrev ud over indstillingen også en opdateret version af idékataloget fra *"operation hjernestorm"* hvor vi uddybede unges visioner for byen.

afklare udmøntningen. De eneste midler der blev uddelt fra puljen inden juli 2008 var de 70.000, der blev bevilliget til et eksperiment på ungdomskultur.nu festivalen.

Ungdomskultur.nu – festival

Festivalen kørte fra d. 13-15. februar '08 og var tænkt som en afslutning på projektforløbet, men en afslutning, der skulle pege videre. Festivalen blev markedsført gennem en lang række forskellige medier, deriblandt plakater, klistermærker, maillister, fora, bannerreklamer, en lysreklame på rådhuspladsen og en smule presseomtale. Festivalen var vanskelig at markedsføre, da den indeholdt så mange forskellige elementer og idet konceptet i at blande politik, projektarbejde, kunst, performance og musik ikke er blevet anvendt så mange gange før. Der deltog dog 2-3000 unge i festivalen som en helhed. Festivalen blev iscenesat i kulturstaldene på Vesterbro og var en meget stor produktion både at planlægge og gennemføre. Et centralt fokus for festivalen var at brede perspektivet ud fra udelukkende debatter til også at omhandle kunstneriske udtryksformer, projektudvikling og musik – med andre ord, at skabe diskussionsrum og mødesteder på flere niveauer. Konkret blev der etableret tre områder i hver sit hus; en projektcafé, et kunst- og performanceområde og et debatområde. En oversigt over de mange elementer af festivalen blev givet til gæsterne gennem et program, der både lå online og var at finde i trykt form^{*}.

Projektcafé

Projektcaféen blev etableret for at forsøge at imødegå mange af de ønsker om projektudvikling og fundraising, som de unge havde udtrykt til arrangementerne i november. Projektcaféen var tilrettelagt som et walk-in projektrådgivnings- og projektudviklingsområde. Her kunne gæsterne udvikle deres projekter med hjælp fra en række konsulenter fra forskellige fonde, heriblandt Initiativstøtten, Tuborgfondet, Idéer for livet fonden og Cirius, og offentlige instanser, bl.a. Københavns Erhvervscenter og Projektrådgivningen. Projektcaféen var indrettet som en café for at skabe en hyggelig og uformel atmosfære, og i et siderum var der var opstillet computere, så gæsterne kunne arbejde på projektbeskrivelser, søge på nettet osv. Torsdag og fredag blev der afholdt tre workshops om dagen i henholdsvis idéudvikling, markedsføring og fundraising. Der var en værtinde tilknyttet projektcaféen, der bød både gæster, konsulenter og oplægsholdere velkommen samt stod for at alting forløb efter tidsplanen.

Et vigtigt element ved projektcaféen, var at vi under festivalen kørte en test af "Snabslanten", der var navnet på den hurtige af de to foreslåede puljer fra høringerne i efteråret. Vi havde håbet at kunne åbne de virkelige puljer under festivalen, men det viste sig umuligt på grund af den lange politiske behandling. Under festivalen blev der uddelt 100.000kr[†] fra "snabslanten", der kunne ansøges gennem et mildest talt overkommeligt ansøgningsskema[‡] onsdag og torsdag og blev udmøntet fredag. Puljen blev på de to dage ansøgt af 58 projekter og fredag blev 26 projekter støttet – de fleste kun med en del af deres budget. Der blev til formålet lavet et lille bevillingsudvalg hvor undertegnede, lederen af Kraftverket samt 2 konsulenter, der normalt varetager projektpuljen i København, indgik. Der skulle tages stilling til ansøgningerne mellem 22.00 torsdag og 15.00 fredag, og vi besluttede derfor ikke at forsøge os med sjovere udmøntningsmetoder, såsom at lade deltagerne på festivalen beslutte hvilke projekter, der skulle støttes. Projekterne blev vurderet ud fra kriterierne i ansøgningsvejledningen, altså *"...projekter der skabes af, for og med unge i København. Vi prioriterer nybegyndere og amatører, projekter med små budgetter, ikke-kommercielle arrangementer, debatskabende events og tværkunstneriske aktiviteter og projekter, der afholdes inden for 3 måneder fra ansøgningsfrist"*. Det var vigtigt for os at gøre så meget gavn som muligt med de få midler vi havde, og mange af bevillingerne blev givet som opstartsstøtte med et tilbud om efterfølgende projektrådgivning på Kraftverket. De projekter, der fik "store" bevillinger, var de, som vi

^{*} Se bilag 5

[†] Midlerne kom dels fra Kraftverket, der bevilligede 30.000kr til formålet, dels fra kultur- og fritidsudvalget, der en uge inden festivalen bevilligede 70.000kr til forsøget.

[‡] Se bilag 6 og bilag 7 for ansøgningskema og ansøgningsvejledning.

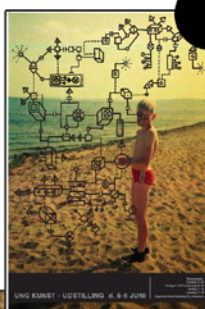
vurderede ville have svært ved at få støtte gennem andre puljer og fonde. Ungdomskulturhuset Kraftverket har efterfølgende stået for kontakt til ansøgerne, udbetaling af midler og indhentning af evalueringer og regnskaber. Langt størstedelen af de støttede projekter fra festivalen realiserede deres projekter, på trods af at kun få fik bevilliget det fulde beløb fra deres ansøgning. Fra Kraftverket er der blevet lagt mange arbejdstimer i den videre rådgivning af de unge projektmagere, der på den måde har kunnet finde frem til flere finansieringskilder.

De projekter, der ansøgte, var meget forskelligartede både i form og indhold. Det var tydeligt at de fleste af ansøgerne ikke havde fundraiset til deres projekter tidligere, og det lod til at vi havde brudt nogle barrierer ned mellem unge og systemet; dels ved at forenkle ansøgningsproceduren, dels ved at skabe rum for direkte kontakt og projektrådgivning. Lederen af projektområdet var efterfølgende meget positiv over stemningen og aktiviteten i projektcaféen der var *"...præget af positiv energi og kreativitet. Det var vigtigt at man kunne komme med en ufærdig idé og få gode råd til hvordan man kunne realisere den. De fleste deltagere kom for snabslanten, men blev "lokket" til at deltage i de andre tilbud. Det var rigtig godt at man kunne komme videre fra snabslanten ved at snakke med de andre rådgivere og udvikle videre på sit projekt."* (Lizette – koordinator af projektcaféen). Som det fremgår af udtalelsen var det "snabslanten" der trak flest unge til caféen, men at når de først var der havde de også interesse i at høre om andre puljer, deltage i workshops osv.

Infoside 4: Eksempler på støttede projekter

“Paytime, et kooperativ, der producerer tøj og arbejder for at udbrede fairtrade, fik 4.000 i støtte til at afholde et alternativt modearrangement, hvor der blev fokuseret på produktionsprocessen i tøjproduktion og arbejdernes vilkår. 2-300 unge deltog i arrangementet.”

“Ung kunst, et multikunstarrangement, der havde til formål at give unge kunstnere mulighed for at udtrykke sig og udstille, fik 3.000kr i støtte til arrangementet, der blev afholdt i kulturfabrikken Baghold på Vesterbro. Ca 30 unge kunstnere og 200 gæster deltog i arrangementet.”

“Lirekassen, et mobilt lydsystem, der nu bliver brugt i forbindelse med gadefester og forskellige kulturelle arrangementer i den Københavnske undergrund fik bevil- liget 5.500,- til indkøb af nye pladespillere og lydudstyr. Lirekassen er blevet brugt til over 20 store og små arrangementer i det københavnske byrum siden festivalen.”

“Må man li ha lov at være her, var et projekt, der havde til formål at gøre opmærksom på og protestere mod den øgede overvågning i samfundet, fik 6.000kr i støtte til et dagsarrangement, der bl.a. indeholdt en demonstration og en fest i den grå hal. Der deltog over 2000 unge i arrangementet, der foregik d. 5 april 2008.”

MÅ MAN LI HA LOV
AT VÆRE HER!

Kunst og performance

Kunst- og performance området lå i Råhuset, en rå bygning i to etager, og mellem 25 og 30 kunstnere arbejdede i dagene op til festivalen på at sætte værker op og skabe rammen for en meget forskelligartet udstilling. En sjov anmeldelse af arrangementet, som jeg senere fandt på nettet, sammenligner udstillingen i råhuset med en "husk mit navn" (en kendt ung københavnsk gadekunstner) fernisering i galleri v.1, der også ligger på Vesterbro

"ungdomskultur.nu is a very nice initiative. and had a very good atmosphere, only point of critique is that i recognized a drawing style signed with the name basco 5 as the maker of my eco-friendly street art darling in west end, and felt like i was a 100 years old... and fascinated by young art in a very old way....and huskmitnavn at v.1. most of the pieces were already sold at the "vip opening"... how street wise is that?"
(Internetkilde 8)

I tillæg til de udstillede værker, kunne man på scenen i råhuset opleve en række forskellige performances. Onsdag aften var der spoken word ved Claus Høxbroe, torsdag var der interaktiv elektronisk legestue, hvor der blev eksperimenteret med lyd, mest i noise-genren, og fredag var der queer performance ved warehouse 9. Ud over de skemalagte performances blev baren i råhuset varetaget af forskellige projektgrupper, der på den måde promoverede deres arrangementer og aktiviteter i København, heraf var "Copenhagen Zombie Crawl" nok den mest spektakulære. Loftet i Råhuset var indtaget af nihilistisk folkeparti, der havde etableret et midlertidigt partikontor, hvorfra de spredte partipropaganda under parolen "Intet er bedre". Hver aften havde sit eget musikprogram. 6 bands og en lang række dj's bidrog med festivalens musikalske del. Festivalen blev afsluttet af grindcore bandet "A Kid Hereafter – in the grinding light", der med deres hurtige og aggressive musik satte punktum for projektet*.

Kunst- og performanceområdet var i det hele taget kendetegnet ved energi og udvikling. Der opstod nye værker på væggene som dagene gik, og både performere og gæster virkede glade, energiske og friske på at bidrage til at gøre arrangementet fedt for alle.

Debatter og workshops

I debatområdet blev der afholdt 4 workshops, der dels skulle udvide debatten med nogle nye emner, dels havde fokus i at arbejde videre med erfaringerne fra de tidligere arrangementer og ændre diskussionsperspektivet fra "hvad" til "hvordan". Onsdag startede med en debat om verdensborgeren iscenesat af det internationale samtidsteater "Camp X", og senere på dagen afholdt vi en debat om "unge på kanten af demokratiet" med fokus på integration. Torsdag satte vi gennem to debatter fokus på de centrale emner, der tidligere i projektforsløbet var blevet lagt vægt på, byrum og projektmiljø i København. Til hver debat havde vi inviteret borgmesteren for området samt en række politikere fra det relevante udvalg i borgerrepræsentationen. På grund af sygdom meldte integrationsborgmesteren dog fra om onsdagen. Der deltog 20-30 unge (inklusiv 5 "bordkaptajner", som vi betalte for at hjælpe med faciliteringen) i hver debat, hvilket var en del færre end forventet. Debatterne kom desværre til at forsvinde i festivalens mange tilbud, udtryk og indtryk. Det forholdsvis lave deltagerantal skabte dog en intim stemning, hvor samtalen mellem politikere, ressourcepersoner og unge blev personlig og nærværende. *"Det var vildt fedt da diskussionen omkring inddragelse af "problemunge" i demokratiske debatter fik deltagerne til at trippe for at byde ind med deres holdninger. Især fremprovokeret af den ene oplægsholder, der havde erfaringer med arbejde i klubber med mange småkriminelle unge med blandet etnisk baggrund."* (Deltager i debatten om "unge på kanten af demokratiet").

* Se Bilag 5: Program for et mere uddybet performance- og musikprogram.

Facilitering

Hver debat blev planlagt med et indledende oplæg fra borgmesteren på området og en eller to ressourcepersoner, der havde arbejdet i eller studeret feltet. Derefter blev deltagerne delt op i grupper og arbejdede efterfølgende med udgangspunkt i brede "hvordan" spørgsmål - eksempelvis; *"hvordan skabes der bedre vilkår og muligheder for at unge i København kan anvende og udvikle byrummet?"*. Den centrale forskel på debatterne under festivalen og dem, der blev afholdt tidligere i forløbet var, at det ikke var os som arrangører der skulle bruge resultaterne. Derimod var fokus på at deltagerne, særligt de deltagende politikere, skulle få perspektiver på hvad unge ønskede og idéer til hvad der kunne gøres. Debatterne på festivalen blev derfor i højere grad end til de tidligere arrangementer baseret på dialog mellem de unge deltagere og politikere. Dette var muligt idet der deltog flere politikere til hver debat. Dette, hvilket sammen med det forholdsvis lave antal unge deltagere, gav mulighed for en nærværende samtale. I modsætning til den typiske politiske debat, hvor et ekspertpanel diskuterer med hinanden ud fra deltagernes spørgsmål, fokuserede vi altså på at skabe en ligeværdig dialog mellem de unge deltagere og politikere/"eksperter". Idéen var at begge parter skulle lære noget af deltagelsen, uden at samtalen endte i et ukonstruktivt konfliktperspektiv. At arbejde med dette udgangspunkt for debatten gav os dog nogle kommunikationsmæssige problemer. De inviterede politikerne og deres sekretærer var meget undrende overfor hvad det indebar at de skulle indgå i en workshop med de unge, og det krævede en del overtalelse at få dem til at acceptere programmet. Til gengæld viste langt de fleste deltagere i næsten overvældende sig at være positivt overraskede grad over forløbene.

Forfatterne af bogen "Cruzial Conversations Tools" arbejder med idéen om en "shared pool of meaning", der i en dialog kan opstå ud fra de deltagendes personlige "pools of meaning". Ved at føre en dialog, der skaber en "shared pool of meaning, kan man"; 1) Skabe grundlag for mere kvalificerede overvejelser og beslutninger eftersom hver deltager får adgang til mere relevant og korrekt information. Jo flere idéer og perspektiver, der tilføjes den fælles "pool", jo bedre løsninger kan der skabes. 2) Skabe grundlag for fælles handling. Idet idéer og perspektiver bliver delt via samtalen, vil deltagerne også i højere grad være villige til at handle med udgangspunkt i de diskutererede løsninger. Hvis ikke alle føler at de er med i samtalen vil de hverken føle sig forpligtede eller motiverede til at gennemføre løsninger i praksis (Grenny et al 2002). Udfordringen til disse workshops lå i at få deltagerne til åbent og ærligt at udtrykke holdninger, dele følelser og formulere løsninger, også selv om nogle af disse var kontroversielle. Det var i den konkrete situation vigtigt hele tiden at have øje for gruppens tryghed og få samtalen til at flyde, da det er særdeles vanskeligt at opretholde en god dialog i et utrygt forum. *"As people begin to feel unsafe, they start down one of two unhealthy paths. They move either to silence (withholding meaning from the pool) or violence (trying to force meaning in the pool)."* (Grenny et al 2002:51) Dette perspektiv minder meget om Henriette Christrups ego-roulette, der definerer destruktive mekanismer, der kan hindre dialogen. Chrstrup arbejder med ni ego-reaktioner, der alle bidrager til at flytte fokus fra den udviklende samtale*. Diskussionen bliver

* 1) Moralisere. Give udtryk for agtelse/foragt i vurderingen af en person som helhed - ud fra de værdier personen i sin perfektionistiske stræben selv realiserer for at være god - ikke ond. 2) Manipulere. Behage og udtrykke "af hensyn til" - for at blive bekræftet. Ikke sætte sin vilje direkte igennem - uklar med hvad hun har brug for. I sidste instans manipulere for at opnå det udtalte. 3) Individuel stræben og hævde sig på bekostning af andre - styrke selvbevarelsesfølelsen. 4) Selv-kontrol, der kan komme til udtryk som tilbagetrukket arrogance - uden kontakt med indre kaos, f.eks. jalousi. 5) Trække sig ind i sig selv - nærmest trance-tilstand - for at undgå overskridelse af sine grænser. 6) Forsvarspræget tilpasning inden for andres definition af universet for at undgå frygt forbundet med afvisning. 7) Planlægge ud i fremtid - måske fantasifuldt - for at undgå nærvær og kontakt i nuet. 8) Placere skyld på andre og bebrejde - for at få udløst en indre spændingstilstand. 9) "Falde i søvn" - uden følelser og tanker - ligegyldighed, med en passiv aggression over ikke at blive set, hørt, forstået. (Internetkilde 9)

her et spørgsmål om at vinde eller undgå konflikt, i stedet at finde en fælles løsning. Parterne i denne situation udelukker altså muligheden for et bedre alternativ ved på forhånd at underkende værdierne i den andens perspektiver (Christrup 1999:23ff) og lukker af for muligheden for at skabe en "shared pool of meaning".

Det var altså vigtigt for os, i debatterne under festivalen, at gøre det trygt for deltagerne at dele deres perspektiver, og på den måde få skabt grundlag for at få så meget relevant information som muligt delt igennem samtalen. Det var en spændende oplevelse at skabe en givtig dialog om Københavns projektmiljø og kulturpolitik i en gruppe bestående af 2 teaterinteresserede veninder på ca. 19 år fra Østerbro, en ca. 25 årig fyr fra interesseorganisationen "yngresagen", to ungdomshusengagerede fyre i starten af tyverne og SF's ordfører på kulturområdet. I udgangspunktet krævede det at flytte samtalefeltet til et visionært og positivt perspektiv, og det viste sig da også at der var en høj grad af enighed (ikke bare i denne gruppe, men også på tværs af partigrænser) om, at der burde skabes flere muligheder for at unge selv kunne starte projekter. Faciliteringen kom i denne sammenhæng i høj grad til at handle om kreativitet og omstilling. Der foregik en slags refleksion i handling, hvor fokus lå på at reflektere over den konkrete situation, samtidig med at der skulle udvikles nye evner til at håndtere disse (Schön 2001:57). De enkelte debatter blev, til dels på grund af det lave deltagerantal, meget afhængige af de enkelte tilstedeværende og deres interesser, som det kan ses nedenfor.

Erfaringer

Debatterne på festivalen var meget forskelligartede. Da der onsdag eftermiddag blev snakket om verdensborgeren med udgangspunkt i oplæg, der handlede om "den politiske forbruger" og muligheden for at agere politisk som individ, blev arrangørerne fra "Camp X" taget på sengen af de unges viden og diskussionslyst. Der blev spurgt ind til oplæggene, som blev holdt af Nils Brøgger Jacobsen (Mellemfolkeligt Samvirke) og Camp X Kurator Ditte Maria Bjerg, og stillet spørgsmålstejn ved de konklusioner der blev draget i disse. Det var tydeligt at de unge mente, at de i ligeså høj grad som "eksperterne" havde noget at bidrage med og at de havde taget stilling til emnet på forhånd. Resultatet blev en aktiv paneldebat, hvor oplægsholderne kom til at forsvare deres argumenter overfor en gruppe særdeles kritiske unge og ordstyreren valgte da også at lade debatten køre. Dette fremgår også af hendes afsluttende kommentar: *"Ja, det var jo egentlig meningen, at vi skulle have afsluttet arrangementet med en demokratisk speed-dating, men tiden er løbet fra os. Det var sådan en fin debat – jeg syntes ikke, jeg ville afbryde"* (Mottelsson 2008:23)

I debatten om "unge på kanten af demokratiet" blev samtalen meget præget af, at en af oplægsholderne indledte med et provokerende statement om at *"folk, der ikke kender til udsatte etniske unges vilkår, ikke kan gøre noget som helst for at hjælpe"* og at *"privilegerede og velmenende etniske danskere ikke forbedrer situationen"*. Derefter kørte en heftig debat, som vi valgte at køre mere i plenum end først tiltænkt, da diskussionslysten hos næsten samtlige deltagere var stor. Fokus kom til at ligge på etniske unges problemer, da denne oplægsholder klart dominerede med sit oplæg. Vi vurderede, at det var mere spændende at lade denne diskussion køre, end at presse vores planlagte form ned over processen, da energiniveauet og engagementet var så højt. Dette fjernede os en del fra det oprindelige oplæg til debatten, der gik på at skabe løsninger for "unge på kanten af demokratiet", men skabte til gengæld en virkelig interessant samtale. Det store fokus på plenumdiskussion betød dog, at der ligesom ved debatten om verdensborgeren, ikke rigtig kom nogen konkrete forslag eller produkter ud af debatten. I højere grad blev der snakket om erfaringer med projekter for udsatte unge og hvilke problemer de havde stødt på undervejs.

Debatten om Københavns projektmiljø var den, der blev holdt tættest på den oprindelige plan. Deltagerne arbejdede det meste af tiden i grupper med at finde løsninger til at skabe et mere tilgængeligt projektmiljø i København. De diskuterende emner var da også meget i tråd med det, vi havde hørt til arrangementer

tidligere i forløbet og der blev fra de unges side givet udtryk for frustration over et besværligt bureaukratisk system hvor der var alt for langt fra idé til handling. Fra de deltagende politikere blev der ligeledes udtrykt frustration over at de initiativer, der bliver startet ikke anvendes af unge. De vigtigste resultater fra debatten knyttede sig til kommunikationsproblemerne mellem bystyret og byens unge, samt forslag om flere projektværksteder, hvor man kan få hjælp til at starte projekter og bedre muligheder for hurtigt at komme i gang, når man har en god idé.

Senere samme dag indledte Klaus Bondam (bygge- og teknikborgmester i København) debatten om Københavns byrum med en tilståelse. *”Vi har i kommunen længe været gode til at diskutere bygninger, men vi har ikke været så gode til at diskutere det, der er imellem bygningerne. Hvilken form for liv er det, der skal være? Hvad er det, vi gerne vil have til at ske? Den her aften skal ikke handle om Jagtvej 69, men den kamp har givet sår på sjælen på begge sider i konflikten, og det har været et politisk wake-up-call for os. Vi han se at vi skal være meget mere imødekommende så vi kan få et mangfoldigt og differentieret byliv.*

Udgangspunktet skal være, at vi siger ja til jeres kreative eller kulturelle initiativer” (Andersen 2008:25)

Vi valgte at tage udgangspunkt i de to spørgsmål, der her blev stillet i stedet for vores oprindelige oplæg og dialogen bevægede sig derfor i en anden retning en tiltænkt. Deltagerne lagde vægt på muligheden for at anvende byrummet overhovedet, hvilket der var bred enighed om var alt for besværligt. Der blev bl.a. fremsat forslag om at sætte ”det må du her” skilte op i offentlige parker, i kontrast til de mange forbudsskilte, der normalt pryder offentlige rum. Forslaget gik på at opsætte tydelig information med telefonnumre til de relevante myndigheder, så det var let og tilgængeligt for borgerne at anvende byrummet, og ikke mindst for at gøre opmærksom på at der rent faktisk er mange ting, der kan lade sig gøre. Derudover blev der fokuseret på muligheden for at etablere midlertidige rum i byen. Som en af deltagerne i debatten udtrykte det: *”Kommunen kan godt give os råderet over et rum i en kort periode, i et par år eller hen over sommeren, hvor en grund eller en bygning står tom. De behøver ikke at frygte at uuuuh så bygger de unge bare en borg, og så flytter de sig aldrig igen”* (Andersen 2008:26).

Debatterne under festivalen blev altså temmelig forskelligartede både i form og indhold. Overordnet set var både politikere og unge dog efterfølgende begejstrede for at have deltaget, og det virkede som om de fleste havde fået noget ud af samtalerne, selvom der ikke blev taget nogen beslutninger til debatterne. *Det var cool at opleve at politikerne der var inviteret var seriøse og virkede som om at de var villige til at lytte. Desuden syntes jeg at den måde debatterne blev udført på virkede godt. Der var tænkt over strukturen og den blev tilpasset situationen* (Deltager i debatten om byrum). Især de deltagende politikere virkede som om de havde fået en større forståelse for hvad det egentlig var de unge ville, og ikke mindst nogle konkrete idéer til hvordan processen kunne komme i gang. Vi sammenskrev i april måned, efter at have kommet os over festivalen, de mange perspektiver og ønsker de unge deltagere i hele projektprocessen havde udtrykt* i et oplæg til kultur- og fritidsudvalget i København.

Afrunding

På festivalens sidste dag var vores intention, at etablere en arbejdsgruppe, der med udgangspunkt i debatterne skulle fortsætte dialogen om Københavns politik på ungeområdet. Vi var allerede inden festivalen bekymrede for dette programpunkt, da det stred imod vores opfattelse af unges deltagelsesønsker. Det var for uklart for gæsterne hvad arbejdsgruppen skulle foretage sig, og særligt da vi ikke havde fået skabt mulighed for at give gruppen nogen som helst form for beslutningskompetence var arbejdsgruppen[†] tæt på at være dødsdømt på forhånd. Vores bekymring viste sig da også at være begrundet, da der kun mødte to deltagere op til forløbet. I stedet forsøgte vi at gentænke den videre

* Se bilag 8: Unge visioner for København

[†] Vi begyndte at snakke om idéen i en arbejdsgruppe allerede i september og forsøgte helt frem til festivalens start at skabe politisk opbakning om at give en eller anden form for kompetence til denne, men uden held.

proces for ungdomsvenlig politik i København – en proces, der har betydet at projekter og idéer der udsprang af ungdomskultur.nu lever videre forankret i ungdomskulturhuset Kraftwerket.

Peter Bjerg og Martin Frandsen, to af de "ressourcepersoner" vi havde inviteret til at holde oplæg som udgangspunkt for debatterne under festivalen, skrev efterfølgende en artikel i magasinet Citadel om festivalen og dens potentialer: *"Ambitionen om at få skabt et forum, der kunne fortsætte som bindeled mellem de unge og bystyret, faldt til jorden. Til gengæld kom der mange andre vigtige resultater ud af arrangementet, som Kommunen kan lære en hel del af: Det lykkedes at demonstrere, hvordan et samarbejde mellem unge og "systemet" kan foregå, så det bliver lettere for unge at igangsætte projekter, der giver noget til ungdomskulturen og byen."* (Bjerg og Frandsen 2008).

Sammenhængen på festivalen

Festivalen var som nævnt ment som en samlet arrangement, hvor de forskellige delelementer (kunst, debat, projektarbejde mv.) bidrog til det samlede hele og perspektiverede unges ønsker for København på hver sin måde. I det praktiske planlægningsarbejde blev koblingen mellem de forskellige delelementer i festivalen dog sat i baggrunden for de mere presserende problemer ift. logistik, samling af programmet osv. Balancen mellem eksperimenteren med f.eks. debatformer* og ønsket om at skabe et brugbart produkt, både festivalen i sig selv og de resultater, der skulle formidles videre fra den, faldt derfor ud til produktets fordel. Arrangementet blev hovedsageligt planlagt ud fra de aktiviteter, der skulle foregå i de enkelte huse (henholdsvis, debatter, projektudvikling, performances og musik), og der blev ikke bevidst indtænkt hvordan disse aktiviteter skulle spille sammen. Jo tættere vi kom på afviklingen, desto mere blev beslutninger truffet på baggrund af tidspres i stedet for kvalificerede overvejelser. Pladsen (Onkel Dannys Plads), som lå imellem husene, blev på grund af logistiske problemer ikke det bindeled den var tiltænkt som† og kom til at fremstå som tom, kold og kedelig. Synergien mellem de forskellige områder blev derfor noget tilfældig, og de forskellige diskussionsrum blev lidt fragmenterede.

Ungdomskultur.nu festivalen, såvel som hele processen, var baseret på en idé om at tage udgangspunkt i deltagerne ønsker og visioner. Projektet skulle give deltagerne redskaber til at forholde sig aktivt til samfundet og demokratiet uden at moralisere og opstille bestemte målsætninger. Overordnet set blev festivalen kulminationen af en lang eksperimenterende proces, hvor mange metoder skulle opfindes og nye koblinger mellem kommunalpolitik, kulturliv og unge skulle skabes. Bjerg og Frandsen afslutter deres artikel på følgende vis: *"Københavns unge ønsker en by, hvor de i højere grad oplever, at der er plads til mangfoldighed, og hvor kommunen også giver plads til det anderledes og det provokerende" lød det i programmet for festivalen. Vi tager hatten af for arrangørernes vellykkede forsøg på at skabe den nødvendige dialog og ikke mindst eksperimenter, der viser hvordan det kan gøres* (Bjerg og Frandsen 2008).

Olafur Eliasson påpeger, at *"kunsterfaringen altid er spændt ud mellem oplevelsens nu og dens fremtidige virkning"* (Eliasson i Engberg-Pedersen og Meyhoff 2004:40). Han siger yderligere, at det kan handle om både følelser og refleksion, såvel som øget opmærksomhed, og at den visuelle kunst i øvrigt ikke har patent på disse evner. Jeg tillader mig at udvide Eliassons ovenstående definition til også at definere eventen, hvor oplevelsesrummet ligeledes kan siges at brede sig fra selve oplevelsen til at påvirke efterfølgende situationer for deltageren. Det er selvfølgelig enormt vanskeligt at afklare præcis hvad der sker mellem en deltager og efterfølgende situationer, men centralt er det dog i dette perspektiv at ungdomskultur.nu som event også bør ses i lyset af den effekt, der efterfølgende er blevet skabt hos deltagerne. I det omfang kan ungdomskultur.nu i det små siges at have indvirket på en forholdsvis stor gruppe unge i København, der har

* Vi havde i månederne op til festivalen mange idéer til hvordan musik, performance og debat kunne samles i forløb hvor man f.eks. kunne tage udgangspunkt i en performance, der havde til formål at inspirere gæsterne til en efterfølgende workshop.

† Vi havde f.eks. planlagt en udendørs fotoudstilling og et fælleskøkken, der ikke blev realiseret.

oplevelset at de er blevet taget seriøst og at der er blevet lyttet til, og i et vist omfang også blevet gjort noget ved, de ønsker for byen, som de har været med til at definere. I den forstand kan projektet måske også siges at have en generativ effekt, der kan inspirere til nytænkning af samfundet ved at fremme idéen om det positive engagement, der præger og påvirker i det små.

Produkter

Der kom to centrale produkter ud af arbejdet med Ungdomskultur.nu – et meget konkret og et meget udefinerbart. Ungdomskulturpuljen, der blev vedtaget i budgetforliget for 2008 af borgerrepræsentationen var et meget konkret resultat af vores arbejde tidligt i projektforløbet. Jeg ser oplægget til ungdomskulturpuljen som en følge af vores arbejde med dels et idékatalog til et mere ungdomsvenligt København* og budgetoplægget til en ungdomspolitik†. Selv om man med ungdomskulturpuljen langt fra mødte hverken vores budgetoplæg eller efterspørgselen på muligheder for selvorganisering blandt byens unge, ser jeg oplægget til denne som en åbning ift. den tidligere situation, hvor ungdomspolitik var ikke-eksisterende i København. Det følgende citat er fra side 19 i Københavns kommunes budgetaftale for 2008.

København skal være en by med et bredt udbud af ungdomskulturelle aktiviteter. Gruppen af unge i København er ikke nogen entydig størrelse, og efterspørger forskellige kulturtilbud. Kommunens ungdomskulturpolitik skal sikre, at de unge, der ønsker mere eksperimenterende og alternative kulturtilbud også føler, at kommunen har aktiviteter, der henvender sig til dem...

...Partierne i forliget er enige om, at den alternative ungdomskultur skal støttes. På den baggrund er parterne enige om at der afsættes 3 mio. kroner i 2008 i drift til en ungdomskulturpulje, der skal støtte forskellige projekter til glæde for den alternative ungdomskultur. Puljen udmøntes med inddragelse af Kraftverket og Københavns Kommunes Ungdomsskole og skal især gå til ikkekommercielle musikarrangementer, demokratiseringsprojekter og øvrige projekter, som Københavns unge selv er med til at definere og arrangere.

Parterne er endvidere enige om, at der i samarbejde med Kraftverket og Københavns Kommunes Ungdomsskole arbejdes henimod at skabe flere "rum" i byen (midlertidige og permanente), hvor unge kan eksperimentere med brugerstyring og blive aktivt involverede i de elementer de ønsker at arbejde med.

(Internetskilde 10)

På baggrund af dette oplæg afholdt vi som tidligere nævnt tre høringer i november '07, for at undersøge hvordan byens unge så at pengene bedst blev udmøntet. Med udgangspunkt i disse udarbejdede vi et oplæg til udmøntning af puljen, hvor de to centrale ønsker fra deltagerne blev imødekommet. Ønsket om at have en pulje, der var let at ansøge og havde kort behandlingstid, blev i den kontekst til "Snabslanten", der inspireret af en svensk model, fokuserer på hurtig uddeling af mindre beløb. Det andet fokus var at kunne etablere større arrangementer samt indkøbe udstyr til "fælles" brug hvilket blev imødegået af den større "ungdomskulturpulje", der dog også blev foreslået tilrettelagt med en kort behandlingstid‡. Snabslanten blev testet med stor succes på festivalen, hvor vi i løbet af onsdag og torsdag modtog 58 ansøgninger og om fredagen uddelte 100.000kr fordelt over 26 projekter.

Det mere ukonkrete produkt knytter sig til ambitionen om at sætte fokus på unges ønsker for København gennem en ungdomspolitik af og for unge. Der er på dette område ikke kommet mange konkrete resultater ud af forløbet, om end der er blevet skabt grundlag for en udvikling af byens politik for unge på baggrund af de mange høringer og debatter vi har afholdt. Politisk set har der aldrig været større opmærksomhed på unges vilkår og ønsker for byen, og jeg mener at projektet i høj grad har været medvirkende til at der nu tales om ungdomspolitik, ud over ungdomshusproblematikken, på Københavns rådhus. Det bør i øvrigt

* Se bilag 2

† Se bilag 3

‡ Se bilag 4

nævnes, at vi med projektet har fået gjort opmærksom på mange af de kommunale tilbud og muligheder, der rent faktisk eksisterer allerede, særligt hvor mange puljer, der kan søges til ungdomsprojekter. Dertil kommer, at vi gennem projektet har fået kortlagt en stor del af de selvskabende ungdomsmiljøer i København og har fået skabt netværk mellem flere af disse. Overordnet set mener jeg, at Ungdomskultur.nu projektet været succesfuldt. Selvom vi ikke undervejs i projektforsløbet fik færdiggjort og vedtaget en ungdomspolitik af og for unge, så er der blevet skabt grobund for at der kan tages initiativ, både politisk og blandt unge, til at skabe rum for unge i byen. Vi har måttet erkende at den politiske proces er langsommelig, og at det tager lang tid at få selv ganske små initiativer godkendt i udvalg og borgerrepræsentation.

Efterspil

Projekter slutter som tidligere nævnt ikke bare. De indskrives sig i den omverden, som de er opstået og gennemført i og fortsætter derfor deres liv også efter afslutningen. I Ungdomskultur.nu var det intentionen at "give bolden videre" efter afviklingen af festivalen, men det viste sig hurtigt at vi i kraft af det netværk og den viden vi havde opbygget i løbet af processen havde fået en række muligheder, der ikke bare kunne videregives til andre. Som tidligere nævnt, var der ikke nogen større interesse blandt deltagerne på festivalen for at deltage i en arbejdsgruppe uden politiske kompetencer. Forsløbet efter festivalen er derfor blevet kørt igennem Kraftverket. D. 1. juli 2008 åbnede "Ungdomskulturpuljen" og "Snabslanten" endelig for ansøgninger; næsten et år efter beslutningen om at bevillige midlerne blev truffet af borgerrepræsentationen. Der er blevet nedsat to udvalg, der behandler ansøgninger til begge puljer. Puljerne er blevet tilrettelagt ud fra den indstilling vi i forbindelse med Ungdomskultur.nu udarbejdede til kultur- og fritidsudvalget, hvilket særligt betyder at de er blevet orienteret mod korte behandlingstider og er tilrettelagt, så deres formål retter sig mod de områder, som deltagerne til vores høringsarrangementer så som interessante for byens unge. Kraftverket har forpligtet sig til at afholde en række projektkaféer rundt omkring i byen i forbindelse med promovering af Snabslanten – arrangementer, der planlægges med udgangspunkt i projektkaféen til Ungdomskultur.nu. Et andet spændende kommunalt tiltag knytter sig til ønsket om flere projektværksteder. Kraftverket har fået til opgave at opstarte et projektværksted i Bavnehøjområdet på grænsen mellem Vesterbro og kgs. Enghave. Projektværkstedet er et forsøg over 6 måneder, hvor der skal etableres projektrådgivning, et mindre spillested og et værksted. Projektværkstedet består af 800kvm kontor/møde/projektlokaler og en 800kvm hal, hvori det vil være muligt at arbejde med store og små konstruktionsprojekter, samt at afholde forskelligartede arrangementer. Det nye projektværksted er som nævnt et forsøg, og der er endnu ikke taget en politisk beslutning om hvordan stedet skal drives videre herefter.

Initiativerne er alle en del af "Ungdomspolitik til tiden", som er en aftale indgået mellem flertalspartierne i borgerrepræsentationen i København d. 10. april 2008*.

"Unge skal lave kultur til unge. Samtidig kultur- og ungdomspolitik skal støtte op om unges egne initiativer. Det er afgørende at tilbyde muligheder for selvstændig kreativ udfoldelse. Socialdemokraterne, Det Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti er derfor enige om at iværksætte følgende initiativer."

- Nyt værested/klubtilbud på indre Nørrebro.
- Nyt brugerstyret projektværksted for unge i Bavnehøj Remise.
- En pulje til alternative ungdomskulturprojekter overalt i København.
- Klubtilbuddet i Lundtoftegade genåbnes.

(Internetkilde 11)

* For helhedsperspektivets skyld bør det derudover nævnes at det nye ungdomshus på Dortheavej også åbnede d. 1. juli, om end dette resultat ikke knytter sig til vores projekt.

Jeg tror dog ikke, at det er flere end ganske få unge i byen, der har hørt om "Ungdomspolitik til tiden". Den største mangel i København pt. lader ikke til at være den politiske vilje til at handle på unges ønsker (om end det tager tid), men derimod det politiske mod til klart at melde ud at man nu ønsker aktivt at gøre en forskel. Forhåbningen er dog, at kombinationen af de meget konkrete og synlige projekter samt de mange mindre initiativer, der opstår gennem ungdomskulturpuljerne, vil kunne bidrage til at gøre opmærksom på de mange muligheder, der er i byen. Hermed kan der skabes mere incitament til at gøre en forskel som ung i København, og måske skabes nye rum for dialog mellem unge og beslutningstagere i byen. Afsluttende er et kort citat fra Ritt Bjerregaards hjemmeside, der synes at vise i retning af et mere ungdomsvenligt København. Dette speciale er desværre færdigt inden budgetforhandlingerne for 2009 er afsluttede og det kan derfor ikke siges med sikkerhed hvilken realpolitisk effekt Ungdomskultur.nu har haft ud over en central rolle som udgangspunkt for "Ungdomspolitik til tiden". Man kan frygte at den ungdomspolitiske dialog ender her, men på den anden side er der åbnet muligheder og kanaler for at fortsætte arbejdet med at skabe sammenhæng mellem ønsker og muligheder i København.

"Unge skal lave kultur til unge. Det er vigtigt, at København har en ungdomspolitik, som følger med tiden og som kan appellere til de unges interesser. I stedet for at lave initiativer til unge, støtter vi op om de unges egne initiativer. Selvstændighed og medbestemmelse er nøgleord i vores plan "Ungdomspolitik til tiden", som vi mener de unge Københavnerne vil få gavn af."

(Internetkilde 12)

3.2: Betragtninger om mulighedsrum

Efterhånden som et projektarbejde skrider frem ændres dets mulighedsrum - altså det rum, deltagerne og projektet har at bevæge sig indenfor. Hver beslutning der træffes fører til at nye delelementer muliggøres, mens andre umuliggøres. Man kan dog i større eller mindre grad bevidst vælge at holde mulighedsrummet åbent for forandring og udviklingsmuligheder ved at planlægge, så man tager højde for både operationel og kontekstuel usikkerhed (Christensen og Kreiner 2005). Operationel usikkerhed betegner forskellen på den informationsmængde, der skal til for at gennemføre en opgave og den informationsmængde, der er til rådighed for opgaveudførelsen. Konstekstuel usikkerhed er en betegnelse for den turbulens, der altid vil befinde sig omkring et projekt, altså den omverden som projektet har til formål at beskæftige sig med. Begge usikkerhedsfaktorer stiger, når det drejer sig projekter, der som Ungdomskultur.nu, er orienteret mod udvikling af nye produkter eller arbejdsformer (Christensen og Kreiner 2005). Her kan man med fordel acceptere usikkerheden og i stedet for at minimere den operationelle usikkerhed forsøge at "gå i dialog med situationen" og arbejde med at omstille projektet undervejs ved hjælp af refleksion i og over de praksissituationer der opstår i projektforsløbet (Schön 2001).

Da vi med "Ungdomskultur.nu" projektet arbejdede ud fra en overordnet vision om at om at skabe en ungdomspolitik i København på unges præmisser, og ikke en konkret plan om at f.eks. at etablere ungdomsråd i alle bydele, har det været muligt at omstille projektet, så det er blevet tilpasset til omverdenens krav efterhånden som vi lærte mere om behovet og som de politiske muligheder ændredes. Netop denne tilgang til projektarbejde stemmer godt overens med Christensen og Kreiners (2005:bagsiden) første "kætteriske råd" for projektarbejde: *"Skab forankring for projektet i en vision, som på samme tid er konkret og kan rumme mange forskellige løsninger!"*. Vi forsøgte i hele projektforsløbet, men især mellem projektets forskellige faser, overgangene fra henholdsvis operation hjernestorm til høringerne og fra høringerne til festivalen, at revurdere både behovet hos de unge og den politiske kontekst for projektet, for at sikre at projektet fortsat levede op til visionen. At arbejdet har taget sit udgangspunkt i en

visionsformulering har dog i denne proces også betydet, at det har været svært at inddrage andre i den overordnede proces, da den konkrete plan hele tiden var i forandring*.

Der kan i forbindelse med projektforløbet identificeres flere praksisenheder, der hver især har medført praksiserfaringer og refleksioner. Hastigheden og varigheden af disse refleksion-i-handlen forløb har naturligvis skiftet afhængigt af praksissituationernes tilstand og varighed (Schön 2001: 62). Overordnet set kan hele projektprocessen anskues som et langstrakt refleksion-over-handlen forløb, hvad der da også er fokus i dette speciale. Dog har de mindre afsluttede forløb, der har været i løbet af projektarbejdet, også betydet adskillige korte refleksionsforløb, som har haft betydning både for de senere arrangementer, men også har spillet ind i den samlede proces og overvejelserne om denne.

Idéer, uforudsigelighed og forandring

Ifølge Christensen og Kreiner (2005:43) gælder det som nævnt, at *”et projekts faktiske resultater meget sandsynligt vurderes på et andet vidensgrundlag og på andre præmisser, end de blev planlagt på.”*

Omverdenens betingelser ændres i løbet af en projektproces, ændrer ved mulighedsrummet og stiller nye krav til hvilke resultater, der skal skabes. Det må også siges at være gældende i dette projekt. Ét er, at en række eksterne faktorer har spillet ind i feltet og har skabt nye muligheder og begrænsninger for projektet. Noget andet er, at vi har lært meget om både unges ønsker og unges deltagelsesønsker ift. da vi påbegyndte processen i september ’06. Vidensgrundlaget for projektet har altså ændret sig væsentligt i løbet af processen. På trods af, at vi lagde ud med års teoretiske og praktiske erfaringer med inddragelse af unge i forskelligartede processer, så opdagede vi hele vejen igennem projektet nye perspektiver. Projektforløbet blev derfor i høj grad betinget af, hvad deltagerne til de forskellige workshops og debatter bidrog med.

Et godt eksempel på den uforudsigelige omverden opstod i starten af efteråret ’07. Som nævnt havde vi i foråret udarbejdet et idékatalog med unges visioner for byen og i september fokuseredes projektet på at skabe konkrete resultater til kommunens budgetforhandlinger. Der blev planlagt et møde d. 8/9 med flertallet på rådhuset, hvor vi skulle diskutere mulighederne for at få et politisk udspil (og midler) til ungdomspolitikken i København. Dette udspil ville vi derefter bruge som udgangspunkt for videre dialog på festivalen†. En uge før mødet opstod der igen uroligheder på Nørrebro da en demonstration udartede sig. Aktivister brød bl.a. ind i et supermarked og tog for sig af varerne, knuste ruder i en lang række forretninger og knap 70 mennesker blev anholdt. For vores projekt betød det, at det var umuligt at skabe det politiske udspil vi havde arbejdet på, om end der blev skabt grundlag for nogle mere konkrete resultater‡.

Et mere generelt problem i processen har været, at det var meget vanskeligt at få pressedækning til arrangementerne. Mediefokus har ligget på konflikten omkring ungdomshuset på Jagtvej 69 stort set gennem hele forløbet, hvis man altså ser bort fra november ’07 hvor der blev udskrevet folketingsvalg. Vores udsendte pressemeddelelser, kronikker og kontakt til de relevante redaktører i alle større dagblade faldt både inden og efter valget i baggrunden for politiske analyser af udfaldet. I forbindelse med festivalen kobled vi en nyuddannet journalist på projektet, der udarbejdede fem pressemeddelelser med fokus på festivalens forskellige elementer (kultur, politik, musik), samt to interviews med nogle af de centrale aktører, men heller ikke dette skabte nogen større interesse. Projektet er blevet nævnt i internetmedier og lokalaviser, men er ikke nået ud til dagspressen.

* Læs mere i afsnittet om ”aktører”

† På daværende tidspunkt var festivalen stadig planlagt til at blive afholdt i efteråret.

‡ Der blev som nævnt under budgetforhandlingerne (på baggrund af vores oplæg) besluttet at bevillige 3 millioner til en pulje til alternativ ungdomskultur.

Hvor medieopmærksomheden har været rettet andre steder hen, så har den politiske opmærksomhed på projektet til gengæld været overvældende. Sandsynligvis styrket af problemerne i forbindelse med ungdomshuset, har et stort antal politikere vist interesse for at følge projektet og været forholdsvis lydhøre overfor idéer og perspektiver. Vi fik dog aldrig skabt den direkte kobling mellem vores projekt og det politiske liv, som vi havde ønsket. Generelt har projektarbejdet i høj grad været betinget af politiske beslutninger. Vi har hele tiden haft en hvis indflydelse, men har samtidig aldrig haft noget sikkert ståsted. Både i forbindelse med vores tre høringsarrangementer i november og i forbindelse med festivalen var vi nødt til at planlægge "åbent", da vi ikke havde mulighed for at få defineret vores politiske handlerum. I udgangspunktet havde vi regnet med at kunne bruge festivalen til at lade unge tage beslutninger for udviklingen på ungdomsområdet i København inden for nogle forholdsvis faste rammer, men den ambition kom aldrig på tale politisk set. Vi oplevede generelt i processen at det politiske spillerum var forholdsvis begrænset, når den reelle behandling af forslag og beslutningsprocessen blev sat i gang. Vores største succeser i projektet har været dér, hvor en eller flere politikere har overtaget vores forslag og taget en pointe til sig som sin egen – f.eks. i forbindelse med ungdomskulturpuljen og idéen om at etablere flere projektværksteder i København.

Aktører og interessenter

Som nævnt blev projektet i udgangspunktet planlagt af Kristoffer Thurøe og jeg selv, hvor medarbejdere fra ungdomskulturhuset Kraftverket senere blev inddraget i det koordinerende arbejde med at afholde høringer og få festivalen til at hænge sammen. I denne gruppe afholdt vi et koordinerende møde hver mandag og holdt ellers kontakt over mail og telefon. At gruppen var forholdsvis lille og mødtes forholdsvis ofte betød, at projektet udviklede sig hurtigt og at alle var orienterede om den nærværende situation. Vi havde mulighed for at tage beslutninger og starte nye initiativer for at imødekomme de udfordringer og krav som omverdenen stillede til projektet.

Den megen omstilling i projektets udvikling betød, at det var vanskeligt at inddrage flere i den overordnede planlægning af projektet. Projektet fokus blev efterhånden som det skred frem meget betinget af dets historie og de tidligere produkter og resultater, der var blevet skabt. Dette gjorde den overordnede projektudvikling til en forholdsvis lukket proces, der krævede omfattende indsigt i både projektets historie og den kommunalpolitiske udvikling på området. Med andre ord kan man sige at den åbne vision, der for os muliggjorde en dynamisk og fleksibel projektudvikling kombineret med det konkrete projektarbejdes begrænsninger af mulighedsrummet, medførte at projektet fremstod som uhåndgribeligt og forvirrende for potentielle medarrangører.

På trods af disse problemer, har der dog i løbet af projektets forløb været involveret en lang række aktører og interessenter med forskellige tilgange og interesser. Der blev fra projektets start lagt et stort stykke arbejde i at finde frem til og opsøge grupper og netværk, der kunne have interesse for projektet. Denne undersøgelse bidrog hovedsageligt til vores forståelse af feltet, men skabte også grobund for at synliggøre og få anbefalet vores arrangementer i forskellige grupper og miljøer*. Der var altså ikke nogen større involvering af eksterne grupper i den overordnede planlægning af projektforløbet og arrangementerne. Til gengæld betød vores "feltarbejde" at vi havde kontakt til mange forskelligartede grupper og netværk, hvor unge arbejdede med politiske og/eller kreative processer. Mange deltagere til vores høringsarrangementer og på festivalen kom fra disse grupper.

* Dette var særdeles vigtigt i et projektforløb hvor vi som nævnt havde vanskeligheder med at få opmærksomhed i pressen. Vi fokuserede meget på at sprede information om projektet, og de enkeltstående arrangementer, gennem forskellige netværk, ud fra en antagelse om at anbefalingen fra et eget netværk, ville være en væsentligt stærkere motivationsfaktor, for de potentielle deltagere end noget andet vi kunne skabe. Plakater, klistermærker osv. var derfor sekundære i markedsføringen havde hovedsageligt til formål at øge projektets synlighed.

Til festivalen var der mange aktører involverede på forskellige områder. Et frivilligt opbygningshold hovedsageligt bestående af bekendte stod for at konstruere lysætning, scener mv. for arrangementet; en stor gruppe af unge kunstere bidrog med deres værker og deltog i forskellig grad i den overordnede opsætning i dagene op til festivalen; barerne blev under festivalen varetaget af forskellige projektgrupper fra København og derudover bidrog en række musikere og performere til festivalen, men indgik ellers ikke i noget videre omfang i forløbet. Centralt i forbindelse med de mange aktører til festivalen var, at de selv definerede hvad der var vigtigt for dem i forbindelse med deres deltagelse. Med udgangspunkt i den overordnede beskrivelse af arrangementet "En festival om og af ungdomskulturen i København", var der en række forskellige historier i spil om arrangementet. Disse fokuserede hver især på enkeltelementer eller sammenhænge, der for os som arrangører var underordnede, men for de enkelte aktører var årsagen til netop deres deltagelse.

Intentioner og resultater

I et "traditionelt" læringsforløb i et projektarbejde betinges projektets succes i høj grad af dets målopfyldelse eller overensstemmelse med planlægningsgrundlaget. Når et projekt er tilfredsstillende kan det i dette perspektiv enten skyldes en særligt god præstation eller beskedne forventninger og ambitioner. Dette er et vanskeligt felt at gå ind i, da det er svært at sige hvad man kunne have opnået med et projekt. *"resultater, som er teoretisk mulige, men som hverken forventes og eller faktisk realiseres, savner empiriske spor."* (Christensen og Kreiner 2005:50). Ved tilsyneladende projekt-succeser kan der altså være tale om skjulte fiaskoer, da projektets potentiale ikke er opnået gennem forløbet. *"Realistisk projektdesign og – planlægning reducerer ikke alene det forventede ambitionsniveau, for derved at gøre chancen for succes realistisk; den reducerer også det faktiske præstationsniveau, fordi den fratager projektleder og –deltagere tilskyndelse til at udforske mulighederne på den anden side af det realistisk forventelige"* (Christensen og Kreiner 2005:52). Når man i modsætning hertil planlægger med udgangspunkt i en rummelig vision, er der potentiale for at skabe resultater, der i udgangspunktet ikke var forventelige. På den anden side kan man frygte, at planlægning efter visioner kan ende uden resultater overhovedet.

I dette projekts tilfælde skød vi højt i udgangspunktet, med visionen om at genskabe en ungdomspolitik af og for unge i København. Vi havde et højt ambitionsniveau, da vi ville forsøge at ramme bredden af Københavns unge, blande kunst, performance og politik til festivalen og ikke mindst skabe grundlag for en politisk forandring på ungdomsområdet, så politikken blev tilpasset til unges ønsker. Projektet skulle give de deltagende unge nye perspektiver på politik og demokrati, og de muligheder man som borger har for at udtrykke sig og deltage inden for disse rammer, samtidig med at der skulle skabes rum for at politik for og med unge kunne nytænkes.

Deltagere

Da vi i september 2006 startede projektet med intentionen om at lave en ungdomskulturfestival i København havde vi en klar intention om, at det var for "den brede ungdomskultur" og et ønske om at være synlige for alle unge i København. Projektets fokus blev dog efter rydningen af ungdomshuset på jagtvej præget af debatten om fristeder og frirum for unge i København. Deltagerne til de forskellige debatarrangementer kom dog fra mange forskellige baggrunde og miljøer, hvor engagementet i det konkrete emne var i fokus og tilsyneladende havde været betydningsfuldt for deltagelsen. Der var gymnasieelever, håndværkere, fuldtidskunstnere, bistandsklienter og universitetsstuderende med til både debatter og i projektcaféen under festivalen. Så selv om størstedelen af deltagerne til samtlige debatarrangementer må karakteriseres som værende aktive i forbindelse med politisk (udenomsparlamentarisk) arbejde eller kulturproduktion, lader det til at vi har haft fat i en forholdsvis divers gruppe. Festivalen var det fokuspunkt, der skulle skabe bro mellem den skabende, den politiske og den mere forbrugsorienterede ungdomskultur. Dette lykkedes sådan set også, men inden for en snævrere målgruppe end vi i udgangspunktet havde forestillet os. De 2-3000 deltagere til festivalen repræsenterede

således også hovedsageligt den "alternative" ungdomskultur i København^{*}. Musik og performance på festivalen har helt sikkert været med til at forstærke dette, da disse områder (særligt performedelen) har præg af at være eksperimenterende og havde deres udgangspunkt i undergrunden i København. Hvis vi til festivalen skulle have ramt en bredere målgruppe kunne vi med fordel have forsøgt at lægge det performative fokus på mere mainstream kultur. En anden faktor, der har forstærket dette "alternative" fokus var markedsføringen af projektet, hvor vi hovedsageligt havde personlig kontakt til skabende netværk af unge. Da vi ikke fik nogen nævneværdig pressedækning viste det sig svært at ramme udenfor de grupper, der i forvejen havde fokus på projektets temaer. Generelt blev hele forløbet altså præget af, at vi hovedsageligt havde fat i den kreative, skabende undergrund i København, eller med udgangspunkt i kommunens budgetforlig for 2008, den "alternative" ungdomskultur. Med baggrund i mine erfaringer under forløbet mener jeg dog, at de deltagelsesønsker, som deltagerne udtrykte gennem projektet i høj grad er dækkende for unge generelt. Dette perspektiv vil jeg undersøge mere i dybden senere i specialet.

Projektet blev generelt meget positivt modtaget af både de unge, der deltog og de, der bidrog med oplæg, kunst eller performances. Overordnet set blev vi mødt med et budskab om at have lavet noget, der manglede i København og mange spurgte til og tilbød deres hjælp hvis vi lavede et lignende projekt næste år.

3.3: Erfaringer

Fokus i Ungdomskultur.nu har ligget på at udvikle og tilrettelægge en række arrangementer, der reelt kunne skabe en forandring ift. hvordan både unge og politikere tænker ungdomspolitik og ungdomsindflydelse i København. Informationsindsamlingen i løbet af processen har været kendetegnet af at findes sted midt i en hektisk arbejdsproces, hvor der har været begrænset tid til at nå det hele. Der foreligger derfor ikke nogen evalueringsrapporter eller interviews med deltagere fra projektet. Jeg har dog fået en lang række konkrete erfaringer med unges forhold til det at være aktive i samfundet, både direkte fra de unge til vores arrangementer, men også ved at betragte de unges udmeldinger og deltagelsesformer til disse. Det følgende afsnit, omhandlende mine erfaringer med unges politiske identiteter og deltagelsesønsker er altså baseret på en blanding af samtaler med deltagere, indtryk af stemninger til arrangementer, mundtlige og skriftlige udmeldinger i forbindelse med arrangementer samt egne overvejelser over de dybereliggende bevæggrunde til deltagerne's handlinger og udsagn. Det følgende afsnit er opdelt i tre kategorier, der dækker over de overordnede spændingsfelter jeg oplevede at der var i de unges politiske engagement og ønsker for deltagelse.

Oplysthed og interesse

Gennem arbejdet med Ungdomskultur.nu mødte jeg en forholdsvis stor gruppe af unge i en for dem usædvanlig situation, nemlig offentlig og formaliseret[†] diskussion af politiske emner. Denne oplevelse gav mig nogle interessante perspektiver på henholdsvis unges oplysthed om og interesse i samfundet.

Overordnet set blev projektet mødt med to modsat rettede holdninger til vores arrangementer. En skeptisk "*får vi egentlig indflydelse på noget her, eller spilder vi vores tid*" og en positiv "*wow, det kan rent faktisk være at vi får indflydelse*". Generelt mødte vi meget lidt tillid til politikere og til politiske system som helhed fra deltagerne, og det krævede en stor faciliteringsindsats[‡] at bevise overfor deltagerne at der reelt var en

^{*} Det bør dog nævnes at "alternativ" ungdomskultur er en særdeles omfangsrig betegnelse, der indeholder en meget stor del af ungdomsårgangene i København.

[†] Jeg skriver formaliseret her, da mit indtryk er, at størstedelen af deltagerne så vores arrangementer som sådan, selvom vi i høj grad forsøgte at skabe en uformel stemning omkring dem.

[‡] Jf. afsnit 3.1

mulighed for at få indflydelse og ikke mindst at vi tog deres holdninger seriøst. Et særligt sigende perspektiv på de unges interesse var, at deltagerne virkede meget fremmedgjorte fra begrebet ”politik”. Udtalelser som *”jamen, jeg ved jo ikke noget om politik”* og *”jeg har ikke noget at sige om politik, jeg laver bare teater”* var kendetegnende for de unges umiddelbare reaktioner på at skulle tage stilling til Københavns politik for unge. Til gengæld indgik deltagerne i diskussioner og workshops med stort engagement og seriøsitet så snart diskussionen tog udgangspunkt i deres erfaringer fra hverdags og fritidsliv i København og de havde ingen problemer med at formulere hverken konkrete eller visionære ønsker for byen.

Noget, der overraskede mig meget i løbet af processen er, hvor lidt unge ved om det politiske system og hvordan demokratiske processer foregår. Taget i betragtning af, at de unge helt uproblematisk kunne referere til komplicerede globale problemstillinger, var det en chokerende opdagelse at en stor del af vores deltagere, hele vejen igennem forløbet, var ude af stand til at adskille kommunal og national politik. Dertil kommer at mange af de unge vi har været i kontakt med, ingen anelse havde om hvad der eksisterede af offentlige tilbud og muligheder, selv indenfor deres personlige interessefelter. Der blev til mange af arrangementerne foreslået at opbygge tilbud og steder, der i forvejen eksisterer^{*}, hvilket tyder på at der eksisterer et stort kommunikationsproblem mellem den offentlige forvaltning og de unge.

I næste kapitel vil jeg gå videre med at undersøge i hvilket omfang unge er oplyste om politiske problemstillinger og ikke mindst om politiske processer samt i hvilket omfang er de overhovedet er interesserede i samfundet.

Fællesskab og individualisme

Med udgangspunkt i Ungdomskultur.nu projektet, viste det sig hurtigt aktuelt at fokusere på unges forhold til fællesskaber ift. selvudvikling, da der her tilsyneladende eksisterer nogle ændrede strukturelle betingelser og ikke mindst konkrete, og udtalte, ønsker for deltagelse.

Min oplevelse af deltagerne i de forskellige workshops var, at de tog udgangspunkt i sig selv og nære fællesskaber, der i høj grad knyttede sig til det de foretog sig lige nu og her. De unge lod ikke til generelt at have nogen tilknytning til formaliserede fællesskaber og identificerede sig ikke med generelle politiske strømninger eller bevægelser, men forholdt sig i høj grad til samfundet med udgangspunkt i sig selv. Jeg havde ikke indtryk af at de unge var egoistiske eller ligeglade med andre menneskers interesser, men det var meget grundlæggende for deltagerne at de startede i sig selv. I den forbindelse var det særligt interessant at opleve de unge deltagers næsten ubetingede tolerance overfor andre perspektiver og holdninger, både i forhold til helt konkrete og til meget overordnede problemstillinger. Det virkede som om det var tilladt at mene og sige næste hvad som helst, selvom omstændighederne i forbindelse med diskussionerne[†] kan have været medvirkende til at forstærke denne oplevelse af tolerance.

På er mere praktisk plan erfarede vi, at der var betydeligt større interesse i at arbejde med den konkrete afvikling af festivalen og dens forskellige elementer end i den overordnede udvikling af ungdomspolitikken i København. Deltagerne var meget interesserede i at indgå i det praktiske arbejde, mens vi kun kunne få folk til at deltage i den mere abstrakte og ubestemmelige politiske del, i det omfang vi arrangerede konkrete tidsbestemte forløb (workshops) hvor de kunne indgå. Det er interessant at unge i så høj grad er orienterede mod egne, konkrete projekter, da netop dette har været et centralt tema på næsten samtlige af de workshops, som jeg har været med til at afholde.

^{*} De unge anerkendte at de eksisterende tilbud tilsvarede dem, de havde foreslået. Der er altså ikke tale om at de unge i disse tilfælde reelt efterspurgte noget andet.

[†] Der var forholdsvis kort tid og vi fokuserede på idéudvikling – ikke at diskutere emnerne til alle var enige.

De unge vi har været i kontakt med mener, at der er alt for meget bureaukrati forbundet med at skulle starte projekter eller aktiviteter op selv. I vores forløb har dette problem været særlig markant når der er blevet snakket om "kreativ igangsætning" i København. Processerne tager for lang tid og er for besværlige, særligt for de helt nye igangsættere, der bare vil holde en koncert på en offentlig plads eller finde et sted at spille teater (uden at skulle melde sig ind i en forening).

I næste kapitel vil jeg undersøge forholdet mellem unges individualisme og deres forhold til politik og demokratiske processer. Indebærer individualismen og det store fokus på "det nære" og "det, der påvirker mig" en ligegyldighed overfor politik og samfundsmæssige problemstillinger?

Autencitet og kvalitet

De unge vi igennem processen har været i kontakt med har været karakteriserede ved, at de kun vil engagere sig aktivt i politik, hvis det er rettet mod noget konkret, og hvis de får mulighed for at gøre det selv og på egne vilkår, dér hvor de lever deres liv. De unge vil som tidligere nævnt kunne se sig selv gøre en forskel gennem deltagelsen og kræver dermed både en autencitet og en kvalitet af de projekter, de er interesserede i at indgå i.

De unge gav udtryk for at værdsætte at der blev truffet beslutninger på baggrund af deres deltagelse og at denne proces var forholdsvis gennemskuelig. Det er altså i politiske sammenhænge vigtigt for de unge at de kan overskue hvilke resultater, der vil eller kan blive skabt på baggrund af deres engagement. Man kan også formulere det som at "indflydelsen skal være reel". Problemet med at overskue resultaterne af den individuelle deltagelse kan måske også være årsagen til at de unge generelt har været uvillige til at forpligte sig til et længerevarigt engagement. De unge har generelt ikke været interesserede i at forpligte sig på fremtidige indsatser, selv om de var vældigt engagerede og aktive i den konkrete diskussion, men hvis det har været uklart i hvilken grad deres engagement ville gøre en forskel for projektet er det måske ikke så mærkeligt.

Jeg vil i det følgende kapitel undersøge hvordan unges søgen efter autencitet og kvalitet i deres hverdags- og fritidsliv har betydning for deres demokratiske deltagelse.

3.4: Opsamling/afslutning

"Operation Hjernestorm" og senere "Ungdomskultur.nu" var et overordentligt omfattende projekt, både ift. praktisk planlægning, facilitering og kommunikation. Gennem projektarbejdet har vi skullet eksperimentere med at skabe metoder til at få to meget forskellige verdener til at mødes og gå i dialog om Københavns tilbud til unge, generelt med stor succes. Projektet blev både mindre og større end vi havde forventet. Den politiske respons var, ikke mindst på grund af ungdomshussagen, omfattende omend selve den politiske forhandlings- og beslutningsproces har været overraskende langsom. På ungesiden blev projektet mere centralt styret end det oprindeligt var tiltænkt, da det var vanskelig at skabe entusiasme for og ejerskab til et projekt, der i så høj grad skulle holdes åbent for omverdenens udvikling. Et tilbageblik på over et års projektarbejde i konstant udvikling bibringer selvfølgelig en række forbedringsmuligheder og nye idéer, men ikke desto mindre har projektet medført både konkrete resultater og skabt en række muligheder for udvikling af et mere ungdomsvenligt København.

På det erfaringsmæssige niveau står jeg også tilbage med en række interessante tilgange til og udfordringer for demokratiet. De unge deltageres handlinger og ytringer bærer præg af deltagelsesønsker i retning af det aktivistiske og derudover, at de ikke følte sig hjemme i traditionelle demokratiske processer. Da erfaringerne fra Ungdomskultur.nu næppe kan siges at være repræsentative for unge i Danmark generelt, vil jeg i det følgende kapitel undersøge disse yderligere, med inddragelse af andre undersøgelser.

4.0: Deltagelsesønsker og deltagelsesmuligheder

I dette kapitel vil jeg indledningsvis (4.1) arbejde med at undersøge og uddybe erfaringerne fra Ungdomskultur.nu ved at inddrage en række undersøgelser af unges forhold til samfund og politik. Med udgangspunkt i disse vil jeg opstille nogle generaliserede unge politiske identiteter.

Derefter (4.2) vil jeg afdække deltagelsesmulighederne i forbindelse med demokratisk beslutningstagen ved at gennemgå de mange forskelligartede fora, hvor borgere har mulighed for at indgå i politiske diskussioner og/eller beslutninger.

Afsluttende (4.3) vil jeg arbejde med (mis)forholdet mellem de overordnede tendenser for unges deltagelsesønsker og samfundets deltagelsesmuligheder.

4.1: Deltagelsesønsker

Det følgende afsnit tager afsæt i de erfaringer jeg gjorde mig under arbejdet med projektet Ungdomskultur.nu og er struktureret tematisk efter disse. For at kvalificere billedet af unges deltagelsesønsker, inddrager jeg i dette afsnit række empiriske studier af unges identitetsforhold og politiske bevidstheder. Studierne er blevet inddraget hvor det var relevant i forhold til tematikken og bruges til at uddybe de erfaringer, jeg har fået fra det praktiske arbejde med unge. Derudover inddrages en række mere teoretisk funderede studier af unge til at perspektivere erfaringer og bidrage med forklaringer, der hvor empirien ikke rækker.

Oplysthed og interesse

Igennem Ungdomskultur.nu erfarede jeg at de unge overordnet set var meget vidende om politiske forhold og samfundsmæssige problemstillinger, mens de tilsyneladende var forholdsvis uvidende om konkrete politiske processer og sammenhænge. Jeg har i dette afsnit sat mig for at undersøge i hvilken grad unge kan siges at være oplyste om og interesserede i samfundsmæssige problemstillinger og politiske processer.

Der er umiddelbart intet, der tyder på at unge er hverken dårligt oplyste om samfundsmæssige problemstillinger eller er uinteresserede i politik - tværtimod. Nye medier indebærer en hidtil uset tilstrømning af information om begivenheder over hele verden, og kan siges at have ført til en forøgelse af den kommunikative horisont. Unge har altså en stor medieret viden om samfundsforhold og "nyheder" (Bay og Ralund: 2006). På et mere abstrakt plan lader det heller ikke til at unge er bagud når det kommer til viden om demokrati og samfund. I en international test, opridset i "gymnasieungdommens politiske dannelse" *, undersøgte man unges viden om demokratiet, deres evne til at fortolke politisk kommunikation og deres kundskaber og færdigheder vedrørende økonomi. Det viste sig her at de unge generelt var meget vidende (faktisk lå de danske unge øverst på skalaen, omend gennemsnittet blandt de deltagende unge generelt var højt) om demokratiets grundelementer, politisk kommunikation og samfundsøkonomi. (Bruun et al: 2003:31-100) Det bør dog nævnes at spørgsmålene, særligt dem, der vedrørte demokrati, i undersøgelsen var meget overordnede og ikke beskæftigede sig med konkrete politiske processer. Undersøgelsen siger derfor mere om de unges demokratiske sindelag og analytiske evner end deres reelle viden om beslutningstagen og politiske sammenhænge i samfundet.

Den politiske interesse lader også til at være høj. I en undersøgelse Dansk Ungdoms Fællesråd fik

* "Gymnasieungdommens politiske dannelse" er lavet som en del af det internationale forskningsprojekt "Civic Education Study" der fokuserer på unges forståelse af sig selv som samfundsborgere og på skolens betydning for forberedelsen af de unge til deres liv som borgere. Spørgeskemaundersøgelsen er blevet besvaret af 2761 18-19 årige elever fra 141 forskellige gymnasieklasser rundt omkring i Danmark. Dataindsamlingen foregik i marts/april 2000.

udarbejdet af TNS Gallup i 2007* svarede 85% af respondenterne at de "i høj grad" eller "i nogen grad" interesserer sig for hvordan man løser problemer i samfundet. Ca. det samme tal gælder når de unge er blevet spurgt om de har en holdning til i hvilken retning Danmark og Verden skal udvikle sig. I begge tilfælde gælder det at 2% har svaret at de "slet ikke" interesserer sig for emnet. Det viser sig umiddelbart i undersøgelsen at de unge, der er engagerede i organisationer, har større interesse i samfundsmæssige problemstillinger end unge uden for (Dansk Ungdoms Fællesråd 2007). Ligeledes viser det sig i teenageundersøgelsen "Generation Happy", at unge i høj grad er interesserede i politiske emner som "fred i verden" (73% mente at det var "meget" eller "noget interessant"), "retfærdighed i verden" (63%) og "lighed mellem mennesker" (51%). Det er særligt spændende at kun meget få interesserer sig for "samfund og politik" (25%) (Skårhøj & Østergård:2005:kap 3.6). Jeg tolker tallene som, at unge er interesserede i nogle meget centrale (om end abstrakte) politiske temaer, og at den samtidigt lave interesse i "samfund og politik" skyldes manglende identifikation med politik og politiske processer som sådan. Det har ikke været muligt for mig at finde nyere undersøgelser, der beskæftiger sig med unges viden og engagement i politiske processer, men mener dog at kunne se en tendens til at konkret politik og politiske processer er for kompliceret og/eller uinteressant for unge. Det lader da heller ikke til at unge føler sig velrepræsenterede politisk. I DUF's undersøgelse svarer 51%, at politikerne kun lytter "i mindre grad", mens 11% mener at politikerne "slet ikke" lytter. Kun 2% mener at politikerne "i høj grad" lytter til de unge (Dansk Ungdoms Fællesråd 2007). Det er da også kendetegnende at meget få unge (40%) opfatter den ideologiske højre/venstre skala som tilsvarende til deres holdninger (Andersen 2001:95). Disse undersøgelser peger altså umiddelbart i retning af unge er interesserede i og har holdninger til samfundsudviklingen, men tyder samtidig på at politik for unge fremstår som uinteressant.

Et særligt kendetegn ved unges liv i dag er, som nævnt, udvidelsen af den kommunikative horisont. Ifølge Kresten Schultz Jørgensen, der er lektor i kommunikation, samt tidligere ministersekretær og taleskriver, er den kommunikative rækkevidde blevet radikalt forøget af nye medier i en sådan grad, at vi har adgang til størstedelen af den historisk akkumulerede viden og stort set hele jordens befolkning (Jørgensen 2002:153). Den relativt store viden unge i dag har om samfundsforhold, geografi osv. er dog ikke entydigt positiv, idet den også kan medføre en følelse af håbløshed og afmagt. Der kan tales om en følelse global medskyldighed, samtidig med at de alvorligste problemer i verden (økonomiske, miljømæssige, sociale) ikke kan løses inden for hverken den nationalstatslige eller nogen anden politisk ramme. Man kan frygte at den enkelte unge står tilbage med et billede af at alt kunne være anderledes uden dog på nogen måde at være i stand til at ændre det, og det er politikerne tilsyneladende heller ikke. I dette perspektiv kommer unges handlingslammelse ift. politisk deltagelse til at handle om at de problemer, der opfattes som vigtigst (og som virkelig politiske) eksisterer på et uoverskueligt niveau ift. individet og dets deltagelsesmuligheder.

I Dansk Ungdoms Fællesråds undersøgelse peger resultaterne dog i retning af en høj grad af tillid til det politiske system. 18% har "i høj grad" tillid, mens 49% "i nogen grad" har tillid. I forhold til politikerne ser det lidt anderledes ud. 7% har "i høj grad" tillid til politikerne og 46% har det samme "i nogen grad" (Dansk Ungdoms Fællesråd 2007). Johannes Andersen konstaterer i bogen "Mellem hoved og krop" at "*de unge er...den generation, der i dag er mest tilfredse med demokratiet, mindst interesserede og ligger relativt set tættest på et elitedemokratisk ideal. Hvilket alt sammen peger i regning af, at politik og demokrati for de unge i dag primært er noget der er der, som kan være godt nok, men det er noget, som andre bør tage sig af. Mens man har travlt med så meget andet selv*" (Andersen 2001:92). Videre påpeger han, at "*De unge vil med andre ord ikke lade sig binde til institutionelle og organiserede sammenhæng, men have frihed til at kunne forfølge de projekter, som de på et givent tidspunkt finder spændende.*" (Andersen 2001:93). Spørgsmålet er, om man reelt set kan sige at unge er tilhængere af "elitedemokratiet", ud fra at de ikke

* Dataindsamlingen er gennemført af TNS Gallup for Dansk ungdoms fællesråd og fokuserede på analyse af unges holdninger til demokrati og valgret. Dataindsamlingen foregik fra d. 19/7 – 30/7 – '07 og blev gennemført som en spørgeskemaundersøgelse via internet med 610 unge i alderen 15-25 år.

ønsker selv at indgå i traditionelle politiske sammenhænge. Jeg vil senere komme ind på unges deltagelsesønsker ift. realisering af egne projekter samt hvilke deltagelses- og indflydelsesmuligheder, der eksisterer inden for det traditionelle politiske system. For nu vil jeg dog nøjes med at undersøge i hvilken grad unge kan karakteriseres som uinteresserede og passive i politisk sammenhæng.

Resultaterne fra "Gymnasieungdommens politiske dannelse" peger i retning af den samme konklusion som hos Johannes Andersen, omend der er centrale forskelle. I undersøgelsen opfatter de unge de politiske partier som vigtige (og der er da også en udbredt opfattelse af at de gør deres arbejde ordentligt), men man vil ikke selv deltage i dem. Tilliden til systemet er altså relativt høj, kendskabet til demokratiet bærende institutioner er særdeles høj, den individuelle vilje til at handle samt den politiske interesse er relativt stor, men villigheden til at definere borgerens rolle i generelle vendinger lille (Bruun et al. 2003: 427). Det centrale er altså, at unge kun i begrænset grad identificerer sig med kollektive politiske fænomener, men dette er ikke ensbetydende med at de unge er uinteresserede eller uvillige til at handle politisk. *"Således er den danske ungdom (både i grundskolen og gymnasieskolen) relativt lidt tilbøjelig til at identificere sig med udsagn, der forpligter borgeren på bestemte typer af handlinger. Det er imidlertid ikke ensbetydende med, at den enkelte for sig selv afstår fra samme handlinger. Som sådan synes der at være en udbredt vilje til kun at tage stilling på egne vegne."* (Bruun et al. 2003:424). Et godt eksempel herpå er, at deltagerne i undersøgelsen identificerer sig relativt lidt ift. et alment krav til borgeren om at stemme, men beslutter sig selv i relativt høj grad for at stemme (Bruun et al. 2003: 427). De unge i undersøgelsen er altså både interesserede og villige til at handle, men der er en modvilje mod at påtvinge andre bestemte forpligtelser. På denne baggrund kan man i et vidt omfang konstatere, at der stadig er stor tilslutning til kollektive værdier, selvom de måske opleves som individuelle af de unge (Bruun et al. 2003: 429). Det er interessant, at unge tilsyneladende oplever sig selv som aktive og engagerede, men ikke forventer af andre at de i samme grad skal være det. Der eksisterer tilsyneladende en tolerance for at andre kan fravælge deres medborgerpligter på linje med en række andre livsstilsvalg. Der eksisterer altså en vilje til at handle politisk, men hovedsageligt på et individuelt niveau.

Fællesskab og individualisme

Til Ungdomskultur.nu erfarede jeg at unge i høj grad orienterer sig med udgangspunkt i sig selv og umiddelbart ikke var tilknyttet (eller i hvert fald ikke funderede i) traditionelle fællesskaber. Jeg vil i dette afsnit undersøge hvad unges tilsyneladende høje grad af individualisme indebærer for deres orientering mod fællesskaber og i særdeleshed det politiske fællesskab.

Kulturelle moderniseringsprocesser

Kært barn har mange navne og vor tids samfund er ingen undtagelse. Videnssamfund, risikosamfund, netværkssamfund og oplevelsessamfund er nogle få benævnelser, der knyttes til samfundet og ligeledes karakteriseres samtiden som bl.a. senmoderne, postmoderne, det flydende moderne og radikalt moderne. Samfundet karakteriseres videre ved mobilitet, refleksivitet, posttraditionalisme, multikulturalisme osv. Vores samtid er tilsyneladende ikke lige til at begrebsliggøre, og ifølge den danske lektor Lars Geer Hammershøj er det måske et tegn på, at den generelt er præget af inkohærens (Hammershøj 2007:100). Uanset begrebsliggørelsen dækker de mange teorier om samfundet ved årtusindeskiftet i høj grad over de samme vilkår. Nogle af de centrale elementer heri er fravær af den universelt bindende autoritet i form af gud eller ideologi, udjævning af hierarkier, en øget kommunikativ horisont og en fortolkningsmæssig flertydighed. Bauman forsøger at indkredse dette ved at beskrive verden som "modernitet uden modernisme". *"Som Jonathan Friedman har hævdet, er vi nu havnet i en hidtil uudforsket verden af modernitet uden modernisme. Mens vi stadigvæk drives af den udpræget moderne lidenskab for emancipatorisk overskridelse, har vi ikke længere nogen klar forestilling om denne overskridelses endegyldige mening eller mål."* (Bauman 2003:77) Med andre ord er de fællesskaber, der tidligere gav mening til identitetsprojektet ikke længere eksisterende. Verden synes i højere og højere grad at være

kendetegnet ved midlertidighed, usikkerhed og mangel på faste holdepunkter. De forøgede muligheder for individuel valgfrihed fører også til, at der i langt højere grad end tidligere mangler faste holdepunkter i tilværelsen. Unge lever i en permanent usikkerhed, hvor refleksivitet, formbarhed og individualisering er de centrale kendetegn (Ziehe 2004). De muligheder, der med den kulturelle modernisering åbnes for den enkelte indebærer altså samtidig en usikkerhed, der også giver sig til udtryk i en følelse af "ikke at have greb om nuet" og dermed en manglende evne til at lægge planer og handle ud fra dem (Bauman 2003). De fremstår altså ikke udelukkende som muligheder, men også som en påtvungen frihed, der ikke kan undgås.

Det, der derudover adskiller vor tids modernitet (fra nu benævnt senmodernitet) fra tidligere er, at vilkårene er blevet radikaliserede og at modernitetens vilkår i højere grad er slået igennem i den socio-kulturelle sfære. Som Hammershøj påpeger "*fremstår fraværet af almene sandheder, autoriteters tab af legitimitet og individets frisættelse i dag som rene selvfølgeligheder.*" (Hammershøj 2007:101). Dette centrale træk ved senmoderniteten slår tydeligst igennem hos unge. Ifølge Thomas Ziehe opleves den aftraditionalisering, der betyder at vestlige borgere i dag er kulturelt frisatte, ikke som en historisk gevinst af unge da de aldrig har oplevet andet. De unge er altså ikke taknemmelige for de muligheder tidligere generationer har kæmpet for at skabe for dem, selvom disses repræsentanter gerne så det (Ziehe 2004:54). Der er tre centrale tendenser, der udspringer af kulturelle modernisering og som, selvom unge i dag måske tager dem for givet, spiller en stor rolle for identitetsdannelse. 1) Der er tendens til øget individualisering. Den enkelte unge er friset fra kulturelt nedarvede bånd og sociale forståelsesrammer, dermed bliver hun selv ansvarlig for sit liv og de valg og fravalg, der træffes. Den radikale individualisering medfører, at individet ikke har andre autoriteter end sig selv at arbejde ud fra. 2) Der er en tendens til, at unges refleksivitet er øget. De unge reflekterer over sig selv og deres liv, og særligt i forhold til de sekundære erfaringer og den viden de har fra medierne. Individet i dag er i høj grad vidensforbrugere og "shopper" mellem forskellige videnstilbud. I den forbindelse må den enkelte vælge samt forholde sig selvstændigt og selektivt til sine kilder til viden – med reference til deres livsprojekt (Hammershøj 2007: 389). Individet er altså i stand til (og forventes da også) at begrunde årsagerne til sin egen adfærd med reference til det personlige biografiske projekt. 3) Der er en tendens til, at de unge mener at alt lader sig forme. "*Det vil sige at de [livsområderne: red] kan problematiseres, tematiseres og forandres*" (Ziehe 1989:13). Det er ikke længere skæbnen, der definerer ens muligheder og det er derfor ens eget ansvar at forme sin egen identitet.

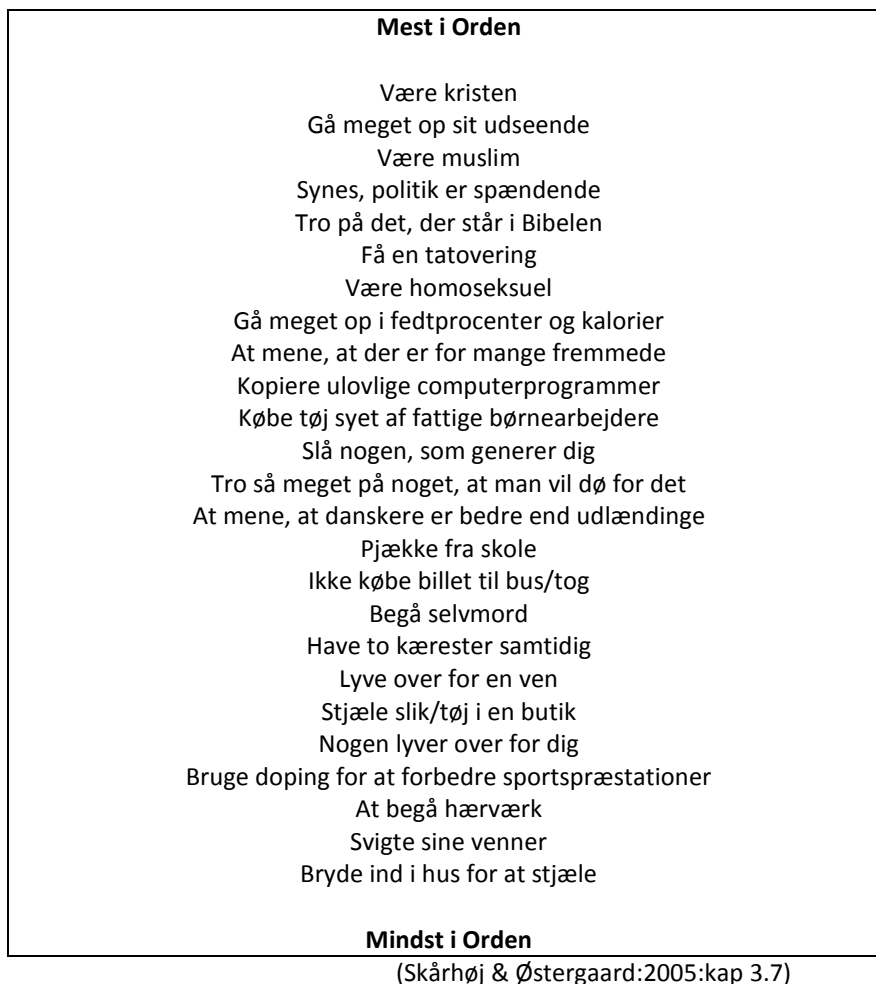
Identitet og tolerance

De store sandheder er altså erstattet af pluralisme og identitetsprojektet. For unge handler det ikke længere om at realisere et bestemt projekt, at finde sig selv i sin mere eller mindre prædefinerede rolle i samfundet, men om at holde muligheder åbne for den kontinuerlige udvikling af selvbiografier. Det centrale fokus ligger i unikheden, at man er noget særligt som individ. Den narrative struktur i selvbiografien er i den forbindelse central, da den skaber kontinuitet og sammenhæng mellem bidder af viden og enkeltstående fortællinger om individet. Den sikrer at de personlige fortællinger hænger sammen og udgør en slags konsistent og unikt hele (Hammershøj 2007: 181). Unges forhold til skabelsen af selvbiografien er især interessant. Unges tilgang til deres selvbiografiske projekter er i høj grad "kulturel sampling" eller "kulturel kreolisering", hvor den enkelte unge til- og fravælger forskellige kulturelle tilbud og symboler, der for hende giver mening. I den forbindelse giver det måske efterhånden mere mening at rykke væk fra begrebet "subkultur", der giver associationer til et over/underordningsforhold og i stedet snakke om et mangfold af kulturer, der eksisterer ved siden af hinanden (Hammershøj 2007: 111).

I teenageundersøgelsen "Generation Happy" har man undersøgt unges holdninger, ved at bede dem kategorisere en række personlige valg ud fra hvad der er og ikke er "i orden". Her viser det sig at respondenterne i høj grad er tolerante overfor andres overordnede identitetsmæssige valg, mens konkrete handlinger ses som meget problematiske. Fysiske lovovertrædelser vurderes som værende meget mindre i

orden end f.eks. at kopiere software ulovligt og det mere moralbetonede "at købe tøj syet af fattige børnearbejdere".

Figur 1: Hvad er i orden?

Interessant er det også at disse moralske synspunkter ikke har ændret sig væsentligt de sidste 10 år. De eneste større forskelle i er i temaer, der har relation til indvandrerdebatten. Her viser det sig at det er blevet mere i orden "at være muslim" (1995: 62% 2005:71%), men også mere i orden at mene "at der er for mange fremmede i Danmark" (1995: 26% 2005:31%) (Skårhøj & Østergaard:2005: 3.7). Skårhøj og Østergaard konstaterer generelt at "*der er en udpræget tendens i retning af at respektere andres ret til at tro, mene og handle anderledes end mig selv!*" (Skårhøj & Østergaard:2005: 3.7). Set i forhold til identitetsdannelse er Skårhøj og Østergaards undersøgelse særdeles interessant, da bl.a. det at "være kristen", "få en tatovering" og "være homoseksuel" tilsyneladende opfattes som sidestillede personlige valg. Ligeledes forestiller jeg mig, at det at være politisk aktiv, forstået som aktiv i partipolitik, ligger på linje med disse andre livsstilsvalg og ikke opfattes som et særskilt felt. Med Johannes Andersens ord er der "*således ikke en bestemt normativ dimension eller et bestemt socialt rum, der står i centrum.*" (Andersen 2001: 68). Ifølge Lars Geer Hammershøj kan årsagen til dette fænomen findes i, at der er sket et skift fra holdninger og deres stræben efter universel anerkendelse, til værdier, som kan eksistere ligeværdigt ved siden af hinanden. Interessant i denne forbindelse er altså at ønsket om at overbevise en anden om rigtigheden af en holdning ikke gør sig gældende i forhold til værdier, værdier har krav på at blive respekterede (Hammershøj 2007).

Det bør nævnes at man i demokratiundersøgelsen "Demokrati fra neden"^{*} ser noget mere pessimistisk på unges tolerance. Her konkluderes det, at *"Når det drejer sig om konkrete grupper, organisationer eller kulturer, er de unge generelt mere tolerante end gennemsnittet, mens man omvendt er mere intolerant end gennemsnittet, når det drejer sig om principielle spørgsmål vedrørende tolerance."* (Torpe 2000:236). De unge (18-29 årige) i undersøgelsen mente i højere grad end samtlige andre alderskategorier at ytrings- og religionsfrihed kunne begrænses i nogen tilfælde, men var til gengæld mindre tilbøjelige til at ville nedlægge forbud mod konkrete foreningers, herunder nazisters, autonomes og scientologys, møder end samtlige andre aldersgrupper. Forfatterne kobler de unges intolerance med deres afstandstagen til politik og politiske processer, og ser unges intolerance mere som et udtryk for manglende interesse og motivation overfor det politiske end over for konkrete ting, der er anderledes. Thomas Ziehe påpeger i tråd med dette at der hos unge er en slående desinteresse i principielle diskussioner, men et udpræget beredskab til at gøre noget ved en omstridt situation og forholde sig pragmatisk til den. Overordnet set påpeger han, at det område, hvor moralen hersker, er skrumpet og adfærdsformer er blevet mere frie, uhøjtidelige og mindre præget af rigiditet og disciplinære forestillinger om rigtigt og forkert. Dette er dog ikke ensbetydende med at der ikke længere eksisterer moralske normer, men at der er mere krævende kriterier for hvad der er moralsk relevant (Ziehe 2004).

Spørgsmålet er dog, i hvilket omfang denne tolerance i virkeligheden er udtryk for en ligegyldighed. Zygmunt Bauman fremsætter netop dette problem i sin kritik af liberalismens fællesskabsidealer, hvor han påpeger at liberalismen ikke anerkender behovet for solidaritet i samfundet, men sidestiller det med tolerance. *"Vi skal være tolerante overfor hinanden. Hvis du har en anderledes livsstil så blander jeg mig ikke. Gør som du vil. Selvom jeg ser at du er meget uheldig over hvad der sker med dig på grund af denne livsstil – du ville gerne noget andet, men du har ingen muligheder og ingen ressourcer – så er jeg stadig tolerant. Jeg er bange for at tolerance er meget tæt på ligegyldighed. At være tolerant er at vaske sine hænder. Vi er ligeglade. Der er hans valg, lad ham gøre som han vil. Det bekymrer mig ikke."* (Bauman i Larsen 1997:10). Tolerance betegner i dette perspektiv en passiv holdning til omverdenen og andre mennesker. I modsætning hertil, betegner solidaritet et aktivt perspektiv, omsorg for "næsten" og den indre forpligtigelse til at gøre noget ved andres lidelser og begrænsede muligheder. Der er altså tale om et element af ansvar for ens medborgere. Tolerancen er utilstrækkelig i et demokratisk samfund, der skal udvikles hen imod et fælles bedste, da fællesskabet ikke kan eksistere uden en samfundssolidaritet. Johannes Andersen siger det på en anden måde. I hans perspektiv bliver tolerance til ligegyldighed, hvis den enkelte ikke har en idé om det "gode" eller "det fælles bedste" som udgangspunkt for tolerancen. *"Men tolerance forudsætter samtidig, at man har et standpunkt, som man tåler ud fra. At man selv har en sandhed, som man insisterer på. Har man ikke det reduceres tolerance til ligegyldighed. Den kan ikke udgøre et fornuftigt grundlag for en dialog. Kun en registrering af, hvad der er den andens foretrukne valg og position, hvorefter man selv forsøger at komme videre i en fart."* (Andersen 2001:18). Tolerancen af at andre har en holdning, fører ikke i sig selv til at samfundets sammenhængskraft opretholdes eller at der træffes beslutninger, der er til et fælles bedste. Tolerance et centralt kendetegn ved unge af i dag. Accept af kultur- og holdningsforskelle er udbredte og på et interpersonelt plan lader det til at næsten "everything goes". I et demokratisk samfund er tolerance dog ikke tilstrækkeligt. I ungdomsundersøgelsen MEWE-generation fremgår det at fire ud af fem unge mener at det er vigtigt at kunne omgås andre mennesker, mens kun 30% mener at evnen til at overbevise andre om at bestemte holdninger og synspunkter er vigtige (Lindgren et al 2005:47). Demokrati kræver at borgerne forholder sig til omverdenen og hinanden og tager stilling til hvad der er rigtigt og forkert, og der lader til at ligge et centralt problem for fremtidens demokrati i manglende solidaritet og fællesskabsfølelse i samfundet.

Fællesskab

^{*} Undersøgelsen "Demokrati fra neden" blev til på baggrund af en spørgeskemaundersøgelse gennemført i perioden april-september 1998, hvor 2032 repræsentativt udvalgte danskere blev adspurgt. (Andersen 2000)

Fællesskaber lever i dag under andre præmisser end tidligere. De traditionelt bærende systemer i samfundet synes på mange måder at være i opløsning. *"Sammenfattende kan man sige, at det er slut med de fleste af de stabile og solidt forankrede orienteringspunkter, som engang vidnede om et socialt miljø, der havde en længere varighed og var mere sikkert og tilforladeligt end et enkelt individs levealder."* (Bauman 2003:51). Det være sig i arbejdslivet, hvor "livsgerningen" indenfor en bestemt virksomhed kun er ladsiggørlig for en forsvindende lille del af arbejdsstyrken eller i familielivet, hvor ægteskabet efterhånden er *"lige så risikabelt som at stå til søs på en tømmerflåde af trækpapir"* (Yvonne Roberts i Bauman 2003:51). De traditionelle fællesskaber er altså under pres på grund af samfundsmæssige forandringer men set i forhold til den enkelte unge er den umiddelbart mest betydningsfulde forskel at individet i dag i princippet selv til- og fravælger sine fællesskaber (Hammershøj 2007). Det politiske fællesskab er ikke længere en særlig kategori, som er normativt enestående. Kulturelle og sociale fællesskaber er i det senmoderne samfund placeret på samme relevansniveau som det politiske (Ziehe 2007).

I forhold til politiske fællesskaber mener Lars Geer Hammershøj, i tråd med sidste afsnit, at *"individerne i kraft af deres socialisering til selvsocialisering er "myndige" og selvbestemmende langt før, de når stemmeretsalderen, så at de også i politisk henseende fremstår som mere kritiske og kompetente til selvstændig stillingtagen end tidligere."* (Hammershøj 2007:345). Han ser dog samtidig et problem i at unge netop i kraft af deres omfattende identitetsarbejde har så mange personlige meninger og holdninger, at det vanskeliggør medlemskab af et politisk fællesskab, der jo netop kræver tilslutning om bestemte holdninger og værdier. Dertil kommer, at uartikulerede stemningsfællesskaber ifølge Hammershøj er fremvoksende i forhold til de artikulerede og institutionaliserede. *"Der er med andre ord tilsyneladende tendens til at fokus skifter fra fællesskabsformer med institutionel karakter, som de traditionelle værdi- og interessefællesskaber, til fællesskabsformer med en mere situationel karakter."* (Hammershøj 2007:343) Man deltager i fællesskaber i det omfang deltagelsen bidrager til det biografiske projekt og man får noget ud af det. Om man engagerer sig i et fællesskab, og hvor længe, afhænger til fulde af hvorvidt den enkelte fortsætter med at finde det interessant.

Skal man finde frem til fællesskaber blandt unge i dag, må man nok bevæge sig ud i en mindre formaliseret og mindre varig form. Sammenfattende kan det siges, at de radikaliserede individualiseringsprocesser i det senmoderne ikke umiddelbart medfører mindre socialitet, men andre former for socialitet og fællesskab (Hammershøj 2007). Dog står det centralt at disse nye socialitetsformer kun sjældent forbindes med politik og demokrati.

Autensitet og Kvalitet

Under Ungdomskultur.nu projektet var de unge generelt set interesserede i at deltage i debatten om unges vilkår i København og fokuserede i denne meget på unges muligheder for selv at iværksætte aktiviteter og starte projekter. Deltagerne var også ift. deres egen deltagelse orienterede mod egne projekter og initiativer, mens de i mindre grad var interesserede i at deltage i længerevarende forløb. Jeg vil i det følgende afsnit undersøge hvordan unge orienterer sig i forhold til forskellige former for deltagelse. Jeg vil også kort berøre hvorvidt unge udelukkende fokuserer på deres partikulære interesser eller om de også har øje for sammenhængen.

Niels Ulrik Sørensen bemærker i artiklen "De unge antiglobalister" fra 2001, at unges engagement kommer til udtryk på nye måder, der ikke nødvendigvis stemmer overens med de etablerede kanaler i det danske demokrati. *"I denne tid, hvor offentligheden beklager sig over de unges manglende politiske engagement i det etablerede parlamentariske institutioner, er det måske værd at have i baghovedet: Nogle unge er rent faktisk engagerede i deres samfund. Og selvom dette engagement i vid udstrækning kommer til udtryk udenfor de parlamentariske strukturer, er det ikke nødvendigvis et ligegyldigt eller apolitisk."* (Sørensen 2001) Selvom Sørensen fokuserer på en forholdsvis begrænset gruppe i artiklen, mener jeg at kunne se

mange paralleller til unges deltagelsesønsker generelt og omverdenens syn på dette. Den bærende pointe er at manglende engagement i traditionelle politiske institutioner ikke indebærer at unge er uinteresserede eller ønsker at deltage aktivt i samfundsudviklingen. Det betyder blot, at unge ikke er interesserede i at indgå i traditionelle politiske forløb. Et lignende perspektiv kan man finde hos Rasmus Hylleberg, tidligere formand i Dansk Ungdoms Fællesråd, der i en debatbog med Morten Albæk påpeger at nutidens unge søger hen, hvor de kan gøre en forskel (Albæk & Hylleberg 2005). I dette perspektiv er problemstillingen i mindre grad de unges manglende interesse og engagement, men derimod de demokratiske deltagelses- og indflydelsesmuligheder for borgeren. Niels Ulrik Sørensen sætter ligeledes spørgsmålstegn ved indflydelsesmulighederne inden for det parlamentariske system: *"Måske har disse unge tværtimod fingeren så meget på pulsen, at de griber fat om samfundsmagten der, hvor den allermest koncentreret. Og det er måske ikke længere indenfor det parlamentariske system. Måske er disse unge i virkeligheden ved at redefinere, hvad der er politisk, og hvor den udspiller sig."* (Sørensen 2001)

I et foregående afsnit fandt jeg frem til, at den individuelle vilje til at handle politisk tilsyneladende er ret stor, men kunne blot konstatere at den tilsyneladende ikke knytter sig til traditionelle demokratiske institutioner. Men hvor kan man så finde deltagelsesformer, der engagerer unge? Først og fremmest kan man tale om at der eksisterer en uvillighed til at indgå i længere forløb, hvor det endelige resultat ikke er givet på forhånd. Dette er særligt gældende for deltagelse i sammenhænge, hvor man blot medvirker til opretholdelse af et eksisterende system. Der eksisterer altså en søgen efter plausibilitet i forhold til deltagelsen (Ziehe 2004). Den enkelte unge skal mærke, at hendes personlige indsats gør en forskel og at der "kommer noget ud af det", da deltagelsen ellers opfattes som spild af tid, der i øvrigt heller ikke bidrager til den individuelle fortælling. Prioritering af tid er en helt central kompetence i det moderne samfund. For de unge, der er vokset op med kulturelle moderniseringsprocesser, er det dog en særligt alvorlig sag og unges valg bør ses som udtryk for "grundige" overvejelser. Der er derfor også i forhold til tidligere en hård afvejning af hvad der er værd at bruge tid på og hvad der ikke er, et omfattende krav om kvalitet i de aktiviteter, som man deltager i. For at vende tilbage til Bauman, er en god strategi til at få "greb om nuet" at realisere sig selv gennem autentiske projekter, hvor man kan se at der kommer resultater ud af indsatsen.

Fristeder var nøgleordet når man talte med unge i København i løbet af Ungdomskultur.nu projektet, i det mindste i den gruppe vi har haft med til vores arrangementer[†]. Der blev efterspurgt fristeder hvor unge kan "være sig selv", "være fri fra voksne/autoriteter" og få lov til at være kreative på deres egen måde. Rie Wellendorf Riis konstaterer i en artikel fra 2006, kaldet "Der er sku da ikke plads til 20 perkere hjemme hos os" at unge har behov for fristeder, da de herigennem kan befri sig fra hverdagslivets barrierer for selvudfoldelse. Hun påpeger at *"Ønsket om 'vores egen klub' tydeliggør en social grænsedragning foretaget af drengene selv, da de for det første vil afskærmes fra forældrenes overvågende blikke, og for det andet ikke ønsker at bevæge sig uden for egne enemærker, hvor andre herredømmer hersker."* (Riis 2006) Selv om denne artikel er skrevet om en generelt set yngre og mindre ressourcestærk gruppe end de, der har deltaget i Ungdomskultur.nu, har mange af de samme kendetegn været gældende for de erfaringer jeg har fået gennem projektet. Riis påpeger endvidere, at *"Det er således et ønske om et fysisk rum, hvor de kan være herrer i eget hus, men også et behov for et socialt rum, hvor de kan få lov at være unge uden at være børn, og sidst men ikke mindst et krav om social rummelighed – at få lov til at være sammen uden at blive problematiseret af omgivelserne."* (Riis 2006). Da vi afholdt "Operation Hjernestorm" i foråret 2007,

* Jf. afsnit om fællesskab og individualisme

[†] Det bør nævnes at jeg gennem deltagelse i forskellige Internet communities har erfaret, at der også er en stor gruppe unge, der er meget kritiske overfor idéen om et nyt ungdomshus (forstået som et nyt jagtvej 69). Denne kritik bunder dog hovedsageligt i de metoder ungdomshusbevægelsen har taget i brug, altså militans og civil ulydighed og i mindre grad i en modvilje mod idéen i et fristed for unge, som (ikke overraskende) må siges at have generel appel blandt unge.

bad vi indledningsvis deltagerne om at definere rammerne for de ungdomshuse de ønskede. En central faktor, der i den forbindelse overraskede os var, at deltagerne helt gennemgående mente at husene skulle være tomme, når de unge skulle overtage/indtage dem. Der var altså et udpræget ønske om at skabe sit eget frirum gennem opbygningsprocessen. Den enkelte unge vil kunne mærke hvad hans eller hendes personlige indsats munder ud i og det er de direkte og identitetsskabende handlinger, der er i fokus. Det centrale for nutidens unge er, at de har mange institutionaliserede valgmuligheder i kraft af deres mulighed for at til- eller fravælge uddannelser, arbejde og levevis. Det kniber dog med at finde noget, der gør et bestemt valg rigtigt. Derfor kombineres det institutionelle liv med en mere eller mindre omfattende jagt på personlig oplevet autensitet, fjernt fra institutionerne (Andersen 2001).

Et perspektiv på dette er den uformaliserede politiske deltagelse uden for de politiske institutioner. Et helt andet perspektiv på unges søgen efter autensitet beskrives af Johannes Andersen, som stemningsbaserede fællesskaber. Som tidligere nævnt spiller uartikulerede og stemningsbaserede fællesskaber en større rolle for unge af i dag. Den radikale individualisering indebærer et behov for autensitet og oplevelse af krop.

"Om dagen følger man den institutionelle refleksivitet, fordi det giver en hvis sikkerhed, mens man om aftenen, i week-enden eller i andre frirum jager det autentiske. En oplevelse af krop, og dermed af sig selv, fjernt fra alle de mange ord, der kan gøre det meste til blot og bart en abstraktion." (Andersen 2001:26).

Strategier for autensitet kan være meget forskellige og ofte bundne til kropslige oplevelser. Johannes Andersen har undersøgt det amerikanske ikon Marilyn Manson, der fremstår som en af de mest tydelige eksponenter for en autensitetssøgende adfærd. *"Mansons perspektiv er, at man indgår i kollektive projekter. Med den pointe, at netop ved at dyrke det kropslige og æstetiske sammen med andre, kan man som individ i et kollektiv være med til at overskride grænser. Der er samtidig tale om strategier, der ikke kan sammenfattes gennem ord. Det skal opleves. De skal udfoldes gennem fysisk praksis, for at de kan realiseres. Allerede her ligger flere kim til en autonomi, der ikke sådan uden videre lader sig indordne under den statslige rationalitet og markedets individualisering."* (Andersen 2001: 58).

Man kan ikke se bort fra, at den kulturelle dimension er særdeles vigtig i ungdomslivet. I et det perspektiv kan man tale om en skarp og bevidst adskillelse af den passive (for)brugerrolle af offentlige og institutionaliserede tilbud og et aktivt handlingsorienteret perspektiv i egne livsbekræftende projekter.

"Det er et centralt kendetegn ved det moderne samfund, at rigtigt mange mennesker har brug for, i kortere eller længere tid, at overskride det moderne samfunds sprogbundne refleksivitet, for at opleve suset, og på den måde at man virkelig er til. At man kan koble af fra ordene og opleve sig selv gennem sin egen krop." (Andersen 2001: 57).

I hvilket omfang denne søgen efter autensitet og "krop" kan kobles direkte til samfundsmæssig deltagelse er i bedste fald begrænset. Hvad der kan siges er at den personlige og aktive handling opleves som autentisk og identitetsskabende, og at det med det udgangspunkt tyder på at unges ønsker for deltagelse i demokratiske sammenhænge også må være baserede på handlingsorienterede forløb hvor der kan træffes beslutninger eller skabes resultater gennem deltagelsen i sig selv. Derudover kan man i høj grad forestille sig, at man med fordel kan indføre mere "krop" i demokratiske fora for at gøre disse mere interessante for deltagerne.

Opsamling: Deltagelsesønsker

Det kan virke lidt paradoksalt at forsøge at definere en forholdsvis homogen politisk identitet for vor tids unge efter at have konstateret at gruppen er karakteriseret ved at "holde muligheder åbne" og skabe deres selvbiografiske fortælling hen ad vejen. Jeg synes dog stadig at det giver mening at forsøge at konstruere et billede af de homogene træk ved unges forhold til samfund og politik. Jeg vil også i dette afsnit kort berøre de grupper af unge, der af forskellige årsager falder udenfor eller i hvert fald står som eksponenter for et andet perspektiv.

De centrale kendetegn ved unge baserer sig på følgerne af kulturel modernisering i form af øget individualisering, refleksivitet og en fornemmelse af formbarhed i tilværelsen. De unge har en forøget kommunikativ horisont, der indebærer at de i langt større grad end tidligere er præget af globale begivenheder. De unge er tilsyneladende meget tolerante overfor andre holdninger og meninger, samtidig med at de kan karakteriseres som "kollektivt orienterede individualister". Engagement, også politisk, for unge knytter sig til den personlige identitetsdannelse (hvad vil jeg være), og som følge af dette til idéen om at "gøre en forskel". De unge vil altså umiddelbart gerne handle politisk, men vil gennem handlingen kunne skabe forandring. Denne korte opsummering af centrale kendetegn ved unge minder i høj grad om den idealtypiske borgerrolle "hverdagsmageren", der bl.a. nævnes i forskningsprojektet "Den demokratiske udfordring". Idealtypen er udviklet på voksne, som en karakteristik af en ny form for ekspertrolle, men tilsvarende i høj grad ovenstående generelle tendenser blandt unge. Hverdagsmageren er karakteriseret ved et afslappet og pragmatisk forhold til deltagelse. *"Man deltager i det omfang, det giver mening for en selv, og finder det helt o.k. at nogle foretrækker at lade være."* (Bang og Sørensen 1999:100). Det er ikke en moralsk pligt at være samfundsmæssig aktiv. Snarere er det en identitetsfokuseret politisk bevidsthed, hvor man handler der hvor man synes at man kan gøre en forskel. *"Sammenfattende kan hverdagsmagerens politiske identitet betegnes som en form for lille amatørpolitik, hvis slagord er: gør det selv, gør det dér, hvor du er, gør det fordi du synes det er sjovt, men også fordi du finder det nødvendigt, gør det ad hoc eller på deltid, gør det med løsningen af et konkret problem for øje, gør det ansvarligt og med en grundfæstet tillid til din egen beslutnings- og handlekraft, gør det helst alene, men gå sammen med systemet, hvis du har brug for det."* (Bang og Sørensen 1999:102). Hverdagsmageren er aktiv i kraft af tilknytningen til det lokale og ikke mindst i kraft af at man er et almindeligt menneske med viden om de lokale forhold, der er centrale. Ligeledes påpeger professoren Peter Bogason, at hverdagsmagerens forhold til politik og samfund i høj grad kan variere efter omstændighederne. Hos hverdagsmageren er der *"ingen fast forankring og dermed ingen permanent fjende."* (Bogason 2001:154). Man handler altså der hvor man kan og vil. Viljen til at indgå i offentligheden og interessen i at indgå i beslutninger, der berører en selv, er tilsyneladende stor blandt unge. Formen i de demokratiske deltagelsesmuligheder er dog ikke tilsvarende til de ønsker unge har for deltagelse og aktivitet. Det kan i høj grad diskuteres om denne borgerrolle kommer til sit fulde potentiale i kraft af at muligheden for at gøre en forskel ofte er begrænset og at indflydelse derudover oftest knytter sig til repræsentative fora, langt væk fra den enkelte borger. I modsætning til de voksne hverdagsmagere, som man ofte vil se i skolebestyrelser og lignende, vil de unge hverdagsmagere sjældent komme indenfor det politiske synsfelt, da deres handlinger er politisk ubetydelige og deres holdninger ikke repræsenteres indenfor det traditionelle system. Størstedelen af unge ønsker tilsyneladende en reel og direkte indflydelse som borgere, ikke som politikere. Deres ønske om at deltage er ikke stort nok til at de gør sig synlige på samme måde som eksperterne og problemmagere. Det store flertal af unge lader til at være interesserede i samfundet og dets udvikling, men ikke i formelle politiske strukturer, og ender op som tilskuere til et politisk felt, hvor et fåtal definerer og bestemmer udviklingen. En central pointe er, at der er forskel på at gide politik og at gide samfundet. Dette billede af unge er selvfølgelig meget generaliseret, og der vil kunne identificeres utallige nuancer indenfor gruppen*. I denne sammenhæng er den centrale pointe dog at langt størstedelen af danske unge (et forsigtigt gæt er 50-60%) kan placeres indenfor denne kategori, og at der deri kan findes nogle centrale årsager til deltagelsesproblemerne i det senmoderne demokrati. Dette generelle billede af unge minder om en af konklusionerne i demokratiundersøgelsen "Demokrati fra neden", hvor forfatterne konstaterer at en stor gruppe borgere ikke er "tilskuere" af lyst. I undersøgelsen fremgår det at 45% føler at borgernes muligheder for at komme til orde i offentligheden og over for politikere er for dårlige, og særligt spændende, at det er blandt de dis-engagerede at denne holdning er

* Størstedelen af deltagerne til debatterne og i forbindelse med projektkaféen under Ungdomskultur.nu lå absolut i denne gruppe om end de må karakteriseres som værende mere kulturproducerende end flertallet af danske unge. Man kunne med fordel gennemføre særskilte studier inden for gruppen for at koble forestillinger om politik og ønsker for deltagelse med f.eks. sociale forhold, involvering i kulturproduktion mv. I dette speciale stiller jeg mig dog tilfreds med det overordnede billede.

mest fremherskende. (Andersen et al 2000:279) De dis-engagerede unge er dog ikke en entydig gruppe, indeholder en lang række politiske orienteringer og hverdagskulturer. De er dog alle i større eller mindre grad fremmedgjorte fra demokratisk deltagelse.

Nogle af de idealtypiske grupper af unge, der falder ved siden af denne meget generelle karakteristik, bør også kort nævnes her. Det er ikke alle, der kan forholde sig til den øgede hastighed og mobilitet i det senmoderne, og der er da også unge, der er bedre til at håndtere det formelle politiske system end "hverdagsmagerne".

Taberne

Der er grupper af unge, der ikke er i stand til at håndtere de nye vilkår for identitetsdannelse og selvudvikling. Det drejer sig hovedsageligt om unge, der er ekskluderet fra arbejdsmarkedet og uddannelsesinstitutioner. Ifølge Johannes Andersen (Andersen 2001) har denne gruppe tendens til at organisere sig som stammer, der ofte fremhæver egne værdier på bekostning af andres. Som eksempel bruger Andersen den moderne udformning af fodboldtilskuere, der i højere grad definerer sig i modstand til andre end ved deres tilhørsforhold til holdet. Der er tale om dyrkelse af "os og dem" kultur og et stærkt fokus på gruppeidentiteten. Bauman påpeger, at et særkendetegn ved denne type fællesskab er, at de har tendens til at tabe fornuften på gulvet, idet fællesskabet kræver lidenskab for at kunne blive opretholdt. *"Jo sværere det er at tro på de overbevisninger, der kommer til udtryk gennem valget (og jo mindre sandsynligt det er, at de vil finde vid udbredelse endsige blive fulgt til punkt og prikke), jo mere lidenskab skal der til for at sammensætte og holde sammen på de troendes åbenlyst sårbare forening – og når lidenskab er det eneste bindemiddel mellem de troende, må "dømmekraftens fællesskab" nødvendigvis have en begrænset holdbarhed."* (Klima i Bauman 2003:68). Man kan omtale denne type stammementalitet som en art individualiseringsophævede fællesskaber*, hvor man gør den ellers individuelle biografi til et kollektivt projekt. Ud over de typiske danske eksempler på "stammekrigere", som også indeholder stærkt religiøse grupperinger og radikalt politiske grupper er mange unge indvandrere også i denne ulykkelige position. For dem er etableringen af "stammen" en central del af den daglige overlevelse og identitetsdannelse.

Eksperterne

Der er unge, der er i stand til at håndtere og arbejde i det formelle repræsentative system. I foreningsbestyrelser, elevbevægelse og de ungdomspolitiske partier sidder aktive og engagerede unge, der på mange måder arbejder som "små politikere"[†]. Disse unge har ofte adgang til sekretariatsfunktioner og andre ressourcer, der gør deres arbejde nemmere og kan gennem formelle kanaler komme i kontakt med det "rigtige" politiske system. Ud over de "små politikere" bør også nævnes projektmageren. Bogason mener parallelt med hverdagsmagerkulturen at kunne identificere en gruppe af "hyperaktive avantgardister"[‡], som han karakteriserer som projektmagere. Denne gruppe af ildsjæle er de stærkeste aktører i den fragmenterede forvaltning, da de er i stand til at handle indenfor og *"benytte sig af alle til rådighed stående kanaler for at opnå sin dagsorden."* (Bogason 2001:155). Denne gruppe er altså karakteriseret ved at forstå ikke bare det formelle repræsentative system, men også de mere fragmenterede styringsnetværk. De kan så at sige arbejde indenfor både hverdagskulturen og den politiske kultur og i dette spillerum har de mulighed for at få stor indflydelse på samfundsudviklingen.

* Et udtryk jeg har lånt af Lars Geer Hammershøj, der dog ikke ser som det som et centralt kendetegn i det senmoderne samfund men nærmere som et kendetegn ved massebevægelserne i starten af det 20'ende århundrede. (Hammershøj 2007)

[†] Det kunne være interessant at undersøge i hvor høj grad det netop er denne gruppe af unge, der ender som kommunal- og landspolitikere, men der ligger desværre ikke indenfor dette speciales ramme.

[‡] Et udtryk som han for øvrigt stjæler fra Johannes Andersens karakteristik af hverdagsmageren.

Det er påfaldende at det tilsyneladende er de to sidstnævnte grupper (taberne og eksperterne), der får mest politisk opmærksomhed. Økonomisk, indflydelsesmæssig og da også i medierne lader det til at være de udsatte unge og de, der kan operere indenfor systemet, der arbejdes med. Flertallet af unge lades tilbage, da de hverken kræver indflydelse eller skaber problemer. Der er selvfølgelig en vis retfærdighed i at indflydelsen følger engagementet, men det bør også overvejes hvilke strukturelle mekanismer i det demokratiske system, der skaber ulige muligheder for indflydelse.

4.2: Deltagelsesmuligheder

Der er siden 70'erne blevet etableret mange nye arenaer for borgerinddragelse i Danmark. Det formelle politiske system er blevet udbygget med en række regionale og lokale initiativer i en sådan grad at nogen forskere taler en "eksplosion af deltagelsesarenaer". Jeg vil i det følgende afsnit undersøge hvilke deltagelsesmuligheder, der eksisterer i forskellige politiske deltagelsesfora og i hvilken grad disse bliver benyttet af borgerne. Det er på ingen måde mit ønske at glorificere fortidens demokrati og borgernes deltagelse i dette, men udelukkende at redegøre for i hvilket omfang institutionerne i dag er tilgængelige og kan siges at give borgere indflydelse.

Partipolitik og det repræsentative demokrati

Et kerneproblem i det repræsentative demokrati er, at partiernes repræsentativitet i dag er meget lav idet kun en meget lille del af befolkningen er medlemmer af, for slet ikke at tale om aktive i, et politisk parti. Der er tilsyneladende en udpræget forskel på politik (og hvordan politikere forstår samfundet og deres funktion i det) og demokrati (og hvordan borgerne forstår samfundet og deres funktion i det). Jeg vil i det følgende opstille nogle perspektiver på hvorfor partisystemet, som vi kender det, ikke længere er i stand til at involvere borgerne.

Med systemskiftet i 1901 indførtes parlamentarisme inden for nationalstaten med de bærende partier, som vi kender fra i dag. De parlamentariske traditioner og rutiner som vi kender dem i fra partierne i dag blev grundlagt i starten af forrige århundrede, da de traditionelle bevægelser nærmede sig hinanden i én model for det moderne politiske parti. De opererer lokalt i kredse og ift. kommunegrænser, sender en gang om året en repræsentant til landsmødet, hvor de store linjer lægges ud. Mellem landsmøderne forvaltes disse derefter af partiets hovedbestyrelse. Den væsentlige forskel på dengang og nu er, at massepartierne i dag organisatorisk set fungerer uden masser, og derfor ikke længere er i stand til at opretholde udgangspunkt som stærke, folkeligt baserede organisationer. (Jørgensen 2002). Der er væsentligt færre partimedlemmer end tidligere og kernevælgerne er en forsvindende gruppe. (Loftager 1999). Partierne kan derfor siges grundlæggende set at bygge på interessefællesskaber, der ikke længere eksisterer. Dertil kommer at politikens felt i mindre og mindre grad forholder sig til reelle spørgsmål. Som Kresten Schultz Jørgensen fremhæver er *"...der kommet en afgrund i det politiske liv...hvor valgkampene er et skuespil, hvor vrøvlet florerer og hvor politikerne ofte talte imod bedre vidende for at opretholde illusionerne om forskelle mellem dette og hint parti."* (Jørgensen 2002:136). Hvor politik tidligere var fokuseret på resourcefordeling (Jørgensen 2002) er politik i dag fra et borgerperspektiv, altså den medierede politik, efterhånden kun eksisterende i et metaperspektiv. Det handler ikke længere om hvad den pågældende person mener, men derimod om hvor godt han har klaret sig i debatten og hvad det mon kan komme til at betyde for meningsmålingerne. Politikere bliver i højere grad bedømt på deres medie håndtering og personlige stil end på deres politiske holdninger (Hammershøj 2007, Ziehe 2004). Stemmeafgivning for det radikalt individualiserede menneske synes at bevæge sig i retning af denne persondyrkelse, og kan skyldes at folk ikke i samme grad som tidligere kan identificere sig med et altfavnende politisk interessefællesskab.

Dertil kommer, at professionaliteten i både partier og interesseorganisationer betyder at de kan udfylde deres roller med langt færre medlemmer end tidligere. Rasmus Hylleberg (Albæk og Hylleberg 2004) påpeger

hvordan professionelle politikere og partiledelse afkobles fra "de velmenende amatører og partisoldater" i lokalafdelingerne. Hele partisystemet er i dette perspektiv forældet og både befolkningen og beslutningstagere afkobler sig mere og mere fra systemet. *Medlemskab af et politisk parti er derfor ikke længere et relevant mål for politisk interesse og ditto engagement*" (Albæk og Hylleberg 2004:35) og *Partiernes eksistensberettigelse i dag er først og fremmest administrativ*. (Jørgensen 2002:131). Partiernes tilbagegang skal dog udelukkende ses som en demokratisk krise i det perspektiv, at massemobiliseringen igennem partierne skulle være det grundlæggende element i demokratiet. Fra et offentlighedsperspektiv må det nærmere ses som en positiv udvikling at den centraliserede magt i partierne svinder ind og at opbakningen til partierne må skabes og genskabes hele tiden (Loftager 1999). Dog bør man samtidig have for øje at magten netop centraliseres mellem folketings- og kommunalvalg, og ikke mindst at den indirekte magt, der øves i forbindelse med opstilling, er grundlagt på meget få borgeres mening.

Det bør i sammenhæng med partiernes krise nævnes, at det for flere partier er lykkedes at inddrage unge i forholdsvist store tal til deres ungdomsorganisationer inden for de senere år, særligt på venstrefløj. Unge bliver inddraget i aktivistiske processer i partierne og arrangerer demonstrationer, aktioner, mobiliseres omkring valgkampe osv, hvilket ikke overraskende appellerer til denne gruppe. Generelt ses der stigende medlemstal fra 2000 – 2006 hos Dansk Folkeparti, Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti og Enhedslisten. Deltagelsen i politiske partier er dog overordnet set stadig lav*.

Netværksstyring og Borgerinddragelse

Dansk politik er (som i mange andre lande) blevet mere fragmentarisk og præget af styring gennem mere eller mindre formelle netværk. Eva Sørensen og Jacob Torfing har i flere bøger og artikler arbejdet med dette fænomen og konstaterer netop at politisk styring af idag i høj grad foregår i netværk. *"The idea of a sovereign state that governs society top-down through laws, rules and detailed regulations has lost its grip and is being replaced by new ideas about a decentred governance based on interdependence, negotiation and trust."* (Sørensen og Torfing 2005b:196). Overgangen til netværksstyring har betydet, at der er kommet større fokus på inddragelse af borgere i samfundsmæssige beslutninger, dog hovedsageligt med udgangspunkt i øget offentlig effektivitet[†]. Først inden for de seneste år er der kommet fokus på de demokratiske aspekter af netværksstyring (Sørensen og Torfing 2005b). Peter Bogason påpeger at der ikke er tale om et entydigt skifte mellem demokratiformer, men derimod en slags blandingsmodel. *"det er væsentligt at forstå at skiftet er undervejs, vi er midt i processen, så vi taler ikke om, at fortiden kun var bureaukratisk, og nutiden og fremtiden kun er interorganisatorisk. Vi har hele spektret af styreformer i spil samtidig."* (Bogason 2001:10) Der er altså tale om, at der er sket et skift fra en temmelig entydig hierarkisk styreform baseret på repræsentativt demokrati, til en mere uklar styreform, der både baserer sig på det repræsentative demokrati og mere deltagelsesorienterede (Bogason 2001, Sørensen og Torfing 2005). Bogason nævner 4 decentraliseringsbølger i Danmark fra '70erne og frem. Den først var statens decentralisering til kommunerne, den anden en decentralisering til de kommunale institutioner fra byrådet, den tredje inddragelse af lokalsamfundets andre organisering er til lokal opgaveløsning og den fjerde, der omhandler markedsløsninger til virksomheds- og individplan (Bogason 2001). Det er dog værd at bemærke, at han kun definerer politisk decentralisering, hvor der afgives beslutningskompetence til et andet demokratisk element i det politiske system (byråd, lokalråd, brugerbestyrelser osv.), som egentlig decentralisering. Kompetenceafgivelse eller delegering til andre organer (administrative ledere, institutioner osv.), benævner han dekoncentrering. Også udlicitering og andre kontraktuelle overdragelser af opgaver til operatører (private såvel som frivillige), hvor udbyderen beholder kontrol og indgrebsmuligheder benævnes dekoncentrering (Bogason 2001). Det er karakteristisk at de netværksorienterede organiseringsformer hovedsageligt er blevet skabt på initiativ fra oven (altså fra byråd eller folketing) og altså ikke efter et pres

* (Internetkilde 13)

[†] Jeg vil ikke i nogen videre grad behandle effektivitetsperspektiver på governance-netværk og deltagelsesorienterede demokratiske modeller i dette speciale.

fra borgerne om at få indflydelse. *"Det ser således ud til, at de etablerede politiske partier har et ganske stærkt greb om udformningen af den politiske organisation i kommunerne."* (Bogason 2001:48).

Set ovenfra er netværksstyring karakteriseret ved at der indgår en stor mængde af aktører i den samfundsmæssige beslutningstagen, særligt tydeligt på kommunalt niveau. Disse inkluderes (eller ekskluderes) på kryds og tværs af forskellige beslutningsprocesser, der ofte kræver et særdeles omfattende analysearbejde at gennemskue (Sørensen og Torfing 2005). I forbindelse med den ungdomspolitiske proces, som Ungdomskultur.nu var en del af (eller en katalysator for) var der, for at nævne nogen få, tale om samspil mellem en række kommunalpolitikere, adskillige frivillige organisationer, der beskæftiger sig med unge, flere kultur- og medborgerhuses brugerbestyrelser samt uformelle ungegrupper (herunder ungdomshusbevægelsen) i et komplekst samspil. Det kan derfor måske virke lidt mærkeligt at jeg i de følgende afsnit undersøger forskellige institutionaliserede deltagelsesrum for sig, når der netop er tale om øget netværksstyring, men idet jeg undersøge deltagelsesmulighederne for borgeren under forskellige former for borgerinddragelse bliver blikket på det enkelte forum centralt. Målet er at beskrive, hvordan de forskellige deltagelsesrum fungerer, og hvilke muligheder de skaber for deltagelse, for senere at kunne sammenligne disse med unges ønsker for deltagelse.

Netværksstyring er fra flere sider blevet kritiseret for at underminere demokratiet, særligt fra den liberale demokratitradition. Aggregativt orienterede teorier ser dem som en underminering af demokratiets institutioner, hvor mere integrative teorier ser problemer i at civilsamfundet gennem netværkene bliver offer for magtspil og instrumentelle logikker, som forhindrer udviklingen af en demokratisk kultur med fokus på det fælles bedste (Sørensen og Torfing 2005). Dog er der i nyere demokratiteori (eller post-liberal demokratiteori om man vil) blevet sat fokus på adskillige demokratiske fordele og udviklingsmuligheder ved netværksstyring. Centralt står bl.a. bedre muligheder for inddragelse af de berørte i beslutningssammenhænge og et potentiale for mere fleksible processer, der tilpasses til de konkrete vilkår der arbejdes med. Ift. unges deltagelsesønsker er netværksstyring også interessant, idet man måske her kan finde deltagelsesformer, der i højere grad passer til unges ønsker for inddragelse. Hvor det måske kan være forventeligt, at "det store demokrati" i folketinget kan virke fjernt og fremmed for især unge, kunne man måske i højere grad forvente at der var engagement og aktiv deltagelse i forbindelse med det lokale demokrati, det frivillige foreningsliv samt i forbindelse med forskelligartede borgerinddragelsesprocesser. Jeg vil i det følgende gennemgå de centrale deltagelsesfora, der knytter sig til netværksstyring.

Byråd og lokalråd

Ift. kommunalpolitikken kan man identificere mange af de samme problemer som i landspolitikken. Dertil kommer at kommunernes øgede størrelse efter kommunesammenlægningerne i 1970 (og 2007) har gjort det vanskeligere for borgerne at se dem som et politisk fællesskab (Bogason 2001). I 2005 fastslog "tænketanken om nærdemokrati"* at de danske kommuner har mere indflydelse end tilsvarende styringsorganer i resten af Europa, og at dette billede forstærkedes af kommunalreformen af 2007. På den anden side konstaterer tænketanken også, at kommunalreformen betyder at en del borgere får længere til rådhuset og betyder at kommunalpolitikere i højere grad er nødt til at fokusere på de store linjer og lade mindre beslutninger bliver taget i forvaltningen og lokal deltagelse (Sørensen et al 2005). I det hele taget har udviklingen i kommunerne over de seneste årtier før til at borgerne har fået nye roller ift.

* Tænketanken om nærdemokrati blev nedsat i 2004 på baggrund af strukturaftalen mellem regeringen og dansk folkeparti. Her fremgår det at *"der med overdragelse af nye opgaver til kommunerne vil blive skabt grundlag for en styrkelse af det lokale demokrati"* og at *"Forligspartierne er enige om at undersøge mulighederne for en styrkelse af det lokale demokrati gennem en øget borgerdeltagelse."* Tænketanken blev sammensat med udgangspunkt i et stormøde hvor repræsentanter for en lang række organisationer og foreninger deltog – medlemmerne i tænketanken afspejler således også en række centrale organisationer i Danmark. (Sørensen et al 2005)

kommunalpolitikken, da informations- og indflydelseskanaler for disse i højere grad retter sig mod administrationen end mod politikerne. Der kan tales om roller som brugere, klienter, kunder, skattebetalere og interesserepræsentanter (Bogason 2001), men i mindre grad om aktivt deltagende borgere.

Et forsøg på at skabe arenaer, der i højere grad skaber kontakt mellem borgere og systemet er lokalpolitiske organer i form af lokalråd eller lokaludvalg. Disse er kommunale organer med en decentraliseret kompetence til lokal handling, inden for en række policy-felter, i et geografisk afgrænset område (Bogason 2001). Kompetencen kan spænde fra høringsret i forbindelse med beslutninger om et lokalområde til selvstændig beslutningskompetence om lokalplaner mv. Det er forskelligt hvordan lokalråd og lokaludvalg er blevet etableret i de mange forsøg, der er blevet gjort med denne form. Der er blevet talt om en differentiering mellem lokalråd (valgte organer) og lokaludvalg (udpegede af kommunalbestyrelsen). Nogle steder har man også opereret med lokal korporativ repræsentation fra områdets institutioner. Det er centralt at bemærke, at de fleste danske lokalråd til dato har været midlertidige eksperimenter og at langt de fleste er blevet nedlagt forholdsvis hurtigt. (Bogason 2001) Efter den seneste kommunalreform, er der blevet iværksat en del nye initiativer på området, og bl.a. i Holbæk, Silkeborg og Københavns kommune er der omfattende lokaldemokratiske projekter i gang (Sørensen et al 2005). Hvis man ser på de forsøg, der er blevet sat i værk tidligere er det dog karakteristisk at succeserne hovedsageligt ligger på et institutionelt niveau og ikke i forbindelse med borgerinddragelse. Ved etableringen af bydelsråd i København (perioden 1997-2001) er der f.eks. ikke noget, der tyder på at der generelt set har været en højere deltagelse fra borgernes side. Borgermøder var relativt dårligt besøgt og de deltagende borgere var orienterede imod enkeltsager og rollen som bruger af offentlige tilbud. De største succeser i bydelsforsøget knytter sig til øget engagement fra politikernes side og en større tilfredshed med bydelspolitikernes åbenhed overfor borgerne. Dertil kommer at institutionerne i de områder, hvor der blev etableret bydelsråd, har mærket en stærkere mulighed for samarbejde og indflydelse (Bogason 2001). Det står centralt, når der tales om lokalråd, at der eksisterer et dilemma idet de mindre enheder er i stand til at være mere responsive overfor lokale ønsker, men ikke er i stand til at opfylde borgernes krav, da de ikke har ressourcer til at drive komplicerede former for service. Større enheder (f.eks. byråd) har disse ressourcer, men lavere deltagelse og beslutningsprocesserne bliver bureaukratiserede og langtrukne. Derudover synker responsiviteten efter al sandsynlighed på grund af standardisering. Lokaludvalg organiseres og fungerer altså i det store og hele som små byråd, med færre ressourcer, men mere plads til lokale interesser.

Brugerbestyrelser og brugerdemokrati

Borgerinddragelse i et brugerperspektiv finder sted, der hvor inddragelsen knytter sig til en kommunal ydelse, f.eks. idrætsfaciliteter eller kulturhuse. Deltagelsens form kan variere en del, men brugerdeltagelse i form af brugerbestyrelser er dog mest udbredt. Siden slutningen af 80'erne har folketinget vedtaget lovkrav om brugerbestyrelser i bl.a. Folkeskoler (1989), gymnasier (1991), daginstitutioner (1993), og dagpleje (1996). Derudover findes der brugerbestyrelser i en lang række institutioner, hvor det ikke er bundet op af en lovmæssig beslutning, f.eks. i ældrecentre, musikskoler, biblioteker, idrætsanlæg osv. Brugerbestyrelser er meget forskelligt organiseret og valgperiode, udvælgeseskriterier mv. varierer meget. Generelt ses dog et mønster, hvor der er et flertal af direkte involverede repræsentanter (brugere), nogle ansatte samt et eller flere udpegede medlemmer og evt. et byrådsmedlem (Bogason 2001). Brugerbestyrelser skal samlet ses forstås både i demokrati- og styringssammenhæng. De skal bidrage til at offentlige institutioner selv løser deres nære problemer i en demokratisk, integrativ proces, hvor det er de fælles interesser der er fokus. Tænkningen om nærdemokrati skriver at brugerdeltagelse i høj grad har bidraget til at skabe stærkt borgerengagement i kommunale institutioner og anbefaler at der gives mere kompetence til denne type deltagelsesfora (Sørensen et al 2005).

"Der er mange eksempler på, at kommunalbestyrelser med succes har givet bl.a. brugerbestyrelser større indflydelse, end de er forpligtede til efter loven. Tænkningen finder det væsentligt, at

kommunalbestyrelserne sikrer en reel delegation af kompetence og ansvar til brugerorganerne, da dette vil føre til større engagement og ansvarlighed. Med andre ord: ansvar avler ansvarlighed.” (Sørensen et al 2005:8)

I forbindelse med folkeskolebestyrelser ses et fald i deltagelsen til de formelle valg (af forældre), samtidig med at forældredeltagelsen i klassearbejdet mv. er stigende, hvilket ifølge Bogason tyder på at interessen for børnenes konkrete forhold er stor, mens interessen for de formelle styreformer er mindre. (Bogason 2001) Denne tendens stemmer udmærket overens med de deltagelsesønsker jeg har kunnet identificere hos unge. I forbindelse med deltagelse i aktiviteter, der knytter sig til beboerdeltagelse i almennyttigt boligbyggeri, viser der sig ligeledes et interessant mønster. De ældre dominerer i bestyrelsesarbejdet, hvor formelle regler og magtstrukturer dominerer, hvor de yngre til gengæld er mere aktive i det lokale demokrati, hvor det er den konkrete indsats der tæller (Bogason 2001). Der er altså noget, det tyder på et generelt skift i hvordan ”brugere” generelt forholder sig til deres rolle i institutioner, som knytter sig til deres alder.

Råd

Sideløbende med etableringen af brugerbestyrelser har der været en stigende tendens til at etablere forskelligartede rådgivende instanser, der knytter sig direkte formelt til byråd/lokalråd eller mere uformelt til institutioner. Det er problematisk at afdække dette område, da det drejer sig om et væld af forskellige former, men jeg vil i det følgende kort forsøge at afdække de grundlæggende deltagelsesmuligheder igennem rådgivende udvalg.

Organiseringen af rådgivende udvalg er som sagt meget forskelligartet. Den varierer fra direkte valg til f.eks. ældreråd og integrationsråd i nogle kommuner til kooperativt sammensatte udvalg, der f.eks. beskæftiger sig med forebyggende arbejdsmarkedsindsats. Den sidstnævnte model er karakteristisk for de fleste råd (Bogason 2001). For nogle råd (f.eks. ældreråd) er der lovgivet omkring på statsligt niveau, og det sikres på den måde at bestemte perspektiver inddrages og prioriteres i det kommunale beslutsningsgrundlag. Rådene er oftest vejledende og deres reelle indflydelse er derfor i høj grad betinget af personlige eller organisatoriske relationer indbyrdes mellem aktørerne og mellem aktørerne og de folkevalgte politikere. Dertil kommer at rådene ”anvendes” forskelligt fra kommune til kommune (Bogason 2001). Rådgivende udvalg kan ikke i noget større omfang siges at være en deltagelsesmulighed for almindelige borgere. De har til formål at repræsentere de interesser, der eksisterer i en bruger/borgergruppe og knytter sig oftest til den kommunale service og kvaliteten af denne. En type råd, der skal have lidt særlig opmærksomhed her er ungdomsråd. I takt med at opmærksomheden på unges (manglende) politiske deltagelse er steget, så er mange danske kommuner begyndt at etablere ungdomsråd eller lignende organer for ungeinddragelse i lokalpolitiske sammenhænge. Som ved de fleste andre tilfælde af netværksstyring er metoderne forskelligartede og resultaterne ligeså. Særligt kendetegnende er det at man sjældent klarlægger rådernes kompetencer eller arbejdsområder inden de nedsættes. Intentionen med rådet er oftest at man vil høre hvad de unge har at sige (med en i udgangspunktet reel vilje til at tilpasse den kommunale service til behovet) og sekundært at integrere nogle unge i det demokratiske system – altså en empowerment tanke. Det er særdeles desillusionerende for mange unge at indgå i denne type råd hvor de tror de skal føre politik, men oftest i virkeligheden er reduceret til ”elever”, der skal lære om hvordan det politiske system fungerer.

Høringer er en anden form for rådgivende udvalg, der fungerer ad hoc i forbindelse med enkeltssager. Disse fungerer oftest som ekspertorganer bestående af borgere fra et bestemt område eller segment og har på samme måde som de faste råd til formål at kvalificere politiske beslutninger. Særligt i forbindelse med lokalplaner anvendes borgerhøringer som redskab til både at informere borgere og få inputs til arbejdet. Der er dog meget få retningslinjer for hvordan resultaterne fra en høring skal behandles, også selvom mange høringer er lovbestemte. Således kan der læses en hvis frustration ud af tænketanken for

nærdemokratis anbefaling om høringer, hvor der fokuseres særligt på reel inddragelse af forskellige synspunkter og at kommunalbestyrelsen tager høringerne seriøst.

”For så vidt angår de lovbestemte høringer vil tænketanken pege på vigtigheden af, at kommunalbestyrelserne tilrettelægger høringsprocessen, så der kan blive tale om en reel inddragelse af forskellige synspunkter, og at kommunalbestyrelsen føler sig politisk forpligtet til at forholde sig til og svare på de synspunkter og indsigelser, som ikke bliver fulgt.” (Sørensen et al 2005:12)

Tænketanken omtaler derudover et område, der kaldes ”uformel borgerinddragelse” i form af f.eks. idémøder og lokale workshops. I dette speciale omtales denne form for inddragelse som høringer idet forskellen her udelukkende drejer sig om metodevalg mens målet (at høre borgere om bestemte områder af politikken) er det samme som ved ”almindelige” høringer, eller som ”projekter” (se nedenfor). Dette er tilfældet, da der er tale om kommunalt iværksatte, og altså ikke særligt uformelle, inddragelsesprojekter, der over længere tid tjener til at skabe deltagelsesmuligheder for flere borgere eller på nye måder.

Generelt lader det til at borgerne er mere interesserede i at få beslutningskompetencer end politikerne er til at afgive dem. Det er f.eks. interessant, at der er væsentligt større tilslutning til vejledende folkeafstemninger blandt borgere end blandt politikere. I en borgerundersøgelse fra 1998 mente 85% af de adspurgte, at man burde give flere beføjelser til brugerbestyrelser og ældreråd og 60% angav, at de støttede vejledende folkeafstemninger om vigtige kommunale spørgsmål. I modsætning hertil svarede kun 11% af borgmestrene i undersøgelsen, at de ville afholde lokale folkeafstemninger i kommunen og 77% kun i specielle tilfælde. 81% af borgmestrene ønskede ikke at borgerne skulle have initiativret til en folkeafstemning (Bogason 2001). I nærværende speciale skal tallene ikke tages for andet end et udtryk for et tilsyneladende misforhold mellem borgeres og politikeres forhold til borgerinddragelsens omfang og beslutningskompetencer.

Projekter

Fra 80’erne og frem er der blevet iværksat en række lokale projekter, typisk som led i forsøgsordninger, der skulle gøre det muligt at afprøve demokratiske modeller, der ikke ville kunne lade sig gøre under de almindeligt gældende regler (Bogason 2001). Der er i dag et væld af forskelligartede offentlige og private puljer til udvikling af projekter, der fordrer nytænkning og metodeudvikling. Projektverdenen er et efterhånden særdeles omfattende område, særligt når den anskues i et borgerinddragelsesperspektiv. Den dækker over alt fra initiativer iværksat gennem EU-puljer, over udvikling af arbejdsmarkedet i områder (regioner) med høj arbejdsløshed og lignende, til private eller kommunale midler, der støtter borgernes kulturelle initiativer i deres lokalmiljø. Et særligt interessant element ved de statslige puljer er, at de let kan komme til at udgøre en styringsfaktor ift. den lokale administration. Ved at oprette puljer til særlige formål kan man fra ministerielt niveau siges at indføre et styringsmedie, da kommunerne binder sig til puljernes principper. Man kan i det perspektiv sige *”at puljerne udgør en form for recentralisering, hvor centraladministrationen får indflydelse på en række marginale aktiviteter rundt om i landet.”* (Bogason 2001:114) Centralt er det altså at mange projekter bliver etableret på baggrund af centraladministrationens prioriteringer, og altså ikke lokale ønsker.

Offentligt iværksatte projekter kan ofte ses som ”alternativ problemløsning” og er altså ikke nødvendigvis baseret på tanken om at iværksætte forsøg for at opnå viden om et givent problem, der så kunne implementeres i den kommunale praksis. Der eksisterer da også en omfattende kommunal kritik af projektmagerne, da de opfattes som for stærke i deres handlemuligheder. *”Nogle kalder ligefrem projektmagerne en stat i staten, en gruppe, der uddrager sig en effektiv offentlig styring”* (Bogason 2001: 115). Dertil kommer at et projekts succes ofte vil være baseret netop på, at det ikke fungerer indenfor de traditionelle regler og rammer, hvilket gør det uegnet til senere implementering i det kommunale system. Et andet centralt problem, der knytter sig til projektverdenen er, at bevillingerne slutter på et tidspunkt og

der derfor ikke er nogen garanti for, at de positive effekter af et givent projekt opretholdes og videreformidles. Det er dog kendetegnende at projekter, der er iværksat af kommunerne selv ses i et noget bedre lys. Der er blevet taget initiativ ovenfra (altså fra kommunalt niveau) til en lang række eksperimenter og forsøg med mere lokal inddragelse af borgere i forskelligartede demokratiske strukturer; Fra forsøg med elektroniske borgerpaneler i Ballerup, til en storstilet model for borgerinddragelse i Århus (Kommunernes Landsforening 2004). I Kommunernes Landsforenings inspirationskatalog om fremtidens lokaldemokrati er det særligt disse mere eller mindre storstilede borgerinddragelsesprojekter, der er i fokus. Denne type projekter minder om det Harvard Professoren Archon Fung definerer som "minipublics", offentligt iværksatte projekter, der giver borgerne mulighed for at skabe forandring gennem aktiv deltagelse (Fung 2007). I artiklen "Minipublics: Deliberative Designs and Their Consequences" arbejder han med forskellige designparametre for denne type borgerinddragelse og deres konsekvenser for resultaterne. Som konklusion på artiklen konstaterer han at minipublics på mange måder kan være gode former for borgerinddragelse, men at et centralt problem ved denne form er at projekterne sjældent kobles til "det rigtige" demokrati. (Fung 2007) Dette lader da også i høj grad til at være tilfældet med mange af de initiativer, der iværksættes i Danmark.

Foreningsliv og frivillige organisationer*

Frivillige organisationer er indenfor de seneste årtier i højere og højere grad blevet inddraget i nye løsninger i den offentlige sektor i samspil med forskelligartede offentlige institutioner. Feltet breder sig videre end de frivillige foreninger, som jeg vil gennemgå i det følgende. Da fokus i dette kapitel er deltagelsesmulighederne i forskellige demokratiske fora, mener jeg dog at kunne argumentere for at de frivillige foreningers organisationsform kan anvendes til at frembringe nogle centrale kendetegn på feltet når det kommer til borgerinddragelse[†].

I Danmark har vi en stolt foreningstradition, der er lige så gammel som vores demokrati. Foreninger er blevet betegnet som "skoler i demokrati" eller "politik i det små" – stedet hvor man kunne lære at debattere, udveksle interesser og indgå kompromisser. Denne forestilling dominerer stadig i høj grad debatten om foreningslivet ifølge Gundelach og Torpe. *Selv om foreningslivet på mange måder har ændret sig siden begyndelsen af århundredet, lever opfattelsen af foreningernes centrale betydning for demokrati og medborgerskab videre både som en del af deres egen selvforståelse og på mere kontant vis som begrundelse for at overføre store offentlige beløb til dem, primært via tips- og lottomidlerne* (Gundelach og Torpe 1999:70). Der er i dag ca. ligeså mange foreninger som for 100 år siden (Gundelach og Torpe 1999:83), om end foreningslandskabet, og ikke mindst foreningernes funktion, ser noget anderledes ud end tidligere. Overordnet set kan det nye foreningslandskab deles op i store professionelle (ofte landsdækkende) foreninger/interesseorganisationer og de små frivillige foreninger.

I stigende grad professionaliseres de store foreninger på linje med de politiske partier, og som det gælder for partierne træffes de overordnede beslutninger af hovedbestyrelsen. Interessant er det i den forbindelse at se på i hvilket omfang de centrale aktører, både politisk og på foreningssiden, er embedsmænd, og i den forbindelse om den stigende professionalisering ikke forskyder det demokratiske fokus i foreningslivet eller i det mindste virker passiverende på medlemmer/borgere da beslutninger træffes på eliteniveau (Gundelach og Torpe i Andersen et al. 2004:87). Dertil kommer den nye tendens med foreninger uden regulære medlemskaber. Her fungerer det tidligere medlem udelukkende som bidragsyder. Danmarks

* Der er en række interessante problemstillinger ved frivillige organisationers rolle ift. det offentlige, der ikke tages i dette speciale af hensyn til omfanget. I et samfund som det danske, med en omfattende velfærdsstat, kan man i høj grad tale om at grænserne mellem det offentlige og private udviskes idet mange frivillige organisationer udfører offentlige opgaver (f.eks. driver sociale væresteder), høres i offentlige sager osv. hvilket af nogen anses som en udvanding af velfærdsstaten (Bogason 2001).

† Af andre organisationsformer kunne nævnes f.eks. nævnes selvejende institutioner og almennyttige fonde.

naturfredningsforening, dansk flygtningehjælp og Greenpeace er alle eksempler på denne nye foreningstype, som vel efterhånden minder også minder om de politiske partiers struktur. I denne foreningstype ligger fokus altså på medlemsantallet i sig selv og dermed organisationens selvopretholdelse.

Størstedelen af foreningslandskabet består dog stadig af de små, frivillige foreninger, der er afhængige af frivillig arbejdskraft. Meget tyder dog på at aktivitetsniveauet her også er stagnerende eller faldende. Der tales overordnet set om at forholdet til foreningen er blevet mere instrumentelt. Man er medlem af foreningen for at dyrke en bestemt interesse eller for at kunne hente bistand i en given situation (Gundelach og Torpe i Andersen et al. 2004:84-85). Meget tyder altså på at foreningernes demokratiske potentiale er faldende, da det må være aktivitetsniveauet og ikke medlemsantallet, der her er retningsgivende.

Både de interne forandringer i foreningssamfundet og forandringerne i samspillet mellem foreningerne og det offentlige indikerer, at foreningerne ikke i samme udstrækning som før bidrager til dannelsen af en demokratisk kultur. De udfylder ikke på samme måde rollen som formidlende led mellem den enkelte borger og styret eller udgør „skoler i demokrati“. Men de spiller stadig en stor rolle, når det drejer sig om at organisere bestemte aktiviteter og påvirke det offentlige politik på forskellige områder. (Gundelach og Torpe i Andersen et al. 2004:87)

Der er dog tendenser, der peger i retning af et mere åbent foreningsliv. Folkeoplysningsloven er bl.a. blevet ændret, så den bedre tilsvarende dynamik, der efterspørges. Et eksempel er at man nu kan få foreningsstøtte selvom man ikke afholder aktiviteter på en fast dag hver uge. Udviklingen på dette område er dog særdeles langsommelig og lader ikke til at blive hjulpet på vej af de organisationer, der varetager de traditionelle foreningers interesser i Danmark.

Der eksisterer derudover inden for frivillighedsområdet en række uformelle deltagelsesmuligheder, hvor borgere kan diskutere politiske emner og handle politisk. De klassiske eksempler på uformelle deltagelsesrum er græsrodsbevægelser og sociale bevægelser, hvori borgere på egen hånd skaber en slags sub-politiske fora. Disse organisationsformer er dog som partier og foreninger en organisationsform i tilbagegang (Bogason 2001:152). Om det skyldes fremvæksten af de formelle deltagelsesrum udenfor partierne kan ikke siges med sikkerhed, men ifølge Bogason lader det til at anti-holdningerne er blevet dæmpet og at aktivisme hovedsageligt forekommer i de førnævnte fora. Det kan i den sammenhæng også have en betydning at antallet af diskussionsrum i samfundet er blevet forøget kraftigt med fremvæksten af virtuelle diskussionsfora, blogs, videodagbøger mv. hvor borgere frit kan udveksle holdninger og meninger frigjort fra fysiske rum.

Ud over de nævnte deltagelsesmuligheder indenfor de nævnte systemer kan man tale om at der eksisterer en række pseudo-politiske rum, hvor borgere kan udtrykke sig eller handle. Herunder hører den såkaldte "politiske forbruger", der prioriterer køb af varer og tjenesteydelser ud fra politiske eller miljømæssige hensyn. Mere interessant i et ungeperspektiv er dog de selvorganiserede projekter. Jeg nævnte tidligere projekter som en formel deltagelsesmulighed for borgeren. Projekter eksisterer dog også som en mindre formel organisationsform hvor det er borgerne selv, der tager initiativ til at løse et problem, udvikle et lokalområde eller lignende med eller uden offentlig støtte. Det er lettere at identificere den aktive borger i disse selviværksatte projekter, hvor det er en gruppe af borgere der varetager både styring og retning i projektet.

Opsamling: deltagelsesmuligheder

"Det danske rådhus har relationer til brugerbestyrelser, rådgivende organer, frivillige organisationer, projektmagere, private entreprenører og almindelige borgere i til tider komplekse samspil." (Bogason 2001:189). Disse er dog kun i begrænset grad selvorganiserende. Relationerne er reguleret gennem

lovgivning eller af bestemmelser for tildeling af tilskud, for ikke at sige kontraktstyring. Der er altså i alle tilfælde tale om en delegeret indflydelse, oftest fra kommunalt niveau. Dog er kommuner også bundet af lov- og servicekrav fra statsligt niveau. *”Staten er næsten allestedsnærværende, og regulerer mange aktiviteter, hvilket giver mindre autonomi til netværksaktørerne og en hvis rolle, om end i det daglige mere indirekte, for staten”* (Bogason 2001:190). Det ”lille” demokrati kan altså i et eller andet omfang siges at eksisterer ”i skyggen af hierarkiet”, i kraft af at det reguleres fra oven.

Figur 2: Lokale organiseringer og deres formelle roller

	Drift	Beslutning	Høring mv.
Lokalråd	+	+	+
Brugerbestyrelse	+	+	+
Råd			+
Frivillige organisationer	+		+
Projekter	+		(+)*
Uformel deltagelse	+		

(Revideret fra Bogason 2001:30)

I figuren ovenfor har Peter Bogason synliggjort indflydelsesmulighederne i forskellige politiske fora. Det fremgår, at brugerbestyrelser er det eneste fora hvor borgere har direkte adgang til at få overordnede beslutningskompetencer. I lokalråd vil deltagelsen altid være betinget af valg gennem et andet organ, det være sig et parti, en lokalliste, organisation eller lignende.

En anden måde at opstille forskellige deltagelsesrum på kunne være at se på hvordan de knytter sig til henholdsvis input (dvs. handlinger der retter sig mod politiske beslutninger) og outputsiden (dvs. handlinger der retter sig mod politiske beslutningers implementering) af politikken. I dette perspektiv foreligger der meget få klare muligheder på inputsiden. Valghandlingen lader til at være den eneste, der rækker ud over institutionsområdet. Der kan findes eksempler på at både råd, frivillige organisationer og brugerstyrede organer inddrages i politikens input-side (f.eks. skal ældreråd og handicapråd inddrages før der tages beslutninger på ”deres” områder), men det er undtagelsen nærmere end reglen. En lang række organiseringer bliver altså hørt i forbindelse med politiske beslutninger, om end det er umuligt at sige hvad disse høringsprocesser reelt præcis medfører af indflydelse. Med andre ord er der opstået en række nye fora for deltagelse, der dog ikke nødvendigvis indebærer nogen større indflydelse til deltageren. Dette er da også karakteristisk i tænketanken om nærdemokratis konklusion. Helt centralt står det her at kommunalbestyrelserne skal tage lokaldemokratiet seriøst og klarlægger de forskellige foras kompetencer. *”At kommunalbestyrelsen aktivt tager stilling til rammerne for det lokale demokrati, er den helt centrale anbefaling fra tænketanken.”* (Sørensen et al 2005:7) Det skal nævnes at tænketankens sammensætning næppe har været helt uden betydning for konklusionerne. Idet størstedelen af deltagerne var repræsentanter for større organisationer (Rådet for Etniske Minoriteter, Dansk Folkeoplysnings Samråd, Dansk Ungdoms Fællesråd, Kræftens Bekæmpelse, Sammenslutningen af Ældreråd, DGI osv.), er det ikke utænkeligt at organisationsinteresser har fået en mere fremtrædende rolle end hvis man havde valgt at inddrage tilfældige borgere. Det er i den sammenhæng vigtigt at have for øje at design af nærdemokrati i høj grad har sit udgangspunkt i traditionelle, repræsentative og hierarkiske strukturer. Når tænketanken f.eks. fremhæver *”at brugerrådenes/borgerrådenes repræsentation af interessefelter generelt er godt afstemt med det behov, der er for inddragelsen af eksterne dialogpartnere i den kommunale beslutningsproces.”* (Sørensen et al 2005:29) så tyder det på et noget ensidigt fokus på denne organiseringsform. Derimod var deltagerne splittede i spørgsmålet om hvorvidt regeringen skal lovgive

* Bogason tager ikke større kommunalt iværksatte borgerinddragelsesprojekter ind i denne kategori, men ser projekter udelukkende som værende på output-siden af demokratiet.

yderligere om rådsstrukturen (denne holdning var repræsenteret ved Rådet for Frivilligt Socialt Arbejde, Dansk Ungdoms Fællesråd, Kulturelle Samråd i Danmark, Danmarks Naturfredningsforening og Rådet for Etniske Minoriteter), eller om det skal være op til den enkelte kommune at skabe sin rådsstruktur med udgangspunkt i lokale forhold, som de resterende deltagere mente. (Sørensen 2005: 29f)

Bogason mener at der senere års udvikling generelt kan tales om en afinstitutionisering af deltagelsen, og en styrkelse af individuelle udfoldelsesmuligheder (Bogason 2001:152). Der er i dag tale om fragmentarisk miljø af deltagelsesmuligheder, hvor det er vanskeligt at påstå at deltagelsen samlet set er faldende. Deltagelsen i partier og formel politik er faldet siden 70'erne, men denne stagnation er tilsyneladende foregået parallelt med udviklingen af en række nye deltagelsesformer* (Bogason 2001:150).

Frivillighedsundersøgelsen fra 2006 peger også i denne retning. Her viser det sig at 35% af befolkningen har udført frivilligt arbejde[†] indenfor det sidste år, og at andelen tilsyneladende er vokset siden 1990. (Fridberg et al 2006:41) Langt størstedelen af arbejdet foregår indenfor "udvalg, bestyrelser og råd", "sekretariat og administration" samt "andet praktisk" (Fridberg et al 2006:47). Interessant er det også at en forholdsvis stor gruppe af unge (29% af de 16-25 årige) har udført frivilligt arbejde indenfor det sidste år og at de aktive unge gennemsnitligt bruger mere tid på frivilligt arbejde end andre alderskategorier (Fridberg et al 2006:53). Ifølge forfatterne *"dementer [undersøgelsen: red] påstanden om, at de unge skulle udgøre en mere individualistisk og selvoptaget generation end de ældre generationer"* (2006:53), idet de er ligeså frivilligt aktive som de 56-65 årige (33%) og mere aktive end de på 66 og opefter. Frivillighedsundersøgelsen peger dermed i en noget anden retning end konklusionen fra demokratiundersøgelsen "Demokrati fra neden", der i år 2000 konkluderede deltagelsen blandt unge var væsentlig lavere end i resten af befolkningen. *"ikke alene er mindre aktive lokalt - de er meget mindre aktive. De unge har ikke alene lav efficacy [red: følelsen af at kunne gøre en forskel] i forhold til det lokale, men faktisk meget lav efficacy. De unge er ikke alene mindre aktive i foreningslivet. De er meget mindre aktive."* (Andersen og Torpe 2000:284 i Andersen et al 2000). Dog viser "demokrati fra neden" på linje med frivillighedsundersøgelsen at 28% af de 20-29 årige i 1998 havde deltaget i ulønnet arbejde, hvor gennemsnitligt foreningsmedlemskab, mødeaktivitet og andel, der varetog tillidsposter til gengæld var faldet væsentligt siden 1979. (Torpe 2000:92 i Andersen et al 2000) Årsagen til at konklusionerne peger i så forskellige retninger, skal måske findes i at frivillighedsundersøgelsens definition af "frivillighed" er bredere, end målingerne på aktivitet i "demokrati fra neden" eller at man i "demokrati fra neden" har målt på flere forskellige faktorer. Umiddelbart er der dog meget, der tyder på at uoverensstemmelsen bunder i et fortolkningsspørgsmål om relativ deltagelse mellem generationer.

Uanset hvordan man tolker unges grad af deltagelse, kan man i dag høj grad tale om at den frivillige samfundsmæssige deltagelse af i dag, foregår i et parallel-system til "den rigtige politik", der føres af en mindre elite. Borgerne deltagelse hører til indflydelse på institutioner, og i et vidt omfang, oftest formidlet gennem en organisation, til rådgivning og retningsbestemmelse af politiske tiltag. "Skolerne i demokrati", som tidligere blev forstået som dannelsesinstitutioner til videre politisk aktivitet, lader ikke til at kunne leve op til idealet. Der er ikke meget, der tyder på at deltagelse i en brugerbestyrelse eller et projektarbejde fører til at borgeren begynder at bestræbe politiske mandater i de "større" politiske systemer, såsom byråd eller landspolitik. (Bogason 2001) Borgerne holder sig tilsyneladende til de lokale organiseringsformer,

* Bogason nævner også den fremvoksende tendens på arbejdsmarkedet til øget indflydelse på produktionen som et alternativ til deltagelse i traditionelle politiske forhold (2001). Et særdeles spændende perspektiv, der ikke behandles videre i dette speciale.

† Alle ovenstående deltagelsesformer, måske bortset fra de helt uformelle, defineres i frivillighedsundersøgelsen som frivilligt arbejde, men indebærer dog aktivitet. Medlemskab i sig selv er ikke tilstrækkeligt til at komme med i statistikken. *Frivilligt arbejde betyder her, at man i en organisatorisk sammenhæng udfører et stykke ulønnet frivilligt arbejde for andre end sig selv og sin nærmeste familie.* (Fridberg et al 2006:68)

hvilket kunne tyde på et skel mellem denne deltagelsesform og den partipolitiske. Det bør dog nævnes at det stadig giver god mening at borgere gennem deltagelse i demokratiske organer får en større indsigt om samfundsmæssige forhold, tolerance/solidaritet med andre mennesker og kompetencer, der gør den enkelte i stand til at handle mere kvalificeret i demokratiske processer. Med udgangspunkt i denne indsigt kan det til gengæld være værd at tænke over hvordan koblingen mellem den store og den lille politik kan skabes.

I sammenhæng med borgerinddragelse tales ofte om empowerment af borgeren. På dansk er begrebet empowerment blevet uddifferentieret til to begreber: Mægtiggørelse, der indebærer at der skabes platforme til udøvelse af indflydelse. Der henvises til civile, sociale og politiske rettigheder (Andersen et al 2000b) og altså også deltagelsesmuligheder. Myndiggørelse refererer til borgerens evne til at omsætte muligheder til handling. Der fokuseres traditionelt på, at øge aktørernes evner til at gøre brug af de formelle muligheder i en proces, hvor deltagerne må udvise interesse eller engagement for at deltage, men hvor det også er legitimt at fravælge deltagelsen (Bogason 2001). Der ligger efter min mening et problem iboende dette perspektiv, idet det ikke anerkendes at borgeren kan have andre ønsker for deltagelse end de eksisterende. Der overfokuseres altså på myndiggørelsesdimensionen*. Det må være en samfundsopgave at sikre deltagelsesformer, der gør at borgerne ikke føler sig fremmedgjorte fra diskussioner og beslutningsprocesser. Med andre ord er det aktuelt at gøre deltagelsen tilgængelig for alle borgere, der har lyst til at gøre deres indflydelse gældende, i modsætning til fortsat at forsøge at lære borgeren hvordan man deltager i et repræsentativt forum. Sammenhængen mellem det lille og det store demokrati bør sikres, så borgerne ikke afkobles fra politikens område, og det er især vigtigt at få defineret tydelige rammer for deltagelse og indflydelse. Der er behov for et øget politisk fokus på og offentlig debat af styringen af de demokratiske roller i det samlede politiske system. Dette står i modsætning til hvad Bogasons beskrivelse af mange politiske diskussioner om demokrati og demokratisk styring: *"en art hurra-dialog, hvor grundlovens og det repræsentative systems principper hyldes."* (Bogason 2001:187) På den anden side er netop den reelle dialog med borgerne i fokus hos kommunernes landsforening, der i sit inspirationskatalog om fremtidens lokaldemokrati fra 2004 skriver; *"Borgerinddragelsen skal bredes ud, både når det handler om at formulere politik og udføre beslutninger i praksis. Men borgerinddragelse tager tid, og der skal gives rum for en reel og reflekteret dialog med borgerne. Borgerinddragelse må aldrig blot blive en legitimerende blåstempling af beslutninger, der allerede er taget."* (Kommunernes Landsforening 2004:10).

4.3: Deltagelsesønsker vs. Deltagelsesmuligheder

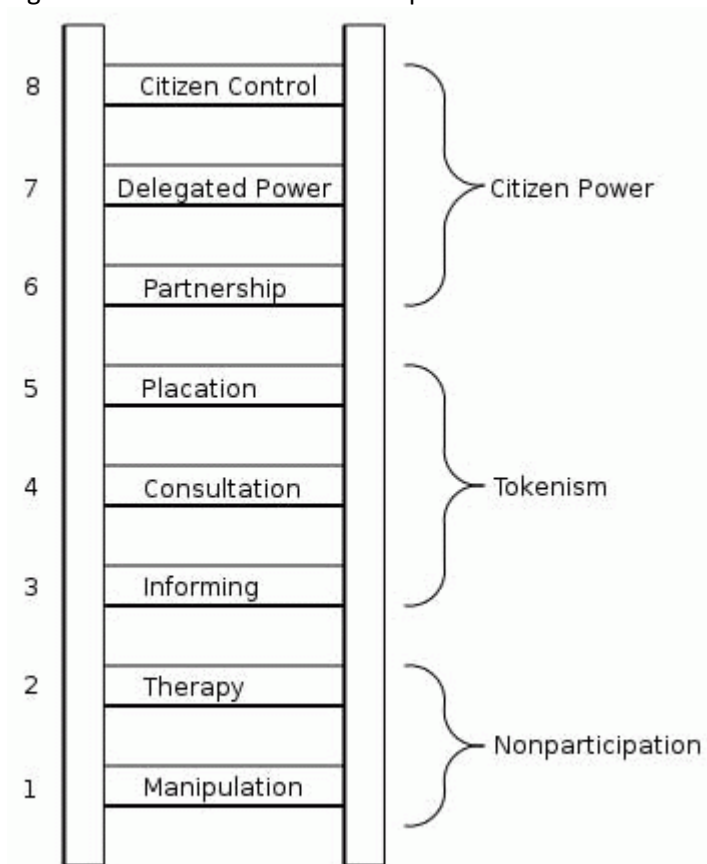
I de sidste to afsnit har jeg forsøgt at afdække unges ønsker for deltagelse samt de deltagelses- og indflydelsesmuligheder, der kan siges at være i det danske samfund. I dette afsnit vil jeg sammenfatte pointerne fra de foregående afsnit og diskutere perspektiverne i at skabe et mere aktivt medborgerskab i Danmark.

Niveauer af indflydelse

Allerede i 1969 udviklede den amerikanske forsker Sherry R. Arnstein en deltagelsesstige, der bidrager til at vise hvilken indflydelse borgerne har i forbindelse med forskellige former for inddragelse i politiske processer. Stigen er delt op i tre overordnede felter, hvor de nederste trin ikke betegnes som deltagelse, men nærmere i modsætning til dette (nonparticipation). Tokenism dækker over borgerinddragelse, hvor beslutningskompetencen stadig ligger hos politikerne og borgerne ikke i nogen videre grad har mulighed for at føre deres idéer ud i livet. De øverste tre trin på stigen indebærer at borgerne indgår, ikke bare i diskussioner, men også i beslutningstagende processer.

* Selv om man i høj grad kan se fremvæksten af netværksstyring som en mægtiggørelse af borgeren, står det centralt at den dominerende deltagelsesform i fora med indflydelse er den repræsentative.

Figur 3: A Ladder of Citizen Participation

(Arnstein.1969:219)

Stigen er en interessant, omend forsimplet, graduering af borgerinddragelsesinitiativer, idet den afslører centrale forskelle og nogle få nuancer mellem reel inddragelse og manipulation med borgerne. I en mere simpel model formuleres tre forskellige niveauer af deltagelse, der for mig at se udmærket skildrer nogle overordnede rammer for hvordan unge inddrages. 1) Exit – niveau: De unge vælger og fravælger forskellige tilbud, og bestemmer dermed deres deltagelse "med fødderne". Niveauet er eksisterende overalt omkring den enkelte unge i form af forskelligartede tilbud, der skal til og fravælges og i kraft af en forbrugerrolle, der i sig selv ikke kan undgås. Exit-niveauet ser jeg ikke som deltagelse i demokratisk sammenhæng og jeg vil derfor ikke komme mere ind på dette. 2) Voice – niveau: De unge kan gennem dialog i hertil skabte organer eller værksteder ytre sig om deres ønsker og holdninger. Autoriteterne kan derefter indrette institutioner, politiske praksisser med mere efter disse ekspertudsagn. 3) Involvering: De unge involveres og tager ansvar for udviklingen og gennemførslen af ændringer i institutioner eller praksisser, og præger og former dermed selv deres og andres deltagelsesmuligheder (Mørck 1998:158). Alting tyder på at unge søger den aktive involvering og fravælger tilbuddet om at ytre sig i forskelligartede organer, det være sig i partiforeningen, til høringen eller i foreningsbestyrelsen.

Umiddelbart virker det mindre som om unge orienterer sig efter "det, der påvirker dem" og mere i retning af "det, de kan påvirke". Der er altså i mindre grad tale om en generation, der kræver at der skal tages særlige hensyn til deres politiske interesser, som en generation, der kun vil deltage hvis de føler at de gør en forskel og at deltagelsen rent faktisk fører til noget. Det er for mig tydeligt, at unges ønsker for deltagelse knytter sig til den aktive involvering, hvor deres indsats betyder noget og fører til at der kan skabes forandringer på de områder de ønsker at beskæftige sig med. Der mangler altså organer, der er i

stand til at håndtere og koordinere denne form for deltagelse og det vil blive en udfordring at indrette disse, hvis unge i højere grad skal inddrages. Centralt står det dog, at sådanne organer ikke vil fungere, hvis der ikke samtidig flyttes beslutningskompetence til disse. Meget tyder på at unges deltagelsesformer retter sig mere mod deltagelse i nære civilsamfundsmæssige sammenhænge, om end også disse er anderledes end tidligere. Fokus ligger på skabelsen af forandring i det konkrete projekt og i sig selv – den enkeltes deltagelse må forstås som noget, der både konstituerer systemet og skaber subjektet. Derimod er interessen i den mere formaliserede deltagelse i traditionelle demokratiske institutioner forsvindende lille hos hoveddelen af unge.

Figur 4: deltagelsesønsker vs. Deltagesmuligheder

	Deltagelsesønsker	Deltagesmuligheder
Formelle	Foreningsaktivitet Brugerstyring	Partimedlemsskab Lokaludvalg Råd og Høringer Foreningsbestyrelsen Brugerbestyrelser
Uformelle	Projektarbejde Kulturproduktion	Græsrodsorganisationer Sociale bevægelser

I ovenstående figur har jeg forsøgt at indkredse majoriteten af unges deltagelsesønsker sat overfor de samfundsmæssige institutioner, der har en eller anden form for demokratisk indflydelse. Som det fremgår ligger unges ønsker for demokratisk deltagelse generelt udenfor både formelle demokratiske institutioner og den traditionelle udenomsparlamentariske deltagelse i foreninger og græsrodsorganisationer. Der er umiddelbart to sammenhængende årsager til dette. Den første er, at deltagelsen i de traditionelle demokratiske fora ikke taler til den enkelte unges ønske om at kunne skabe sig selv gennem deltagelsen. Måske skal unges modvilje mod langvarige forpligtigelser og formaliseret politik, samtidig med den tilsyneladende stigning i aktiv projektdeltagelse og engagement i det nære, forstås som en strategi for "tilbageerobring af nuet"*, der gør verden overskuelig. Olafur Eliasson formulerer noget lignende når han omtaler "utopias" eller det gode livs forandrede status. *"Tidligere gjaldt forestillingen om, at Utopia var noget, man projicerede ud på sine omgivelser. Jeg mener derimod, at det er noget inden i én selv; at det er en form for vished, der opstår, når man kan sige: "Denne situation ønsker jeg at engagere mig i." Dette introverte engagement er for mig det nye Utopia. Det drejer sig om at vi producerer vores omgivelser med en tiltro til relevansen af vores arbejde og handlinger, der naturligvis altid indeholder en integreret evaluering og selvkritik."* (Eliasson i Engberg-Pedersen og Meyhoff 2004:39) Den anden er, at der ikke lader til at være meget reel indflydelse at hente i disse fora. Dette ser jeg som en central årsag til at borgerne ikke ser det som interessant og meningsfyldt at deltage. De *"...taber tilliden til det parlamentariske systems evne til at være demokratisk og derfor ikke ser meningen i at indgå i en dialog med det."* (Eliasson i Engberg-Pedersen og Meyhoff 2004: 32). Der er på trods af de unges interesse for samfundsmæssige problemstillinger ikke noget der tyder på at unge vil blive mere aktive indenfor de traditionelle politiske sammenhænge. Formelle, organisatoriske strukturer har tilsyneladende ikke nogen større relevans eller betydning for flertallet af unge (Ziehe 2004). Nogle få unge er i stand til "absolut selvorganisering" eller kan manøvrere i det politiske og forvaltningsmæssige virvar af tilbud og muligheder, men flertallet lades tilbage. Til gengæld ligger der muligvis uopdagede muligheder for deltagelse når det kommer til de unges egne projekter. Unges selvorganiserede og netværksorienterede deltagelsesformer savner dog i høj grad empiriske spor, da de ikke registreres gennem traditionelle kanaler som medlemsoptællinger og deltagerantal til mødeaktiviteter. Det kræver dog en aktiv indsats i at ændre og tilpasse systemerne, hvis flere unge skal indgå. Det kræver

* Jf. afsnit 4.1

også at der er vilje til at afvige fra princippet om "det opdragende i at skulle navigere i et bureaukratisk system". I hvilket omfang denne udvikling inden for unges deltagelsesønsker opfanges i processen mod mere netværksstyring er endnu vanskeligt at sige.

Nye deltagelseformer, nyt medborgerskab?

Når unge ikke længere indgår i traditionelle fællesskaber, så er det i høj grad fordi de er friset fra de strukturer, der tidligere bandt dem til en særlig livsbane. Kresten Schultz Jørgensen siger det udmærket når han påpeger at *"tvangsfællesskaberne er for længst afløst af lystfællesskaber...vi foretrækker at vælge vores loyaliteter og identiteter selv, frem for at træde ind i dem, der allerede findes."* (Jørgensen 2002:149). Dertil kommer at unges engagement kommer til udtryk, der hvor de føler at de kan gøre en forskel uanset om det er indenfor kulturlivet eller det politiske liv. Der er som jeg ser det adskillige overlap mellem kunst- og kulturproduktion og demokratisk involvering. Et godt eksempel er den gruppe af unge, der til Ungdomskultur.nu festivalen fik støtte til at lave et projekt hvor de ville reparere gamle cykler og sætte dem tilbage på gaden til fri afbenyttelse. Det bør selvfølgelig tages i mente at alle ikke deltagelsesfora er politiske, men det er samtidig særdeles centralt at anerkende de, der er. Olafur Eliasson påpeger i den forbindelse netop, at der i vores nutidige samfund er behov for en ny forståelse af individets rolle i demokratiet. *"...genforhandlingen af subjektets rolle er en meget politisk debat, da det i sidste ende handler om, hvordan mennesker omgås hinanden, om hvordan etiske spørgsmål opstår og løses."* (Eliasson i Engberg-Pedersen og Meyhoff 2004:33). I dette speciales optik er subjektets eller borgerens rolle det vigtigste omdrejningspunkt for demokratiet, og den genforhandling som Eliasson omtaler må finde sted i form af fornylede muligheder for at påvirke og udvikle samfundet.

Det er uklart i hvilket omfang det er muligt at skabe en forandring hen imod at give indflydelse til de deltagelseformer, som unge ønsker at indgå i. Som Jørn Loftager påpeger er demokratiudvikling i et deltagelsesperspektiv, ikke noget der er klarhed om: *"Den selvfølgelige overbevisning, hvormed fri og åben offentlig diskussion og debat værdsættes som grundpiller i demokratiet, er ikke ledsaget af en lige så selvfølgelig og klar forståelse af, hvilken rolle offentligheden kan og bør spille i den demokratiske politiske proces."* (Loftager 1999:13). Der er en lang række magtforhold, der gør sig gældende både i det etablerede politiske system og i foreningslivet, der hæmmer og forsinker den potentielle udvikling. Det kommer næppe som en overraskelse at der ikke er den store vilje til magtafgivelse fra de, der besidder den. Der synes at være en udbredt tendens til at underkende de unges ønsker for deltagelse og indflydelse med udgangspunkt i deres manglende deltagelse i traditionelle demokratiske institutioner. Morten Albæk præsenterer udmærket denne tilgang når han siger: *"De politiske partier holder ikke op med at have magt i Danmark, bare fordi en forkælet generation synes, de er usmarte."* (Albæk & Hylleberg 2006:25). Der pågår med andre ord en politisk kamp, hvor den ene sides argumenter underkendes som værende upolitiske og deres deltagelsesønsker for illegitime.

Afslutning

Unge har i dag svært ved at indgå i det traditionelle politiske system. Det opfattes som tungt, bureaukratisk og tidskrævende på en helt forkert måde, uden plads til følelser og spontanitet, samtidig med at deltagelsen tilsyneladende ikke fører til en forandring. Hvis systemets svar er på linie med Morten Albæks *"Det [udvikling og forandring af fællesskaberne: red] kræver blot, at vi genvinder en respekt for og en forståelse af demokratiet ulidelige langsomhed."* (Albæk og Hylleberg 2004:40), så vil det næppe være muligt at opretholde en kobling mellem borgernes demokratiske engagement og systemets politiske handlinger.

Der ligger, som Kresten Schultz Jørgensen påpeger, en stor udfordring i at bygge bro mellem det enkelte menneske, den enkelte organisation, den nære og den globale verden (Jørgensen 2002). Der må opfindes nye politiske arenaer, hvor udviklingen af samfundet finder sted og i den forbindelse er der to hovedpointer. 1) Hvis man ønsker at inddrage unge i dag og fremover handler det i høj grad om at udvikle

politikens form fra hovedsageligt hierarkiske strukturer i partier, foreninger og netværksstyringsprojekter til konkret og nærværende deltagelse. 2) En ting er politikens form, en anden dens arbejdsområde. Politik bør, hvis man ønsker at inddrage unge, handle om de felter, der er mulige at påvirke, hvilket i dag er meget få. I den sammenhæng vil en politisk forandringsproces handle om at en magtforskydning nedad, så det er muligt for den enkelte reelt set at indgå i beslutninger om de vilkår der berører en selv. Ifølge Jørn Loftager er *"der ingen garanti er for en automatisk udvikling af demokratiet i overensstemmelse med offentlighedsidealene. Det kræver udvikling og vedligeholdelse af egnede institutionelle rammer og mekanismer; men det kræver tillige aktører, der ikke blot i teorien, men også i praksis, tager idealerne alvorligt."* (Loftager1999:14). Dette perspektiv går igen i nærværende speciale. Centralt står det, at der må skabes nye rum, der giver mere indflydelse til borgerne og plads til andre deltagelsesformer end de nuværende, uden at disse bliver anset for værende mindre legitime i en demokratisk sammenhæng.

5.0: Senmoderne medborgerskab

"...den nuværende Grundlov er utidssvarende, fordi de normer og værdier, den beskytter, forholder sig til den sociale virkelighed i midten af forrige århundrede og ikke til det samfund, vi lever i i dag." (Togeby et al 1999:7)

I dette kapitel vil jeg gå i dybden med at besvare min problemformulering med udgangspunkt i de erfaringer jeg har gjort mig om hhv. unges deltagelsesønsker og de deltagelsesmuligheder der eksisterer i det danske samfund. Idéen er at diskutere hvordan det danske samfund kan bevæge sig mere i retning af borgernes deltagelsesønsker og komme med nogle konkrete bud på hvordan de vigtigste deltagelsesmuligheder i et senmoderne medborgerskab kunne se ud.

I sidste kapitel så jeg på hvilke deltagelsesmuligheder borgere i dagens samfund har. Her lå fokus særligt på fremvæksten af styringsnetværk, hvor borgere på forskellig vis kan indgå i politiske processer gennem bl.a. rådgivende forsamlinger, projekter og frivillige organisationer. Demokratisk netværksstyring indebærer både demokratiske potentialer og problematikker, men med udgangspunkt i samfundsudviklingen de seneste årtier, så er der næppe nogen reel mulighed for at reetablere det traditionelle repræsentative demokrati. Udviklingen af netværksstyring har haft og har altså en række implikationer for demokratiet idet de både underminerer det repræsentative demokrati og skaber behov for nye demokratiformer, der kan sikre demokratiet i og omkring netværkene (Sørensen og Torfing 2005).

Som tidligere nævnt konstaterer Johannes Andersen at unge ligger tæt på et elitedemokratisk ideal, idet de lader til at være tilfredse med demokratiet og ikke i nogen større grad gør noget for at forandre det (Andersen 2001). I dette speciale er det dog kommet frem at unge i høj grad føler sig fremmedgjorte fra deltagelse i demokratiske fora og dermed fra indflydelse i disse. Det lader altså til at det politiske system er særdeles afkoblet fra (unge) borgere og i den forbindelse er det, som Johannes Andersen også påpeger, værd at bemærke, at de unge ikke lader til at ville gøre noget ved det, eller i hvert fald ikke ved hvordan de kan gøre det. Politik og demokrati er fint, men opleves som fjernt, utilgængeligt og afkoblet fra hverdagen. Dog mener jeg gennem undersøgelsen af unges politiske identiteter at kunne se et potentiale for demokratisk deltagelse, der peger i retning af en mere partcipatorisk form end den eksisterende. Jeg mener ikke at man kan påstå at unge er elitedemokrater uden at tage højde for om de kan gøre deres indflydelse gældende gennem de deltagelsesfora, der eksisterer. Der er som tidligere nævnt meget der tyder på store uoverensstemmelser mellem deltagelsesønsker og deltagelsesmuligheder i samfundet:

1) Deltagelsesformer: Den traditionelle hierarkiske og repræsentative demokratiform tilsvarende ikke unges ønsker for deltagelse. Disse peger mere i retning af aktive, kortvarige forløb der bidrager både til "sagen" og til den enkelte unges identitet.

2) Indflydelsesmuligheder: Der er ikke meget indflydelse at hente gennem eksisterende fora med mindre man ønsker at "gøre karriere" indenfor politik. I mere tilgængelige fora er indflydelsen oftest begrænset.

I dette kapitel vil jeg arbejde med muligheder og problemstillinger ift. at indrette demokratiet efter disse udtalte ønsker for demokratisk deltagelse. Her handler det om hvordan demokratiet bør indrettes hvis det bedst muligt skal tilpasset til borgernes ønsker om deltagelse og indflydelse. Ove Korsgaard påpeger at *"Forholdet mellem demokratiets idealer og de samfundsmæssige realiteter kan justeres gennem en social kamp, der følger demokratiets spilleregler."* (Korsgaard 2005:9), men hvis demokratiets spilleregler er ekskluderende for størstedelen af borgerne er det klart at det er vanskeligt at nærme sig idealerne. Et nyt medborgerskab må handle om at fjerne den afmagt særligt unge borgere føler ift. politik og politiske beslutninger og genskabe troen på at samfundet er et fælles projekt, som skabes af borgerne. Ikke mindst er det vigtigt at borgerne har en idé om at samfundet kan udvikles til det bedre gennem politisk deltagelse.

Lignende undersøgelser

Inden den afsluttende diskussion af medborgerskabets muligheder i det danske demokrati vil jeg kort perspektivere min undersøgelse af unges deltagelsesønsker til andre lignende undersøgelser.

Engelske unge

I artiklen "Youth participation In the UK" har den engelske samfundsforsker James Sloam undersøgt årsagerne, til unges manglende deltagelse i engelsk politik. Selvom både det engelske politiske system og samfund er meget forskelligt fra det danske, er der tilsyneladende mange lighedstegn at spore, når det kommer til unges forhold til politik og samfund*. Sloam fremhæver, at de unge i hans undersøgelse ikke er upolitiske, men blot ikke deltager i traditionelle politiske sammenhænge i noget videre omfang. *"This underlies the widespread misconception that people are retreating from politics per se rather than more accurately – retreating from conventional politics."* (Sloam 2007:5)... *"Young people are not disengaged from politics in a wider sense, so researchers must have an open approach towards definitions of "politics" and "political participation."* (Sloam 2007:6). Som i nærværende speciale lader det altså at til at de engelske unge er fremmedgjorte fra det formelle politiske system, om end det ikke har noget at gøre med deres interesse i politik som sådan. Afsluttende fremhæver Sloam, at unge på trods af deres interesse i politik ikke har den store indsigt i hvordan det politiske system fungerer. *"Young people are interested in politics, but not in the political process, though their interest is not matched by a deep understanding of how things work."* (Sloam 2007:18). Måske skal sammenhængen her findes i at de unge ikke har nogen personlige erfaringer fra politiske processer som de kan bruge som udgangspunkt for beslutningstagningsprocesser generelt. Sloams "løsninger" på problemet knytter sig i høj grad til at skabe nye deltagelsesrum for unge, der både giver dem mulighed for at lære om det politiske system og mulighederne indenfor dette, men også omvendt at få politikere og embedsmænd til at lytte til og anerkende de unges ønsker. Det bør nævnes, at Sloam også problematiserer mulighederne for at få reel indflydelse i lokale sammenhænge.

Med nogenlunde det samme udgangspunkt som Sloame, når det drejer sig om unges forhold til politik og politisk deltagelse, er jeg temmelig kritisk over for idéen om at oprette flere fora for unges deltagelse. Jeg har vanskeligt ved at forestille mig at disse vil kunne blive bærere af en reel indflydelse, der kan tiltrække unge. I højere grad kan man frygte, at de vil tjene til at fremmedgøre unge fra formel politisk deltagelse som det er set i forbindelse med bl.a. ungdomsråd i Danmark, der sjældent har bevæget sig over midten af deltagelsesstigen. Jeg ser mere potentiale i at skabe nye, lokale deltagelsesrum hvor der er plads til "unge" deltagelsesformer, men uden at begrænse deltagerne til unge, der skal lære om demokratiet.

Overordnet set tjener den store mængde af råd, der repræsenterer særlige grupper, i høj grad til at fjerne diskussionen mellem borgerne og i stedet gøre denne til et spørgsmål om politisk prioritering.

Københavns kommune

Borgerne i København lader til generelt at have deltagelsesønsker på linje med dem, jeg har afdækket for unge. Der er ikke nogen større tilslutning til at lade sig inddrage i det formelt politiske arbejde i borgerrepræsentationen, lokalråd eller brugerbestyrelser sammenlignet med interessen for at indgå i projekter eller uforpligtende høringer.

Figur 5: Ønsker for deltagelse i København

Hvis De blev opfordret til det, ville De så...	Nej	Ville overveje det	Ja	I alt
--	-----	--------------------	----	-------

* Det bør nævnes at engelske unge tilsyneladende er langt mindre deltagende i formelle politiske aktiviteter end danske unge trods alt er. Deltagelsen i og interessen for det engelske politiske system blandt borgerne er i det hele taget lavere end i Danmark.

....lade Dem opstille som kandidat til Borgerrepræsentationen	76	17	7	100
....opstille til et lokaludvalg eller lokalråd, som skulle rådgive Borgerrepræsentationen om Deres bydel	61	21	18	100
....lade Dem opstille som kandidat til en brugerbestyrelse i kommunen	61	18	21	100
....indgå i et arbejde om et projekt i kommunen	27	31	42	100
....deltage i en borgergruppe, som af kommunen inviteres til at bruge en aften på at diskutere et emne, som kommunen arbejder med	23	23	54	100

Kilde: Gallup-undersøgelse gennemført i efteråret 2002 gengivet i (Københavns Kommune 2003:10)

Andetsteds i pjecen "Hverdagens demokrati" har man spurt til hvorfor borgerne ikke er mere aktive i kommunens politik end de er, og fundet ud af at de primære årsager er arbejdspress, at det er noget man har valgt politikere til at tage sig af samt manglende interesse. For mig tyder dette sammenholdt med ovenstående tabel på, at opfattelsen af politik næppe dækker over hverdagspolitikken, men derimod den formelle kommunalpolitik. Derudover er undersøgelsen interessant, fordi den viser at der er næsten ligeså mange (14% svarer at det har nogen eller stor betydning) der svarer at "de har været aktive før, men blev skuffede over resultatet" som svarer at "de allerede er meget aktive" (16%) (Københavns Kommune 2003:11). I udgivelsen nævnes kun at det er et forholdsvis lavt antal borgere, der tidligere har været skuffet over resultaterne af deres deltagelse, men i denne sammenhæng må det problematiseres at en så stor del af borgerne, der trods alt har ladet sig inddrage, har haft en negativ oplevelse.

5.1: Senmoderne borgerinddragelse

Medborgerskabet udfordres idag på samme måde som demokratiet, da begreberne er nært sammenflettede. I dette afsnit vil jeg arbejde med idéen om et nyt medborgerskabsidé, der kan tilnærmes borgernes deltagelsesønsker. Mange demokratiprojekter løber ind i problemer, idet de kun vanskeligt kan sikre borgernes ønsker ift. både deltagelsesform og indflydelse. I forbindelse med Ungdomskultur.nu havde vi fine muligheder for at skabe nye rum for deltagelse, der gav adgang til unge som ikke normalt engagerer sig i politik. På den anden side havde vi meget lidt eller intet at tilbyde deltagerne, da vi ikke kunne garantere at borgerrepræsentationen ville lytte til deres ønsker og da projektet i sig selv ikke havde nogen delegeret beslutningskompetence. Med udgangspunkt i unges ønsker for deltagelse mener jeg at kunne identificere to centrale områder, der skal forandres hvis der skal findes ny mening med borgerdeltagelse i det danske demokrati. Henholdsvis en udvikling fra hovedsageligt at være bruger, til også at få direkte indflydelse som borger og fra hovedsageligt at lade sig repræsentere til at have bedre muligheder for personlig deltagelse.

Fra bruger til borger

Kun meget få af de deltagelsesmuligheder man som borger har i dag beskæftiger sig med hvordan vi ønsker at leve sammen, eller med andre ord, hvad der er rigtigt og forkert. Uddannelse til medborgerskab sker ikke

ved at tvinge alle folkeskoleelever til at læse en demokratikanon, men ved at der faktisk er mulighed for deltagelse og selvbestemmelse i forhold til ens hverdags- og fritidsliv, hele livet. Der skal skabes grundlag for at borgerne betvivler tingenes tilstand og tager aktivt stilling til mulige alternativer. Helt centralt i den sammenhæng står muligheden for at forandre små ting i samfundet og den efterfølgende erkendelse af at det kan lade sig gøre at gøre en forskel for andre mennesker. Olafur Eliasson påpeger i den forbindelse at *"Accepten af at samfundet er konstrueret, gør...systemet mere tilgængeligt eller transparent for subjektet og fremmer derfor en mere individuel orientering og stillingtagen til de eksisterende samfundsrammer."* (Eliasson i Engberg-Pedersen og Meyhoff 2004:17). Der mangler altså en synliggørelse af ting kan gøres om, at institutionerne ikke er som de er fordi det er "rigtigt" eller "sandt". I højere grad handler det dog som tidligere nævnt om, at borgernes deltagelse skal være meningsfuld for dem selv – altså at de kan forandre noget gennem deres deltagelse. I demokratiundersøgelsen "Demokrati fra neden" konstateres det, at den lokale deltagelse er særdeles vigtig for borgernes større demokratiske sindelag. *"Meget tyder således på, at lokal – specielt foreningsmæssig – deltagelse og politisk kompetence og demokratisk identitet indgår i et samspil, hvor den lokale deltagelse og foreningsdeltagelsen også i større eller mindre grad er den uafhængige variable. Selv om deltagelse måske ikke længere er så vigtig for viden om samfundet, synes deltagelse stadig at være en vigtig parameter for demokratiet."* (Andersen et al 2000:280). Måske kan man i den sammenhæng antage at det samfundsmæssige fællesskab i høj grad er afhængigt af at borgerne deltager aktivt skabelsen af de samfund de lever i. Det virker ikke usandsynligt, at det er fordrende for solidaritet mellem forskellige mennesker, at de indgår i diskussioner, beslutningsprocesser og gør en forskel – sammen. I kommunernes landsforening har man tilsyneladende samme holdning. *"...borgerinddragelsen kan forbedres. Ikke mindst med det sigte, at den i højere grad skal inddrage borgerne som medborgere med ansvar over for helheden frem for blot som brugere af bestemte kommunale ydelser."* (Kommunernes Landsforening 2004:5). Borgerne skal i højere grad have mulighed for at deltage i politikens input side og ikke blot inddrages i udformningen af den konkrete politik. Udfordringen må dog ligge i at binde de to områder sammen, så den meget konkrete og hurtige deltagelse på outputsiden knyttes til den mindre direkte påvirkning af større fælles beslutninger.

Et skridt på vejen mod en revitalisering af borgerrollen er, som Skårhøj og Østergård (2005) påpeger, "hvorfor" spørgsmål. Vi lever i en kultur, der i høj grad er baseret på valg, men hvor der kun sjældent stilles spørgsmålstejn ved rigtigheden af valget. På markedet er det åbenlyst at dette er en fordel for udbyderne af produkter og ydelser, men i en demokratisk kontekst er det utilstrækkeligt at stille sig tilfreds med holdningstilkendegivelsen i sig selv. Samtidig bør man dog være sig bevidst om, at man ved netop at stille spørgsmålet "hvorfor" til unges handlinger kan komme til at ekskludere dem, der har vanskeligt ved at tænke abstrakt og udtrykke sig med ord (Andersen 2001). For at inddrage alle er det altså vigtigt, at der fokuseres på at anvende forskelligartede metoder og tilgange ud over "den politiske forhandling" og "den demokratiske samtale". Det er derfor vigtigt at man i indsatsen for at gøre demokratiet mere tilgængeligt for flertallet af borgerne ikke erstatter en form med en anden. Det kræver en mængde forskellige deltagelsesformer at skabe rum for at så mange som muligt kan og vil deltage i udviklingen af samfundet. I den forbindelse er det igen centralt at fokusere på kommunikationens rolle i forskellige typer af fællesskaber. Kommunikation er en artikuleret socialitetsform, der er formidlet over individualiteten, hvorimod stemningsmæssig socialitet er en uartikuleret form, der etableres gennem en overskridelse af individualiteten (Hammershøj 2007). I den forbindelse er knytter voice-niveauet sig i høj grad til den artikulerede kommunikation, mens involvering kan indebære et mangfold af både artikulerede og uartikulerede former. Det er centralt at det er muligt at deltage både på politikens input- og outputsiden uanset om man bedst håndterer den demokratiske samtale eller en mere uartikuleret form for deltagelse.

Fra repræsentation til deltagelse

Det er i høj grad muligt for en kommune at facilitere borgerinddragelse centralt og på den vis få input fra en repræsentativt gruppe borgerne. Det vil dog næppe være muligt at inddrage noget større udsnit af

borgerne med den størrelse kommunerne har i dag. Borgerinddragelse (også i forbindelse med temaer der berører hele kommunen) kan derfor med fordel tage udgangspunkt i lokaldemokratiet.

At søge legitimitet ved at inddrage flere organisationer, der fungerer repræsentativt, synes ikke at være en brugbar løsning. Fra oven kan det virke som om man får fat i et bredt udsnit af lokalbefolkningen, hvilket man muligvis også gør, men set fra neden er det ekskluderende for den enkelte borger. Dertil kommer at meget tyder på at unge hverken ønsker at repræsentere eller at lade sig repræsentere af andre, de vil være sig selv. Repræsentation bliver selvfølgelig relevant i den demokratiske proces på et tidspunkt, men det lader til at der er brug for færre repræsentanter og flere borgere i lokale beslutningsprocesser. Der er brug for fokus på inddragelse af borgeren, når der skal tages politiske beslutninger. Borgeren har nemlig det centrale fortrin at hun ikke repræsenterer en gruppes særinteresser, men blot sine egne værdier og at en politisk diskussion dermed kan blive flyttet fra et forhandlingsperspektiv til et konsensusperspektiv. Ved at inddrage borgere på grund af at de varetager bestyrelsesposter eller lignende opfordres der til at det er netop disse interesser der skal fremmes i den kommende diskussion. Hvis personen modsat deltager på linje med alle andre borgere vil hun måske kunne bidrage med interessant viden med baggrund i sine erfaringer. En repræsentant vil vanskeligt kunne overbevises med argumenter, der handler om "det større perspektiv", idet hun er valgt eller ansat til at kæmpe for bestemte interesser. Dertil kommer, at det virker meningsløst at sikre at de, der allerede er velorganiserede og integrerede i den politiske proces (f.eks. skolebestyrelser, foreningsbestyrelser, osv.) får forrang til brede demokratiske fora. Om nogen kan man være sikker på at disse mennesker er engagerede og har indflydelse i forvejen.

Åbne fora, eller noget i stil med det man i Kommunernes Landsforening kalder "demokratiprojekter", hvor borgere har mulighed for at deltage aktivt i udviklingen af politiske beslutninger synes at være et godt middel både til at inddrage mange borgere, at få skabt ejerskab til beslutninger (det viser sig nemlig at borgere i høj grad anerkender at beslutninger ikke bliver helt som de kunne ønske det, hvis de blot har fået de andre perspektiver med (Sørensen et al 2005:44) og til at skabe mere kvalificerede beslutninger. En gruppe amerikanske forskere har i den sammenhæng undersøgt en lang række eksperimenter med borgerinddragelse i USA og er i den forbindelse kommet frem til nogle spændende konklusioner. En af deres hovedpointer er, at borgerne gør et godt stykke arbejde, hvis processerne er tilrettelagt ordentligt. *"When deliberation is well organized, participants like it...When the tasks are realistic, the questions are clear, and the discussion is well organized, deliberators often do a good job."* (Fung et al 2005:272-273) Det kan virke som forholdsvis banale pointer, at deltagerne er glade når demokratiske fora er velorganiserede og at de gør et godt stykke arbejde når opgaven, spørgsmålene og diskussionen går op i en højere enhed. I et dansk perspektiv kan citatet dog bruges som udgangspunkt for en endnu simplere indsigt, at tage borgerne seriøst gør en stor forskel. Alt for ofte bliver fora nedsat uden en klarlæggelse af kompetencer og arbejdsopgaver hvilket fører til konflikter og dårlige løsninger, hvor der kunne have været skabt dialog og ejerskab til politikken. Denne konklusion deles af Kommunernes Landsforening. Her formulerer man det positivt ved at sige at *"Jo bedre inddragelsen er tilrettelagt, og jo mere synlig formålet med inddragelsen og indflydelsesrummet i den konkrete sag er for borgerne, desto større mulighed er der for at kvalificere de politiske beslutninger og skabe folkelig forståelse og opbakning til kommunalbestyrelsens prioriteringer."* (Kommunernes landsforening 2004:18). Det er altså helt centralt at der fokuseres på at klarlægge kompetencer i forbindelse med borgerinddragelse. Dertil kommer, at de deltagelsesmuligheder, der rent faktisk er, bør være mere synlige for borgerne. Dette kommer også til udtryk hos tænketanken om lokaldemokrati, der ligeledes fokuserer på at borgerinddragelse skal handle om vedvarende og seriøse projekter. *"Hvis der ønskes en bred inddragelse af borgerne, er den traditionelle indrykning af annonce i det lokale dagblad og et efterfølgende borgermøde ikke nok. Idéudvikling på dette område kræver en vedvarende indsats. Samtidig kan borgerdeltagelse ikke iværksættes, uden at det forpligter kommunalbestyrelsen til opfølgning, og borgerdeltagelsen skal kobles til en kontinuerlig proces i kommunalbestyrelsen, for at borgernes engagement bevares."* (Sørensen et al 2005:11)

Ungdomskultur.nu og design af deltagelsesrum

Ungdomskultur.nu projektet bør overordnet ses som en uformel part i en netværksproces omhandlende unges vilkår i København. I et større demokratiperspektiv mener jeg ikke at formen i Ungdomskultur.nu har noget særligt at bidrage med, netop idet projektet ikke havde nogen forankring i det politiske system. Det er dog interessant at vi med projektet fik mulighed for at få forholdsvis meget indflydelse på en række politiske beslutninger, og altså påvirkede politikens input side, i og med at der ikke var nogen "korrekt" indgangsvinkel. I det perspektiv er det værd at vende tilbage til Bogasons særdeles magtfulde projektmager, der er i stand til at påvirke politiske beslutninger uden reelt at have nogen legitimitet bag sig. I ungdomskultur.nu må vi dog siges at have haft en hvis grad af legitimitet, idet vi hele vejen igennem processen lyttede og forholdt os til unge københavnernes interesser. Vi repræsenterede aldrig "de unge" og havde heller ikke noget ønske om det. I stedet forsøgte vi så præcist som muligt at formidle de ønsker og visioner videre, som vi hørte under vores arrangementer. Efterfølgende har det i opfølgningen på projektet, lidt morsomt, vist sig at være langt vanskeligere for os at påvirke den konkrete realisering (outputtet) af de politiske beslutninger, da der her eksisterer en lang række aktører og institutioner, der gennem mere eller mindre formelle kanaler gives indflydelse.

Mere anvendelige i et større demokratiperspektiv, er de mange konkrete erfaringer mht. inddragelse af unge i politiske diskussioner, der kom ud af arbejdet ungdomskultur.nu. Helt centralt var vores arbejde med at facilitere processer, hvor alle følte at de kunne deltage og bidrage, at undgå det Henriette Christrup kalder "ego-rouletten" og at skabe rum for fælles udvikling af idéer. Ligeledes er det vigtigt for at komme fra diskussion til handling og ikke mindst få deltagerne til at anerkende og beslutningen.

Det konkrete design af borgerinddragelsesprocesser er sjældent i fokus, og lader til at være et forholdsvis uudforsket område. Det er dog helt centralt at sætte fokus på de forskellige designparametre, da det er umuligt at skabe gode borgerinddragelsesprocesser eller "minipublics" uden et ordentligt design. De vigtigste overordnede designparametre har jeg tidligere behandlet som henholdsvis deltagelsens form og indflydelsesmuligheder, men der er derudover en lang række overvejelser, der bør gå forud for inddragelsen af borgere. Herunder hvordan "diskussioner" skal foregå hvis alle skal kunne være med, hvor ofte det er meningsfyldt at afholde arrangementer bør afvejes ift. hvad der debatteres, samt hvem der skal inddrages og altså kan siges at have interesse i et emne. (Fung 2007). Det er tydeligt at borgerinddragelse hverken kan eller bør overlades til sig selv, særligt ikke i store fora. Muligvis kan der udvikles interaktive redskaber, der kan bidrage til at skabe selvstyrede fora, ikke mindst med nye teknologiske landvindinger, men der er lang vej endnu. Det bedste redskab i konkret borgerinddragelse i dag synes at være den engagerede facilitator, der er aktiv og tilstedeværende og kan bidrage med de rigtige redskaber i situationen.

5.2: Senmoderne deltagelsesrum

Beslutninger bør tages på et så lokalt politisk niveau som muligt, hvis borgere skal have de bedste muligheder for at få indflydelse på og påvirke det samfund de lever i. Dette princip indgår for øvrigt også i Maastricht-traktaten under navnet subsidiaritetsprincippet, eller nærhedsprincippet på dansk. At tage beslutninger på et meget lokalt niveau vil også ofte indebære at de holdninger, der kommer til udtryk er repræsentative for hele interessent-gruppen. Beslutninger bør dog tage højde for og repræsentere interesserne hos både de, der er direkte påvirkede og de, der er indirekte påvirkede (Sørensen og Torfing 2005). Dette er af de helt centrale demokratiske udfordringer i forbindelse med borgerinddragelse. Udgangspunktet for det deliberative demokrati er, "*at politisk magt kun kan begrundes og retfærdiggøres i forhold til borgernes interesser, hvis magten skal være legitim.*" (Bogason 2001:160). Alles ytringer bør derfor høres, og alle bør kunne godtage afgørelsen. Dem, der påvirkes af en beslutning, skal med andre ord have mulighed for at deltage i diskussionen og afgørelsen. Det er selvfølgelig også vigtigt at sikre at særlige grupper ikke tager beslutninger om egne forhold, der kommer andre til skade. Derfor er det aktuelt i større

eller mindre omfang at underlægge de partikulære (eller lokale) beslutningsfora rammer, der kun kan overskrides med accept fra den bredere offentlighed.^{*} Udfordringen er at skabe sammenhæng i et samfund hvor lokale, partikulære og tidsmæssigt nære beslutninger træffes af de involverede aktører, men hvor det samtidig er muligt at der træffes langsigtede beslutninger på højere niveau om "det bedre samfund". Jeg har i det følgende forsøgt at beskrive tre niveauer af borgerinddragelse, der i fællesskab synes at kunne bidrage til at skabe denne kobling.

Lokaldemokrati – nu med minipublics

Kommunernes landsforening nævner i sit "inspirationskatalog til fremtidens nærdemokrati" fra 2004 en ny type politiker, der er karakteriseret ved at koble aktører sammen i højere grad end at selv at indgå i alle processer. *"Procespolitikeren vil i fremtiden skulle overveje og afklare, hvilke aktører det giver mening at inddrage på de forskellige områder og bringe disse aktører sammen med det formål at finde nye veje og løsninger til gavn for borgerne og kommunen som helhed."* (Kommunernes landsforening 2004:18) Denne lidt arketypiske politikerrolle kan som jeg ser det komme til at spille en central rolle for at forbedre vilkårene for borgerinddragelse. Kommunernes landsforening knytter den nye politikerrolle til det kommunale niveau, hvor jeg i højere grad ser reelle muligheder for kontinuerligt at inddrage aktører på et mere lokalt niveau – i forbindelse med lokalråd eller lokaludvalg[†]. I kommunal sammenhæng er der ikke samme muligheder for at inddrage enkelte borgere og deltagelsen vil derfor oftest få karakter af repræsentation af enkelte interesser fra bydele eller grupper (ældreråd, integrationsråd og lignende). Derudover ser jeg en fare i at have politikere, der skal vælge hvilke aktører der kan være aktuelle i stedet for at basere borgerinddragelse på åbne fora, hvor alle interesserede har mulighed for at deltage. Procespolitikeren kan i mine øjne skabe muligheder for et mere aktivt demokrati ved at lade borgerne komme til orde så ofte som muligt og ved at være aktivt deltagende og lyttende i de sammenhænge. I den sammenhæng vil politikerens rolle i højere grad være at sørge for facilitering af forskelligartede deltagelsesrum end at tage beslutninger på baggrund af partitilhørsforhold. I stedet for at udvide forhandlingsspillet med flere aktører, der kan kæmpe om indflydelse og magt i både det formelle politiske system og civilsamfundet, vil det give mening på denne måde at skabe en omvendt kolonisering, hvor det er den enkelte borger der, gennem dialog med andre, udvikler og skaber rammer for samfundet. Ved således at flytte fokus fra organisationsinteresser til menneskelige interesser i en form for deltagelsesorienteret demokratisk netværksstyring, vil politikens felt kunne demokratiseres yderligere.

Der er mulighed for omfattende inddragelse af borgere i forbindelse med lokaludvalgs politik og beslutninger både på input og output-siden. Der er mulighed for at skabe arbejdende og idéudviklende inddragelsesprocesser, hvor der er plads til forskellige former for deltagelse. Der er mulighed for at skabe åbne fora, hvor der er en reel mulighed for at påvirke beslutningstagningen. Det er selvfølgelig ikke altid, faktisk ret sjældent, muligt at tage en beslutning på stedet i forbindelse med borgerforsamlinger, men der kan skabes enigheder og opstilles mulige scenarier som der kan arbejdes videre med i udvalg, grupper osv. Centralt er det at borgernes mange holdninger og idéer bliver bragt i spil og har en afgørende rolle at spille i den politiske beslutningsproces. Det lokale styre i form af lokaludvalg eller lokalråd kan komme på denne vis komme til at fungere som en demokratisk hub[‡], hvor borgernes interesser mødes, debatteres og omsættes til handling. Det er klart, at de store muligheder for at skabe borgerinddragelse og -deltagelse på lokalt niveau ikke bare er afhængige af en forandring af en magtforskydning og en forandring af

^{*} Det kan i høj grad diskuteres, hvornår der er tale om, at en lokal beslutning påvirker "større" interesser. Denne diskussion er dog for omfattende at tage op i nærværende speciale.

[†] Dog kan man generelt sige at procespolitikeren har potentiale i alle niveauer af det repræsentative demokrati. Pointen her er dog at der er bedst mulighed for direkte involvering af borgere på lokalt niveau.

[‡] Hub: *Engelsk ord for nav i et hjul. I netværksteorier bruges udtrykket som betegnelse af en person eller et netværkspunkt, der er mere forbundet til resten af netværket end andre personer eller punkter.* (Bay og Ralund 2006:188)

politikerrollen. Det vil også i høj grad kræve et stort stykke arbejde med facilitering af denne type processer, og ikke mindst med informationsindsamling og formidling.

Brugerstyring – fornyelse af brugerbestyrelser

Brugerstyring lader til at være det bedst fungerede deltagelsesrum i det danske demokrati. På dette område er der allerede initiativer til inddragelse i en lang række af institutioner og det er i højere grad formen, der bør arbejdes med hvis det skal være aktuelt for flertallet af unge at indgå i brugerstyring. Særligt brugerbestyrelser kan virke fremmedgørende i kraft af sin repræsentative og lukkede karakter og der synes derfor at være god grund til at eksperimentere mere med hvordan brugerstyring af institutioner og kommunale projekter kan foregå med mindre hierarkisering af deltagerne.

En særlig trussel for det demokratiske potentiale ved brugerstyring er, hvis den enkelte institution ikke knyttes til det samlede lokale demokrati. Hvis der ikke er nogen samlende kraft risikerer man let at skabe fora, der udelukkende kæmper for at maksimere den enkelte institutions velfærd uden forståelse for relationerne til den større helhed (Bogason 2001). I en kommunalforvaltning er der i udgangspunktet ikke noget større problem, men denne adfærd fra institutionerne - det er sådan de selv opfører sig ift. staten. I en lokaldemokratisk sammenhæng skaber det dog let problemer, hvis institutionsinteresser kommer til at dominere.

Projektmageri og nye foreninger

Hvor engagementet i de traditionelle foreninger lader til at være kraftigt faldende blandt unge, er der meget der tyder på at projektarbejde og selvorganiseret kulturproduktion er i kraftig fremvækst. Fælles for mange af de projekter jeg har mødt gennem Ungdomskultur.nu er, at der ligger et stort engagement og stillingtagen til det omgivende samfund bag. I et system som det nuværende, hvor politikens (formelle) felt i så høj grad er fremmedgjort fra borgeren kan netop de selvorganiserede projekter bidrage til at skabe ny forståelse for demokratiet – særligt hvis de kobles op på lokaldemokratiet som helhed. Der skal med andre ord være plads til at "slå sig blødt" og eksperimentere. Det er dog helt centralt at unges kulturproduktion og projektarbejde kobles op til andre politiske fora, hvis de ikke skal komme til at stå alene. Gundelach og Torpe fokuserer i "Den demokratiske udfordring" på den spill-over effekt, der muligvis kan skabes med udgangspunkt i deltagelsen i det små. *"For at borgernes deltagelse i „det små“ med en vis sandsynlighed skal kunne føre til en forståelse for „fællesskabet i det store“ – for igen at citere Poul Hansen – må der eksistere en kombination af uafhængige, demokratisk organiserede foreninger, som fungerer i et aktivt samspil med omgivelserne"* (Gundelach og Torpe 1999:80). Det gælder for selvorganiserede projekter såvel som foreninger, at de må fungere i samspil med deres lokalsamfund hvis de skal føre til skabelse af større politisk interesse og forståelse.

Deltagelsen er et vigtigt parameter for demokratiet idet borgerne herigennem, dels indgår i skabende, kollektive processer, dels oplever at de kan gøre en forskel. Denne oplevelse er også ifølge Olafur Eliasson vigtig. Han påpeger netop det afgørende i at borgere oplever at deres handlinger har betydning for samfundet. *"Potentialet i at se omgivelserne som relative i forhold til ens måde at bruge dem på udspringer af en art frihedsbegreb. En bevidsthed om sådanne ideer er ikke givet på forhånd, det er noget, der skal kultiveres."* (Eliasson i Engberg-Pedersen og Meyhoff 2004:31). At gøre det enkelte individ bevidst om sit potentiale til at skabe forandring kan altså bidrage til at skabe forståelse for at samfundet som helhed også kan og bør være anderledes. Det kan virke banalt at fokusere på individers følelse af at se deres omverden som en konstruktion, der kan forandres, men *"...tænker vi på hvor vigtigt det er, at deltagerne i et parlamentarisk system som et demokrati er af den opfattelse, at selve deres deltagelse rent faktisk har konsekvenser for det system, de er en del af, så virker det mere relevant."* (Eliasson i Engberg-Pedersen og Meyhoff 2004:32). Projektmageriet i det små synes at være et af de mest effektive midler til at inddrage "hverdagsmagere" i demokratiske processer, der forholder sig til samfundet og andre mennesker.

5.3: Eksklusion og legitimitet

Netværksstyring og uddifferentiering af magten er ikke entydigt positive udviklingsperspektiver for demokratiet. Med fremvæksten af netværksstyring er der fulgt en lang række af kritikere, der problematiserer netværksstyring fra forskellige vinkler. Fra problematisering af de eksklusionsmekanismer, der kan skabes i forbindelse med borgerinddragelse til overordnede legitimitetsproblemer. Jeg vil i dette afsnit forsøge at tage kritiske briller på og se på nogle af problemerne ved borgerinddragelse. Jeg tager udgangspunkt i artiklen "Public deliberation, community capacity and neighbourhood dynamics", hvor forfatterne undersøger tre former for eksklusion, der kan forekomme i partiparticipatoriske, demokratiske processer. Jeg har valgt at inddrage denne kilde, da den tager højde for en række subtile eksklusionsmekanismer, med udgangspunkt i konkrete borgerinddragelsesforløb. Nogle af kritikpunkterne har jeg berørt sporadisk tidligere, men jeg mener dog at det er værd at beskrive disse eksklusionsmekanismer mere grundigt. Som nævnt identificeres der 3 grundlæggende former for eksklusion; strukturel, diskursiv og tilsigtet eksklusion.

Strukturel eksklusion

Agger og Larsen skelner mellem henholdsvis intern og ekstern eksklusion. Ekstern strukturel eksklusion har sit udgangspunkt i det empiriske faktum, at deltagelsesorienterede processer har tendens til at have en underrepræsentation af etniske minoriteter, af kvinder ift. mænd, af "arbejdere" ift. akademikere, og derudover sjældent inkluderer handicappede. (Agger og Larsen 2007) Den centrale pointe er, at nogle borgere har bedre muligheder, for at benytte sig af deltagelsesfora, end andre. De ekskluderede borgere kan f.eks. mangle ressourcer i form af politisk know-how, information, tid eller en forståelse af hvad, der kan lade sig gøre gennem deltagelsen. Hvor ekstern strukturel eksklusion henviser til borgernes mulighed for overhovedet at deltage, henviser intern strukturel eksklusion til borgerens mulighed for at komme til orde. Overordnet set kan man tale om at deltagelsesfora ofte er tilrettelagt med udgangspunkt i de privilegeredes ønsker for deltagelse. Et godt eksempel er, at man i socialt belastede kvarterer kun sjældent har en medborgerkultur, der fordrer aktive og interesserede individuelle aktører og borgere herfra derfor kan have vanskeligt ved at skulle indgå i en demokratisk mødekontekst.

Perspektivet i strukturel eksklusion er særligt interessant, idet der i høj grad kan ses lighedstegn ved denne beskrivelse af eksklusion, i forbindelse med konkrete borgerinddragelsesfora, og den eksklusion af unge i det politiske system, som jeg har arbejdet med i dette speciale. For de unge gælder det muligvis ikke at de er generelt ressourcetsvage, men dog i høj grad at de føler sig fremmedgjorte. Man må i den sammenhæng spørge sig selv om, i hvilket omfang eksklusionen i forbindelse med aktiv borgerinddragelse er større, end den man finder i forbindelse med det traditionelle, repræsentative system.

Et særligt problem, der knytter sig til netværksstyring er dog uigennemsigthed. Det må siges at være et problem at der eksisterer så mange forskelligartede fora for deltagelse, der har uklare og overlappende kompetencer. I en kommune af i dag eksisterer et uklart netværk af institutioner, rådgivende udvalg, partibaglande, embedsmænd, boligforeninger, lokale miljøgrupper mv. der på forskellig vis inddrages i politiske beslutninger. Når der ofte etableres nye forsøg med governance-modeller fører det ofte til at der opstår overlappende mandater, der absolut ikke bidrager til at gøre forvirringen mindre. Det er *"ikke længere den kommunale forvaltning på rådhuset, der driver de fleste lokale aktiviteter."* (Bogason 2001:186) Hvis der flyttes mere indflydelse til formelle lokalpolitiske organer som f.eks. lokalråd, kan der let komme til at opstå konflikter med lokale institutioner, der er vant til en høj grad af uafhængighed fra byrådet. (Bogason 2001) For borgere må denne uigennemsigthed også siges at kunne være en kilde til strukturel eksklusion.

Diskursiv eksklusion

Diskursiv eksklusion omhandler kommunikationens rolle i borgerinddragelse og de magtforhold, der knytter sig til artikulationen af planer og programmer, idet disse kan være præget af f.eks. teknisk sprog, der gør det vanskeligt for store grupper af borgere at deltage. Diskursiv eksklusion har dog også at gøre med hvilke kommunikationsformer, der opfattes som værende legitime. Således kan mange udtryksformer blive ekskluderet fra demokratiske fora, idet de ikke lever op til f.eks. rationelle kriterier for demokratisk debat. "In this way different forms of communication and knowledge such as emotional expressions or storytelling are often marginalised in favour of a sometimes competitive style of debating more based on reason." (Agger og Larsen 2007:5) Den sidstnævnte form for diskursiv eksklusion, er i dette speciales kontekst særligt relevant, idet det jo netop har vist sig at unges deltagelsesønsker i høj grad knytter sig til det uartikulerede og stemningsbaserede.

En anden form for diskursiv eksklusion, knytter sig til ønsket om at skabe konsensus i demokratiske fora. Dette ønske fører let til at planlæggere og facilitatorer fokuserer på de områder, hvor det er muligt at skabe enighed, og dermed ekskluderer en de mere marginale synspunkter, der afviger fra "den laveste fællesnævner". Dermed afskæres deltagerne fra reelt set at agere demokratisk, idet de præsenteres for en illusion om enighed i stedet for modstridende holdninger, der muligvis kunne få dem til at skifte mening (Agger og Larsen 2007, Fung 2007). Et lignende perspektiv, dog som en mere grundlæggende kritik af styringsnetværk, præsenteres af Sørensen og Torfing med udgangspunkt i den Belgiske professor Chantal Mouffe. Der er ifølge Mouffe tale om at sociale antagonismer elimineres fra det politiske rum og gøres illegitime, i et samfund, hvor en forestilling om dialog og pragmatisk problemløsning erstatter politisk kamp for frigørelse og social omfordeling. (Sørensen og Torfing 2005) Der efterlyses altså politiske kampe, der har samfundsforandrende kraft. Netværksstyring kan i denne sammenhæng ses som en del af den konfliktløse postpolitik, netop på grund af deres konsensuskabende karakter og effektivitet. (Sørensen og Torfing 2005)

Tilsluttet eksklusion

Tilsluttet eksklusion kan ses som et redskab, der anvendes til at reducere kompleksiteten i borgerinddragelsesprocesser, ved at udelukke bestemte . Således beskrives tilsluttet eksklusion som et middel til at få processer til at køre effektivt, samt til at undgå blokeringer i form af voldsomme konflikter eller endeløse konsensusøgende processer. (Agger og Larsen 2007) På den anden side knytter tilsluttet eksklusion sig oftest til magtfulde aktører, der i udgangspunktet ikke har en legitim baggrund for at ekskludere særlige grupper, perspektiver eller borgere. Her kan man måske med fordel vende tilbage til procespolitikeren, der ved at være valgt muligvis kan skabe et legitimt grundlag for tilsluttet eksklusion. Man kan omvendt frygte at man uden tilsluttet eksklusion ender i en situation, hvor både form og indhold er til diskussion hele tiden, hvor der ikke eksisterer regler eller styring af hvordan diskussioner skal tages, beslutninger skal træffes osv. Med andre ord, en proces helt uden rammer.

Agger og Larsen konkluderer at der altid vil forekomme eksklusion i borgerinddragelsesprocesser, og mener på den baggrund at man som planlægger, eller facilitator, af borgerinddragelsesprocesser bør indtænke eksklusion på forhånd i stedet for at fornægte at den eksisterer. De lægger da også vægt på at eksklusion kan bidrage positivt til projekter ved f.eks. at sikre en ikke-repræsenteret gruppe indflydelse på deres lokalområde. Det centrale budskab er dog hos forfatterne, at der kan og bør lægges mere vægt på design af borgerinddragelsesprocesser, så man i det mindste er bevidst om hvem, der ekskluderes.

6.0: Konklusion

Det er tydeligt at de deltagelsesrum, der findes i samfundet, ikke tilsvarende unges ønsker for samfundsmæssig deltagelse. Hierarkiske og repræsentative strukturer virker fremmedgørende for unge og indebærer at denne gruppe i endnu mindre grad end tidligere generationer indgår aktivt i partier, fagforeninger, brugerbestyrelser osv. Samtidig indebærer uafklarede, eller manglende, kompetencer og indflydelsesmuligheder, at unge afholder sig fra at indgå selv i mere åbne deltagelsesrum. Særligt problematisk i den sammenhæng er, at afstanden mellem den professionelle politik på den ene side og borgerdeltagelse og hverdagsmageri på den anden, er stigende. De nye deltagelsesformer, der er fulgt med netværksstyringsbølgen har hovedsageligt skabt muligheder for brugerdeltagelse. Kun i mindre grad, og her næsten udelukkende gennem repræsentation, er der blevet skabt nye muligheder for at påvirke politikens input-side.

Selv om unge ikke er interesserede i at deltage i eksisterende fora, lader det dog til at de generelt er oplyste og interesserede i, at indgå i demokratiske sammenhænge, hvis deres indsats "gør en forskel". Unges deltagelsesønsker knytter sig til aktive og identitetsskabende forløb, hvorigennem de kan bidrage til en konkret udvikling eller udviklingsproces. I projektforløbet Ungdomskultur.nu kunne jeg også med stor tydelighed se, at det var de aktive forløb hvor den enkelte kom til orde eller på anden måde aktivt kunne udtrykke sig, der fungerede. Hvis unge i højere grad skal inddrages i demokratiske processer må der arbejdes med både processernes form, en udvikling fra repræsentative til deltagelsesorienterede fora, og processernes kompetence, en udvikling fra diskussionsrum til beslutningsrum. Med beslutningsrum menes ikke nødvendigvis at der skal kunne tages en endelig beslutning af de deltagende, men at der i højere grad kommer fokus på at inddrage borgere i politikens input-side, samt at de deltagendes indsats tages seriøst og anvendes. Udfordringen i at skabe grundlag for et "senmoderne medborgerskab" knytter sig i høj grad til demokratiets design. Et er at skabe deltagelsesorienterede demokratiske fora, der lever op til tidens krav om hastighed, dynamik, mulighed for at mærke sig selv og se resultater. Noget helt andet er at give disse fora tilstrækkelig kompetence, så de bliver relevante at investere tid i for den enkelte borger. Det er centralt at der skabes rum for deltagelse på mange forskellige måder, så demokratisk deltagelse ikke reduceres, til udelukkende at dreje sig om den klassiske demokratiske samtale omkring et kaffebord. Det er vigtigt at deltagelsesrum designes, så de er tilgængelige, har klare formål, er synlige og giver deltagerne reelle handlemuligheder.

Netværksstyring lader til at være tidens styringsmedie, men det er centralt at denne gøres mere gennemsigtig og tilgængelig for borgerne. Jeg har i dette speciale identificeret tre deltagelsesrum, der i fællesskab har mulighed for at leve op til tidens krav om deltagelse og indflydelse. Lokalpolitiske fora, som lokaludvalg, lader til at skabe muligheder for omfattende borgerinddragelse. Særligt hvis der delegeres mere indflydelse til disse og politikerne i højere grad fokuserer på høring af borgerne. Idéen om en "procespolitiker", der i højere grad ser sin opgave som at facilitere dialog mellem borgerne, end at indgå i politiske forhandlinger, synes at kunne bidrage med mere end flere råd, høringer og bestyrelser kan. De to andre niveauer knytter sig henholdsvis til brugerstyring samt en styrkelse af den selviværksatte kultur hos borgerne gennem projektarbejder.

Som nævnt indledningsvis, er det dog temmelig naivt at forvente at der skabes omfattende forandringer i den demokratiske struktur i samfundet, udelukkende på baggrund af hvad borgerne ønsker. Der er naturligvis en lang række magtforhold der spiller ind og vanskeliggør processen. Hvis udviklingen skal startes fra oven, hvilket meget tyder på at den skal, er det under alle omstændigheder en særdeles langsommelig proces. Dertil kommer at demokratiske forandringsprocesser er forholdsvis skrøbelige størrelser, der meget let kan gå til grunde eller perverteres hvis ikke man er særdeles opmærksom på at designe deltagelsesrum, der passer til borgerne. Der foreligger derfor en stor udfordring for designerne af fremtidens demokrati.

7.0: Perspektivering

Debatten om demokrati i dag er i høj grad fokuseret omkring modsætningen til diktatur og totalitarisme. I meget mindre grad fokuseres der på demokratiets indhold, og hvordan folkestyret rent faktisk udvikles i takt med samfundets udvikling. Demokratiet inden for den nationalstatslige ramme står i dag over for store udfordringer. Samfundets sammenhængskraft lader til at formindskes i takt med at økonomisk globalisering udefra og uengagerede borgere indefra sætter demokratiet under pres. Jeg har i dette speciale arbejdet med hvordan, der kan (gen)skabes demokratisk engagement i Danmark, men i denne perspektivering vil jeg kort pege i retning af nogle af de centrale problemer, der knytter sig til globalisering.

"Staten er blevet berøvet sin engang så omfattende "totale" suverænitet, er som oftest trængt op i en krog uden alternative politiske valgmuligheder og påvirkes hele tiden af ydre kræfter snarere end af sine egne borgers demokratisk udtrykte præferencer." (Bauman2004:19) Nationalstaterne forstået som institutioner til demokratisk, politisk og moralsk kontrol er territorielt begrænsede i modsætning til den eksterritoriale kapital. Der ligger en central udfordring for demokratiet som idé i at udvikle systemer, der kan hamle op med de allerede globaliserede økonomiske kræfter.

Den største forfærdelighed ligger dog i afmægtiggørelsen af individet ift. verdenssamfundet. En del af *"tilskuerens ulykkelige situation er den forfærdende fornemmelse af, at verden hverken styres eller – så vidt man kan se – kan styres: Der er ikke noget guddommeligt forsyn, ingen skarpsindighed eller fornuft, ingen usynlig hånd til at banke lidt logik ind i den tilsyneladende absurditet og sikre en lykkelig afslutning på den nærmest uophørlige række af ulykker."* (Bauman 2004:34) Individualisme og globalisering er de to enheder, der kan karakterisere det største spændingsfelt mellem partikulære og universelle interesser. Der eksisterer dog, ifølge Bauman, selv mellem disse to yderpunkter en absolut sammenhæng. En uomgængelig gensidig afhængighed der indebærer et behov for fælles koordinering. *"Enten drager vi de rigtige konklusioner af vores globale gensidige afhængighed og udnytter den til bedste for alle, eller også vil den med vores stiltiende eller udtalte accept udvikle sig til en katastrofe, hvorefter der ikke vil være så forfærdelig mange mennesker tilbage til at opføre fordele og ulemper ved de stridende livsformer eller til at skændes om forskellene mellem civilisation og barbari."* (Bauman 2004:32) Denne kobling mellem individet og verden som helhed synes dog ikke at have store chancer i et politisk felt hvor borgerne ikke vil deltage og politikkerne ikke vil ændre på rammerne. Dertil kommer at den moralske afsky overfor verdens forfærdeligheder, der kunne skabe en verdensborgersolidaritet, camoufleres ved hjælp af de tekniske og økonomiske termer, der anvendes i offentligheden. *"Man kan ikke ønske andre mennesker fattigdom uden at føle sig moralsk anløben; men man kan ønske sig lavere skatter. Man kan ikke ønske, at en afrikansk hungersnød må vare ved, uden at hade sig selv; men man kan glæde sig over et generelt prisfald."* (Bauman 1988:128) Når globale uretfærdigheder udelukkende optræder som profitter, priser og kapitaloverførsler udviskes den ofte meget direkte sammenhæng mellem det individuelle forbrug, og globale økologiske og økonomiske kriser.

"Det giver sig selv, at en bilreklame, en biograf eller et krigsførende land for den sags skyld af profit- eller magtmæssige årsager har en interesse i at skjule deres motiver. De camouflerer sig som værende i sandhedens tjeneste; eksempelvis præsenteres det at købe en bil som et spørgsmål om frihed, mens der jo i virkeligheden kun er tale om at sælge en vare." (Eliasson i Engberg-Pedersen og Meyhoff 2004: 23)

Med andre ord kan man sige at borgerens evne til moralsk engagement sløves inden for den rationelle bureaukratiske orden, da der her er en efterhånden meget stor afstand, til handlingernes yderste konsekvenser. Om en mægtiggørelse af borgerne i det lokale vil føre til en højere grad af solidaritet med resten af verden er vanskeligt at sige. Under alle omstændigheder er det sikkert at de globale og lokale udfordringer for demokratiet er knyttet tæt sammen.

Litteraturliste

Agger, Annika og Larsen, Jacob Norvig (2007) *Public deliberation, community capacity and neighbourhood dynamics*. Ikke udgivet.

- Albæk, Morten, Hylleberg, Rasmus (2005): *Generation fucked up?*. Gyldendal:København
- Andersen, Vilmer og Gamdrup, Peter (1986): "Om problemformulering og projektarbejde" i *Videnskabsteori og metodelære*, red:Andersen, Heine, Samfundslitteratur:Frederiksberg. S 26-58
- Andersen, Jørgen Goul (2000) "Surveyundersøgelsen – demokrati fra neden" i *Hvad folket magter – demokrati, magt og afmagt*. Jurist og økonomforbundets forlag:København. S 21-25
- Andersen, Jørgen Goul, Andersen, Johannes og Torpe, Lars (2000) "konklusioner og perspektiver" i *Hvad folket magter – demokrati, magt og afmagt*. Jurist og økonomforbundets forlag:København. S 273-285
- Andersen, Jørgen Goul, Andersen, Johannes og Torpe, Lars (2000b) "Indledning – demokrati, magt og afmagt" i *Hvad folket magter – demokrati, magt og afmagt*. Jurist og økonomforbundets forlag:København. S 1-20
- Andersen, Johannes (2001) *Mellem hoved og krop – om ungdomskulturer*. Systime: Århus
- Andersen, Solveig L. (2008) *De unge er urbanitetens trøffelsvin*. Kånst 1/2008. S 24-27
- Arnstein, Sherry R. (1969) *A Ladder of Citizen Participation*, JAIP 35, Nr. 4, Juli 1969, S. 216-224
- Bang, Henrik og Sørensen, Eva (1999) "Hverdagsmagerne – en udfordring til demokratiet og samfundsforskningen" i *Den demokratiske udfordring*. Red: Andersen, Jørgen Goul et al. Hans Reizels forlag:København. S 92-113
- Bauman, Zygmunt (1988) *Frihed*, Hans Reitzels forlag:København
- Bauman, Zygmunt (2003) *Fællesskab – en søgen efter tryghed i en usikker verden*. Hans Reitzels forlag:København.
- Bay, Morten og Ralund, Julie S. (2006): *Generation netværk*. DR
- Beltoft, Doris mfl. (2006) *Ungdomspolitik i kommunerne*. Ungdomsringen.
- Bjerg, Peter og Frandsen, Martin (2008): *Ung by*. Citadel, marts 2008
- Bogason, Peter (2001) *Fragmenteret forvaltning*. Systime:Århus
- Breiler, Andréas og Michanek, Jonas (2005) *Idéagenten – en håndbog i idea management*, jyllands-postens forlag:København
- Bruun, Jens; Johansen, Jens og Allerup, Peter (2003): *Gymnasieungdommens politiske dannelse*, Danmarks pædagogiske universitets forlag:København.
- Bykilde, Gritt (2000) *Når unge udfordrer demokratiet*. Ungdomsforskning – unge og demokrati, dec. 2000, Center for ungdomsforskning
- Christensen, Søren, Kreiner, Kristian (2005) *Projektledeelse i løst koblede systemer – ledelse og læring i en ufuldkommen verden*. Jurist og økonomforbundets forlag:København
- Chrstrup, Henriette (1999): "Personalemøde i Nærvær – en opdagelsesrejse i mulighedsfeltet" i *Nærværskommunikation*, Red: Chrstrup, Henriette. Roskilde Universitetsforlag:Frederiksberg. S19-49
- Dansk Ungdoms Fællesråd (2007) *Analyse vedrørende unges holdninger til demokrati og valgret*. TNS Gallup. Ikke publiceret.
- De Bono, Edward (1986): *Tenk kreativt i lederskab*, Gyldendal: Oslo.
- De Bono, Edward (2000): *Six Thinking Hats*, Penguin:London
- Engberg-Pedersen, Anna og Meyhoff, Karsten Wind (2004) "Samtale 1 – dine omgivelser er mit nu i" *At se sig selv sanse, samtaler med Olafur Eliasson*, Informations forlag:København. – s. 13-42
- Fridberg, Torben, Koch-Nielsen, Inger og Henrikse, Lars Skov (2006) "Frivilligt Arbejde" i *Den frivillige sektor i danmark – omfang og betydning*. Red: Boje,Thomas P et al.Socialforskningsinstituttet:København. S 41-68
- Fung, Archon, Gastil, John, Levine, Peter (2005) "Future Directions for Public Deliberation" I *the Deliberative Democracy handbook*. Red: Gastil, John, Levine, Peter. Jossey-Bass:San Fransisco. S 271-289
- Fung, Archon (2007) *MInipublics: "Deliberative Designs and Their Consequences"* i *Can the people govern*. Red:Rosenberg, Shawn. Palgrave Macmillan:New York. S 159-182
- Grenny, Joseph, McMillan, Ron, Patterson, Kerry, Switzler, Al (2002) *Crucial conversations – tools for talking when stakes are high*. McGraw-Hill:USA
- Gundelach, Peter og Torpe, Lars (1999) "Befolkningens fornemmelse for demokrati: Foreninger, politisk engagement og demokratisk kultur" i *Den demokratiske udfordring*. Red: Andersen, Jørgen Goul et al. Hans Reizels forlag:København. S 70-91
- Habermas, Jürgen (1997) *Lærer vi af katastrofer?* Social Kritik – globalisering – civilsamfund – demokrati , nov. 1997. Red: Lihme, Benny. Selskabet til fremme af social debat:København. S 14-26

- Hammershøj, Lars Geer (2007): *Selvdannelse og socialitet, forsøg på en socialanalytisk samtidsdiagnose*. Danmarks pædagogiske universitets forlag:København.
- Jensen, Henrik (2002): *Ofrets århundrede*. Samlerens paperbacks:København
- Jessen, Carsten (2001) *simultane dialoger*. Udgivet i Ungdomsforskning – unge og medier (okt. 2001), Center for ungdomsforskning
- Jørgensen, Kresten Schultz (2002): *Homo Zapiens – mellemtider fra kulturrevolutionen*.Forlaget fremad:København
- Jørgensen, Stig (2001) *Demokrati – i fortid, nutid og fremtid*. Forlaget fremad:København
- Koch, Hal (1981): *Hvad er demokrati*, Gyldendal:København.
- Kommunernes Landsforening (2004) *Fremtidens Lokaldemokrati – inspiration til den lokale debat om demokrati og borgerinddragelse*.
- Korsgaard, Ove (2005):”Medborgerskab, identitet og demokratisk dannelse – en introduktion” i *Medborgerskab, identitet og demokratisk dannelse*. Red: Korsgaard,Ove. Danmarks Pædagogiske Universitets forlag:København. s. 5-11
- Korsgaard, Ove (2005):”Statsborgerskab, medborgerskab og identitet” i *Medborgerskab, identitet og demokratisk dannelse*. Red: Korsgaard, Ove. Danmarks Pædagogiske Universitets forlag:København. s. 11-31
- Københavns Kommune (2003) *Hverdagens demokrati – hvad siger Københavnerne*.
- Københavns kommune (2008) *Budgetforlig*
- Larsen, Øjvind (1997) Interview med *Zygmunt Bauman*. Social Kritik – globalisering – civilsamfund – demokrati, nov. 1997. Red: Lihme, Benny. Selskabet til fremme af social debat:København. S 6-14
- Lindgren, Mats; Lüthi, Bernhard og Fürth, Thomas (2005): *The Me We generation – what business and politics must know about the next generation*, Bookhouse publishing:Stockholm
- Loftager, Jørn (1999) ”Fungerer den politiske offentlighed” i *Den demokratiske udfordring*. Red: Andersen, Jørgen Goul et al. Hans Reizels forlag:København. S 13-30
- Mottelsson, Naja (2008) *Engagement – den demokratiske fordring*. Kånst 1/2008. S 21-23
- Mørck, Line L. (1998): *Fremtidens ungdomsskole*, Udviklingscenter for folkeoplysning og voksenundervisning.
- Riis, Rie Wellendorf (2007) *Der er sku da ikke plads til 20 perkere hjemme hos os*. Udgivet i Ungdomsforskning – unges rum, (apr 2007), Center for ungdomsforskning
- Schechner, Richard (2002): *Performance Studies*, Routledge:New York. – s. 188-225
- Schön, Donald A. (2001): *Den reflekterende praktiker. Hvordan professionelle tænker, når de arbejder*. Klim:århush.
- Skårhøj, Rie F. & Østergård, Søren (red) (2005) *Generation Happy*. Unitas forlag:Frederiksberg
- Sloam, James (2007) *Rebooting Democracy: Youth participation in Politics in the UK*, *Parliamentary Affairs* 60 (3). S 1-20
- Sørensen, Niels Ulrik (2001) *De unge antiglobalister*. Ungdomsforskning – unge og medier (okt. 2001), Center for ungdomsforskning
- Sørensen, Eva, Torfing, Jacob (2005) *Netværksstyring – fra government til governance*, Roskilde Universitetsforlag:Frederiksberg. S 11-34, 141-207
- Sørensen, Eva, Torfing, Jacob (2005b) *The democratic anchorage of governance networks*. Scandinavian political studies, vol 28 – no. 3, 2005.
- Sørensen, Jørn et al (2005) *Tænk tanken om nærdemokrati – redegørelse til indenrigs- og sundhedsministeren*.
- Tøgeby, Lise et al (1999) ”Den demokratiske udfordring” i *Den demokratiske udfordring*. Red: Andersen, Jørgen Goul et al. Hans Reizels forlag:København. S 7-11
- Torpe, Lars (2000) ”Politisk tolerance – om ytringsfrihed i teori og praksis” i *Hvad folket magter – demokrati, magt og afmagt*. Jurist og økonomforbundets forlag:København. S 219-236
- Tufte, Birgitte (2005) *Når unge går på nettet*. Ungdomsforskning – unge og internettet (juni. 2005), Center for ungdomsforskning.
- Undervisningsministeriet (2008): *Demokratikanon*. Undervisningsministeriet og Udvalget til udarbejdelse af en demokratikanon
- Ziehe, Thomas (1989): *Ambivalenser og mangfoldighed*, forlaget politisk revy:København – s. 11-37
- Ziehe, Thomas (1997) *Individualisering som det kulturelt forandrede selvforhold*.Social Kritik – globalisering – civilsamfund – demokrati, nov. 1997. Red: Lihme, Benny. Selskabet til fremme af social debat:København. S 129-136
- Ziehe, Thomas (2004): *Øer af intensitet i et hav af rutine*, forlaget politisk revy:København

Internetkilder

Internetkilde1: 8/6-08

<http://www.folketinget.dk/default.asp?id={B1C3F6E1-1CE7-4264-819A-754316B570E1}>

Internetkilde 2: 19/6-08

<http://politiken.dk/system/topicRoot/Ungdomshuset/>

Internetkilde 3: 19/6-08

<http://politiken.dk/system/topicRoot/Ungdomshuset/>

Internetkilde 4: 19/6-08

<http://www.visionogpraxis.dk/workshops.asp?id=12>

Internetkilde 5: 19/6-08

<http://creatingminds.org/tools/brainwriting.htm>

Internetkilde 6: 19/6-08

<http://www.openspace.dk/pages/hvad.html>

Internetkilde 7: 19/6-08

<http://da.wikipedia.org/wiki/SWOT-analyse>

Internetkilde 8: 19/6-08

www.noochi.com

Internetkilde 9: 17/8-08

<http://pub.uvm.dk/2002/nkr/dokumentationsrapport/4.html>

Internetkilde 10: 16/9-08

<http://www.br.kk.dk/upload/politik%20og%20demokrati/oekonomi%20og%20budget/budget2008/microsoft%20word%20-%20endelig%20aftaletekst%20d%2021%20september%202007%20iii.pdf>

Internetkilde 11: 28/7-08

<http://www.ritt.dk/images/stories/Dokumenter/ungdomspolitik.pdf>

Internetkilde 12: 28/7-08

http://www.ritt.dk/index.php?option=com_content&task=view&id=702&Itemid=158

Internetkilde 13: 8/6-08

<http://www.folketinget.dk/default.asp?id={B1C3F6E1-1CE7-4264-819A-754316B570E1}>

Bilag 1

Projektbeskrivelse

Resumé

I oktober 2007 afholdes "Operation Hjernestorm" – en demokratifestival, der har til formål at give Københavns ungdomspolitik en saltvandsindsprøjtning. Arrangementet kører over tre dage med udstillinger, workshops, debatter samt konkret idé- og projektudvikling.

Operation Hjernestorm vil sætte fokus på den Københavnske ungdomspolitik og hvordan man kan skabe rum for reel medindflydelse til unge på de beslutninger der berører dem. Målet med arrangementet er at starte en fortløbende dialog og et forpligtende samarbejde mellem Københavns borgerrepræsentation og byens unge. Midlerne er workshops, samarbejde og opstart af en række projekter og eksperimenter med indflydelse og ansvar.

Projektet er blevet iværksat fra ungdomskulturhuset Kraftverket. Her afholdes i foråret 2007 en række mindre arrangementer hvor et bredt udsnit af københavns unge i fællesskab forsøger at finde frem til gode idéer og konkrete løsninger for ungdomspolitikken i København.

Operation Hjernestorm handler om at skabe en ungdomspolitik af og for unge.

Baggrund

Meget tyder på at unges ønsker for demokratisk deltagelse har ændret sig væsentligt fra tidligere generationers i takt med at en række vilkår stiller helt nye krav til samfundets omstillingsparathed. De unge fravælger de traditionelle arenaer for demokratisk deltagelse og forlader de store folkelige bevægelser.

Det er ikke ensbetydende med at unge er dumme eller uengagerede, tværtimod. Unges ønsker for deltagelse har forandret sig væsentligt og i den kontekst savner unge indgangsvinkler til at agere politisk. Alt tyder på at der skal nye deltagelsesformer til for at engagere unge. En stor udfordring, men også en mulighed for at skabe idéer og metoder til hvordan nærdemokratiet kan fornyes og åbnes op for fremtidige generationer. Er der nogen der ved hvad det kræver, er det de unge selv.

Vi synes desværre at se en overordnet udvikling hvor unge fremmedgøres fra demokratisk deltagelse. Kun enkelte "ekspert-unge" i elevbevægelsen, foreningslivet og de ungdomspolitiske partier synes at ville engagere sig i formelle politiske spørgsmål og processer. Hertil kommer at ungdomspolitikken i København har været stort set død siden ungdomskommuneforsøgene* 1998-2000. Der er rigtignok blevet iværksat en række arrangementer for unge, men det kniber når det kommer til medindflydelse og længerevarige forløb med aktiv inddragelse. Der er et overdrevent fokus på de læringsmæssige aspekter af ungdomspolitikken, mens indflydelsesdelen har været forsvindende lille. Når både indhold og form er voksendefineret vælger de fleste unge deltagelsen fra og dialogen forsvinder.

Tankerne bag "Operation Hjernestorm" er efterhånden gamle. Vi har i længere tid fra Kraftverket ønsket at bidrage til nytænkning på det ungdomspolitiske område og projektet har da også været undervejs i lang tid. Det er dog kun blevet mere aktuelt at arbejde med ungdomspolitik i København med den seneste udvikling taget i betragtning. Der er i den grad behov for dialog og konstruktive udveje af den konflikt der har domineret debatten siden lukningen af ungdomshuset på Jagtvej 69.

* hvor der fra offentlig side blev iværksat storstilede initiativer, der skulle gøre opmærksom på og give mulighed for deltagelse i beslutningsprocesser for unge.

Ungdomspolitikken i København skal udformes af unge. Det er unge der skal definere hvad der vil gøre det lettere, sjovere og bedre at være ung i kommunen. Der skal gives plads til at unge får mere indflydelse og ansvar for de ting, der vedrører dem. Vi har derfor taget udfordringen op 10 år efter "13:24 konferencen*" og vil skabe et mødested, hvor dialogen foregår på mange niveauer og gennem mange medier. Vi vil genskabe opmærksomheden på unges ønsker blandt lokalpolitikere i København og skabe nye muligheder for deltagelse, samarbejde og aktivt medborgerskab for unge i København fremover. Vi vil gennem dette projekt etablere en dialog mellem unge og det politiske system og skabe grundlag for at der lyttes til unge og deres holdninger tages alvorligt.

* 13:24 – konference i København. En indledende øvelse til ungdomskommuneforsøget hvor man forsøgte at samle en bred repræsentation af byens unge til debat om fremtidens ungdomsliv i København.

Idé og Formål

Bag Operation Hjernestorm ligger et udtalt ønske om at gøre København til en mere dynamisk by hvor der er bedre muligheder for at virkeliggøre visioner og drømme gennem netværk og samarbejde. Vi vil sætte København på verdenskortet som en by hvor ungdommen bliver hørt og taget med på råd når der planlægges for fremtiden. En by hvor ungdomskultur bliver set som et aktiv og et udviklingspotentiale for byens udvikling.

Vi ønsker at skabe et projekt og arrangement, der henvender sig bredt til og inddrager unge fra mange samfundslag og miljøer. Med operation Hjernestorm vil vi sende et positivt budskab om demokrati, kreativitet, tolerance og muligheder fra unge til unge og for alvor sætte diskussioner om unges ønsker på dagsordenen igen i København. Vi ønsker at etablere et møde mellem kulturer og grupperinger til en neutral arena, hvor man i fællesskab arbejder på at skabe bedre vilkår for unge i København.

København bør som landets hovedstad gå forrest når det kommer til at eksperimentere med deltagelsesformer og borgerinddragelse. Centralt for os er det også at tydeliggøre de kvaliteter et sprudlende ungt vækstlag bidrager med i en storby som København. Vi vil give ungdomspolitikken i København en saltvandsindsprøjtning.

Vores målsætninger med operation Hjernestorm er at:

- Synliggøre hvilke muligheder og tilbud der eksisterer i København
- Skabe mulighed for etablering af flere fristeder for unge i København
- Skabe dialog om fremtidens ungdomspolitik i København

Muligheder

Der eksisterer allerede en række muligheder for at udfolde sit ungdomsliv i Københavns kommune. Mange unge har dog svært ved at gennemskue junglen af tilbud. Vi ser et vigtigt fokusområde i at gøre det mere tilgængeligt for Københavns unge:

- at iværksætte og gennemføre egne projekter med støtte fra kommunale fonde.
- at arbejde i foreningsregi.
- at få overblik over hvilke tilbud der eksisterer på græsrodsniveau.

Fristeder/frirum

Et overordnet mål med arrangementet er at skabe rum for flere brugerstyrede fristeder for unge i København. Vi vil arbejde med de allerede eksisterende og tidligere modeller som udgangspunkt for at skabe visionære koncepter for flere nye fristeder samt arbejde med muligheder for finansiering af aktiviteter, inventar og udvikling i samarbejde med forskellige partnere. Ønsket er overordnet at udvikle modeller, der på sigt gør det muligt at skabe og udvikle mange flere frirum for unge i København.

Fremtidens ungdomspolitik

Vi ønsker at skabe grundlag for at arbejdet med en overordnet ungdomspolitik af og for unge kan genoptages i Københavns kommune. For os er det særligt vigtigt at der tages højde for at ungdomspolitik kan foregå på mange niveauer og at der bliver givet plads til så mange forskelligartede tilgange som muligt. Der er mange muligheder for fremtidigt arbejde med ungdomspolitik, f.eks. i forbindelse med etableringen af lokaludvalg i Københavns bydele. Vi vil med Hjernestorm skabe rum for en kontinuerlig dialog mellem unge og politikere.

Forløb

Operation hjernestorm er et stort projekt. Det er baseret på omfattende research af både unges ønsker, de muligheder der foreligger og den politiske vilje til at arbejde med ungdomspolitik. Projektets fokus er festivalen i oktober og den efterfølgende udvikling af Københavns ungdomspolitik, hvor forberedelserne er til for inspiration, networking og research.

Forberedelser

Et projekt som operation hjernestorm kræver omfattende forberedelser og vi er i fuld gang med det indledende arbejde.

Vi har etableret kontakt til lokalpolitikere, der arbejder med børne/unge området i København og hidtil kun fået positiv feedback på projektet og der er stor velvilje for at skabe åbninger til eksperimenter med ungdomsdemokrati. Vi arbejder sideløbende med at etablere samarbejder med relevante organisationer, projektgrupper mv.^{*}, der på forskellig vis vil indgå i projektet.

Som et tredje ben i forberedelserne afholder vi i løbet af foråret en række idé- og projektudviklingsarrangementer, der griber den københavnske ungdomspolitik an fra forskellige vinkler. Med udgangspunkt i vores erfaringer fra disse arrangementer vil vi udarbejde materialer, der kan anvendes som inspiration til festivalen i efteråret.

Vi er i skrivende stund i fuld gang med at forberede arrangementet hjernestorm # 3[†] hvor målet er at udarbejde et idékatalog over muligheder for etablering og udvikling af nye fristeder til unge i København. Til Hjernestorm # 2[‡] arbejdede vi i workshops med at bruge positive erfaringer fra tidligere og nuværende fristeder til at skabe visioner for fremtidens København. Hjernestorm # 4 og # 5 vil blive afholdt i maj og juni måned og vil på lignende måder arbejde med ungdomspolitiske temaer. I forårets arrangementer forsøger vi at kombinere snakke om kortsigtede, konkrete projekter og hvordan de kan realiseres med diskussioner af fremtidens ungdomspolitik og de længere processer det kræver at få indflydelse.

^{*} Se afsnit om samarbejde.

[†] Arrangementet afholdes d. 25 april i ungdomskulturhuset Kraftverket.

[‡] Hjernestorm 2 blev afholdt d. 28 marts. Hjernestorm #1 blev afholdt d. 13 januar og fokuserede på udvikling af 3 konkrete projekter gennem en aften med workshops og musik.

Festivalen/konferencen "operation Hjernestorm"

Hovedarrangementet vil blive afholdt på spillestedet Vega over tre dage (onsdag, torsdag, fredag) i oktober 2007. I løbet af dagene ønsker vi dels at arbejde med udvikling af ungdomspolitikken i København, dels at skabe rum for at unge kan mødes, udveksle idéer og erfaringer samt iværksætte nye initiativer.

Under hele forløbet vil der blive gennemført programlagte debatter, oplæg, workshops og performances af og for unge. I store træk ser programmet ud som følger:

Dag 1 : Fernisering

(fokus på kunst, projekter og ung kultur)

Dag 2 : Debatter og workshops

(fokus på ungdomsindflydelse, ungdomsråd og fristeder)

Dag 3 : Grounding

(fokus på den videre dialog og fest)

I tillæg til det faste program vil vi etablere områder hvor deltagerne har mulighed for at inddgå i mere spontane forløb og åbne værksteder. Disse skal skabe rum for mere uformelle aktiviteter og give frihed til arbejde med det der synes interessant i øjeblikket.

- et informationsområde, hvor man udover at blive guidet gennem mulighederne til arrangementet vil kunne få information om de tilbud til og muligheder for unge der eksisterer i København.
- et kunstområde, hvor der kan fremvises og arbejdes med unge kunstprojekter. Videoinstallationer, fællesmalerier og fotoudstillinger er nogle få idéer til elementer, der vil bidrage til at gøre arrangementet mere interessant.
- en projektcafé, hvor projektgrupper kan fremvise deres idéer eller evalueringer og der kan arbejdes med konkrete projekter og initiativer eller helt nye tanker og visioner

Et stort hold af facilitatorer og ressourcepersoner vil være til stede under hele forløbet. Disse skal være i stand til at støtte de deltagende unge på mange forskellige niveauer og spiller derfor en central rolle for arrangementet da de vil indgå i både de programlagte aktiviteter og være til rådighed i projektcaféen.

Opfølgning

Det er centralt for os at der bliver fulgt op på Operation Hjernestorm så de idéer og visioner der er blevet skabt af de unge ikke bliver gemt væk eller glemt. Vi ønsker derfor at forankre projektet i ungdomskulturhuset Kraftverket og derfra arbejde for at udvikle ungdomspolitikken og unges muligheder for udfoldelse og selvstyring i København.

Vi vil henholdsvis to, fire og seks måneder efter arrangementet afholde opfølgende arrangementer hvor vi samler op på de projekter og initiativer der er blevet opstartet i forbindelse med Hjernestorm. Arrangementerne vil blive organiserede som workshops hvor vi vil arbejde med videre udvikling af ungdomspolitikken i København samt den politiske og forvaltningsmæssige forankring af denne.

Oplevelsen

Gæster til Operation Hjernestorm vil kunne deltage på mange niveauer. Vores intention er at skabe et rum hvor det er gæsterne selv der vælger hvad de vil deltage i ud fra en række inspirerende aktiviteter, åbne workshops og forskelligartede muligheder for deltagelse. Det er centralt for os at arrangementet overordnet opfordrer til aktiv stillingtagen og skaber mulighed for at deltagerne kan udtrykke sig gennem mange forskellig medier.

Under arrangementet være mulighed for at:

- Se på ung kunst og performances
- Lytte til musik og oplæg
- Deltage i konkurrencer
- Starte projekter
- Udvikle idéer
- Snakke om løst og fast
- Arbejde med Københavns kommunes ungdomspolitik
- Promovere initiativer
- Debattere
- Snakke med ressourcepersoner
- Udfolde sig kunstnerisk
- Snakke med unge fra andre subkulturer (menneskebibliotek og lign.)

Gæster skal når de går fra arrangementet have en oplevelse af at de ikke "fik set det hele".

Sjov og alvor

Fokus til arrangementet er at arbejde med ungdomspolitik i Københavns kommune i bred forstand. Udvikling af et fremtidigt grundlag for inddragelse af unge og videreudvikling af ungdomspolitikken er det primære formål. Arrangementet skal være underholdende og festligt, men er lagt på hverdage så det ikke bliver "en tur i byen". Man kan vælge at deltage en enkelt dag eller indgå i arrangementet i de fulde tre dage alt efter engagement, interesse og tid.

Overordnet set skal arrangementet skabe mulighed for nye oplevelser med nye mennesker og nye perspektiver på hvad der kan lade sig gøre som ung i København. Det vil være muligt at indgå i mere eller mindre forpligtende fællesskaber alt efter hvad man har lyst til og mulighed for.

Organisering

Operation Hjernestorm vil hovedsageligt blive drevet af frivillige kræfter. Vi vil samle interesserede unge, initiativer og projektgrupper dels gennem vores arrangementer i foråret, dels gennem samarbejde med forskellige organisationer og initiativer.

Fra Kraftverket varetager vi den overordnede koordinering og logistiske planlægning af arrangementet. Vi har herfra mange års erfaring med inddragelse af unge i demokratiske udviklingsprocesser og den konkrete involvering af deltagerne er et område vi fokuserer meget på i vores planlægning.

Arrangementets enkelte dele – udstillinger, performances, debatter og projektoplæg vil blive skabt af og med unge. Det er centralt for os at unge fra mange forskellige kulturer og miljøer deltager aktivt i at udvikle arrangementet da det giver bedre muligheder for at skabe en bredt funderet politik for unge med udgangspunkt i de tanker der skabes på dagen. Mellem 50 og 100 unge i alt vil deltage aktivt i udviklingen af arrangementet, dets dele og selve afholdelsen.

Samarbejdspartnere

Vi har på nuværende tidspunkt haft kontakt med en række aktører i det ungdomspolitiske felt og har fået meget positiv respons på idéen og dens potentialer. Vi søger selvfølgelig stadig efter flere samarbejdsmuligheder i både formelle og uformelle sammenhænge.

- **Borgerrepræsentationen**

Det er centralt for projektets potentiale at kommunens politikere bidrager aktivt til arrangementet ved aktivt at lytte til de unges idéer og er aktive i at skabe rammer om den fremtidige ungdomspolitik.

- **Forvaltningerne**

For at sikre en kommende ungdomspolitiks overlevelsesmuligheder er vi gået i gang med at kortlægge de områder i den kommunale forvaltning, der er interessante i forbindelse med unges ønsker for København. Vi vil inddrage en række personer fra disse områder til festivalen i oktober til dialog med unge om muligheder og begrænsninger.

- **Foreninger og initiativer**

Vi har kontakt til (og vil opsøge flere) en række foreninger, projektgrupper og initiativer af og for unge der er aktive i København. Vi vil gennem folkeoplysningssekretariatet opsøge de etablerede foreninger, mens mere løst organiserede grupper vil blive opstøvet gennem forskellige netværk.

- **Kreative uddannelsesinstitutioner**

I forbindelse med arrangementet i oktober vil vi tage kontakt til en række kreative uddannelsesinstitutioner for at få bidrag til og aktive deltager i forbindelse med indretning, udtryk osv.

- **Elevbevægelsen**

Vi vil inddrage uddannelsespolitiske ungdomsorganisationer som ressourcegrupper og oplægsholdere når det kommer til mulige fokusområder for fremtidigt arbejde med ungdomspolitikken i København.

- **DUF**

Vi ønsker at inddrage ressourcepersoner fra Dansk ungdoms fællesråd i forbindelse med debatter og workshops til festivalen i Oktober.

- **NAU-net**

Netværket af ungdomsråd vil blive inddraget i forbindelse med arbejdet med at etablere ungdomsråd i de københavnske bydele.

Markedsføring og målgruppe

Der er flere målgrupper for Operation Hjernestorm. Målgruppen er bredt funderet og vi vil i vores markedsføring fokusere på muligheden for at få indflydelse og selv at skabe rammer for hvordan en politik af og for unge skal se ud.

Deltagere (altså de unge der aktivt vil yde et bidrag til projektet inden og under arrangementet i oktober) vil vi hovedsageligt finde frem til gennem de tidligere nævnte samarbejdspartnere. Vi vil derudover gennem de mindre forårsarrangementer samle en gruppe, der ønsker at bidrage i forbindelse med indholdet i debatter og workshops.

Gæster (altså de unge, der først inddrages til selve arrangementet) vil blive inddraget gennem en række forskellige medier og tilgange. Først og fremmest ønsker vi at markedsføre Hjernestorm gennem de netværk, der allerede eksisterer for unge på mange områder – altså gennem vores samarbejdspartnere. Vi vil være aktive på skoler og institutioner med plakater, oplæg og kontakt til lærere, elevrepræsentanter mv. Arrangementet vil blive præsenteret online på vores egen hjemmeside og gennem en række communities for unge.

Derudover vil vi selvfølgelig være ude med kreative plakater og flyers i månederne op til arrangementet og umiddelbart efter skoleferien iværksætte en række konkurrencer, hvor oplæggene vil fungere som debatindlæg eller inspiration til selve arrangementet. Til festivalen arbejder vi på at få deltagelse fra en række mere eller mindre kendte kunstnere og offentlige personligheder, der også vil kunne bidrage til at tiltrække deltagere. Vi forestiller os at et sted mellem 2000 og 4000 unge vil indgå i arrangementet over de tre dage.

Medier og samarbejde

Trykte medier Vi ønsker at etablere et samarbejde med en større avis i forbindelse med arrangementet i oktober. Vi forestiller os at man f.eks. kan udgive en særudgave af avisen med udgangspunkt i aktiviteterne eller at man op til arrangementet kan afsætte spaltepads til unge, der har noget på hjerte. Derudover ønsker vi at etablere samarbejder med forskelligartede magasiner der har unge som målgruppe. Vi vil undersøge muligheden for én eller flere dage at få sendetid i en af de landsdækkende kanalers aftenprogrammer. Optimalt er det hvis vi kan få dækket alle tre dage.

Evaluering

Vi vil udarbejde forskellige materialer med udgangspunkt i de processer vi har deltaget i og faciliteteret undervejs i forløbet. Dels ønsker vi at udarbejde en opsamling på de ønsker, idéer og visioner der er blevet bragt på banen af deltagerne, dels en rapport om unges levevilkår og perspektiver på unge og medborgerskab i fremtidens demokrati.

Under selve festivalen er det for os vigtigt at dokumentere forløbet og få så mange perspektiver på ungdomslivet i København som muligt. Derfor vil vi skabe muligheder for at gæster kan udtrykke sig gennem forskellige medier og tilgange – gennem spørgeskemaer, videobokse, online afstemninger og debatter mv.

Efter arrangementet vil vi fokusere på at evaluere på vores egen proces i samarbejde med de projektgrupper, kunstnere, performere mm. der har deltaget i planlægning, udvikling og afvikling af projektet. Videre vil deltagere også have mulighed for at kommentere arrangementet undervejs og via en hjemmeside bagefter.

Centralt står det at der også efter projektets afslutning vil blive arbejdet med at samle og analysere den viden vi har fået om unge og deres ønsker for demokratiet. Dette gøres gennem en omfattende teoretisk og empirisk afrapportering om de barrierer der eksisterer for demokratisk deltagelse blandt unge i Danmark. Denne rapport vil være udformet som et speciale i socialvidenskab og performance-design fra Roskilde Universitetscenter.

Budget

Vi forestiller os (jf. Nedenstående budget) at Operation Hjernestorm finansieres gennem en række offentlige og private fonde. Udgifterne i nedenstående budget er udelukkende knyttet til festivalen i oktober.

Udgifter

Leje af lokaler	90.000,-
Markedsføring	50.000,-
Materialer (til kunstnere og udsmykning)	30.000,-
Materialer (print og papirsager)	20.000,-
Aflønning af oplægsholdere mv.	35.000,-
Transport	30.000,-
Legater/præmier	40.000,-
Revision	5.000,-
<u>I alt</u>	<u>300.000,-</u>

Indtægter

DUF – initiativstøtten	100.000,-
Lokalkulturpuljen	60.000,-
Roskilde-fonden	45.000,-
Cirius	35.000,-
Danske banks initiativpulje	30.000,-
Tuborg	30.000,-
<u>I alt</u>	<u>300.000,-</u>

Bilag 2

Idékatalog

Idekatalog v. 1.03

Baggrund

I foråret 2007 afholdt vi en række workshops om ungdomspolitik og fristeder for unge i København. Målet med hvert arrangement var gennem en 3 timers workshop, at udvikle visioner for og idéer til ungdomspolitikken i København, med særligt fokus på fristeder.

Til hjernestorm #2 samlede vi mellem 25 og 30 unge i ungdomskulturhuset Kraftwerket. Udgangspunktet for arrangementet var, at deltagerne skulle arbejde med succeshistorier og gode erfaringer med eksisterende eller forhenværende fristeder og ud fra disse skabe visioner for Københavns fremtid. Resultatet af hjernestorm #2 var 4 plancher, som deltagerne i grupper udarbejdede. På disse blev de bedt om i stikordsform at definere 10 ønsker for fremtidens København og 10 ønsker for fremtidige fristeder for unge.

Til Hjernestorm #3 deltog ca. 15 unge. Her snakkede vi om det idékatalogs-udkast, der blev skrevet i perioden mellem hjernestorm #2 og #3 og brainstormede over idéer til fremtidens København. Derudover skrev deltagerne hver en succeshistorie fra deres erfaringer med ungdomskultur og fristeder for unge ned.

Hjernestorm #4 blev brugt til udvikling af de konkrete idéer der blev skabt til arrangementet før. Deltagerne arbejdede i grupper på 3 med konkrete scenarier for hvordan nye modeller for fristeder i København skulle se ud. Der deltog ca. 15 unge i arrangementet.

Dette oplæg er blevet skabt på baggrund af resultaterne fra forårets hjernestorms-arrangementer.

Drømme for fremtidens København

Accept

Vi vil som unge have plads til at udfolde sig og udfordre de rammer omgivelserne sætter for vores tilværelser. Vi ønsker os en accept af at unge kan have andre ønsker for livet og andre behov end tidligere generationer. Vi ønsker os et samfund hvor man tør de unge og lader os eksperimentere med demokrati og demokratiske processer, så de ikke bliver så tunge, tidskrævende og bureaukratiske.

Der sker noget i København for tiden. Der er en høj grad af aktivitet, energi og glæde ved at være igang. Det er vigtigt at den energi der er opblomstret blandt unge det seneste år ikke bliver glemt eller gemt væk, men derimod givet aktive udfoldelsesmuligheder og at København favner sin ungdom.

Indflydelse

Unge bør have indflydelse på de områder af kommunalpolitikken der vedrører unges tilværelser i byen. Vi er trods alt dem, der ved mest om hvad det vil sige at være ung i København. Derfor er det vigtigt at der bliver etableret en dialog mellem borgerrepræsentationen og byens unge så det bliver muligt at tage de bedst mulige beslutninger.

Vi ønsker en ungdomspolitik der udformes af unge, der gør noget med og for andre unge. Det er unge selv, der skal definere hvad der vil gøre det lettere, sjovere og bedre at være ung i kommunen.

Plads

Der er langt fra frirum nok for unge i dagens København. Der er akut brug for flere og forskellige fristeder hvor unge selv kan bestemme over rammerne. Et ungdomshus knyttet til hver bydel ville give nye muligheder for at skabe dialog mellem politikere og unge og ville skabe rammer om mere livlige og aktive bydele.

Muligheder

Der er 2 overordnede ønsker, der dominerer visionerne for ungdomsliv i København.

- Steder at være, der ikke er voksen- eller pædagogstyrede hvor man kan hænge ud, have et socialt liv, holde fester og koncerter mv.
- Steder, hvor det er muligt at arbejde med egne initiativer, projekter og idéer. Der skal i fremtidens København være plads til både de unge, der "bare" vil have et sted at være hvor det er dem selv der har ansvaret og til de unge, der vil arbejde med kreative projekter. Idéen er ikke nødvendigvis at skabe to forskellige typer af fristeder. Der er blevet talt om en lang række af hybrider og blandinger af de to.

Visioner for fristeder

Lokalerne skal være tomme

Det er centralt for de unge i operation hjernestorm at nye fristeder og ungdomshuse skal være tomme i udgangspunktet, så det er brugerne selv der definerer deres indhold. Følelsen af ejerskab over stedet bliver langt større når man selv har været med til at bygge det op og muligheden for at forandre og udvikle rum og faciliteter er en god måde at holde et sted livligt på. Det er også vigtigt at indholdet kan blive genskabt efterhånden som nye brugere kommer til og gamle falder fra.

Det er de unge selv der skal definere indhold og styreform i fremtidens fristeder. Der skal besluttet så få ting som muligt om et givent fristed inden brugerne flytter ind – demokratiet skal altså også være nulstillet når brugerne kommer.

Brugerstyring og frihed

Det er et gennemgående træk at unge selv vil bestemme over deres fristeder, hvordan de skal se ud, hvad de skal indeholde og hvordan de skal bestyres. Det er vigtigt at der er plads til at alle kan blive hørt og at ingen bliver udelukket fra fællesskaberne – med andre ord at stederne holdes åbne for nyttilkomne og modvirker fastgroede magtstrukturer.

Når man selv har ansvar for og indflydelse på sit fristed passer man bedre på det. Der opstår en følelse af ejerskab i et hus hvor det er dem, der bruger stedet der definerer rammerne. Det er vigtigt at der er plads til at eksperimentere med den demokratiske organisering i fremtidige ungdomshuse – at brugerne selv kan udfordre og genskabe demokratiet så det passer til de vilkår det eksisterer for. På den måde opnår man et mere direkte og smidigt demokrati, der i høj grad appellerer til unge.

Muligheder

Den fysiske forankring af ungdomspolitikken i ungdomshuse skaber grundlag for at der kan være kort fra idé til handling - en idé kan skabes og potentielt iværksættes samme dag. De færreste unge har overskud til at planlægge projekter et halvt år ud i fremtiden (og da slet ikke deres første projekt) og ofte dør gode initiativer i bureaukrati og lange møder.

Åbenhed og Samarbejde

Det er centralt at fremtidens fristeder holdes åbne for nye inputs og nye mennesker. Hele københavns ungdom skal føle sig velkomne. Samtidig er det dog vigtigt at der i husene er mulighed for at etablere en selvstændig kultur og et fællesskab hvor man stoler på hinanden og kan fungere sammen.

Det er videre vigtigt at der bliver etableret samarbejder mellem fremtidens fristeder så der kan udveksles erfaringer og tages ved lære af hinandens oplevelser.

Succeshistorier

Deltagerne til hjernestorm #3 fik under workshopen 15 minutter til at nedskrive en succeshistorie, der på en eller anden måde var knyttet til ungdomspolitisk aktivitet eller ungdoms-fristeder. Dette dokument er det uredigerede resultat.

Det første sted, hvor tøjmærker ikke betød noget.
 Det var fint nok du var som du var du fik dine venner pga. det.
 Et sted hvor der bliver lyttet på alle, så der bliver plads til alle.
 Der er ingen vold eller stoffer.
 Dr. Hansen.

Folkets hus opblomstring i disse tider hvor vrede og frustration rusker op i vores sløvede ungdom og sparker aktivistgrupper igang.

Spektakel14 foreningskælder. Fladt struktureret forening, der fungerer på basisdemokrati med mandagsmøde som øverste myndighed.

A-huset. Den unde udlejer bygger om
 Fragtmandshallerne
 Atelierer og øvelokaler i brokvartererne, der er revet ned.

Succes og hep-hey historie

Århus kommune nægter at give pladsen til frirum. Derfor skabte en bred gruppe mennesker det på egen hånd i en tom bygning i Mejlgade 37 i maj måned '06, gennem en besættelse. I de tomme lokaler åbnede vi op for den del af kulturen ingen andre ville huse.

Her gav vi plads til den musik, der manglede en scene, til nye tanker, der nu kunne isges højt og til en politisk kamp og drøm, der længe havde manglet grobund. Men også til ét af de stærkeste fællesskaber byggende på accept og tolerance.

I løbet af den tid hvor huset blev holdt, bevægede mange forskellige eksistenser sig bag de besatte mure – alle på lige fod og samme præmisser. Her kunne man dele frustrationer og visioner – opture og nedture. Her stod de involverede sammen socialt og politisk og også skulder ved skulder, da huset blev ryddet.

I Mejlgade blev et fristed skabt og revet itu igen. Selvom huset fik en ende, varede ånden ved. Der blev dannet venskaber for livet, horisonter blev udvidet og mennesker blev klogere. Hvis jeg kunne gøre det hele igen, ville jeg intet ændre.

Mejlgades sjælde viste større accept end nogen jeg før havde mødt. Det styrkede et netværk og fællesskab, de enkelte involverede og min tro på mig selv, mennesker og den overordnede sag. Julie, Århus

Sidste gang jeg var i København skulle jeg til fest inde på det fri gymnasium sammen med en kammerat, men blev ikke lukket ind på grund af at det var privat. Da min kammerat gik ind vidste jeg ikke hvad jeg skulle og blev vist ned til folkets hust hvor jeg ikke kendte nogen. Sad først selv lidt og hang, men faldt efterhånden i snak med nogen og endte med at rende rundt og lave the og kaffe og hyggede mig bare i det hele taget ret meget. Tvivler på at det kunne have ladet sig gøre på en bar. Huset gjorde at jeg fik en fed aften uden at kende nogen overhoved. Magnus

Jeg synes at det er svært at sammenfatte alle de positive værdier jeg har oplevet på Kraftverket i en enkelt konkret oplevelse. Der var det gamle werk hvor fester, middage, projekter og filmaftener blev tænkt, organiseret og fuldført ofte i løbet af et par timer. Og så er der det nye werk hvor projekter som system danmark var en øjenåbner. At selv den mindste indsats blev synliggjort igennem det store projekts virkeliggørelse.

Begge symboliserer de to sider af samme sag. Den ene (første) virkeliggørelsen/muliggørelsen af det umiddelbare, den spontane lysts frirum. Den anden muliggørelsen af noget man brænder for igennem længere tid. Og begge udviklingen af kompetencer. Bevægelsen imellem det spontane og langsigtede.

På den anden side er det sørgeligt at se at det førhen så eksperimenterende werk med en fast engageret skare og en masse hang-arounds sygner hen til et bureaukratisk, handlingslammende virvar af pædagogiske måder og regler.

Hensigten med at synliggøre de få regler der var vigtige blev til flueknepperi hvor man til sidst endte med at antage at folk ikke kan tænke, og hvor der til de werkmøder jeg har deltaget i hersker en stemning af at reglerne ikke er til diskussion. De er der. At det i stigende grad ikke er brugerne der laver rammerne, men rammerne der styrer brugerne.

Det bedste jeg indtil videre har haft er faktisk efter ungeren er blevet revet ned. Jeg droppede mit højt betalte job og jeg har levet på gaden siden da. Jeg har levet og lever stadig som 100% fuldtids-aktivist, der til tider ikke engang ved hvor jeg skal sove.

Det vil måske virke underligt at min bedste historie er efter rydningen, men det har fået mit politiske såvel som mit "voksne" liv til at se fuldkommen anderledes på ting som jeg før i tiden

bare lod ligge bag mig. Dette har også resulteret i at jeg er gået meget mere ind i politik og kampen for et alternativt København.

Jeg har haft mange gode episoder i ungdomshuset på jagtvej 69, men noget meget positivt jeg har oplevet sidenhen har været det initiativ folk har haft efterfølgende. Jeg er med i 2-3 aktionsgrupper og har mødt utroeligt mange mennesker med masser af kræfter og initiativ. Grænserne for hvad man kan og hvornår man kan er blevet rykket. De eneste grænser (næsten) er blevet grænsen af folks kræfter. Vil man noget så gør man det.

Jeg har mødt tilfældige folk på gaden som jeg har sluttet mig sammen med og lavet en masse fede ting med. Drømmene er der, men vi er i stand til at føre dem ud i livet. Min aktionsgruppe, husets børn, har jeg sammen med to andre startet helt fra bunden og det er blevet et fantastisk projekt med nogle fede ideer og aktioner. Også med gruppen Palazet har jeg lavet nogle fantastiske ting. Jeg har fået en meget stor tro på at alt kan lade sig gøre hvis man virkelig vil kæmpe for det!
Kiwi

Fra slutningen af november 2006 til januar 2007 (i syv uger) var en gammel kommandobunker i Århus besat. Jeg var der, og kan roligt sige, at de syv uger er de hidtil bedste i mit liv.

En lille gruppe mennesker besatte stedet og der viste sig meget hurtigt en stor interesse. Alt fra hjemløse drukpunkere til gymnasieelever, gamle og unge var forbi. Nogle boede der og alle arbejdede for at gøre stedet til det de selv ønskede det skulle være.

Der blev holdt en lang række arrangementer – 14 koncerter, og ”miljøet”/gruppen af ”brugere” stødte fra et par få personer til flere hundrede mennesker. På det tidspunkt hvor bunkeren blev besat, havde der i et par år i Århus manglet et alternativ til diskoteker og andre musik/opholdssteder, og efter at have været i bunkere, er det for mig blevet tydeligt, at sådan et sted mangler!

I bunkere kunne jeg gøre hvad jeg ville. Der var ingen fordomme → det var i orden at være sig selv og udleve sine drømme.
Rikke

Efter rydningen af ungdomshuset jagtvej 69 har jeg oplevet de mest bekræftende ting i mit liv. Jeg så hvordan menneskerne omkring mig kom til deres fulde potentiale i kampen for hvad de tror på.

Dette så jeg blandt andet i min aktionsgruppe Palazet/ungeren lever – bz din by. Vi besatte mange huse. Et af de huse jeg husker bedst var ”huset i sydhavnen” Dette hus var i sandhed vores frirum.

Da vi kom til huset var der afskallet maling ud over det mugne gulvtæppe og på væggene var der fugt og svamp. Køkkenet lignede noget fra krigstiden og kælderen lugtede af gamle lig. På 1-2 dage fik vi stort set gjort huset beboeligt. Vi fik smidt de gamle køkkenelementer ud og klunset nogle nye. Vi rengjorde huset fra kælder til kvist. Dette indebar at feje på gulvtæpper med en udendørs-kost, vaske svamp af væggene og bygge barrikader og lægge nyt "gulvtæppe" bestående af liggeunderlag ud over hele sovesalen på første.

Der var her jeg for første gang blev "respekteret" i gruppen af mennesker med anderledes tøj – selvom jeg selv går i poptøj – fordi jeg rent faktisk lagde et stort stykke arbejde i vores fælels projekt.

Jeg udviklede mig personligt i dette hus, og det var et stort tab da politiet kom og ødelagde vores drøm.

Ukendt blondine fra hvidovre

Det at sidde på Rådhuspladsen på rydningsdagen og få alle mulige positive tilkendegivelser fra forbipasserende; unge, gamle, pop og "kedelig almindelig" danskere. Koncerterne i den store sal på jagtvej, følelsen af at høre til, glæden ved fællesskabet og sikkerheden i et mush-pit → altid når man faldt blev man samlet op igen, og jeg så børn styrte ind og deltage i pogo (til ungeren på rådhuspladsen arrangeret af ånden fra jagtvej 69)

Poul Dissings koncert, i pausen sad mig og en ven (der var ekstremt mange ældre mennesker den aften, hvilket var fedt!) og vi faldt i snak med en ældre dame. Hun spurgte om vi havde arbejde, eller om vi var arbejdsløse – til dette måtte vi svare "øhm, vi går begge i 9. klasse, jeg (mig) skal på gymnasium til næste år" og han svarede "jeg skal på efterskole/10.klasse". Til dette blev hun meget overrasket, men kun positivt. Det var super fedt at få afkræftet folks fordomme på den måde og det står som et godt minde.

Siloen

En succeshistorie jeg kommer til at tænke på var en stor tom kornsilo der lå på Århus havn. En gruppe mennesker havde gennem en længere periode endelig fået lov til at bruge den nederste etage til forskellige arrangementer. Det varede i 4 dage: om dagen var der film og andre børne og familievenlige ting og om aftenerne var der diverse fester. Det var rummeligt og alle slags mennesker kom.

Vi håbede virkelig at kommunen ville lægge mærke til dette fede kulturelle sted, men nej selvfølgelig ikke denne gang. Det blev revet ned 3 uger efter. Selvom over 1000 mennesker kom og gik og tog del i dette fede projekt lod de bare som om intet var hændt inde i den store bygning. Det kan sku ikke være rigtigt! Men jo...sådan er vores "dejlige danmark".

At komme i ungeren uden at kende nogen, men møde mange nye mennesker bare i køen. Jeg følte en accept og respekt jeg ikke har oplevet andre steder. Jeg ærgrer mig over at jeg ikke begyndte at komme der før fordi denne accept og respekt mangler andre steder, bla. i folkeskolen hvor mange lider under mobning og de ”styrendes” konstante undertrykkelse.

At få en kæmpe vennekreds da vi måtte skabe vores egne fristeder på gaden.

Jeg har haft gode oplevelser med aktivisme og kreativitet i ”mine” aktionsgrupper. Det kræver engagement at få en aktionsgruppe til at køre og det er fedt når der møder mange mennesker op til aktioner. Vi løber aldrig tør for idéer, vi har tonsvis af ting på programmet og har bla. allerede givet den lille havfrue t-shirt på og tegnet ungdomshuset med kridt på rådhuspladsen.

At opleve hvordan almene borgere støtter os og vores sag. B.la. ved at de bare siger at de synes det vi laver er fedt og ved at give os mad, øl og vanter da vi stod på runddelen da ungdomshuset blev revet ned. Dette mener jeg viser at vi må have medhold i vores sag siden så mange støtter os.

Min morfar overvejede d. 1 marts at hælde alt sit skrald ud på Algade i Skælskør og sætte ild til skraldet i sympati med vores kamp for fristeder.

At opleve at en gruppe unge sagtens kan stable et arrangement på benene uden nogen form for støtte eller indtægt og faktisk få det til at fungere. Dette har jeg både oplevet på jagtvej 69 og ved forskellige støttearrangementer. F.eks. stablede ungeren lever – bz din by en koncert på benene helt fra bunden for 2 ugers tid siden.

I 1996 gik jeg og min kone igen ind i ungdomshuset. Vi havde i flere år snakket om hvad der ville ske hvis vi tog alt vores cirkusudstyr og startede træning i salen. Inden for 2 måneder havde vi en gruppe på 15 unge 16-17 årige som kom og trænede 2 gange om ugen.

Et halvt år efter var vi afsted med et ildshow. Vi spillede i Tyskland, Schweits og Italien. Vi var i de følgende år på flere Europa turnéer og nåede at lave mere end 10 arrangementer i ungdomshuset. Vi har siden hen lavet en stor cirkusforestilling samt 3 varierede forestillinger som spillede i længere tid i huset.

Alt dette kunne ske grundet den store skare frivillige som var i huset på de tidspunkter vi spillede og fordi vi ikke skulle betale leje. U-huset fungerede i mange år som en scene for nycirkus som manglede rum. Ligeledes blev huset brugt at teatertrouper som ikke havde råd til at leje sig ind i de kommunale huse.

Vi har lavet meget, men tiden med cirkusgruppen fra ungdomshuset står som noget af det sjoveste og mest givende vi har lavet.

Mogens

Idegenerering

Deltagerne til hjernestorm #3 blev under workshopen bedt om i to grupper at lave en brainwriting (en idégenereringsmetode hvor deltagerne skriver på post-its som de hæfter på a4 ark der derefter sendes videre i rundkredsen) over 20 minutter. Emnet var ønsker for københavns ungdomspolitik i fremtiden. Dette dokument er en uredigeret opsummering af de post-its der blev skrevet, dog kategoriseret og sorteret en smule.

Ungdomspolitik

- Et møde hvor man (hvis man har pengene til det) kunne give penge ud til "små" projekter.
- En ungdomsavis om hvad de unge synes om politikere og hvordan det hele foregår.
- Skabe debat i lokalsamfundet ved f.eks. at involvere så mange unge som muligt (i og udenfor huset) til diskussion af forskellige ungdomspolitiske spørgsmål. Og selvfølgelig sende videre af de rette kanaler.
- Ungdomspolitik: Åbent hus dage hvor man kan danne fælles ungdomsfront i forhold til kommunen. Talerør for de unge.
- Frie rammer til alle istedet for kommunens evige indblanding.
- Unge høres om alle politiske beslutninger der vedrører unge.
- Hvis tv2 kan lave kanaler egnet for de gamle, unge, nyheder og sport skal vi have en alternativ station.
- Unge politikere valgt af de unge.

Ønsker for københavn

- Mulighed for indflydelse. Det er et demokratisk land, netop der man burde have maximal indflydelse.
- Mindre lovgivning ang. Friluftskoncerter.
- Kolonihave-agtige haver for unge hvor man kan dyrke grøntsager og frugter eller måske bare grille.
- De grønne zoner der allerede er blevet lavet
- Billigere økologi
- Støtte og anerkendelse til eksisterende projekter.
- Legeland for malere eller legalisering af grafitti.
- Raum! Dyt: Fuck kommunen! Kunstgalleri – gerne med fx levende installationer og andre kontroversielle kunstværker. Dyrepark hvor man kan sætte sit kæledyr af når man skal til f.eks. koncert.
- Prioritering af lokale udendørs kultur arrangementer så der bliver mulighed for sammenhængskraft i bydelene.
- Indførelse af samme bz-holdning som i amsterdam.
- Mindre hetz mod autonome fra smølferne
- Opdragelse i basisdemokrati: opbakning til initiativer for at indprænte følelsen af at der ikke er langt fra idé til handling. At engagementet nytter.
- Flere ungdomskollektiver. Færre ungdomsboliger hvor man sidder isoleret på et lille værelse.

Konkrete ideer

Projekter

- Mindre bureaukrati i forbindelse med opstart af ungdomsprojekter.
- Staudebevarende projekter. Artsbeskyttende arbejde. Vi fjerner gamle blomster fra din have og bevarer dem så de mangle gamle arter ikke bliver udryddede når folk anlægger græsplæner og lignende.
- Bydækkende "lav et projekt" dage.
- Flere udendørs, offentlige workshops: Danse vals, jonglere, sy eget tøj osv.
- Ungestyrede medier.
- Dannelses af forening med en generel politisk agenda. Åbne paneldebatter og udgående aktivitet og holdning i forhold til samfundsdebatter og stedets egne faciliteter.
- En ungdomsbus (nu vi er ved busser)
- Man f.eks. opbygger en have sammen. F.eks. Ligesom den have på Nørrebro ved siden af Rust, hvor det grimme nybyggeri ligger nu. Der var totalt meget frivillig arbejdskraft fra alle mulige mennesker og det skulle have været bibeholdt.

Modeller for fristeder

- Ungdomshus eller fristed der flytter rundt i de forskellige tomme huse, som venter på at blive brugt eller revet ned. Udnyt de steder der er.
- Ungdoms-feltby der flytter rundt om sommeren og laver arrangementer i byen.
- Fristed på kontrakt i områder der venter på renovation. F.eks. 3 år i støberierne i Københavns havn.
- "ungdomshus" der flytter rundt i de kulturhuse der findes i byen og "styrer" det i en måned ad gangen.
- Kollektiver med forpligtigelser: sæt et arrangement op om måneden, lav fællesmad – også til "udefrakommende", tidsbegrænsning på f.eks. ½ år.
- Der etableres fristeder tilknyttet lokale ungdomsråd så de dels er udtryk for den lokale ungdomskultur, dels har direkte kontakt til lokale politikere.

Fristeder

Form

- Fristeder: Brugerstyret, teater, projekt workshops, galleri, øvelokaler, sport.
- Væresteder: eventlokaler, værksteder, koncertsale, legestuer.
- Kommunale huse: få pædagoger, tilskud, intægtsbestemt prisdifferentiering, kommunen blander sig udenom.
- Fristeder: Projektværksteder, gallerier/teater, ungdomshuse, musikhuse, værksteder, væresteder, eventhuse.
- Huse der kan forskellige ting. F.eks. Koncerthal, projekthus, ungdomspolitisk ambassade, øvelokaler, atelier.
- Hus med fokus på velgørenhed: hjemløse/ulande/integration/dumme unge/etc.
- Værksteder, gadeteater, workshops, foredrag.
- Koncerter, biograf, hygge, åbne arrangementer.
- Fristeds-park hvor græsset må betrædes.
- Gartner-legeplads. Unge haveprojekter.
- Fristeds-biografer med indie-film og low-budget danske film og flere dokumentarer.

Indhold og aktiviteter

- Fastsætte de vigtigste projektgrupper fra starten. F.eks. "pr og presse", "økonomi", "arrangement/booking", "etc" → så har folk noget at tage fat i.
- Maling, fingermaling, ansigtsmaling, nøgenmaling. Mal hinanden pink og gå på gaden. Måske.
- Aktiv indsats for at delagtiggøre "udenforstående"
- Udskiftning på ansvarsområderne for at undgå hieraki. Jævnlig diskussioner om andre/nye former, metoder og idéer for at sikre nytænkning.
- Workshops hvor man lærer fra sig til andre brugere.
- Åbenhed, respekt og tolerance. Som udgangspunkt er alle velkomne → alle idéer respekteres.
- Vigtigt at det er et sted med plads til alle folk. Hip hoppere, punkere, flippere etc. Så længe de overholder grundlinier (respekt for alle etc.)
- Huset tager stilling til andre problemer/mangler i samfundet og forsøger at bane vej for løsning/alternativ.
- Komme mere ud til folk om at der er møder osv. Hvor man kan sige sin mening.
- Stillingtagen – både indenfor og udenfor huset. Altså at man også tager stilling til ting uden for huset. I nærmiljøet, på regeringsplan og i Pakistan.
- Faste bevillinger/tilladelser?: i forbindelse med salg af f.eks. alkohol.
- Blandet folkekøkken med plads til ikke-veganere og ikke-vegetarer.

Styring

- Faste møder som er åbne for alle.
- Styreform: flad struktur, afstemninger, møder/debatter, grupper.
- Mandags mødet er godt, der få alle deres mening at sige.
- Flad struktur – ingen ansvarspersoner – man løfter i flok.

- Direkte demokrati; både inden for små projekter og i den store helhed. Evt. "mandagsmøde", dem der deltager beslutter.
- Udskiftning af ansvar. Ikke gamle diktator aktivister, men udskiftning og reel plads til alle.
- Alle der kommer til møder har ret til at komme med ting de måske vil have ændret og de så er nytilkomne.
- Brugerstyring → husk det nu ☺ Masser af arrangementer så "vi" kan blive synlige og få så mange med som muligt. Især til at starte med.
- Ansatte til at forvalte brugernes beslutninger. Projektgrupper i huset til at varetage arrangementer/områder/idéer etc.
- Ingen ansatte (for at være på tværs – reference til ovenstående) men plads til alle. Evt noget med nogle der frivilligt har påtaget sig noget ansvar overfor kommunen.
- "ansatte" i huset er: aktiverede, militærnægtere, produktionsskole-elever, frivillige, udvekslingsstuderende.
- Alle skal kunne komme med idéer og meninger og alle bliver spurgt om deres holdninger og meninger.

Samarbejde

- At man på tværs af fristederne laver arrangementer sammen. Evt. Koordinerer en festuge eller en evenuge hvor der sker noget forskelligt alle stederne. Lidt ligesom jazz-festival der foregår forskellige steder.
- At alle ungdomshusene har kommunikation imellem hinanden, sådan at man kan lave en ordentlig høring. Og ikke bare en repræsentativ skare, der kan være mere eller mindre håndplukket.
- Fælles møder mellem ungdomshusene. Kommunikation med politikere og "almindelige" borgere så det ikke er "lukket" eller ukendt land.
- Hus på nettet, der spejler det man har.
- Debatfora: mulighed for opstart af politiske organisationer.
- Landsdækkende samarbejde mellem ungdomshuse.

Andet og mere

Mere overordnet

- Overbevise danske forældre om at de skal bruge den lokale folkeskole.
- Alternative jobs kun tilegnet hjemløse.
- Mere aktion, mindre kaffe
- Anti-fascisme udbredt/oplyst blandt borgerne
- Accept af alternative kulturer v. F.eks. information i skolerne.
- Et samfund der ikke er skræmt over alternative og mangfoldige ting, steder, mennesker.
- Større åbenhed og mindre frygt for det andelede.
- Steder (uddannelse, arbejde, fritid) der tager udgangspunkt i mennesker og drømmer frem for penge, regler og normer.
- Tænke på menneskers behov fremfor "det normale" i stedet for de regler og rutiner man sætter folk i. Flexibilitet!
- Mere opmærksomhed skaber fred.
- Mere anarki.
- Mennesket skal være ret...altså f.eks. rygeloven
- Vind et ungdomshus!
- Mulighed for at tilvælge alternativ psykolog hjælp. Også med ikke uddannede mennesker der selv har stået i samme situation.
- Billigere boliger til unge.

Uddannelse

- Alternative uddannelsesformer så unge efter folkeskolen har andre brugbare muligheder end gymnasiet, handelsskole eller hf.
- Genindførelse af den fri ungdomsuddannelse
- Erfaringer med alternative aktiviteter skal tælle mere (i forhold til uddannelse)
- Ocm. Dokumentation af uformet viden skal indføres i Danmark.
- Alternative uddannelsesmuligheder, evt. Ungdomsuddannelserne vi har idag med mere elevindflydelse.
- Diskussion om politiets ønskede funktion i vores demokrati.
- Oplysning

Konkrete projektforslag

Til hjernestorm #4 (d. 23 maj) arbejdede 15 unge videre med idéer til konkrete projekter for flere fristeder i København. Udgangspunktet var det idékatolog, der blev udarbejdet under de foregående arrangementer. Programmet var delt op i tre faser på ca. 45 minutter hver.

1. Projektbeskrivelse, 2. interessentanalyse, 3. SWAT-analyse

byen i byen på amager

Idé og formål

Tom gård med tilhørende mark/grund overdrages til fonden "jagtvej 69" og varetages af et fællesmøde med fri adgang. Formålet er at unge kan skabe deres eget fristed, i fristedet. Stedet skal formes med relativt små, men mange, enheder.

Forløb

1. Politikere tildeler førnævnte grund til fonden jagtvej 69.
2. Grunden deles op i 2-300 lodder m tilhørende værktøj og opstarts-materialer.
3. Lodderne fremlyses vha. fællesmødet og vælges efter lodtrækning.
4. Fællesmødet kører regelmæssigt og fungerer som øverste myndighed.

Financiering

Fonden får grunden "gratis". Fonden rejser penge til startende bygningsmaterialer. Kommunen betaler energiforbrug. Evt. andre udgifter betales af fællesmødet.

Interessenter

Støtter	Modstandere
Fonden Venstre-fløjen Radikale Fagbevægelsens turistforening Greenpeace Squat-bevægelser Modkraft Politiken	DF Venstre Konservative Ejendomsmæglere BT Jyllands Posten

SWAT - analyse

Styrker Løser Københavns fristadsproblem til dels Kæmpe grobund for alternativ kultur. Skaber mulighed for tværrangement. Skaber sammenhold	Svagheder Overskrider grænsen fra anarki til kaos. Risiko for topstyring Manglende engagement
Muligheder For at skabe en mangfoldig scene i København. For en alternativ tilværelse. For uhæmmet kreativitet.	Trusler Politisk modstand fra højrefløjen Politiet Militante højre-ekstremister

Udnyt det, der er

Idé og formål

Ungdomshus (fristed) der flytter rundt i de forskellige tomme huse som venter på at blive brugt eller revet ned. Udnyt de steder der er.

Der skal skabes et værested for unge hvor man kan komme og gå som man vil, lige meget om man bare vil sidde og spise kage og snakke eller om man skal øve med sit punkband. De mange tomme bygninger udnyttes og man kan jo også undgå bz'elser for fristeder hvis der vil komme et fristed i huset. Desuden kan politikerne vinde stemmer.

Forløb

Find tomme huse

Fremlæg idéen for lokalpolitikere eller hvem der nu ejer husene. Engagement og overtalelse = vigtigt!.

Få projektet op og bære, få folk ind i aktivistgruppen. Skab opmærksomhed og træk flere folk til.

Aktive: politikere, os.

Financiering

Vedligeholdelse måske med et start tilskud. Happenings, indsamlinger, øl og madsalg, koncerter.

Interessenter

Støtter	Modstandere
Enhedslisten SF De radikale – til en hvis grænse Ungeren aktivister SUF IS ISU Diverse fristeds-aktionsgrupper Kim larsen og de andre kendte der har støttet Socialdemokraterne (uden ritt!) De der ejer huset/husene (-kommune) Christiania DKP DKU	Naboerne Konservative DF Venstre Nogle socialdemokrater (bla. Ritt) De der ejer huset/husene.

SWAT - analyse

Styrker Rimelig stor chance for at få lov. Udnytter det man har Vi er mange grupper m. engagement der vil være aktive Aktivere de trætte unge	Svagheder Det er ikke så sjovt at skulle flytte hele tiden. Tidsbegrænsning Ordet "ungdomshus" Svært at få politikere med.
Muligheder Skabe steder der ændres efter brugernes smag. At samle de tabte unge op. At skabe sympati såfremt det fungerer.	Trusler Lav aktivitet Der kan blive hundset med os. Folk er bange for at husene vil blive så smadrede at det vil koste for meget at renovere hvis de skal bruges senere. Naboerne Druk.

Fristeder – mens vi venter på renovation

Idé og formål

Fristed på kontrakt i områder der venter på renovation. F.eks. 3 år i støberierne i Københavns havn. Bruges som fristed til dem, der engagerer sig. Der opnås en højere dynamik samt en bredere brugerskare, idet initiativet flytter rundt. Først 3 år her, så 2 år der.

Forløb

Politikerne skal være aktive. Det bliver de ved at man evt. understreger hvor god og vigtig en investering unge er. Også de utilpassede unge. Vi skal også være aktive. Dialog – ikke monolog.

- Demokrati med plads til alle. (Også dem der er imod ☺)
- Præventiv indsats/forebyggende arbejde
- En "god" voksen-arbejkskraft bunder også i at den enkelte tror på samfundet og at man ikke i sin yngre år har følt sig ladt i stikken.

Financiering

Vedligeholdelse, gear og ting.

Fundraising, fester, happenings, kulturtilskud (kan jo søges på mange forskellige grundlag). Som forening (evt. et netværk af fristeder) kan man søge DUF-midler.

Interessenter

Støtter	Modstandere
De radikale Enhedslisten SF IS ISU De unge...eller de fleste af dem. Andre unge vil se det som en god start. En mulighed for viderebygelse. Dem der bare er imod (der findes en del støtter, der ikke rigtig ved hvorfor de støtter – men de gør det fordi de andre gør det og fordi de er imod det "hækkeklippende, etablerede smådanmark" Folk der tænker med pengepungen og godt kan se det kapitale udbytte i at få skabt fokus om et byggeri der ellers ville blive støvet. Hype giver højre leje. Bevidsthed om et sted der giver flere besøgende = flere \$ til is.	DF Konservative Der er nok også nogle unge der vil mene at det ikke er et reelt fristed, en stakket frist, et lånt hus og en måde for politikerne at vaske hænder og gyde olie på vandene. De andre af dem, der bare er imod (der findes nogen der er imod uden at vide hvorfor, men fordi de godt kan "lide" at være imod og fordi det passer dejligt ind i deres veltilpassede rungsted-levestil at de ikke kan se der er et problem. Folk der tænker med pengepungen, der ikke kan se det kapitale udbytte i at en flok møgunger tager tid fra nogen der ellers kunne give kæmpe udbytte i leje.

SWAT - analyse

Styrker Dynamikken i sceneskift Interessegruppen flytter forhåbentlig med og nye kommer måske til i den nye lokation.	Svagheder Tidsbegrænset – giver måske lavere engagement da "vi jo alligevel skal flytte". Ingen kan lide at "bo" på lånt tid.
Muligheder Nye brugere. I hvert fald ved hvert sceneskift. Kapow Lokalbefolkningen vil ikke blive så træt af larm.	Trusler Evt. lavere engagement At interessegruppen/brugerne ikke flytter med og projektet langsomt flyder ud i sandet. For stor kommunal styring (der skal ikke meget til) Ikke stor nok tilknytning til stedet.

Ungdoms- og kulturhus i storbyen

Idé og formål

At etablere et værested og skabe accept og frihed blandt husets brugere. At skabe grobund for det alternative undergrundsmiljø, der ikke kan finde grobund andre steder.

Forløb

Initiativrige aktivister inddeles i ansvarshavende hovedgrupper efter kompetence – herved undgås hierarki og topstyring. Gennem åbne offentlige arrangementer inddrages befolkningen. Derved gøres kampen folkelig og bred. Åbenhed omkring projektet, dets metoder, udvikling og involverede.

Financiering

Forening stiftes og fonde søges. Privatfond kunne finansiere en bygning og overdrager brugsretten til aktivisterne.

Interessenter

Støtter	Modstandere
Enhedslisten SF DSU KP Rød ungdom Offensiv SUF De venstreorienterede og socialliberalistiske vælgere. Radikal ungdom Pressen	Tilhængere af de 4 krav. Kommunen Regeringen De borgerlige partier Pressen De borgerlige ungdomspartier Faderhuset De borgerlige vælgere.

SWAT - analyse

Styrker Samler folk Skaber nytænkning, samarbejde, muligheder, sympati og grobund for nye projekter, samarbejder og metoder. Kan løse en stor konflikt. Løser konflikten udenom kommunen.	Svagheder Ikke alle er med Kommunen tager ikke ansvar for salget af jagtvej 69. Kan skabe splittelse.
Muligheder Muligheder for samlingspunkt for fristeds-støtter. Mulighed for mange nye aktiviteter. Mulighed for en fredelig løsning. Mulighed for kreativ udfoldelse. Mulighed for mangfoldighed.	Trusler Kommunen kunne stikke en kæp i hjulet på projektet. Fonden har magt over husets skøde. Pressen kan skabe et fjendtligt billede til befolkningen. Nye naboer Intægtskilden forsvinder.

Udendørs fristed

Idé og formål

Udendørs sted, ligesom en park, men uden regler. Et sted hvor man kunne være frit, afholde koncerter, arrangementer mm. Det skal være let at søge tilladelse om det, egentlig skal man bare informere et sted om det, ikke noget med at man kan få et "nej" (selvfølgelig indenfor få regler) evt. fast scene, skater ramper. Hunde uden snor. Haver man selv styrer. Fællesmøde. Et stort skilt med alt det man må og kan gøre.

Forløb

En grund, tom grund, evt. en gammel park, helst et nyt sted (flere grønne områder i kbh!)

En bunke start-aktivister

Tilladelser, +et kontaktsted til kommunen, evt. på grunden, hvor man informerer om arrangementer.

Financiering

En grund fra fond eller (helst) kommunen. Evt. startbudget til ting (opbygning af scene, planter, skateramper mm.)

Interessenter

Støtter	Modstandere
Kunstforeninger Naboer der ikke er ungdomsforskrækkede (naboer der selv har været unge...hehe...) Lokaludvalg Hundeejere Naturforeninger der kæmper for flere grønne områder i kbh. Hjemløse-foreninger. Ungdomsinstitutioner. Aktivister!	Kommunen, bange for at miste penge mm. Naboer der er ungdomsforskrækkede.

SWAT - analyse

Styrker Et nyt grønt område i København ← mange politiske støtter. Stor mangfoldighed At det er et fristed	Svagheder Mangel på accept og forståelse fra folk omkring pga. brugerstyringsformen.
Muligheder Fællesmøder, mange unge kreative, demokrati, plads til alle. Et folkeligt samlingspunkt.	Trusler Fællesmøder bliver ensrettede, en slags til sidst. Mangel på accept Mangel på engagement Ikke passe ind i lokalplaner.

Ungdoms-feltby

Idé og formål

Ungdoms-feltby der flytter rundt om sommeren og laver arrangementer i byen. Koncerter, workshops, folkekøkken, bar mm.

Forløb

En bunke start-aktivister med evt. udskiftninger undervejs. Telte, tilladelser, evt. en bil til transport, musikanlæg, generator mm. Evt alkoholbevillinger, musiktilladelser.

Financiering

Søge fonde, billig-øl-bar, søge partier. Benzin, evt. billigt/gratis folkekøkken.

Interessenter

Støtter	Modstandere
Organisationer og foreninger der støtter op om mere liv og aktiviteter i byen. Kunstnere, musikere Friluftsf-foreninger	Kommunen med hensyn til hvor man må slå sig ned.

SWAT - analyse

Styrker At det er meget nyt, aktivere folk. Mobilisering: folk fra hele dk	Svagheder At der går for meget druk i det.
Muligheder Vokse sig større – få flere mennesker med.	Trusler At folk ikke deltog eller forstod intentioner med festivalen, folk der kun brugte det på druk.

Kollektiver med forpligtigelser

Idé og formål

Kollektiver med forpligtigelser: sæt et arrangement op om måneden, lav fællesmad – også til ”udefrakommende”, tidsbegrænsning på f.eks. ½ år.

Forløb

Bunke start aktivister, ideer, alkohol-bevilling, tilladelser bla. Fra naboer, at kollektivet fungerer, ”regler” men få og forskellige, demokrati.

Financiering

Penge til mad, (husleje?), evt. entre, betaling for mad og øl.

Indtag kulturhusene

Idé og formål

”ungdomshus” der flytter rundt i de kulturhuse der findes i byen og ”styrer” det i en måned af gangen.

Lokalråd, ungdomsråd, ungdomshuse

Idé og formål

Der etableres fristeder tilknyttet lokale ungdomsråd så de dels er udtryk for den lokale ungdomskultur, dels har direkte kontakt til lokale politikere.

Bilag 3

Budgetoplæg

Oplæg til en ungdomspolitik i København

Dette oplæg er skrevet på baggrund af en længere dialogproces med unge i Københavns kommune samt møder med borgerræpresentanter i København om hvordan man får gang i at udvikle en levende ungdomspolitik for København . Det bør ses som et bud på en langsigtet udviklingsproces for en ungdomskulturpolitik i byen. Oplægget er skrevet i huj og hast, da vi med kort varsel blev opfordret til at sende et oplæg som kunne medtænkes i kommunens budgetforhandlinger og er derfor ikke fyldestgørende. Målet er at give et indtryk af hvordan en ambitiøs og realistisk politisk strategi kan skrues sammen på langt sigt.

Der eksisterer idag meget få tilbud i København, som tilgodeser unges særlige behov for selvforvaltning og reel indflydelse og ansvar for eget hverdags- og fritidsliv. Der er et udtalt ønske om rum hvor unge selv kan tage initiativ til aktiviteter og projekter og et udpræget behov for at indgå aktivt i skabende demokratiske processer i forhold til de aktiviteter der er relevante for dem. Byens unge bør ses som eksperterne i de sager, der vedrører dem og bør derfor også være aktive medspillere i udviklingen af de tilbud der er og bør være for gruppen.

Det er uholdbart at en konflikt mellem en lille gruppe unge og byens styre betyder at der ikke er nogen dialog med ungdommen i København. Vi mener at der bør vedtages en overordnet ungdomspolitisk strategi, der skaber dialog med og muligheder for ungdommen, samtidig med at der findes en løsning for de unge, der efterspørger et 100% selvstyret ungdomshus.

Helt centralt for oplægget er kombinationen af dialog og på forhånd givne muligheder for en aktiv indsats. Dialog uden muligheder for økonomisk realisering af idéer på forholdsvis kort sigt, vil kun føre til frustration hos de involverede unge. Det er derfor vigtigt, at der afsættes midler, der kan benyttes inden for visse rammebetingelser når en god løsning er nået – hele vejen igennem projektperioden.

Vi har herunder opstillet en række budgetrelevante elementer, der efter vores mening bør indgå i en københavnsk ungdomspolitik. Vi forestiller os at der over en 5-årig periode afsættes en pulje til udvikling af en levende ungdomspolitik, drift af ungdomspolitisk sekretariat og indfrielse af ønsker og behov hos københavnske unge, samt medtænkes langsigtede udgifter til f.eks. drift af nye ungdomskulturfuse.

Sekretariat for ungdomspolitik

Et sekretariat for den københavnske ungdomspolitik varetager arbejdet med at skabe en fortløbende dialog mellem byens styre, dens forvaltning og byens unge. Dets mål er formidling, informationsindsamling og skabelse af rum for dialog samt sikring af kontinuitet i processen. Sekretariatet varetager opgaven som en ambassade for Københavns unge og kortlægger de muligheder og potentialer der er i byen.

Pulje til etablering og drift af ungdomshuse

Der er i København et stort ønske blandt unge for selv at skabe rammer for sit eget fritidsliv, hvilket vi ser som et potentiale internt for byens udvikling og kreative kultur samt udadtil som en synliggørelse af københavn som en progressiv storby hvor unge tages med på råd og hvor der er mulighed for nyskabende aktiviteter og projekter. Det er centralt at der er steder hvor unge kan eksperimentere med brugerstyring og blive aktivt involverede i de elementer de ønsker at arbejde med.

Vi forestiller os at der fra kommunens side udstikkes rammebetingelser for byens ungdomshuse, som de interesserede unge kan arbejde indenfor. I udgangspunktet kan en udmelding være at der ønskes etableret tre ungdomshuse i byen ud i tillæg til det eksisterende (Kraftverket), der dog også nævnes herunder.

- Et projekthus (kraftverket), hvor unge har mulighed for at få konstruktiv sparring på deres projektidéer og rådgivning i forhold til bl.a. fundraising, idéudvikling, budgetstyring og markedsføring. Kraftverkets driftomkostninger er ikke iberegnet i ovenstående beløb.
- Et ungdommens musikhus, hvor det er muligt for unge at øve og indspille musik samt afholde koncerter uden at skulle kunne stille med store budgetter. Målet er at skabe muligheder for vækstlaget (udøvende musikere og kulturentreprenører) og derfor at skabe rammer for at arbejde udenfor de hårde kommercielle vilkår, der dominerer musiklivet i byen.
- Et åbent ungdomshus, hvor unge selv skaber og udvikler rammerne i samarbejde med de ansatte. Et "legehus" hvor det meste er muligt at realisere og hvor man kan arbejde med udvikling af sociale og kreative rum i et forum der skabes unge og ansatte imellem.
- Et 100% selvstyret ungdomshus, hvor unge der ønsker at skabe sig sine egne erfaringer uden ydre påvirkninger kan eksperimentere med demokratisk organisering og drift. Dette hus bør etableres i dialog med de unge, der i længere tid har arbejdet for denne specifikke model.

Dialogarrangementer

For at skabe grundlaget for en kontinuerlig dialog mellem unge og beslutningstagere er det centralt at der skabes fora hvor det er muligt at udveksle synspunkter, idéudvikle og arbejde med nye muligheder for at tænke ungdom i København. Sekretariatet for københavns ungdomskulturpolitik vil årligt afholde en større festival/konference i samarbejde med byens unge hvor ungdomskulturpolitiske erfaringer bliver taget op, projekter genovervejes og nye initiativer sættes igang.

Markedsføring

Hvis det skal være muligt at ramme hele bredden af Københavns ungdom er det centralt at der afsættes midler til markedsføring af dels dialogarrangementer, dels de muligheder der ligger inden for rammen af kommunens ungdomskulturpolitik.

Projektpulje

Hvis det skal være muligt at drive en aktiv ungdomskulturpolitik i København er det vigtigt at der årligt afsættes midler til igangsætning og udvikling af ungdomskulturelle projekter. Puljen skal kunne søges af alle unge bosat i København og administreres af sekretariatet for ungdomskulturpolitik.

Budget

Budgettet bør ses som et overslag over de foreslåede investeringer Københavns ungdomspolitik. Vi anbefaler at der afsættes 46.000.000 over en 5-årig periode til ungdomspolitik i Københavns kommune.

	Årligt	5 år
Sekretariat	1.800.000	9.000.000
Ungdomshuse (eksl. Kraftverket)		
- Etablering		3.000.000
- Drift	5.000.000	25.000.000
Dialogarrangementer	300.000	1.500.000
Markedsføring	500.000	2.500.000
Projektpulje	1.000.000	5.000.000
I alt	8.600.000	46.000.000

Baggrund

Ungdomspolitikken i København

Da København i 1998 blev en del af Undervisningsministeriets Ungdomskommuneforsøg, blev der sat mange processer i gang som skulle føre til at unge københavnere fik mere indflydelse på deres hverdagsliv og udviklingen af København som helhed. Der blev vedtaget en ambitiøs ungdomspolitik, hvis sidste målsætning, blandt mange, var at dialogen med de unge aldrig skulle ophøre. Der blev oprettet en ungdomsborgerepræsentation med budget på 1.000.000 og adskillige andre initiativer, som skulle føre til en styrket dialog mellem unge og kommunen.

Da forsøget udløb 4 år efter var en stor del af projekterne allerede lukket ned. Lukningen af Ungdomsborgerepræsentationen er nok den mest omtalte, da det blev besluttet at give et stort beløb til renoveringen af jagtvej 69. Det var en beslutning som det politiske niveau i København ikke var enig i og mente derfor at hele projektet var en fiasko. Pengene fra UBR blev konverteret til en ungdomspulje administreret af Kultur- og fritidsforvaltning. Puljen er i dag også lukket ned.

Lukningen af UBR, er måske en af de sager, som den i dag præger kommunens vilje til at have en dialog med unge og give dem reelt ansvar og indflydelse. Det Ungdomspolitiske områdes status har været kraftigt dalende og der i dag kun få i forvaltningen for området der har en interesse og forsøg på at puste liv i området affejes ofte med reference til de dårlige erfaringer man gjorde i perioden 1998-2001. Hovedparten af de initiativer der sættes i gang i dag har mere fokus på at lære unge hvordan demokratiet fungerer end initiativer der skal styrke den langsigtede og vedvarende dialog og unges mulighed for at være med til at udvikle demokratiet.

Ungdomslivets vilkår

At være ung er noget særligt. Man befinder sig i et limbo mellem børne- og voksenlivet, hvor det kun går en vej – man bliver voksen. På nogle områder har man stadig brug for voksne til at lære fra men på andre områder er man klar til at tage det fulde ansvar alt brug for en og på mange områder ligger man et sted midt i mellem og har mest af alt brug for en guide, så man gør sig nogle erfaringer og tanker, der bibringer til at man efterhånden kan tage det fulde ansvar.

Den særlige livsperiode stiller nogen krav til de tilbud som unge skal tilbydes. Der er brug for ungdomsklubber, hvor unge har kontakt til voksne med et pædagogisk ansvar, men det er ikke nok. Der skal også være muligheder for de unge til at gøre sig erfaringer med selvforvaltning, realisering af egne ideer og eksperimenter med demokrati. Alt sammen aktiviteter som giver de unge erfaringer som de skal bruge når de træder ind i voksenlivet.

Det er her at blandt andet ungdomshuse og unge-administrerede puljer har deres berettigelse. Det er steder som kan give unge de rum der skal til for at kunne gøre sig deres egne erfaringer, hvor der er plads til både fejltagelser og succeser.

Det er ikke kun for de unge at det er vigtigt, men også for byen som helhed. En styrket adgang til selvforvaltningsprojekter er med til at skabe unge kulturentreprenører, unge som ønsker at engagerer sig i sin bys udvikling –eller sagt med andre ord det skaber aktive medborger med interesse for byens demokrati, kultur og udvikling.

Bilag 4

Puljeoplæg

Ungdomskulturpuljen 2008

3. december 2007

I budget 2008 er der afsat 3 millioner til en ungdomskulturpulje. Kraftverket er blevet bedt om at være aktiv i forhold til hvordan den skal udmøntes og har i løbet af november afholdt 3 høringsarrangementer med hvert deres fokus inden for ungdomskulturen: Kunst & Kultur, Musikliv og Fristeder & Rum. På de tre høringer har der deltaget både erfarne kulturentreprenører og nybegyndere, amatører og professionelle, udøvende og tilskuere inden for det alternative ungdomskulturliv i København. Deres visioner for den alternative kultur i København var mange og det samme gælder for deres ønsker til og behov for hvad en pulje skal kunne støtte og hvordan den skal kunne søges.

Overordnet var konklusionerne, at der både skal være en pulje til de større og ambitiøse projekter, som planlægges i god tid og hvor behandlingstiden derfor ikke er så afgørende. Der står ofte mere erfarne projektmagere bag, som har erfaring med at søge fonde og derfor ikke afholder sig fra at ansøge selvom der er store krav til ansøgningen. Men der var også et udtalt behov for og ønske om en pulje med få krav til ansøgningen og gerne at der skulle kunne søges på alternativ måde. En pulje som støtter de spontane ideer og nybegynderne eller som en deltager udtrykte det: "En pulje som gør det muligt at slå sig blødt". Der var også fokus på at der skulle være en pulje som skulle være "risikovillig kapital", der kunne støtte ikke-færdigudviklede projektideer.

På baggrund af de tilkendegivelser de over 100 unge, som deltog, fremkom med i forhold til hvordan en ungdomskulturpulje bedst mulig blev designet, så den kunne efterkomme deres behov, har vi udarbejdet dette forslag.

Ungdomskulturpuljen 2008

Det foreslås de 3 millioner der er afsat til en ungdomskulturpulje i 2008 markedsføres som én pulje, men deles reelt i to puljer med forskellige ansøgningskriterier for at tilgodese de forskellige behov der er hos de potentielle ansøgere. En ungdomskulturpulje med Snabslanten-funktion. Der fokuseres på projekternes samlede budget i stedet for som man traditionelt gør, at fokusere på ansøgningsbeløb. Puljen deles i Ungdomskulturpuljen, hvor projekternes samlede budget er over kr. 10.000 og Snabslanten, hvor projektets samlede budget ligger under 10.000

Ungdomskulturpuljen

Ungdomskulturpuljen er til de ansøgninger som har et samlet budget på over kr. 10.000. Til denne pulje vil der være knyttet flere krav til ansøgningerne og til afrapportering. Der udpeges et bevillingsudvalg bestående af personer med stor legitimitet i og kendskab til det alternative ungdomskulturmiljø. Bevillingsudvalget udpeges af Kultur- og Fritidsudvalget. Bevillingsudvalg som mødes 10 gange i løbet af året og behandlingstiden vil være ca. 1 måned.

Kunst & Kultur står for administration af puljen samt servicering af Bevillingsudvalget.

Snabslanten - ”Det skal være muligt at slå sig blødt”

Snabslanten er en utraditionel måde at dele penge ud på i dansk sammenhæng, men i Sverige har man i både Stockholm og Piteå i en lang årrække med stor succes og gode erfaringer praktiseret en lignende uddelingsmetode til ungeprojekter. Det er en metode som i høj grad vil imødekomme de ønsker om tilgængelighed, der blev stærkt understreget på alle tre høringsarrangementer.

Snabslanten skal være så tilgængelig som mulig og sigte mod nybegyndere, her&nu tiltag og dem, som synes det normalt er svært at søge fonde. (Det kan skyldes ordblindhed, sprog og meget andet) Der skal være få krav til ansøgere, kort behandlingstid og minimal afrapportering. Derudover er der udtrykt stort behov for at muligheden for at få tilknyttet projektkonsulenter, at den kan søges hvis man bare har en god idé men ikke skrevet en lang projektbeskrivelse. Puljen skal kunne støtte ideudvikling/opstart

Der skal udpeges 11 kontaktsteder, hvor potentielle ansøgere kan møde op på eller skrive til de udvalgte steder og ansøge – det kan være mundtligt, skriftlig, på lyd eller visuelt. På hvert kontaktsted er en puljekontaktperson som hjælper de unge med ansøgningen og som i samarbejde med en puljekoordinator kan bevilge penge til projektet indenfor max. 3 dage.

Det foreslås at kontaktstederne kunne være: Kulturhuset Islands Brygge, Kraftverket, Støberiet, Kulturhuset – Bispebjerg Nordvest og Huset i Magstræde, Kultur Vesterbro, Københavns Kommunes Ungdomsskole, Folkets Hus, Spektakel 14, AFUK, LAB.

Kontaktstederne er udvalgt så de geografisk dækker en stor del af byen og at de har forskellige ungekulturer tilknyttet, så kendskab til puljen kan spredes hurtigt samt være tilgængelig for så mange ungdomskulturer som muligt. Der er lagt vægt på at også de unge der normalt ikke bruger kommunes tilbud også skal få kendskab til puljen og har mulighed for at dukke op på et kontaktsted, som de kender i forvejen. Derved skabes størst mulig tilgængelighed.

Puljens tilgængelighed og de mange kontaktsteder nødvendiggør at der er en central koordinator for Snabslanten. Dels for at sikre at de samme projektansøgninger ikke går igen på flere forskellige kontaktsteder og for på den anden side sikre at pulje midler ikke bruges til kontaktstedets egne aktiviteter.

Koordinatoren for Snabslanten har til opgave at markedsføre pulje, koordinere bevillinger afholde projektværkstedsaftener, afholde seminar for kontaktpersoner, indhente evalueringer, opdatere hjemmeside, fungere som projektkonsulent og udarbejde en evaluering af Snabslanten. Snabslanten-koordinator vil have base på Kraftverket.

Kraftverket har i hele sin levetid haft en pulje som alle unge i Københavns Kommune har kunnet søge til deres projekter. Dog ikke i indeværende år. Puljen har været langt mindre end Snabslanten, men både ansøgnings- og afrapporteringspraksis har været alternativ på en måde som har store fællestræk med det der foreslås heri. Der er derfor den praktiske erfaring der skal til for at kunne varetage koordinatorfunktionen.

Generelt for Ungdomskulturpuljen 2008

Prioriteringer

Projekter af unge har højst prioritet

Særlig fokus på projekter, der har svært ved at få støtte andre steder f.eks. pga. mix af genre

Særlig prioritering:

Ungdomsdemokratiske projekter

Den alternative ungdomskultur

Det ukommercielle musikliv

Tværkunstneriske projekter

Krav:

Projektet skal henvende sig til unge

Arrangementet skal foregå i Københavns Kommune

Ikke støtte til partipolitiske, religiøse eller diskriminerende projekter

Projektet skal være til gavn for andre end ansøgeren/ansøgerne

Der blev til høringerne givet udtryk for at puljen skulle kunne støtte:

Festivaler f.eks. "spot"-festival for undergrundsbands

International udveksling

Åbne værksteder

Udendørskoncerter, byrumsudstillinger

Frikøb af kommercielle faciliteter f.eks. spillesteder, udstillingssteder m.m.

Etablering af grejbank

Materialer

Transport

Forplejning

Kompetenceudvikling

Gadeteater og happenings

Ungdomsråd

Ansøgning til Ungdomskulturpuljen skal indeholde

Resumé

Projektbeskrivelse, indeholdende baggrund, idébeskrivelse, målgruppe, metode, markedsføring,

Organisering, kontaktpersoner, tidsplan

Budget

Ansøgning til Snabslanten skal indeholde:

Kort beskrivelse af idé

Samlet budget

Beløb, der søges om

Kontaktpersoner

Cpr.nr.

Afrapportering

De unge udtrykte frustration over at bruge for meget tid på afrapportering af deres projekter i forhold til arbejdet med idéen og det indholdsmæssige. Det er derfor værd at tænke i alternativer når

der stilles krav til afrapportering. Det foreslås at hjemmesiden www.ungdomskultur.nu, som projekt "Operation Hjernestorm" i dag har, overgår til kommunen.

Projekter der har fået bevilget fra Snabslanten vil kunne afrapportere ved selv at uploade kort tekst, billeder, lyd eller annoncere mødeaftener eller oplæg, som også vil kunne være en form for afrapportering.

Afrapportering fra de projekter, der har fået bevilget fra ungdomskulturpuljen, skal aflevere evalueringsrapport og Regnskab. Evalueringsrapporterne uploades også på www.ungdomskultur.nu

Markedsføring/Synlighed

Det blev understreget flere gange af de unge i at synligheden, information og tilgængeligheden omkring puljen var vigtig. Det foreslås derfor:

- En central hjemmeside for puljen – www.ungdomskultur.nu. Hjemmesiden har været brugt i forbindelse med projektet "Operation Hjernestorm" og i forbindelse med de afholdte høringer. Der er derfor allerede tilknyttet mange brugere, som modtager nyhedsbrev. Hjemmesiden skal udvikles til at rumme information om Ungdomskulturpuljen/Snabslanten og andre fonde som unge kan søge til deres projekter, rumme evalueringer fra projekter og kommende arrangementer/projekter, som støttes puljen.
- At der markedsføres via f.eks. Myspace, Facebook, m.m. samt via mailinglister. Desuden lægges der vægt på viralmarkedsføring, der kan spredes i projektmiljøerne.
- At der markedsføres via postkort med forskelligt design, som henvender sig hver især til de mange subkulturer i ungdomsmiljøet. Postkortene udformes så de fungerer som en miniansøgning til puljen og ansøgerne kontaktes efterfølgende for yderligere information.
- At "Operation Hjernestorms" planlagte ungdomsfestival 13. – 15. februar i Kulturstaldene samtidig bliver til en stor projektværkstedsfestival, hvor der deles 50.000 ud til unges projekter. Det vil give unge det indtryk at den pulje er meget tilgængelig og mund til mund effekten heraf vil være stor.

Økonomi

Puljen deles i praksis således:

Ungdomskulturpuljen	1,5 mill.
Snabslanten	1,2 mill.
<u>Markedsføring/Koordination*</u>	<u>0,3 mill.</u>
I alt	3,0 mill.

* Koordination dækker løn til koordinator, hjemmeside, markedsføring, afholdelse af seminarer samt uddeling af kr. 50.000 på ungdomskulturfestival i februar. Foruden de 0,3 millioner, der er afsat til Koordinationsopgaven, bidrager Kraftverket med kr. 150.000 ud af eget budget til løsning af koordinationsopgaven.

Bilag 5

Program

UNGDOMSKULTUR.NU FESTIVAL

PROGRAM

13-14-15 februar

ONSDAG

RÅHUSET

F-HUSET

B-HUSET

15 :00 FERNISERING
Råhuset åbner for et inferno af kunstneriske udtryk.

16 :00 OPLÆG
GLOBAL CONTACT

17 :00 SKRIVEVÆRKSTED
VED KÅNST

18 :00 OPLÆG OG FILM
QUDONG DREAMS
ROLE MODEL

19

20 :15 SPOKEN WORD:
ONKEL DANNUS JOINT
Lyrik, poesi og sproglige finurligheder er i højsædet på denne spoken word aften

21

22

23 :00 KONCERT:
RHEA

24

01

02

:30 DEBAT:
DEMOKRATIETS
TILSTAND
Arrangeret af Camp-X
Debatten slutter af med en demokratiskspeeddatingomdet at være forbruger eller borger.

:00 DEBAT:
PÅ KANTEN AF
DEMOKRATIET
Hvordan inkluderes udsatte unge? Hvilke ønsker har udsatte unge for deltagelse?

:00 lukkes

:00 PROJEKTCAFÉ:
Åbent forløb hvor alle, der er interesserede kan få gode råd og vejledning om udvikling og realisering af deres projekter.

Snabslanten
Både onsdag og torsdag kan man ansøge "snabslanten"
- verdens hurtigste pulje!
Der er 100.000kr til uddeling i løbet af festivalen.

:00 lukkes

DEMOKRATI?

Demokratiets tilstand

Onsdag kl. 16.30-18.30 i F-huset

Camp X - Internationalt Samtidsteater
bidrager til festivalen med Public X
arrangementet: "DEMOKRATIETS TILSTAND".

Nils Brøgger Jacobsen (Mellempøkeligt Samvirke)

Fattigdom, undertrykkelse og miljøproblemer.
De globale problemer er store og mange.
Hvordan kan vi være med til at skabe
forandring og påvirke vores samtid? De
politiske forbrugere har magt, men er
det nok? - har vi brug for nogle aktive
verdensborgere?

Ditte Maria Bjerg (Camp X Kurator)

Vi er gået fra et socialdemokratisk
deltagerdemokrati til et liberalt
markedsdemokrati. Kommunerne taler
til deres borgere, som om de var kunder,
forbrugere. Hvilken betydning har det for den
enkelte person og samfundet som helhed, at
vi går fra at være borgere til forbrugere?

Public X

Public X er Camp X's public service, der
iværksætter aktioner i det offentlige rum
og skaber iscenesatte debatter.
Målet er ganske enkelt
at sætte temaer
på dagsordenen i
virkeligheden under
mottoet: DET ER DIN
SAMTID - BRUG DEN!

Onkel Dannys Joint

Onsdag kl. 20.15-22.30 i Råhuset

...har sæsonstart på festivalen og præsenteres
som altid af Claus Høxbroe - Danmarks mest
populære »spoken word« artist, med over
400 liveoptrædener siden 2003. Og han kan
også uden musik – i 2005 modtog Høxbroe
årets Publikumspris til Poesiens dag.

Claus Høxbroe tager
Danmarksbilleder –
mest fra København.
Verbale snapshots
om sidegaderne
og bagsidens
København. Ord
om Nordvest og
Vesterbronx. Dens
gader, steder og
personager. Claus
om Claus i byen,
om Claus' far og
mor.

Michael Hamilton er en hamrende talentfuld
dansksyngende sanger og sangskriver, og det
er mig en gåde, hvorfor han endnu ikke for
længst er blevet opdaget af et pladeselskab.
Gaffa

Johannes Bech Dalsgaard er netop blevet
nr. 2 i DM i Poetry Slam og er en fast digter
i det skrivende miljø i Århus.

Onkel Dannys Joint er et tilbagevendende
kram, den første onsdag i måneden,
arrangeret af Claus Høxbroe og Kultur
Vesterbro.

TORS DAG

RÅHUSET

F-HUSET

B-HUSET

15 :00 PERFORMANCE:
EKSPERIMENTAL ELEKTRO
EKVILLIBRIO

Eksperimental elektronisk
legeplads serveres på et sølvfad
af prominente skæve og to benede
væsener ved / Cavo / Not
Lenas Bigband in Rusky Village
/ øjeRum / Tony Lamburg /
Tape Salad.

16

17

18

19

:00 LIVEPAINT
SKUKLAPPERNE

20

21 :00 DJ - SHOW

En stor flok udvalgte dj's og vj's
spiller op og skaber stemning.
- Lille Pige
- Carl Emil
- Just Donkeys

22

23

Bad Boys of 79
Dj-set Giallo-grooves, Action,
Easy Beats and Evil Bites.
Feat. Alex Puddu

24

01

02

:00 DEBAT:
PROJEKTMILJØ
Hvordan kan projektmiljøet i kbh
styrkes og gøres mere tilgængeligt
for unge?

:00 DEBAT:
BURUM
Hvordan kan byens rum og
pladser anvendes bedre og gøres
mere tilgængelige for unge?

:00 lukkes

:00 PROJEKTCAFÉ:
:15 WORKSHOP
FUNDRAISING

:00 WORKSHOP
MARKEDSFØRING

:00 SKRIVEVÆRKSTED
VED KÅNST

:00 WORKSHOP
IDEUDVIKLING

:00 lukkes

DEBATTER

På kanten af demokratiet

Onsdag kl. 19.00-21.00 i F-huset

Mange unge deltager ikke i demokratiet eller aktiviteter, der knytter sig hertil. Det er unge som ofte betragtes ud fra de problemer, de har. Der skabes kun projekter for dem, der har til formål at afhjælpe problemerne. De bliver sjældent spurgt om, hvad de synes, der ville være godt for dem og bliver sjældent betragtet ud fra de ressourcer, de uden tvivl er i besiddelse af.

- Hvordan skabes der rum for, at unge på kanten af demokratiet kan indgå aktivt i udviklingen af deres eget hverdags- og fritidsliv? Hvad er det, der konkret skal gøres for at disse grupper af unge oplever at de selv kan bidrage og at de tages alvorligt?

Oplægsholdere: Jakob Hougaard (A), Fabian Vela Laier (nabohood) og Andreas Sørensen (bagmændene)

Projektmiljø

Torsdag kl. 16.00-18.00 i F-huset

Københavns unge oplever, at det er for tungt og besværligt at starte og gennemføre selv ganske små aktiviteter. Det er især, når det kommer til fundraising og tilladelser, at der er barrierer i form af langsomme processer. I dette forløb vil vi tage fat i de behov og ønsker, Københavns unge har i forbindelse med selv at starte og gennemføre projekter. Vi vil finde frem til løsninger og forslag, der kan styrke det unge projektmiljø og fjerne barriererne for de mange gode idéer.

- Hvordan kan der skabes bedre vilkår og muligheder for at unge i København selv kan starte og gennemføre projekter?

Oplægsholdere: Pia Allerslev (V) og Peter Bjerg (metapol)

Byrum

Torsdag kl. 19.00-21.00 i F-huset

Københavns unge ønsker en by, hvor de i højere grad oplever, at der er plads til mangfoldighed. Hvor kommunen også giver plads til det anderledes og det provokerende. Der efterspørges indflydelse på det offentlige rum og meget friere rammer end i dag til spontant at kunne bruge byrummet. Der er stor interesse for fri-zoner hvor man her & nu kan udstille, spille m.m. og steder, hvor der er en bagatelgrænse for, hvornår man skal søge om tilladelse til at bruge det offentlige rum.

- Hvordan kan der skabes bedre vilkår og muligheder for at unge i København kan anvende og udvikle byrummet?

Oplægsholdere: Klaus Bondam (R) og Martin Frandsen (Urban Task Force)

FREDAG

RÅHUSET

F-HUSET

B-HUSET

15 :00 PERFORMANCE:
WAREHOUSE 9

:15 HAIRWERK
visuals/ambient electronic
spoken words

17 :30 PRAFIX AZTECH
visuals & musik

19 :30 TRASH NOUVEAU
Trash Nouveau - Electro
Burlesque Cabaret

22 :00 KONCERT
RUHAN DAISU

24 :00 KONCERT
SHA-LA-LAS

:00 DEBAT:
ARBEJDSGRUPPE
DEL 1
Måleterat komme med idéer til
hvad der er vigtigt for den fremti-
dige ungdomspolitik og hvordan
en arbejdsgruppe kan etableres.

:00 DEBAT:
ARBEJDSGRUPPE
DEL 2
Etablering og udvikling af et fo-
rum, der skal arbejde videre med
ungdomspolitik i København.

:00 KONCERT
TAKO LAKO

:00 KONCERT
THE HOLIDAY SHOW

:00 KONCERT
A KID HEREAFTER

:00 PROJEKTCAFÉ:
:15 WORKSHOP
MARKEDSFØRING

:00 WORKSHOP
IDEUDVIKLING

:00 WORKSHOP
FUNDRAISING

:00 lukkes

ARBEJDSGRUPPE

Vi slutter debatscenen af fredag d. 15. februar med en fremadskuende debat om, hvordan vi får skabt en ungdomspolitik i København, som unge københavnere kan bruge til noget. Vi nedsætter på festivalen en arbejdsgruppe, der skal sikre at vi når derhen.

Københavns Kommune står ikke uden en ungdomspolitik, men den er ti år gammel og de sidste 7 år er det ikke mange der har talt om den - i dag er det nok de færreste der overhovedet ved at den eksisterer ... Hvilken bedre anledning end et 10-årigt jubilæum kunne der være til at tage kommunens og de unges behov for en ny ungdomspolitik op?

Arbejdsgruppe 1. del

Fredag kl. 16.00-18.00 i F-huset

I første del af debatten er målet at komme med ideer til en ungdomspolitik og hvordan unge og politikere i fællesskab kan arbejde med at få udformet den.

Der skal findes frem til arbejdsgruppens formål og opgaver. Med andre ord; hvad er der brug for hvis dialogen mellem unge københavnere og byens politikere skal styrkes og udvikles fremover?

En ting er hvad arbejdsgruppen skal beskæftige sig med. En anden er hvordan den skal organiseres. Skal det have Mandagsmødets struktur? De aktives demokrati? Skal det lægge sig op af de traditionelle foreningernes struktur med vedtægter og bestyrelse - eller skal det være noget helt andet.

Du kan være med til at designe et nyt indflydelsesforum, som du synes kunne være spændende og engagerende at være en del af.

Arbejdsgruppe 2. del

Fredag kl. 19.00-21.00 i F-huset

I anden del er målet at etablere et forum, en arbejdsgruppe, som kan fungere som bindeled mellem unge og politikere. Til at starte med bliver det forumets opgave at tage ideerne fra debatterne onsdag, torsdag og fredagens 1. del med sig og arbejde på at få sat gang i aktiviteter, dialoger m.m. som kan føre frem til skabelsen af en ny og revideret Ungdomspolitik i København.

Hvis det nye ungdomsforum skal få en god start, er det vigtigt at det får inputs til hvad unge forventer af det og hvad det kan gøre for at engagere andre unge. Så selvom man ikke lige har lyst til at være aktiv i et sådan forum, kan du sagtens deltage i debatten alligevel - jo flere ideer og inputs at arbejde med jo bedre.

Vi har inviteret Kultur- og Fritidsborgmester Pia Allerslev (V) til at tale om Københavns kommunes ønsker for en Ungdomspolitik. Hvordan et arbejdende ungdomspolitisk forum kan inddrages i arbejdet med at få skabt en ungdomspolitik og i den tid den er undervejs kan fungere som et bindeled mellem kommunen og unge københavnere.

KONCERTER

Rhea

Onsdag kl. 23.00-24.00 i Råhuset

Med deres univers af eventyr, gåsehud og livsglad melankoli tager de lytteren med på en alsidig rejse gennem jazzballader og melodrama.

Dj aften

Torsdag kl. 21.00-01.00 i Råhuset

Lille Pige, Carl Emil, Just Donkeys, **Bad Boys of 79**: Dj-set Giallo-grooves, Action, Easy Beats and Evil Bites. Feat. Alex Puddu.

Tako Lake

Fredag kl. 21.00-22.00 i F-huset

Et orkester bestående af otte kunstnere. De spiller for at skabe energisk musik, der får folk til at flytte fødderne og gå amok på dansegulvet.

Ruhan Daisy

Fredag kl. 22.00-23.00 i Råhuset

...er en brumbasse. En lille lodden skabning, der flyver, hvor der ikke skulle flyves. Et antikausalt organ, der pumper for det umulige...

The Holiday Show

Fredag kl. 23.00-24.00 i F-huset

Med en stilren og personlig lyd byder electro-pop orkestret »The Holiday Show« på en genre-cocktail der går op i en dansabel og melankolsk helhed.

Sha-la-las

Fredag kl. 00.00-01.00 i Råhuset

Med cigaretter i mundvigen og stjerner i øjnene, drog Sha La Las i det tidlige år 2006 på en skæbnsvanger og sølsom færd for at erobre verden.

A Kid Hereafter

Fredag kl. 01.00-02.00 i F-huset

De er lige blevet færdige med det sygeste, skøreste, hurtigste og sjoveste punk-grind album, du længe har hørt.

PERFORMANCE

EksperimElektroEkvillibro

Torsdag kl.15.00-21.00 i Råhuset

Eksperimental legeplads serveres på rustfad af prominente, skæve og tobenede. Programmet består af alt fra orgel-drone-ambient-minimalistisk-stemnings-musik til ren noise. Forløbet er interaktivt og stilen eksperimenterende.

15:00 - DJ + Interaktivt segment

18:00 - øjeRum: Orgel-drone-ambient-minimalistisk-stemnings-musik.

18:30 - Cavo: Elektronica med en smule chiptunes og knas.

19:00 - Not Lenas big band in Rusky Village: Noisynoise.

19:30 - Tony Lamburg: Enmands-computer-orkester/ Dostracker musiker.

20:00 - Pushthebuttonmultimedia: Pop/Trash/Pop

20:30 - Tape Salad: En intermistisk dada eksplosion.

Warehouse9.dk Præsenterer

Fredag kl. 15.00-20.00 i Råhuset

Warehouse9.dk er et lille queer galleri og performance teater i Den Brune Kødbø, som er kommet for at blive. Til festivalen giver de en 5 timers smagsprøve på vores helt specielle blanding af queer kunst, electro, spoken word, performance, burlesque strip og punk.

Foto: Hairwerk

Hairwerk

Hairwerk er multikunstner, som laver kostumer, makeup, hår, billedkunst, collager, musik, performance og poetiske tekster. Hairwerk vil i en 2 timers solo performance vise collager og spille en række af sine nye ambient numre akkompagneret af live spoken word.

Prafix Aztech

Prafix Aztech laver elektronisk musik, kostumer og billedkunst. Han vil vise nogle billeder og spille nye numre i genren glitch og brain dance.

Trash Nouveau

Trash Nouveau er en performance gruppe dannet af legendariske Tina Träsch, miss fish samt den engelsk/hollandske stripper Christian Van Schijndel og har i øjeblikket også Hairwerk & Prafix Aztech med på scenen. Trash Nouveau er et gotisk, barokt udstyrsstykke i høje hæle, som altid går galt.

Oplev premieren på et electro burlesque show med den regerende frøken verden, en gentleman i frækt lingeri, en paranoid miss fish og en rengøringskone, der får kraniebrud. Showet skal på videre turne til en Gala performance i det alternative Kulturhus KÖPI i Berlin d. 22. Februar.

KUNST & EVENT

Fernisering

Onsdag kl. 15.00-19.00 i Råhuset

Råhuset er op til festivalen blevet omdannet til et udstillingsrum for en lang række unge kunstnere.

basco5

CPH Zombie Bar

Torsdag kl. 21.00-02.00 i Råhuset

Forestil dig din yndlings zombie film, mix det med en god gammeldags gang pubcrawl og du får... Copenhagen Zombie Crawl. I denne omgang er der kun tale om en zombie bar, men glæd dig til d. 30. april.

Global Contact

Onsdag kl. 16.00-17.00 i Råhuset

Kom og hør om Global Contacts arbejde, og få personlige beretninger fra tidligere volontører akkompagneret med stemningsfyldte billeder.

Oplæg og film

Onsdag kl. 18.00-19.00 i Råhuset

Nima Hajarzadeh viser og fortæller om dokumentar filmene »Oudong Dreams« og »Role model« der begge giver nye vinkler på virkeligheden i den 3. verden.

Nihilistisk Folkeparti

Hele ugen på loftet i Råhuset

HermansPoole, DOomsBarry og AlFunk m.fl. Præsenterer: REB agter, Homoerotiskselskab, The Kian Liberation Sessions revisited - m. Kærlighed til Kasper, "Musik i Danmark" og selvfølgelig "Demokratiet uden Danmark", både som film og vaskeægte realitet. Nihilistisk folkeparti --- behøver ingen præsentation --- Ungdomskultur er rusmiddelkultur

PROJEKTCAFÉ

Projekthjælp

Hver dag i B-huset

Vil du have inspiration og gode råd om, hvordan du stabler et projekt på benene? Får tilladelse til at bruge byens pladser? Søger penge eller markedsfører et arrangement?

Tag en god idé under armen og kom ind og snak med de mange projektcoaches fra bl.a. Bysted, Cirus, Kultur & Fritid og Københavns Erhvervscenter- de er der for at hjælpe.

Mød bl.a. tuborgfondet, initiativstøtten, ideer for livet fonden og lokale- og anlægsfonden, der giver gode råd til, hvordan du kan skrabe penge sammen til din idé. Ellers kan du altid komme forbi og få inspiration til hvordan man starter et projekt.

Skriveværksted

Onsdag kl. 17.00-19.00 i Råhuset

Torsdag kl. 18.00-20.00 i B-huset

Skrivelyst. De fleste kender situationen, hvor man sætter sig ned for at skrive, lysten er i top, man klør i fingrene efter at komme i gang og har en masse idéer i hovedet. Alligevel bliver man siddende og stamper i tastaturet.

Denne workshop kan afhjælpe skriveblokering ved at præsentere nogle opgaver, der skal løses på kort tid og lige med det samme.

De færdige tekster kommer på tryk i magasinet KÅNST i løbet af foråret.

Snabslanten

Onsdag og Torsdag i B-huset

100.000kr til gode idéer ligger og venter i projektkaféen til. Pengene er til unge, der har lyst til at starte projekter i København. Sidder du og mangler penge til en koncert, udstilling, performance eller noget andet spændende kan du hoppe forbi projektkaféen og ansøge snabslanten -den hurtigste pulje nogensinde.

Ansøgninger kan skrives og afleveres på stedet og pengene uddeles fredag d. 15

Workshops

Torsdag og Fredag i B-huset

I projektkaféen afholdes der torsdag og fredag workshops i fundraising, idéudvikling og markedsføring.

Fundraising

Hvor og hvordan kan man få finansieret sine projekter.

Idéudvikling

Idéer driver verden fremad – og i én time kan du være med. Vi kigger på idéudviklingens teori – fra hippie-gør-verden-bedre-metoder til Googles-tjen- penge-innovation!

Markedsføring

Hvordan får man folk til at komme til sine arrangementer. Hvordan håndterer man presse?

Check www.ungdomskultur.nu for opdateringer - også efter festivalen...

Bilag 6

Ansøgningskema

Budget:

Dato _____ Underskrift _____

Bilag 7

Ansøgningsvejledning

SNABSLANTEN

Kommunale Kroner til Konstruktiv Kreativitet

Bliv testperson på SNABSLANTEN - hurtige penge til unge københavnernes projektideer. I løbet af de tre dage festivalen varer deler vi 100.000 kr. til projekter for, med og af unge. Vi prioriterer nybegyndere og amatører, projekter med små budgetter, ikke-kommercielle arrangementer, debatskabende events og tværkunstneriske aktiviteter.

Hvem kan søge om penge

Alle unge københavnere mellem 15 og 30 år med en god ide til et projekt der skabes af unge for eller med andre unge.

Hvad bliver der lagt vægt på

Pengene er til projekter der skabes af, for og med unge i København. Vi prioriterer nybegyndere og amatører, projekter med små budgetter, ikke-kommercielle arrangementer, debatskabende events og tværkunstneriske aktiviteter og projekter, der afholdes inden for 3 måneder fra ansøgningsfrist.

Hvad kan ikke få støtte

Eksempler på ting, der ikke støttes:

- driftsudgifter
- Projektet, der kun er til gavn for ansøgeren/ansøgerne f.eks. udgivelser f.eks. demo, lyrik m.v. som udelukkende tjener det formål at promovere udgiverne.
- Partipolitiske, religiøse eller diskriminerende projekter
- Kommercielle projekter
- Private arrangementer

Hvordan kan man søge om penge

SNABSLANTEN er en del af Projektcaféen, som holder til i Beboerhuset under Ungdomskultur.nu festivalen. Du kan ansøge puljen på stedet. Her kan du få udleveret ansøgningsskema og få rådgivning i hvordan den ansøges. Hvis du aldrig har prøvet at søge fonde før eller bare gerne vil have et par gode råd med på vejen, så læg vejen forbi og få en snak med Julie og Lis. Hvis du har det lidt svært med at skrive, hjælper vi gerne med at få dine ideer ned på skrift.

Du kan også hente ansøgningsskema her på siden. Så kan du vælge at udfylde det hjemme og komme forbi på festivalen med ansøgningen eller sende den pr. mail på nana@kraftverket.dk mrk. SNABSLANTEN.

Hvornår kan jeg ansøge

Du kan aflevere din ansøgning personligt på festivalen fra onsdag d. 13. februar kl. 16.00- 22.00 til torsdag 14. Februar kl. 16.00 - 22.00

Ansøgninger der sendes på mail skal være modtaget torsdag d. 14. februar inden kl. 22.00.

Ansøgninger der afleveres efter de nævnte tidspunkter, kommer ikke med i denne ansøgningsrunde.

Hvornår får jeg besked om mit projekt har fået penge

Allerede fredag d. 15. Februar om aftenen bliver det meldt ud på festivalen hvem der får penge. Du vil kunne se det på plakat der opsættes i Råhuset fredag kl. 18.00. Derudover kan det ses på www.ungdomskultur.nu fra samme tidspunkt.

Hvad skal jeg opfylde, hvis jeg får penge fra SNABSLANTEN

Mens vi laver projektet

Vi vil gerne ændre lidt i projektet

Det er vigtigt, at I gør det, I har skrevet i ansøgningen, I vil gøre. Det er meget almindeligt at når man går i gang med projektet, så sker der nogle ændringer i projektet. Hvis det også sker for dig, så husk at ringe til den ansvarlige for SNABSLANTEN Nana Friis Madsen på 3555 1965 eller nana@kraftverket.dk og hør om det er ok. Hvis du ikke gør det, inden du sætter det i gang, risikerer du, at du skal betale pengene tilbage.

Når vi bruger pengene

Det er vigtigt at du/I husker at få kvitteringer på alt hvad I bruger penge på. Husk at pengene som du/I har fået fra SNABSLANTEN ikke kan bruges til "sorte" udgifter, som f.eks. 500 til en DJ, hvor pengene ikke bliver opgivet til skattevæsenet.

Når vi afholder arrangement, aktivitet, event m.m.

Det er dit/jeres ansvar at få de nødvendige tilladelser til at afholde jeres arrangement og overholde gældende lovgivning. Hvis du er i tvivl om hvorvidt du/I skal søge tilladelser eller hvor de skal søges – eller om der kan være noget i projektet der er på kant med loven, så kontakt den ansvarlige for SNABSLANTEN Nana Friis Madsen på 3555 1965 eller nana@kraftverket.dk

Når projektet er færdigt

Når du/I er færdige med projektet, er der stadig lidt arbejde der skal gøres. Der skal laves en beskrivelse af hvordan projektet gik og der skal laves et regnskab for hvad du/I har brugt pengene til.

Dokumentation

Alle projekter, der får penge fra SNABSLANTEN skal aflevere en kort beskrivelse af projektforsløbet og afviklingen af projektet. Det gør du ved selv at uploade kort tekst, billeder, lyd eller annoncer mødeaftener eller oplæg, som også vil kunne være en form for afrapportering på hjemmesiden www.ungdomskultur.nu.

Regnskab

Alle projekter, der får penge fra SNABSLANTEN, skal aflevere regnskab senest 1 måned efter at projektet er afsluttet. Du skal ikke sende kvitteringer for alt det du har brugt pengene på, men du skal have dem liggende i et år, så vi kan se dem hvis dit projekt bliver blandt dem vi udtager til stikprøvekontrol

Bilag 8

Unge visioner for KBH

Unge Visioner for København

- Et forslag til Ungdomsdemokrati i København

*Du skal have kaos i dig,
for at føde en dansende
stjerne...*

Nietzsche

Udarbejdet af Kraftwerket, Ungdomskultur.nu og Yngresagen på grundlag af

- 6 Debatarangementer i perioden marts – oktober 2007 med deltagelse af unge københavnere og politikere
- 3 høringsarrangementer afholdt i november 2007 med temaerne Kunst og Kultur, Musikliv og Byens Rum med deltagelse af ca. 100 unge københavnere
- 6 debatter i februar 2008 afholdt i forbindelse med Ungdomskultur.nu Festivalen med temaerne "unge på kanten af demokratiet", "Byrum", "Projektmiljø", "Ungdomspolitik" og "Ungdomsdemokratisk Arbejdsgruppe" med deltagelse af unge københavnere og politikere fra Borgerrepræsentationen.

Indhold	side
Resumé	2
Baggrund	3
Ungdomsdemokrati i København	3
Demokratiske muligheder	4
Unge københavnernes ønsker 2008	4
Sådan kan Københavns kommune komme i gang	5
De første Skridt	
Hvordan sikres en kontinuerlig og koordineret indsats?	

Resume

Efter et år med mange og forskelligartede arrangementer for unge københavnere med fokus på deres visioner for København står det klart, at der fra de unges side er et ønske om at få lov til at præge udviklingen i København, særlig på områder som berører deres hverdag og udfoldelsesmuligheder i byen. De unge har været begejstrede for formen i arrangementerne, hvor de har følt at det var muligt for dem at komme til udtryk med deres visioner, ønsker og behov, i modsætning til mere traditionelle demokratiske fora.

Overordnet ønsker de unge indflydelse på den del af kommunalpolitikken, der vedrører deres hverdags- og fritidsliv. De vil gerne udforme de fora de skal indgå i og samtidig skal indflydelsen og ansvaret være reelt.

Helt konkret ønsker de unge flere projektværksteder og frie rum, som understøtter deres muligheder for at udvikle og gennemføre netværks- og projektbaserede aktiviteter.

De ønsker en lettere adgang til at anvende byrummet til forskellige aktiviteter, evt. i "Frie Zoner", hvor der er en bagatel grænse i forhold til hvornår der skal indhentes tilladelse til brug af det offentlige rum.

En del af de unges kritik af manglende muligheder og besværlige og langsommelige ansøgningsprocedurer i København bundede i manglende information.

Derfor anbefales det at der

- Igangsættes en ungdomsdemokratisk proces, som skal føre til en samlet ungdomspolitik for København.
- Udvikles metoder til en kontinuerlig dialog mellem unge og politikere, hvor de unge bestemmer formen og man i fællesskab bliver enig om indholdet.
- Etablerer projektværksteder og puljer, som kan understøtte unge københavnernes engagement og lyst til at skabe et aktiv og indholdsrigt fritidsliv for dem selv og andre unge.
- Udvikles en kommunikationsstrategi, så kommunes udviklingstiltag og muligheder for unge synliggøres overfor målgruppen og at unge inddrages i dette arbejde.
- Etableres et Ungdomssekretariat, som har til opgave at udvikle og iværksætte ungdomsdemokratiske initiativer, udvikle metoder til og gennemføre dialogaktiviteter mellem byens unge og politikere, udvikle og gennemføre information til unge københavnere, fungere som administration for projektværkstederne og administrere pulje til projekt- og netværksbaserede aktiviteter.

Baggrund

I foråret 2007 afholdt Kraftverket og "Operation Hjernestorm" en række workshops om ungdomspolitik og fristeder for unge i København. Målet med hvert arrangement var gennem en 3 timers workshop, at udvikle visioner for og idéer til ungdomspolitikken i København, med særligt fokus på fristeder. Udgangspunktet for arrangementerne var, at deltagerne skulle arbejde med succeshistorier og gode erfaringer med eksisterende eller forhenværende fristeder og ud fra disse skabe visioner for Københavns fremtid.

I november 2007 fortsatte Kraftverket og Ungdomskultur.nu processen med tre arrangementer om byens ungdomspolitik og den ungdomskulturpulje, der blev vedtaget i budget 2008. Arrangementerne foregik i byens kulturhuse (Råhuset på Vesterbro, Støberiet på Nørrebro og Indre by kulturhus) og havde til formål at give inputs og inspiration til en overordnet ungdomspolitik for København og konkrete bud på hvordan ungdomskulturpuljen kunne designes så pengene uddeles og anvendes bedst muligt.

I Februar 2008 inviterede Kraftverket og Ungdomskultur.nu igen byens unge og Borgerrepræsentations politikere til debat om forskellige temaer relateret til ungdomsdemokrati. Det var i forbindelse med den succesrige Ungdomskultur.nu Festival, hvor over 3000 unge deltog i løbet af 3 dage. Det blev til 6 debatter om temaerne "unge på kanten af demokratiet", "Byrum", "Projektmiljø", "Ungdomspolitik" og "Ungdomsdemokratisk Arbejdsgruppe".

Dette oplæg er blevet skabt på baggrund af resultaterne fra disse arrangementer.

Københavns Kommune står ikke uden en ungdomspolitik men den er ti år gammel og i dag er det nok de færreste der ved at den eksisterer ...
Hvilken bedre anledning end et 10-årigt jubilæum kunne der være til at tage kommunens og de unges behov for en ny ungdomspolitik op?

Ungdomsdemokrati i København

Unge københavnere vil have mere ungdomsdemokrati. Derfor skal København også have en tidssvarende ungdomspolitik, men det er ikke gjort med det. En politik kan nemt ende med at blive et fint stykke papir, der samler støv på hylden sammen med alle de andre flotte formulerede visioner, som ingen har ejerskab til. København skal derfor også have en kontinuerlig, levende og reel dialog med byens unge. Unge skal involveres, og arbejdet skal tage udgangspunkt i unges virkelighed og opleve at der bliver lyttet og at de ting som den enkelte bærer med sig ind i arbejdet bliver brugt konstruktivt. På den måde skaber vi en kultur af medejerskab.

Det vigtigste er derfor ikke udarbejdelsen af den skrevne ungdomspolitik men hvordan man kan skabe dialogen mellem politikere og unge. København må være på forkant med at udvikle nye typer af involvering og inddragelse. Udvikle og afprøve metoder til hvordan København kan have en kontinuerlig dialog med byens unge borgere. En dialog som både engagerer unge i byens udvikling og politikerne i de unges ideer og holdninger. En dialog hvor respekt, tillid og forståelse er grundstenene. En dialog hvor reelt ansvar og indflydelse indgår som en naturlig del.

Målet er derfor at udarbejde en ungdomspolitik i København, som både indeholder konkrete visioner for et bedre byliv for unge københavnere, formuleret af politikere og unge i samarbejde og som indeholder konkrete mål og metoder til hvordan unge og politikere i fællesskab skal realisere visioner og løbende have en dialog.

Demokratiske muligheder

Det er i kommunerne, de fleste beslutninger med direkte betydning for unges hverdags- og fritidsliv tages og derfor har kommunen en særlig forpligtelse til at engagere unge i demokratiet som f.eks. kunne tage sit udgangspunkt i at skabe en ungdomspolitik for byens unge. En ungdomspolitik, der vil skabe aktive medborgere, et godt ungdomsliv, et positivt billede af ungdommen og ikke mindst anerkende unge som selvstændig og vigtig ressource og værdi for København. Det er vitalt for en ungdomspolitik er, at unge er med til at formulere den.

De fleste unge vil gerne deltage aktivt i samfundet, men der er tendenser til ligegyldighed og yderliggående protestformer, som skal tages alvorligt. Det kan skyldes at på trods af at mange af de demokratiske beslutningsprocesser er åbne for alle, så oplever mange unge at formen er ekskluderende. De ser ikke deltagelsesmulighederne som reelle muligheder for dem. De føler sig ikke trygge, vidende eller velformulerede nok. Derudover kender mange unge slet ikke til mulighederne og kan ikke hente inspiration eller lære fra deres forældre, for de benytter sig også kun i meget begrænset omfang af de muligheder der er. På den baggrund kan det vel næppe undre at de unge enten fravælger at bruge demokratiet eller råber på fornyelse af indflydelsesformerne.

Der er derfor behov for at åbne det politiske og demokratiet for de unge. Udfordringen er at få det formelle demokrati og de unge til at nærme sig hinanden. Så unge oplever demokratiet som åbent, tilgængeligt og påvirkeligt. Så demokratiet oplever, at unge engageret og kvalificeret bidrager i beslutningsprocesserne. Det kræver, at unges forudsætninger for deltagelse styrkes, og at demokratiet udvikler sig med nye generationer, så de unge ikke oplever at blive sat udenfor indflydelse eller ikke tages alvorligt i den offentlige debat. Unges deltagelse bør derfor være et selvstændigt mål for alle myndigheder, politikere og øvrige beslutningstagere, som har ansvar for udvikling af de områder, der berører unges hverdag.

Er unge kompetente nok til at forny demokratiet?

Selvfølger er de det. Unge opdrages til at tage ansvar for eget liv, egen læring og konstruktion af nye sociale sammenhænge. Unge opdrages til at være ansvarsbevidste og mange gør det helt uovertruffen godt – men i demokratisk sammenhæng når det kommer til at give dem reelt ansvar og indflydelse, så stoler voksne ikke på dem.. Unge skal være innovative, men kun når det gælder arbejdslivet – ikke når det gælder demokratiet, så forventer vi, at de tilpasser sig uden at stille spørgsmål og hvis de tillader sig at kalde på ændringer, bliver de set på som dovne, der ikke gider gøre et arbejde for at sætte sig ind i strukturerne. Det der mangler for at unge kan sætte deres præg på udviklingen af demokratiet er i høj grad tillid fra voksne og ikke mindst mod fra de voksne til at gøre tingene på en uvant måde. At turde åbne op for indflydelsesmuligheder man ikke selv behersker.

Unge københavnernes ønsker 2008

Det var de ikke-foreningsaktive unge som i høj grad har præget arrangementerne i løbet af 2007/08. Det er ikke ideer og energi de mangler – men mere en forståelse for deres måde at arbejde på og en lydhørhed overfor hvordan deres engagement bliver understøttet. Mange af deres ønsker arbejdes der i nogen grad på at indfri i kommunen i dag, men det er ikke et budskab der er nået frem til denne målgruppe. I det hele taget må man sige at de mange arrangementer viser at der er kommunikationsproblem mellem kommunen og de ”alternative” eller foreningsløse unge.

Indflydelse og ansvar

Unge vil have indflydelse på de områder af kommunalpolitikken der vedrører unges tilværelser i byen. Ønsket er en ungdomspolitik der udformes af unge, der gør noget med og for andre unge. Det er unge selv, der skal definere hvad der vil gøre det lettere, sjovere og bedre at være ung i kommunen. I den forbindelse er et særligt fokus at få lov til at eksperimentere med demokrati og demokratiske processer, så de ikke bliver så tunge, tidskrævende og bureaukratiske. De vil gerne have lov til udforme de fora de skal indgå i og samtidig skal indflydelsen og ansvaret være reelt.

Byens rum skal være tilgængeligt

Unge ønsker en by hvor de i højere grad oplever at der er plads til mangfoldighed og hvor kommunen også giver plads til det anderledes og det provokerende. De ønsker at have indflydelse på det offentlige rum. De ønsker meget friere rammer end i dag til at spontant at kunne bruge byrummet til teater, performance, musik, kunst m.m. F.eks. fri-zoner hvor man her & nu kan udstille, spille m.m. Steder hvor der er en form for bagatelgrænse for hvornår man skal søge om tilladelse til at bruge det offentlige rum.

Synlighed og information

Mange unge har svært ved at gennemskue labyrinten af tilbud, både kommunale og ikke-kommunale. Det er specielt de eksperimenterende og enkeltstående tilbud, der forsvinder i massen og indtrykket af hvad der gøres for ungdommen forbliver derfor uændret – som noget der handler om idræt og kedelige foreninger. De efterspørger mere information og synlighed omkring de tilbud, som kunne understøtte deres ideer og interesser.

Rum til eksperimenter

De vil eksperimentere, igangsætte og udvikle inden for så mange aspekter som mulig. Byens unge vil have plads til at udfolde sig og udfordre de rammer omgivelserne sætter for deres tilværelser. De vil have erfaringer og have indflydelse på udviklingen. Der efterspørger en accept af at unge kan have andre ønsker for livet og andre behov end tidligere generationer. Der blev særlig fokuseret på boligeksperimenter, midlertidige rum i byen, fritid og særligt i forhold til kultur- og fritidslivet, savnes der rum til at gøre tingene på en anden måde og bryde med rammerne. De unge er interesseret i steder hvor der er åbne rum hvor man kan arbejde med installationer, kunst m.m.

De unge har oplevelsen af at der eksisterer meget få steder at gå hen for, når de kommer over fritidsklub- og ungdomsklubalderen. Unge føler sig ikke hjemme i byens kulturhuse. Dertil er rammerne for faste og udviklingsperspektiverne for langsigtede.

Kort fra idé til handling

De unge vil realisere deres egne ideer og projekter. De vil have praktisk hjælp og vejledning og steder hvor man kan ”slå sig blødt”. De oplever det er for svært at gennemføre projekter og starte nye initiativer i København. Unge oplever at det er for tungt og besværligt at gennemføre selv ganske små aktiviteter. Det er især når det kommer til fundraising og tilladelser at unge oplever barrierer i form af langsomme processer. De fleste puljer har behandlingstid på minimum 2 måneder og forvaltningen af byens rum er ofte meget stram. De efterspørger rum til spontanitet. Det er både aktuelt i den såkaldt ”alternative ungdomskultur”, men i særdeleshed for at inddrage unge, der ikke tidligere har været i kontakt med projekter og projektarbejde. De ønsker projektværksteder, åbne værksteder, grejbank m.m. der kan gøre det nemmere og mere økonomisk overskueligt at gennemføre deres ideer.

Sådan kan Københavns kommune komme i gang

Politisk vilje

Allerførst er der behov for en politisk udmelding om at der er vilje og mod i borgerrepræsentationen til at arbejde med at udvikle en ungdomspolitik for København. Dertil kommer at udmeldingen skal følges op med aktiv og synlig handling. Med det mener vi, at man aldrig må 'nøjes' med at beskrive, hvad man gerne vil. Det skal være en kontinuerlig dialog. Det betyder, at dette initiativ skal ses som starten på en lang proces, der fortsætter. Ikke en proces med et fikseret resultat, der efterfølgende kan lægges på hylden. Derfor skal fokus være på at være ude blandt de unge, hvor man tager dem alvorligt.

Politikerne skal prioritere arbejdet med en ungdomspolitik. Hvis politikerne mener deres udtalelser om, at de vil prioritere en ungdomspolitik, skal de unge se handling bag ordene. Politikerne skal være til stede, de skal sikre fremdriften, de skal støtte og formidle til medier og samarbejdspartnere, at emnet er vigtigt.

Den skrevne ungdomspolitik

Ungdomspolitikken skal udvikles i dialog med byens unge. Det bliver en længerevarende proces at udarbejde en samlet ungdomspolitik, der møder de ønsker for byen som unge har – centralt i den forbindelse er det at melde ud så ofte som muligt i processen, så det synliggøres at der arbejdes på sagen. Spørger man de unge, skal man bruge deres svar. De unge forventer, at hvis de inddrages og spørges, så skal deres svar bruges konkret. Det er ikke nok at spørge og så regne med, at de unge føler sig inddraget.

Den praktiske ungdomspolitik

Hvis man tager det første skridt og sætter initiativer i gang og involverer unge i udarbejdelsen af en bæredygtig by, skal man samtidig prioritere arbejdet økonomisk. Det skal prioriteres med økonomiske midler, som unge har reel indflydelse på. De unge skal have lov til at prioritere midlerne for på den måde at skabe medejerskab for byen.

Information

Der skal iværksættes en informationskampagne som skal planlægges i samarbejde med unge og evt. outsources til nogen der er vant til at kommunikere med unge. Kampagnen skal dels synliggøre de eksisterende tilbud og muligheder i Kommunen, herunder informere om den ungdomsdemokratiske proces. Det er vigtigt, at man beskriver processen, så alle ved, hvor de kan 'hoppe på' i forløbet.

De første Skridt

Parallelt med den skrevne ungdomspolitik ville det være en god idé at opstarte eller opfordre til opstart af projekter, der eksperimenterer eller kan bidrage til temaerne i ungdomspolitikken. F.eks. kunne man med udgangspunkt i de erfaringer, der er kommet ud af ungdomskultur.nu projektet give mulighed for at unge i en hvis periode kan eksperimentere med udvikling af byrum uden at møde tunge bureaukratiske processer. Det kunne også være etableringen af projektværksteder, som er ideer der er fremkommet til de forskellige høringer og debatter, der har været i løbet af efteråret 2007.

Projektværksted

Unge københavnere har igennem de sidste mange år givet udtryk for at de savner projektværksteder i København, så de lettere kan nå fra idé til handling med deres projekter. Det er et gammelt ønske som går helt tilbage til 1999, hvor Københavns kommune vedtog en Ungdomspolitik, hvori det står, at der skal etableres flere projektværksteder.

Det er forskelligartede projektværksteder, der er ønske om – f.eks. steder hvor det er ren projektrådgivning, steder, hvor man arbejder med planlægningen af sit projekt, projekthaller, hvor man har den fysiske plads til at arbejde med installation, skulptur m.m.

Behovet for projektværksteder bliver mere og mere udtalt jo mere projektkulturen og netværksbaserede aktiviteter vinder frem. Den gamle foreningsmodel passer ikke til de nye behov. Foreningerne bygger på at man år efter år beskæftiger sig med den samme type aktivitet f.eks. fodbold, spejder m.m. Folk melder sig ind i foreningen og dyrker den samme interesse i gennem mange år.

Den nye måde at fylde sit liv med meningsfulde aktiviteter på er mere netværks- og projektbaseret. Man møder folk som man gerne vil lave noget sammen med. Det kan f.eks. være en gruppe teaterinteresserede, som finder ud af at de vil lave en forestilling sammen. De former ideen, planlægger, øver og sætter forestillingen op. Bagefter kaster de sig hver især ud i noget nyt f.eks. en har fået lyst til at lave et magasin, en anden vil et filmprojekt – eller danner nye teatergrupper med nye medlemmer. Den netværks- og projektbaserede aktivitetsform tiltrækker folk som gerne vil have indflydelse på hele aktiviteten. Det er det der giver dem energi og tænder deres engagement – at de ikke skal passe ind i andres rammer og indhold, men her og nu kan eksperimentere konkret med deres egne tanker om hvordan indhold og rammer skal være.

Der er behov for begge typer aktivitetsformer. Problemet er bare at den netværks- og projektbaserede aktivitetsform har væsentlig dårligere vilkår end den foreningsbaserede. Det er ikke muligt at få tilskud til lokaleleje eller aktivitetstilskud gennem Folkeoplysningsmidlerne. De netværks- og projektbaserede aktiviteter kan kun finansieres gennem fondsmidler. Det kan være en jungle at finde frem til de rigtige fonde og puljer og bagefter at få skrevet den gode ansøgning. Der går ofte lang tid fra man har ansøgt til man får svar og i den mellemliggende tid er det svært at finde steder hvor man kan få plads og rum til at udvikle videre på sit projekt. Rigtig meget engagement, initiativ og gode ideer stranded på den bekostning.

For at understøtte unge københavnernes engagement og lyst til at deltage i meningsfulde og udviklende fritidsaktiviteter er det oplagt at oprette projektværksteder rundt om i byen, samt en ren projektrådgivning.

De kan med fordel samles i en enhed med en fælles administrativ enhed. Det vil give dem en platform, med mulighed for erfaringsudveksling og metodeudvikling, fælles markedsføring, fælles projekter, arrangementer m.m., samt en fælles hjemmeside, som kan fungere som de unges indgang til kommunen. Der er større sandsynlighed for at hvert hus får hver sin profil og dækker forskellige unges behov samt har et bydækkende perspektiv i stedet for et lokalt perspektiv. Det vil gøre hver enkelt hus mere specialiserede i det de tilbyder i stedet for at alle skulle kunne lidt af hvert. Det vil være næsten en umulighed at skabe projektværksteder som i et lokalområde kan rumme alle ungdomssubkulturer i området. Derimod er det mere sandsynligt at man kan skabe bydækkende projektværksteder som hver især tiltrækker forskellige subkulturer, som gerne vil tage fra en bydel til en anden for at få adgang til et tilbud, som passer til dem.

Hvordan sikres en kontinuerlig og koordineret indsats?

Etablering af projektværksteder vil på flere niveauer være med til at kickstarte ungdomsdemokratiet. For det første vil det være at efterkomme et mangeårigt ønske hos de københavnske unge og de vil derfor opleve at de er blevet hørt og taget alvorligt. For det andet vil det i sig selv give unge mulighed for at eksperimentere og udøve indflydelse på en del af deres hverdagsliv – det kulturelle og fritidsområdet. For det tredje kan projektværkstederne fungere som demokratiske laboratorier.

Vi foreslår derudover, at der etableres et Ungdomssekretariat, som har til opgave at udvikle og iværksætte ungdomsdemokratiske initiativer og være bindeled mellem kommunen og de unge i demokratiske processer, udvikle metoder til og gennemføre dialogaktiviteter mellem byens unge og politikere, udforme ungdomspolitikken, udvikle og gennemføre information til unge københavnere, fungere som administration for projektværkstederne og administrere pulje til projekt- og netværksbaserede aktiviteter.

Det er vigtigt at et sådan sekretariat bemannes med folk som både har forståelse for den politiske og forvaltningsmæssige proces og med folk som har et godt kendskab til byens unge. Derudover er det vigtigt at sekretariatet placeres så det får de bedste betingelser for at kunne arbejde på tværs af forvaltningerne, da de unges ønsker for områder de kan få indflydelse på bereder sig udover forvaltningsområderne samt at en ungdomspolitik helst skal rumme visioner for alle forvaltningsområder.